Roman

ASE

US / Editura Univers

I

COPERTA COLECŢIEI : ION STATE
Grafica : Nicolae Sîrbu. Ilustraţia : Vasile Manea

BHCBAJI,J JIAM
TPACCA
Pом an
,Jpyw5a napoJJ;OB nr. **2** şi 3/1979
(în limba letonă : **Visvaldis Lams**
TRASE
„Li^^ra“, Riga,
1980)

GLOBUS

\Jisvaldis
Ldms

TRASSEUL

Romon

în româneşte de
NATALIA STĂNESCU

EDITURA UNIVERS

1982

București

1982

CERUL SPALACIT se scaldă în undele întunecate ale lacului. Un plopşor cu frunzele bătînd în galben tremură ca o elevă sfioasă, care a şi încasat o notă proastă la început de an şcolar. Pădurea cea veşnic verde s-a umplut de larmă – cei aflaţi pe malul nisipos au glasuri răsunătoare.

— Cuţule ! Prinde crocodilul, am să-ţi imortalizez fapta de vitejie.

— Strigă-l pe Argo pe nume, aşa cum se cuvine.

— Cia-cia-cia !

— Ţac, şi gata !

— Ţi se şi împleticesc picioarele !

— Calcă strîmb flăcăul !

O matahală de dulău, cu blana de culoare închisă, îşi întoarce botul ascuţit cînd într-o parte, cînd în alta, privind la oamenii care strigă. Sînt cinci cu totul – două femei şi trei bărbaţi. Femeile sînt la fel de înalte, adică de statură mijlocie, doar că una este ceva mai plină, iar cealaltă mai subţire ; amîndouă sînt în costum de baie, au părul blond (vopsit,

pentru că e mai închis la rădăcină), amîndouă poartă o pieptănătură care aminteşte prin ceva „moda de pe vremea bunicii”, dar şi edificiile complicate de pe capul zeiţelor din antichitatea greacă ; femeile seamănă chiar şi la chip, este limpede că sînt surori. Sora mai mare are cîteva riduri pe la colţul ochilor, cea mică are chipul mai proaspăt. O singură deosebire între ele – cea mare este cîrnă, cea mică are năsucul ascuţit – ce-i prisoseşte uneia, îi cam lipseşte celeilalte. De altfel, destul de frumuşele amîndouă.

Pe cît de bine semănau femeile, pe atît de mult se deosebeau bărbaţii. Unul era solid, cu o chelie destul de înaintată, cu faţa buhăită şi roşie. Restul de păr era lăsat plete, fireşte, nu chiar pînă la umeri, iar favoriţii nu erau prea lungi, în schimb hainele vădeau preocuparea lui de a fi îmbrăcat după ultima modă. încerca tot timpul să pară „un tip grozav”, dar se dezumfla cam repede. Ar fi fost greu de spus dacă împlinise cincizeci, şi bătrîneţea nu era departe, sau abia trecuse de patruzeci de ani, dar îşi trăise destul de furtunos viaţa şi-şi consumase toate resursele. Celălalt, dimpotrivă, arăta tînăr ; era zvelt, gălăgios, îmbrăcat în culori ^pătoare, ca un papagal, cu părul lung, ondulat, şi bărbuţa rotunjită. ,

Al treilea bărbat stătea deoparte şi părea cufundat în gînduri.

Argo scotea alene cîte un lătrat, se întindea, mirosea o urmă prin iarbă.

Flăcăul cel înalt ţăcăni din butonul aparatului fotografic.

— Crocodilul îl desenăm noi pe urmă.

Sora mai mare îşi vîrî o ţigară în gura violent fardată şi rosti cu leneşă bunăvoinţă :

— Crocodilul se află în burta lui Argo. Fotografiază-l pe Argo cu crocodilul în burtă.

Cea tînără răsucea mereu butoanele aparatului de radio, din care ieşea, ca dintr-o mitralieră, un amestec de răpăieli : jumate de vorbă în letonă, jumate în rusă, un sfert în engleză, un acord de ghitară, trilul unei voci de coloratură, tr-ram, tr-ram...

— Argo ! Muşcă-l pe Ediks cu crocodilul în el.

Cîinele nu rîdea. Era singura fiinţă raţională în societatea aceasta care se prăpădea de rîs. Bărbatul solid se apropie din nou de maşina vişinie, marca „Jiguli” VAZ-21 01, deschise portiera, ridică capota şi aruncă peste umăr :

— în banc, fratele cel mic a intrat în crocodil, dar în cine a intrat crocodilul ? În Argo sau în Ediks ?

— Crocodilul stă sub maşină. Acuşi o să te pupe în bot cu umanismul care-l caracterizează... răspunse sora mai tînără.

— Atunci dau o fugă la tine, Ina, ca să mă scapi!

Ediks se apropie de sora mai mare.

— Helga, ce-ar fi să-mi dai o ţiga-a-aretă !

Aprinzîndu-şi ţigara, tînărul îşi desfăcu sacoul violet şi-şi vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor portocalii, bine strînşi pe şolduri, dar evazaţi în jos, ca două fuste.

— N-am mers mai mult de o mie, şi uleiul este deja murdar. în glasul bărbatului solid ră-

suna duioşia pe care o întîlneşti numai la o mamă îngrijorată de sănătatea copilului adorat. Fenomen obişnuit într-o familie letonă, în care nu creşte decît un singur moştenitor şi nu există decît un singur lucru sacru, o singură vacă sacră, un idol pe roţi – un „Jiguli“, un „Mos- kvici” sau măcar un „Zaporojeţ“. Helga se obişnuise cu veşnicele văicăreli ale bărbatului ei, iar ceilalţi, care n-aveau maşini, nici nu-i auziră spusele. Helga îi oferi surorii mai mici :

— Ina, vrei şi tu o ţigară ?

Ineta o refuză, făcînd un semn din căpşorul ei cu o pieptănătură complicată şi trase repede cu ochiul spre cel de-al treilea bărbat. Acesta n-a- vea nimic demn de remarcat : era tînăr, dar cu părul tuns scurt şi purta un costum demodat.

Nu avea nici statura înaltă, nici aspectul pitoresc al lui Ediks, probabil de aceea nu prea deschidea gura în compania acestor fanţi.

Ediks:

— Uitaţi-vă ! Rollitis face cinste !

Toate privirile se întoarseră spre proprietarul maşinii, care scosese la iveală o sticlă cu eticheta viu colorată. Se vedea că este de provenienţă străină, dar, judecînd după culoare, conţinutul nu era tocmai original : votcă cu plante aromate.

Helga sări îndată :

— Dar tu să nu bei...

Bărbatul cel tăcut cerceta cu privirea liziera pădurii de pini : cîrpe pătate cu ulei, hîrtii, bucăţi de plastic, cutii goale de conserve, sticle

sparte... Parcă trecuseră vandalii pe-acolo. Prima sticlă golită de ei zburase, de asemenea, într-o buturugă, dar printr-o minune nu se spărsese.

Rollitis răcni, luîndu-şi o mutră dezmăţată :

— Supliment pentru antrenament !

Ineta:

— Iarăşi vrei să te pupi cu autobuzul... ca săptămîna trecută.

Rollitis :

— Săptămîna trecută eram beat criţă.

El umplea păhărelul de plastic şi ceilalţi se apropiau, pe rînd, să soarbă din el. Chiar şi bărbatul cel tăcut. Apoi Rollitis aruncă sticla golită, ţintind sticla care zăcea în iarbă, şi o nimeri, făcînd să-i zboare cioburile în toate părţile. Helga se strîmbă nemulţumită :

— De ce trebuia neapărat s-o spargi...

Ineta :

— Orice s-ar spune, sîntem nişte porci îngrozitori.

Rollitis :

— Ce să zic... Vrei să păstrezi curăţenia acolo unde toţi lasă mizerie ? !

De altfel, pare-se că celorlalţi le era totuna dacă mai adăugau cîteva murdării în această pădure plină de gunoaie. Un colţ de natură frumos, care precis a fost cîndva şi curat, dar pe unde acum era mai bine să nu umbli desculţ.

Pornind motorul, Rollitis claxonă prelung.

Toţi se pregătiră de plecare.

Ediks :

— Ina, te aşezi la mijloc ?

Ineta :

— Da, între Argo şi Kărlis.

Helga, în calitate de proprietară a maşinii, ocupă, plină de siguranţă, locul de lîngă şofer şi pufni în rîs cînd îl văzu pe lunganul de Ediks cum se căzneşte să intre în maşină, îndoindu-se de mijloc.

— Ediks, tu te aşezi între tine şi crocodil.

Pînă la urmă se aşezară în felul următor : în stînga Ediks, alături, Ineta, apoi Argo şi în colţul din dreapta tînărul cel neînsemnat, care răspundea la numele de Kărlis. Se vedea prea bine că nimeni nu-l bagă în seamă.

Uruind, automobilul îşi făcu anevoie drum prin nisipul alunecos, apoi coti pe un drumeag plin de gropi care îi scoase la locul de parcare. Profitînd de hopuri şi prefăcîndu-se că şi-a pierdut echilibrul, Ediks se prinse cu palma lui mare de piciorul vecinei sale, ceva mai sus de genunchi. Aceasta îl împinse cu cotul şi spuse ironic :

— Mai rabdă niţel. Data viitoare îmi pun rochie în loc de pantaloni. Ochii verzui ai Helgei fulgerară.

— Ce-i, ce s-a-ntîmplat ?

Ediks se retrase îndată. Ineta răspunse cu nepăsare:

— Nimic.

În sfîrşit, maşina rula pe asfalt.

— Ce tîmpiţi ! – Rollitis nu spuse la cine se referă, dar după glasul lui se putea înţelege că aceşti tîmpiţi merită dispreţul cel mai necruţător. – Au pus o „proptea“. Dar toţi trec pe lîngă ea, nici că le pasă. Ţii minte, în duminica aceea erau vreo unsprezece maşini lîngă lac şi tot atîtea în pădure. – Rollitis strîmbă din buze. –

Doar un singur începător şi-a lăsat

,,Jiguli“-ul la locul de parcare. Ar fi trebuit să-l învăţăm minte, sa-i scoatem „şoşonii“. Acum stîlpul indicatorului a rămas gol, cineva a smuls sperietoarea.

Ineta dădu glas :

— Acum toţi începătorii intră în pădure ca să lase murdării şi să spargă sticle.

Intonaţia cumnatei îl făcu pe Rollitis atent şi îi privi chipul prin oglindă.

— Dacă o să planteze peste tot indicatoare, mai bine o întinzi pe jos, la ce bun să mai dai atîţia bani pe maşină !

Ediks:

— Nu numai automobiliştii murdăresc pădurea.

Ineta continuă, pe acelaşi ton :

— Desigur, porcii motorizaţi au mai mult simţ al civilizaţiei.

Rollitis ieşi enervat în şosea, cît pe-aici să se ciocnească cu un camion.

— Vai ! strigă ascuţit Helga.

Ceilalţi nici nu apucară să observe primejdia prin care trecuseră. Încet, încet, fîşîind din cauciucuri, maşina îşi mări viteza şi se îndreptă în goană spre Riga.

II

TRECUSE DE MULT timpul cînd Berts îl socotea pe tatăl său o întrupare a înţelepciunii, a forţei şi a curajului şi se purta respectuos cu el. Acum îi spunea Rollitis, şi tot cam ironic. Aşa se obişnuise, era numele cu care îl onorau

pe Rolands şi mama, şi mătuşa Ina, cu toate că Rollitis se supăra uneori şi-i cerea lui Berts să i se adreseze cu obişnuitul „tată“. Mare lucru e deprinderea. De pildă, dacă e să-l iei chiar pe Aizsils, un prieten de-al lui Berts, om în toată firea, deştept, pe care la club toţi îl strigă de obicei Charlie. Desigur, nu sună prea serios, de fapt nici neserios nu este, dar aşa s-au deprins să-i spună.

Şi unde mai pui că tatăl lui Berts nu este un tradiţional furnizor de bunuri, care te îmbracă, te hrăneşte, ba îţi mai dă şi bănuţi pentru micile cheltuieli – cu asta nici un copil nu-şi mai bate capul şi, desigur, nici nu spune „mulţumesc” părinţilor. Rollitis **are** maşină, de toanele lui depinde Berts, dacă trebuie să facă un drum. Cînd avea nevoie de maşină, Berts folosea o formă nedefinită – nu-i spunea nici tată, dar nici Rollitis. Deşi n-avea decît paisprezece ani, băiatul era un diplomat desăvîrşit. Şi acum începu cu încetul :

— Ar fi timpul să ridicăm ancora !

Rollitis nu prea avea chef – noaptea nu dormise bine, se sculase devreme, avusese un schimb greu, cu tot felul de complicaţii.

— Unde naiba te grăbeşti? Aş mai fi dormit o oră.

— Pierdem începutul. La patru. -

— Şi unde vrei să mergi ? Unde ?

Astăzi Berts este mult mai politicos şi mai vorbăreţ.

— Trecem pe la club, să-i luăm pe Karlis şi pe mama lui Agris. Ca să nu fim nevoiţi să străbatem Riga în orele de vîrf...

— Cum, unde ? La club ? De ce tocmai la club?

— Păi, ţi-am spus. Vine şi Kărlis cu noi.

Rollitis mormăi ceva, vădit nemulţumit. Dar nu-l refuză. Aşeză motoreta pe maşină, o legă bine de portbagaj, îşi adună tot felul de scule şi porniră. Tatăl la volan, iar Berts, mulţumit, tolănit pe scaunul de-alături. Bine că nu-i încurcă mama, e departe, acolo la ea, la serviciu. Se pudrează, îşi face buzele, bîrfeşte, ţese tot felul de intrigi. Aşa îşi închipuia Berts slujba mamei din discuţiile cu tata, ceea ce făcea ca imaginea ei să nu se lege defel, în mintea lui, cu munca.

Ultima sută de metri pînă la club o parcurseră zdruncinîndu-se pe bolovani. Rollitis avea o faţă, de parcă cineva îi înfigea aşchii de sticlă în şunci. Berts fluiera. N-are decît să se strîmbe babacul, înapoi tot n-o să se întoarcă.

O curte asfaltată, o scară de fier care duce la etaj, tavane lăsate ameninţător, găurite pe-semne, de zici că stau să se prăbuşească, dar alături de încăperea aceea mare, nelocuită, se află două camere chiar foarte plăcute – în una din ele, preşedintele clubului, aşezat la o măsuţă, vorbeşte la telefon.

În faţa lui stă Aizsils.

— Ciao, Saşa ! Ciao, Kărlis !

— Salut ! răspunse Aizsils. Preşedintele se mulţumi să dea din cap.

Berts găsi un al treilea scaun. Se aşeză plin de mîndrie şi începu să se uite pe pereţi. De cîte Ori nu le văzuse pe toate, dar ochii-i

lunecau mereu peste diplomele, tăieturile din ziare, fotografiile care acopereau pereţii.

Istoria clubului, gloria, mîndria lui. Activitatea începuse abia de cîţiva ani cu motociclete marca „I.J.“ – din acelea mici, cu care se transportau franzelele – şi începutul fusese făcut de nişte draci împieliţaţi, în stare de orice, dar aveai impresia că a fost atît de demult, încît vremurile acelea numai din poveşti se mai cunosc. Pentru Berts ele reprezentau istoria antică a omenirii.

După aceea, a apărut „Titurga“, clubul sportiv de motociclişti amatori, apoi au început concursurile pe plan municipal, republican, unional, au urmat premiile, titlurile de maeştri ai sportului, atenţia unanimă, neplăcerile mari, grijile materiale, laudele şi criticile din presă. Motoarele uruiau însă mai departe – biciclete cu motor, motorete, motociclete goneau, lăsînd nori de fum albăstriu în urma lor, făcînd să ţîşnească nisipul şi noroiul de sub roţi. Oamenii paşnici îşi astupau urechile şi trimiteau jalbe pe la tot felul de instanţe. Acum iată : toţi pereţii clubului sînt împodobiţi cu steguleţe şi cupe.

Mama lui Agris străbătu încăperea din faţă, cu tavanul lăsşt.

Saşa îşi termină convorbirea telefonică. Berts se grăbi să spună :

— Haidem!

— Agris nu-i aici ?

Era o femeie înaltă, osoasă. Faţa ei liniştită nu trăda nici o urmă de îngrijorare din pricina lipsei băiatului ei. Pînă şi Berts simţi o strîngere de inimă.

Agris nu se mai prezenta la curse. Cînd era de vîrsta lui Berts se fălea – ca toţi băieţii cunoscuţi – cu motoreta lui (bicicleta cu motor e bună numai pentru fetişcane şi puşti), visa să cucerească laurii de maestru al sportului şi era nelipsit de la club. Berts era mai mic decît el. Numai după multă milogeală izbutea să se caţăre pe „motociclul" vreunui băiat mai mare. Cel mai binevoitor se arăta Aizsils. Măruntei şi burtoşi, puştii se învîrteau pe bicicletele cu motor şi făceau destul zgomot, imitîndu-i pe sportivii adevăraţi. Dar va veni şi clipa cînd un puşti dintr-aceştia îşi va îmbrăca scurta, cizmele din pînză impermeabilă, îşi va pune casca, ochelarii şi va demara în viteză, făcîndu-i pe toţi să sară din calea lui, iar pe morţi – să se răsucească în morminte. Deşi îi venise şi lui Berts timpul, Agris nu prea îi căuta tovărăşia. Agris se plictisise cam repede de toate : era sătul să gonească spre linia de sosire, să zacă în bancă la şcoală, să tocească. Nu-l plictisea însă nici să pufăie din ţigară, nici să tragă la măsea. De doi ani, de cînd o luase pe calea asta, se ţinea numai de rele. El i-a spus lui Berts că un băiat bun trebuie să ştie să bea zdravăn. Ar fi putut să-l creadă, dar uite, Aizsils nu pune gura pe băutură şi pe el Berts îl admiră mai mult ca pe oricine. Rollitis bea şi fumează, şi în adîn- cul inimii Berts nu-l respectă nici un pic.

După ce-l salutară pe Saşa, coborîră în curte. Rollitis terminase de meşterit la maşina lui (întotdeauna găsea ceva de frecat, de lustruit, de

înşurubat, şi n-o făcea oricum, ci parcă oficia), porni motorul şi se urcară cu toţii. Lîngă mama lui Agris şedea Aizsils, drept, încordat, tăcut.

Străbătură toată Riga. Străzi cu asfaltul ud, semafoare, agenţi de la controlul circulaţiei, taxiuri zănatice, podul Oktobra, podul suspendat de Ungă Brasa, bulevardul Viestura, alt pod. Pinii muraţi de ploaie de pe malul lacului Kis şi cimitirul aciuat între şosea şi calea ferată. Aici era locul unde se desfăşurau cursele.

III

— S-AU ADUNAT mulţi ? se informă cu sfială Berts. Este patru fără zece.

întrebarea pusă avea un tîlc. Atît publicul, cît şi curioşii erau pe motorete. Concurenţi – doar cîţiva, pe biciclete cu motor. Numai Berts şi un coleg de club, din Aplokciem, aveau motorete. După un timp mai apărură doi localnici. Aşadar, se strînseseră cu totul vreo şase inşi – bicicletele cu motor şi motoretele trebuiau să participe împreună la concurs.

Aizsils, însoţit de mama lui Agris, de Rollitis şi de Berts, studiase deja traseul, pusese semnele necesare şi declarase celor care căscau gura pe-acolo că pot şi ei să participe. Aceştia nu făceau însă decît să-şi ambaleze maşinuţele roşii şi să zîmbească prosteşte. Desigur, le dădea inima ghes, grozav ar mai fi vrut, dar nu îndrăzneau, la ce bun să se facă de rîs ? Nu-i nimic,- se mai uită, văd cum primesc

învingătorii

diplome frumoase, se deprind, învaţă şi, cînd vor căpăta curaj, au să concureze şi ei.

Motorete găseşti cîte vrei, lipseşte organizarea. Ce bine le-ar prinde acestor băieţi să se încadreze în nişte reguli, să afle ce înseamnă îndatoririle, scopul, disciplina sportivă, ca să nu gonească aşa, de nebuni, ca să nu aibă de-a face cu miliţia, ba chiar să ajungă uneori şi pe banca acuzaţilor. Asociaţia sportivă locală a şantierului naval luase iniţiativa să organizeze o secţie de motociclism : s-au cumpărat motorete, s-a întreprins o expediţie festivă la „locurile luptelor eroice”, ocazie cu care au fost cucerite trofee sportive. Motoretele, folosite din plin, dar neîngrijite, au început să dea semne de oboseală – au fost scoase din uz, părăsite, scăzute din inventar. Secţia stă să-şi dea duhul – în rapoarte rezultatele sînt strălucite, dar responsabilul a fost înlocuit şi totul e ca de la început. Preşedintele „Titurgei” n-avea nici un interes să-şi recruteze aici noi membri – era prea departe de Părdaugava. Dar ăsta e Saşa – un organizator înnăscut, în cîte locuri nu pusese el oamenii în mişcare, nu-i agitase, nu-i trezise, şi luaseră naştere asociaţii sportive care concurau apoi mai avan chiar cu „Titurga”. Numai în acest scop îi trimisese Saşa aici pe Aizsils şi pe sportivii săi.

Berts se simţea un matador printre mucoşii ăştia. în orice caz, avea de gînd să lupte la sînge – şi aşa, dacă rezista pînă la sfîrşitul cursei, locul al doilea la categoria motorete era al lui. Căci nu erau decît doi concurenţi.

— Poate mai aşteptăm o oră ?

Aizsils răspunse categoric :

— Nu, la patru fix începem. Trebuie învăţaţi' cu disciplina. Nu putem începe, cînd îi trăsneşte fiecăruia prin cap.

Berts nu-şi găsea locul de nerăbdare. Instalat în maşină, Rollitis mesteca filtrul ţigării în dinţi. Mama lui Agris avea o figură acră, poate chiar ar fi dorit să se amîne concursul, ca să se vadă că şi ceilalţi băieţi sînt la fel de lipsiţi de voinţă şi nedisciplinaţi ca şi băiatul ei. Singur Aizsils era calm, lui nu-i păsa de nimic.

în ultima clipă au mai apărut încă trei inşi pe biciclete cu motor şi unul pe motoretă. Acesta a fost respins pentru că n-avea cască – regulile sînt reguli. Doi tipi se făleau cu nişte căşti de hochei. Aizsils nici n-a stat la discuţie. Nici Berts n-a crîcnit cînd a fost respins ghinionistul cu motoretă – în felul acesta, locul al doilea îl avea asigurat în mod categoric.

— Mergi pe linia minimei rezistenţe, spuse Aizsils.

— Nu merg, ci sînt dus pe sus ! i-o tăie Berts.

În adîncul sufletului, nu era însă mulţumit de răspunsul său obraznic.

Cei cinci localnici pe biciclete cu motor, înghesuiţi unul într-altul, n-arătau prea viteji, n-aveau poziţia reglementară, stăteau stînjeniţi, posomorîţi. Ce mai, băieţii se cam pierduseră. Nu ploua, dar era umed, rece, şi aveau nasurile vinete. Nu-i nimic, se-ncălzesc ei pe traseu !

Se dă startul.

Berts nu încearcă să se lupte cu celălalt concurent la motoretă, tot de la clubul „Titurga" ; acesta se pregăteşte deja să treacă la categoria motociclete. Mai bine să nu forţezi motorul, ci să execuţi proba corect. Localnicii şi-au ambalat atît de tare motoarele, încît ai impresia că undeva aproape se doboară pinii cu joagărul. Sînt trei premii şi cinci concurenţi. Lasă-i să transpire, să înţeleagă că o cursă nu este acelaşi lucru ca atunci cînd te grozăveşti în faţa fetişcanelor.

Şi iată, motoraşele pîrîie sălbatic, roţile aruncă nisipul albicios al dunei. Pe pantele abrupte, băieţii, roşii, gîfîind, mai înfierbîntaţi decît motoarele lor, îşi împing maşinuţele, aler- gînd pe lîngă ele. Apoi sar din nou în şa, accelerează – şi dă-i bătaie, mai departe…

Un semn din steguleţul galben, cu cerc negru la mijloc, încă un semn… Mama lui Agris se gîn- deşte la feciorul ei. De ce nu este aici ? El ar fi arătat ca un adevărat campion, în mijlocul acestor băieţaşi-"pîrîitori" şi al celor doi concurenţi pe motorete, scîrbiţi şi nepăsători.

Toţi doresc să fie primii, toţi doresc să ajungă campioni, eroi, învingători… Şi cel mai uşor este să ajungi într-o clipă ca aceasta. Una după alta, bicicletele cu motor se îneacă, tuşesc, amuţesc. Aizsils ştie din ce cauză. La curse principalul nu este să accelerezi, trebuie să ştii să pregăteşti maşina. Cursa este o verificare **a** atitudinii tale faţă de tehnică. Desigur, altceva este o motocicletă, aici poţi să

transformi motorul' în întregime, dintr-o motocicletă obişnuită de curse se poate face ceva uluitor. în schimb, bicicleta cu motor sau motoreta nu trebuie decît s-o întreţii în perfectă stare şi să înveţi să faci salturi în-drăzneţe, dispunînd de puterea cu care a fost înzestrată din fabricaţie. Copilaşii ăştia ştiu numai să facă pe grozavii, să-şi dea aere. La curse acest lucru poate să-ţi iasă pe nas : motorul tuşeşte şi n-are putere nici cît o jumătate de pisică, lanţul sare întruna, ceva s-a rupt, s-a stricat, iată-i pe „eroi“ coborînd pe marginea drumului ; pentru unii este o lecţie usturătoare, cei mai tari încep să se educe singuri în spiritul perseverenţei sportive, cei mai slabi de înger o şterg de pe cîmpul de luptă, cărînd în spinare rămăşiţele pămînteşti ale maşinii.

Înving stăruinţa, munca, priceperea.

Aizsils, ironic :

— S-au împrăştiat băieţii prin tufişuri, să-şi repare rablele.

Mama lui Agris :

— Oare se mai întorc pe traseu ?

Aizsils :

— Ăştia nu par a fi nişte blegi.

Printre pini prinseră din nou să răsune răpă-ieli şi toţi cei cinci concurenţi pe biciclete tre-cură, unul după altul, prin faţa spectatorilor, descriind un arc.

Mama lui Agris s-a plictisit să stea la postul ei. N-a avut o viaţă fericită, cu băiatul e de rău. Cînd l-a cunoscut pe tatăl copilului, nici nu-i

trecea prin cap că băutura poate să însemne o adevărată calamitate pentru viaţa de familie. Ce dacă fumează şi se mai îmbată uneori ? Aşa sînt bărbaţii. Al de nu fumează, miroase a ţap ! Aici nu-i nimic de făcut ! După ce s-au luat, a fost fericită o lună, două... apoi a început s-o supere lipsa de bani. Şi mai tare o supăra însă faptul că grija cam bădărănoasă a bărbatului se preschimbase într-o grosolană nepăsare. Era deja însărcinată cînd înţelese deodată că, deşi este nevastă legitimă, deşi are o locuinţă bună şi un soţ care cîştigă – „toţi indicatorii la nivel înalt” – este, din păcate, mai neajutorată şi mai lipsită de apărare decît o „nevastă părăsită” din filmele despre vremurile apuse, cînd femeile n-aveau nici un drept. Atunci a alergat după sprijin la locul lui de muncă : Almants e socotit la noi un lucrător exemplar, un specialist respectat... Nu se poate să nu priceapă, să nu-şi recunoască greşeala... Vom sta de vorbă, îl vom lămuri, îl vom convinge... în aceaşi seară, bărbatul ei a bătut-o pentru prima dată şi a făcut-o albie de porci... Te bagi peste tot, lepădătură, îţi faci soţul de rîs, să mai îndrăzneşti vreodată să-ţi vîri nasul ! Şi aşa a dus-o ani în şir, ce ani grei – de parcă ar fi avut jug la gît şi butuci la picioare. Rămăşiţe de iubire, lipsuri, umilinţe, o tulbure speranţă şi o tot mai mare amărăciune se încîlceau laolaltă într-un singur ghem. în cele din urmă, mîna de fier a urii puse capăt, sfîşie de-a dreptul îngrozitoarea încîlceală de simţăminte. „Măcar din tine să fac om”, **n** spuse băiatului. Acesta răspunse blînd : „Ştiu, mamă, ce greu

îţi vine". Nu spuse nimic despre taică-său, dar se vedea că este cu tot sufletul de partea mamei. De partea dreptăţii. Şi mama începu să se bată ca o leoaică pentru fecior, pentru el era gata să devină şi hienă. Nu se mai temea de ameninţările bărbatului, obţinu să-i plătească pensia alimentară legală. Cînd el ridica pumnul, ea ridica o sticlă goală, o farfurie, o tigaie, orice-i cădea sub mînă. La vorbele pe care le auzea de ani de zile : „Cară-te la dracu, mortăciune !", răspundea acum : „Ba tu să te cari !" îl ameninţă că va obţine să fie internat cu sila la tratament pentru dezalcoolizare. Atunci el a început s-o tragă pe sfoară cu cîştigul (nu fără concursul unor binevoitori de la slujbă), încasa, chipurile, mai puţin, dar pentru băutură îi ajungea întot-deauna, aducea acasă tot felul de prieteni şi prietene, ea **îl** reclama la miliţie, dar cei de acolo refuzau să se amestece în certurile de familie. Agris i-a ţinut întotdeauna parte mamei. Tatăl făcea şi el ce putea : îl convingea pe băiat să bea, îl învăţa să fumeze, vorbea urît, dînd de înţeles că mama fusese înainte de căsătorie o bucăţică bună... Din bunătate părintească îi mai dădea şi bani feciorului – nu cine ştie cît, dar totuşi... La început, acesta îi oferea maică-şi tot sau aproape tot ce primea. De altfel, n-o duceau chiar foarte greu, mama învăţase să se descurce, de aceea nu-i lua banii : cumpără-ţi, fiule, poate ai chef de ceva, vezi, eu sînt mai bună decît tata. în această atmosferă de rivalitate, Agris primi în acelaşi timp o bicicletă (de la mama) şi o motoretă (de

la tata). începu să se învîrtească în jurul clubului „Titurga”, nu vorbea decît de Saşa. Iată însă că rezultatele de la curse nu au fost grozave. Mama se aruncă pe urmele lui Agris – nu-l putea lăsa singur în atîta omenire – şi atunci se lămuri că sportivii sînt, îndeobşte, indivizi disciplinaţi. Mai descoperi că ea are talent de arbitru, şi cum Saşa ducea veşnic lipsă de cadre (toţi munceau pe bază de entuziasm, fără să fie retribuiţi), ea începu să arbitreze la curse şi obţinu succese, ocupînd un loc tot mai de seamă la club. Agris, dimpotrivă… Saşa socotea că-i lipseşte voinţa, adevăratul spirit sportiv. „Dacă pe traseu, în faţă, ai o movi- liţă, trebuie să accelerezi, nu să te temi că te saltă. Agris însă închide ochii şi încetineşte fără să vrea. Se teme… Ar trebui sa-şi învingă frica ! „ Saşa mai spune că Agris pufăie din ţigară, trage la măsea… Asta nu ţine, cu asemenea deprinderi n-ai voie să ieşi pe traseu. Cum de-a putut s-o facă, iar ea, ca mamă, nu observase nimic, nici nu credea că-i adevărat cînd începuse să primească tot felul de recla- maţii de la şcoală. Tatăl le asmute dinadins pe neghioabele alea de dăscăliţe. El era vinovat şi numai pentru faptul că îi dădea regulat bani de ţigări lui Agris. Desigur, vinovat e tatăl, dar reiese… În ajun, într-o discuţie, băiatul i-o trîn- tise : „Ce, tu eşti mai bună ca el ?”

Eu…

Eu, în comparaţie cu el…

Deşi era abătută şi deprimată, făcea sîrguin-

cios semn cînd cu steguleţul galben cu diagonală neagră, cînd cu cel împărţit în pătrate negre şi albe. Linia de sosire. Doi biciclişti au abandonat, trei au terminat cursa... Au fost atribuite trei premii. Cei doi concurenţi pe motorete au ajuns amîndoi, Berts Gudermanis s-a plasat pe locul al doilea. Cu cîtă demnitate s-a aliniat lîngă ceilalţi, şi-a primit diploma şi a strîns mîinile. Păcat că nu a fost filmat, ar fi putut şi ai lui să se gîndească să-l fotografieze măcar. Rollitis stă însă în maşină şi pufăie ţigară după ţigară.

Concurenţii şi suporterii s-au împrăştiat. Aizsils, în calitate de şef, mai inspectă o dată traseul. Pe chipul lui se aşternu o expresie de îngrijorare.

— Cine a tăiat pinii ăştia mici ?

— Păi, au fost tăiaţi înainte să venim noi, răspunse unul din biciclişti, neputînd să priceapă de ce se face atîta caz pentru nişte nuiele. Parcă nu-s destui tipi pe care îi mănîncă palmele ?

— Nu-i permis aşa ceva ! Or să dea vina pe noi !

— Aş, nu se poate... Concurenţii îşi roteau ochii uimiţi, nevinovaţi.

Vechii sportivi de la clubul „Titurga“ au însă o tristă experienţă. întotdeauna se găseşte un prieten al naturii, care constată dauna pricinuită şi, fără să stea pe gînduri, dă vina pe cei care îi sar mai mult în ochi. Zgomotoşii participanţi la curse nu numai că le sar în ochi, dar îi fac să-şi astupe urechile. începe să se vorbească, reclamaţiile curg. Dacă în apropierea

traseului se sparge noaptea un geam, este clar : *ăştia,* sportivii, sînt vinovaţi, *ăştia* răstoarnă totul cu susul în jos ! Dacă se-ntîmplă ca vreun puşti cu motoretă (primită cadou de la tăticu, fără număr, că încă nu are dreptul s-o înregistreze) să doboare un gard, toţi ştiu că aşa ceva îşi permit numai *ăştia.* Deşi clubul îi admonestează sever pe asemenea viteji, acest lucru nu interesează pe nimeni. O parte de vina au şi adevăraţii sportivi, cînd se adună nu departe de casa preşedintelui, ca să-şi încarce maşinile în camion, iar ei să se urce în autobuzul care îi va duce la locul competiţiei, undeva într-un raion sătesc. Motoretele şi motocicletele se cuvine să fie duse în ordine, dar cum le mai dă inima ghes să sară în şa şi să treacă o dată sau de două ori pe sub ferestrele lui Saşa. Ce clipă mult aşteptată ! Este un adevărat cîmp de luptă, în timp ce strada toată clocoteşte de îndreptăţită mînie. Of, sportivii *ăştia !* Doamne fereşte, cu cîte neplăceri s-ar putea alege dacă puieţii de pin tăiaţi vor ajunge să fie piatra de încercare.

,,Jiguli"-ul lui Rollitis plecă ultimul. în maşină domnea o tăcere deplină. Conducătorul îngheţase zdravăn, căci nu voise să dea drumul la motor, şi acum era furios. Berts se simţea un erou, cucerise locul *al doilea* ! De mîndru ce era, nu catadicsea să scoată o vorbă. Mama lui Agris nu-şi putea şterge din minte vorbele aruncate de băiat. Oare a orbit, nu vede că eu... că numai eu...

Maşina traversează deja podul peste Daugava. Apele ei cenuşii scaldă pietrele

cheiului, pe cerul cenuşiu lunecă o pasăre mare metalică. Vuietul motoarelor cu reacţie acoperă zgomotele oraşului. Berts s-a lăsat brusc pe spate şi l-a împins pe Aizsils cu cotul.

— Ştii cine stăpîneşte lumea în zilele noastre ?

— Cine ?

— Viteza!

Extrase din amintirile nescrise
ale inginerului Aizsils

Fugeam de la şcoală toţi trei – Petrs, Andis şi cu mine. Eram întotdeauna împreună. În clasă prindeam fiţuici de la Andis (pentru el învăţătura era o treabă uşoară), iar în restul timpului hoinăream pe străzi. Cartierul în care locuiam era o adevărată minune. În parcul din faţa şcolii nu ne puteam face mendrele – s-ar fi găsit destui ochi negri şi limbi ascuţite. Ar fi fost totuna cu a trage un tigru de mustăţi. Ceva mai departe însă se aflau desişurile de lîngă calea ferată, bisericuţa împrejmuită de o mică grădină, ulicioarele înguste şi liniştite, bariera, pasajul de nivel. Cînd se lăsa bariera, maşinile se înşirau una în spatele alteia. Petrs îşi făcuse o sculă ascuţită cu care le înţepa cauciucurile. Andis şi cu mine operam cu monezile – iei o monedă de 15 copeici şi harşt ! Pe suprafaţa lăcuită a „Pobedei“ rămînea o brazdă zimţată. Un nenea a sărit din maşină şi i-a ars lui Andis o palmă peste obraz. Andis a roit-o. Eu o şi luasem din loc, mai înainte.

Era o curte cu mai multe ieşiri, aşa că nu ne putea prinde nimeni. Se perindau pe-aici şi alţi

băieţi, mai mari. Cu ăştia nu ne luam în colţi. Ei aveau cuţite, ba unul din ei se zicea că ar fi avut şi pistol. Aşa am început şi noi să ne gîndim cum să ne facem rost de o armă. O dată am bătut nişte puşti – aşa, pentru că n-aveam ce face, prea se plictisise Petrs. Puradeii s-au pus pe urlat, fraţii mai mari le-au sărit în ajutor. Şi ţine-te bătaie ! Pe mine au tăbărît doi deodată, aşa că am întins-o. Petrs a mai încercat să-şi fluture pumnii... Andis ştia o altă ieşire în stradă, ne-am strecurat pe-acolo şi, tule-o ! cît ne-au ţinut picioarele. Pe Petrs l-au nimerit cu o piatră în scăfîrlie. I-a ieşit un cucui uite-aşa de mare, bine că nu se vedea, de sub păr. Era şi asta o mîngîiere. Andis s-a ales cu buza ruptă, un fleac, e drept, dar cînd te uitai, te lua groaza. A început să zbiere la mine :

— Ticălosule ! Ne-ai lăsat mască, să tragem noi ponoasele !

— Eu m-am bătut cu doi !

— Te-ai bătut... Ai făcut pe tine de frică !

Petrs mi-a luat apărarea :

— Charlie s-a aflat în avangardă. E un înaintaş viteaz, şi, spunînd-o, mi-a tras o labă peste umăr, că m-am cocoşat de durere. Baros, nu alta!

îşi mai şi bătea joc de mine ! Ce-aş fi putut să le spun ?

Dintre noi, Andis era cel mai deştept, Petrs – cel mai puternic. Rămăsese repetent de cîteva ori în clasele mici, pe învăţătoare le băga în sperieţi, întrecuse demult ca vîrstă pe colegii de clasă, ba chiar şi pe prietenii săi. înalt, cu

umeri laţi, obraznic cu pedagogul, îndrăzneţ cu fetişcanele, preferatul bunicii, crescuse fără tată şi fără mamă. Mi se părea ciudat cum de nu avea tată. Al meu se ţinea de mine să învăţ cu cureaua în mînă. Eram un băiat destul de slăbuţ, pirpiriu. Fetele nici nu se uitau la mine, dar mie îmi plăcea foarte mult de ele. Dar nu mă pricepeam să le iau, ca Andis sau Petrs. Ei se prăpădeau de rîs, cînd primeau bileţele ca acesta : „Eşti un băiat mişto îmi placi. Să nentîlnim la parc lîngă fîntînă pela şapte undeţi cumpăr îngheţată."

O ducea bine. Petrs – nu numai că mînca îngheţată pe săturate în contul fetelor, dar se şi pupa cu ele, ba îşi punea şi mîinile în mişcare. „Păi ce, dacă ele singure şi-o doresc" – şi ridica din umeri. Eu eram nedumerit: oare fetelor le place să fie tratate astfel ? Petrs mă asigura că aşa este.

Deşi îl credeam, mi-era teamă să procedez la fel. O dată am prins curaj şi m-am legat în clasă de-o colegă. Cînd mi-a tras una, m-am pomenit jos, pe duşumea. Prietenul meu m-a ridicat, iar pe mizerabilă a scărmănat-o niţel, s-o înveţe minte. Fata s-a pus pe urlat. Dar n-a îndrăznit să dea în el, pentru că ştia la ce te poţi aştepta din partea lui Petrs.

Ne-am gîndit noi şi ne-am zis că trebuie neapărat să ne înarmăm cu cuţite – dacă dăm de o bandă, să nu mai fim nevoiţi s-o luăm la sănătoasa. Dar şi mai grozav ar fi un box, ăstal pune pe oricine cu botul pe labe. Petrs se extazia în descrieri plastice :

— Ehei, băieţi, dac-am avea o maşină blin-

dată şi nişte puşti automate, am da lovitura la o casă de bani şi apoi am roi-o urgent !

Andis făcea o mutră cam acră : „Te dibăceşte miliţia şi zaci cîţiva ani buni în colonie, la şcoala de corecţie”.

Petrs se lăuda că el personal o va întinde de-aici, că o s-o şteargă acolo unde sînt apreciaţi cei cu capetele înfierbîntate.

Andis spunea despre sine că o să înveţe, ca să ajungă inginer şi apoi ştab.

Petrs se porni pe rîs :

— Bunică-mea lucrează în cîteva locuri ca femeie de serviciu. Şi cîştigă de două ori cît un inginer.

Andis spuse că n-o să fie doar un inginer, ci un ştab. Ăştia au o grămadă de bani.

Aşa se împungeau, încercînd să se întreacă unul pe altul cu vorba. Nu mă lăsam nici eu mai prejos :

— Cînd am să fac eu una, au să rămînă toţi paf. Au să se uite şi au să vorbească numai despre mine.

Andis rîse :

— Ce anume, ce?

— Născocesc eu ceva.

— Chiar aşa, Charlie, trînteşte tu una. Uite căsuţa de colo, cu etaj şi acoperişul în pantă. Ia urcă-te pe acoperiş, dă-ţi pantalonii jos şi arată-le dosul gol. Intr-o jumătate de oră se umple strada de lume şi toţi au să se uite numai la tine, numai de tine au să vorbească. Au s-alerge şi fetele de la noi de la şcoală să te vadă – ia te uită ce-a născocit Charlie ! Barosul !

Acum rîdeau amîndoi de mine. Eu mă gîndeam, plin de obidă : „Rîdeţi. voi, rîdeţi ! Dar am să v-arăt eu. O să vedeţi... Toţi au să se mire *pe bune,* au să spună – ia uite ce-a făcut Karlis, ştiam noi că-i un băiat de ispravă. Pînă şi Petrs cu Andis vor recunoaşte că au greşit. Am să le-o dovedesc...”

Şi nu puteam defel să le spun ce anume voi născoci. Ştiam numai că va fi ceva colosal, că-i voi întrece pe toft.

În ultimul an de şcoală, am făcut, întradevăr, o ispravă de pomină. S-a scris şi în ziare (eu n-am citit, dar mi-au spus băieţii), pare-se, despre această întîmplare. Numele noastre nu figurau, deoarece n-am fost prinşi.

Era pe la sfîrşitul lunii octombrie, cu serile sale lungi şi pustii. Rătăceam pe străzi. Nu ştiu de ce am luat-o spre centru. Petrs era furios din cauza unui doi încasat în ziua aceea. Andis încerca să se dezvinovăţească pentru că n-a apucat să-i sufle. S-au cam ciondănit între ei. Eu tăceam, ca să n-o încasez şi eu. În ultima vreme ne cam răcisem de Andis, nu prea mai ieşeam toţi trei.'

Deodată Petrs îşi aminti :

— Băieţi, am la mine o fiolă. Hai, să-i tragem o duşcă !

Am băut cu rîndul. Ni s-a făcut cald şi bine. Era plăcut să vezi în jurul tău prieteni. La harţă te puteai lua cu restul lumii.

— Ia te uită ce papagali ! Chipie, cocarde !

— Ce-aş mai azvîrli pe unu din ăştia în şanţ!

— Cu mîna goală nu-i prinzi, mai bine lasă-i

în pace.

— Ce-ar fi să mai bem ? Ne aruncăm la o juma’ de votcă ?

De aruncat nu ne puteam arunca. fiindcă n-aveam nici un chior. Lumea ni se păru şi mai tristă. Cu capul între umeri, furioşi, mohorîti. ne-am tîrît mai departe. Am nimerit pe o stră-duţă pustie, adormită. Printre pietrele caldarî-mului se căscau crăpături hîde, ferestrele erau întunecate, felinarele se arseseră sau fuseseră sparte. Pretutindeni domnea un hău cenuşiu. Singurul lucru pe care l-am văzut pe ulicioară a fost un autobuz mare, urcat pe trotuar. Andis smuci portiera, care, spre mirarea noastră, se deschise. Ne urcarăm în el, ca să ne odihnim pe scaunele de piele.

Văzîndu-l pe Petrs cum se instalează pe locul şoferului, Andis spuse :

— Unde s-o fi topit şoferaşul ?

Se uită la Petrs cum apasă pe pedale, schimbă vitezele şi învîrteşte volanul.

— Ai cumva de gînd să conduci ?

— Ce gînd să mai am ? Porneşte tu motorul şi am luat-o din loc !

— Cu drăcia asta ?

— Porneşte motorul şi ai să vezi ! Ce, nu eşti în stare ? Slabă mişcarea !...

Andis se aprinse. Părea gata să sară la Petrs. să-l ia la bătaie. Dar Petrs era mai puternic, **şi** Andis nu putu rezista ispitei de a-i dovedi că, într-adevăr, este în stare să pornească motorul. La maşini se pricepea, îi mergea straşnic capul la treburi din astea.

— Ei, tineti-vă, băieţi, acuşi îl pornesc fără

cheie. O luăm haihui prin Riga ! spuse Andis hotărît, scotoci pe sub bordul maşinii, sări afară,
deschise capota motorului din spate, învîrti ceva. Motorul prinse glas. Petrs acceleră atît de tare, că se cutremură toată străduţa.

Andis se întoarse în maşină.

— Potoleşte-te, ai să sperii şoferul – acuşi apare!

Petrs puse brusc autobuzul în mişcare, apoi făcu un viraj neaşteptat, de parcă s-ar fi priceput cu adevărat să conducă. Caroseria maşinii se prăbuşea undeva, uneori parcă rămînea agăţată în aer. Smuciturile şi salturile nu mai conteneau. în sfîrşit, ieşirăm în strada principală, unde am fost gata să ne ciocnim cu o „Pobeda”, care se salvă urcîndu-se pe trotuar. Trecurăm razant pe lîngă un tramvai aflat în staţie, călătorii care se urcau şi coborau din el se feriră sărind în toate părţile. Ne-am ales doar cu o uşoară spaimă. Petrs schimba vitezele. Treceam prin centru ca vîntul, de parcă eram o maşină de pompieri. Andis striga din cînd în cînd:

— Acum intrăm în copac... în zidul acela... Sau mai bine în vitrină !

Copacul însă nu trosnea, nu se dărîmau nici zidurile, nu zornăia nici un geam. Izbuteam să scăpăm cu bine. Frînele scîrţîiau strident, eram aruncaţi în faţă sau într-o parte. Auzirăm un miliţian fluierînd.

— Vezi că circuli pe partea stîngă ! urlă Andis şi, trîntit peste Petrs, îl ajută să îndrepte maşina. M-am gîndit că acum o s-o păţim.

Dacă te ţii de volan, ca Petrs cu Andis, nu ţi-este chiar atît de frică, dar al treilea nu

mai încăpea acolo. Andis se băgase pe jumătate în cabină, cealaltă jumătate era afară. Un singur picior apăsa pe acceleraţie sau pe frînă, în timp ce volanul era învîrtit de patru mîini.

Andis ordonă :

— Ia-o prin mijk>c... Să nu ne trezim în apă ! Haide, peste pod ! Ocoleşte tramvaiul !

în dreapta tramvaiului erau maşini, goneam prin stînga lui, noroc că nu venea nimic din sensul opus.

— în piaţa Victoriei... şi tule-o ! şopti Petrs.

Era prima oară cînd îi auzeam glasul – surd, tremurat. în faţă se formase o gîtuire, Petrs frînă. Am fost gata să smulg spătarul de la scaun... Un viraj brusc la stînga şi intrarăm **pe** sub viaduct, pe terasament, pe lîngă grădinile de zarzavat. Asfaltul era numai găuri, autobuzul sărea şi noi odată cu el, pînă în tavan. Petrs încetini, era locul cel mai potrivit ca să părăsim maşina. Eu am răcnit însă :

— Petrs, accelerează, ne ajung sticleţii !

Din spate se apropia o motocicletă cu ataş : era plină cu uniforme !

Petrs acceleră, dar miliţienii nu se lăsau, începeau să ne depăşească.

— Nu-i lăsa !

Motocicleta a reuşit să se strecoare, sîntem în spatele ei. Petrs frînează, coteşte la dreapta. Dăm peste nişte stive, tot felul de materiale de construcţii... Geamurile zornăie, ceva sfîşie tabla autobuzului, nouă nici că ne pasă.

— Să spălăm putina !

Sticleţii fluieră. Noi fugim, pe lîngă gara

Torniakale, chiar pe calea ferată. Mi se întunccă dinaintea ochilor, dar nu mă opresc. Din faţă vine un tren, în spate bocănesc cizmele urmăritorilor. Petrs comandă :

— Luaţi-o în sus !

Andis se caţără. Panta abruptă pare să urce drept la cer. Nu mai am vlagă în mine. Nici o picătură... Picioarele mi-s moi ca o cîrpă şi inima la fel. Mă aşez pe macaz şi mă vait :

— Nu mai pot...

Sudoarea îmi curge şiroaie, mi se taie răsuflarea.

Petrs s-a întors, mă înhaţă de umăr :

— Ce te-ai muiat în halul ăsta ? ! Vrei să ne prindă pe toţi... din cauza ta...

— Nu mai pot...

M-a lovit şi m-a ridicat în picioare.

— Nu mai pot...

Şi totuşi mă caţăr şi eu. Andis a ajuns sus, nu s-a întors să mă ajute, dar nici n-a fugit mai departe.

Am luat-o la goană pe lîngă biserică, direct peste morminte. întunecimea din jur îşi rînjeşte dinţii albi – crucile şi îngerii. Am ieşit afară lîngă cinematograf. Nimic suspect. Petrs ordonă :

— Ştergeţi-vă mutrele, scuturaţi-vă hainele de praf şi urcaţi-vă în tramvai ! Şi să staţi ca sfinţişorii !

Tocmai se apropie tramvaiul. Ne urcăm, şi duşi am fost. Nimeni nu se uita la noi, deşi nu puteam deloc să-mi trag sufletul. De la capătul liniei ne-am întors cu autobuzul în centru.

îmi amintesc de toate În cele mai mici amă-

nunte. Parcă văd cum l-am aranjat pe un unchiaş voinic (asta a fost altă dată), văd mormintele peste care ne rostogoleam, simt cum mi se încleşta gîtlejul de spaimă.

în primăvară, Andis şi cu mine am început din nou să ne ducem prin Pardaugava. Petrs nu mai era prieten la cataramă cu noi, Andis începuse să lege prietenia cu Olita, eu îl cunoscusem mai îndeaproape pe Gargals, tatăl ei. După terminarea şcolii, Petrs se desprinse cu totul de noi.

În lungile luni cît am zăcut în spital, am avut timp să mă gîndesc la toate, am colindat nu o dată prin locurile atît de cunoscute, am reînviat în memorie nume vechi.

Eram cîrpit tot, cusut, făcut din nou, totuşi reuşisem să-mi păstrez învelişul trupesc...

Primul întîlnit a fost un cocoş ţanţos – în surtuc negru cu verde închis şi roşu, cu creasta ca focul şi cu o sabie strîmbă de os. Bombîndu-şi pieptul lat, se îndreptă ameninţător spre mine. Cînd băgă de seamă că nu m-am speriat, cocoşul se retrase într-o parte, în zmeuriş – acolo cotcodăcea haremul lui, în haine cafenii, tivite cu negru. Plîngîndu-se că găinile nu se ouă, tuşa sparse în aluat două ouă, ca nişte ghiulele, şi puse la prăjit clătite. Bărbatul ei, care mă adusese de la Riga, plecă îndată la depozit. Tuşa îşi petrecea toată ziua la cea mai apropiată fermă de viţei. Era la treabă acasă, de nu-ţi vedeai capul, veşnic se strica ceva, veşnic mai rămînea ceva nefăcut. Poate că aş putea să-i ajut cumva...

Propunerea mea suna ca o sfioasă speranţă : dar tuşa ştia că după şcoală am nevoie de odihnă, nu de muncă. Bineînţeles, n-am contrazis-o.

Tuşa (sora maică-mi) îmi tot punea clătite în farfurie şi vorbea întruna – se plictisise fără auditoriu, aşa avea ocazia să-şi mai dezmorţească limba. Oamenii din colhozul lor se mutau tot mai mulţi la oraş, în case noi. Atîta timp cît ferma din apropiere nu fusese închisă şi şeful de echipă îi dădea voie bărbatului ei să-şi ţină maşina în curte, aveau să mai locuiască sub vechiul acoperiş.

— Noi am ridicat casa, oftă mătuşica. Feciorul şi fata stăteau la oraş, iar ei, bătrînii, nu aveau cine ştie ce nevoie de tot confortul sub acoperişul cenuşiu de ardezie. în teiul lor, o barză îsi făcuse cuibul. Bărbatu-său rîsese chiar : nu cumva are de gînd să le-aducă anul ăsta pe-al treilea ; cînd colo, ce să vezi, fata a născut la oraş, poftim, şi să nu crezi în semne ! Gospodăriile din jur se golesc una după alta, se năruie. Dincolo de crîngul de mesteceni, aproape de gară, mai este una, acolo locuieşte o pereche venită de la oraş. Dimineaţa pleacă amîndoi la muncă, seara se întorc. El e contabil, ea, de asemeni, e femeie cu carte. Au şi un copil, ce să caute ei la colhoz ?

Aşa se prezenta geografia prin partea locului : deşi amîndouă gospodăriile nu erau departe de centru, totuşi se aflau în mijlocul tihnei săteşti.

La cîteva zile după aceea, m-am întîlnit la gară cu perechea descrisă de mătuşa. El s-o fi

ducînd după-amiaza la lucru ? Nevasta cu fetiţa îl conduceau. Copilul îngăima ceva, dar cei doi nu scoteau o vorbă, ca şi cum ar fi trăit împreună vreme îndelungată şi s-ar fi săturat unul de altul. Bărbatul, fără să-şi ia rămas bun, se urcă în vagon şi făcu un semn neglijent copilului care-şi agita mînuţa. Ea însă întoarse capul în altă parte.

în clasa noastră băieţii o plăceau pe- Daira, care primea bileţele, mici daruri. Pentru ea Andis fabrica cu plăcere fiţuici. Eu nu îndrăzneam să-i scriu, mă înroşeam, mă bîlbîiam, transpiram tot. La noi în clasă mai era şi o fată Nelda. Petrs se jura că la ea te poţi duce cu o sticlă cînd părinţii sînt plecaţi de-acasă. Am cumpărat nişte vinişor şi am trecut pe-acolo. N-aveam nici destul curaj, nici prea multă plăcere. Peste puţin timp s-au înfiinţat doi tipi de la altă şcoală. „Ia fă-te căruţă, dacă nu vrei s-o încasezi !” N-am avut încotro şi am întins-o. Ce-or mai fi rîs de mine. Ei şi, parcă mult îmi păsa de Nelda asta ! Dacă este vorba însă de o femeie care ţi-este apropiată... dacă această femeie priveşte în sus, la nori, cînd tu pleci...

Totul mi-a străfulgerat prin amintire ca o înregistrare video, de-o clipă. Continuarea înregistrării nu şi-a găsit ecranul, n-a dat naştere unei imagini. Totul în jur s-a topit în nedefinit, n-au rămas decît senzaţiile din trup şi din suflet.

...Trunchiurile mestecenilor, albe ca nişte fantome, în văgăuna umedă nu se aude decît oră

căitul deprimant al broaştelor. Nu-mi mai amintesc nimic din povestirea ei fără sfîrşit. Mîinile mele simt căldura trupului de femeie. în urechi aud lovituri de ciocan. Şi totul este complet altfel decît în povestirile lui Petrs. Întreaga lume se află aici. În şoldul meu se înfige, ca un cuţit, o durere pătrunzătoare. Gem şi mă întorc în capsula mea. Stau în ea de două luni. Mirosul de medicamente şi trupuri murdare, bocănitul cîrjelor, bubuitul sarcofagelor de ghips. Un microunivers cu atmosfera lui specifică, cu legi şi obiceiuri nescrise. Mai mult citeam sau preferam să mă uit fără sens în tavan, decît să-i ascult pe ceilalţi. Vecinii mei erau neliniştiţi la început tocmai din pricina strădaniei mele de a nu deranja pe nimeni. Unii se supărau chiar, apoi s-au împăcat cu atitudinea mea.

Timpul oprit în loc îşi număra totuşi curgerea zilelor. După glasuri îmi cunoşteam vecinii mai apropiaţi, după chipuri – pe medici şi surori. Cea care a intrat şi cercetează iute cu privirea paturile bolnavilor mi-este necunoscută şi totuşi am văzut-o undeva. Poartă halat alb – e medic, soră sau o străină venită în vizită ? După tăcerea care s-a lăsat în salon, se pare că toţi au observat-o.

Nu ştiu de ce mi-a trecut prin minte : *ea* a aflat, a venit la mine.

Sîngele mi s-a urcat la cap, inima şi-a luat zborul prin timpul oprit în loc.

Ea s-a apropiat de patul meu, s-a aplecat...

Halatul alb luneca prin încăpere ca pînza unui iaht pe apele golfului.

îmi spuse :

— Repede m-ai mai uitat !

Cum o chema ? Nici nu ştiam. Era *ea.*

Năluca nu s-a mai întors. Eu însă nu uitasem nimic. Totul trăia în mine, totul rămăsese cu mine.

Olita era o fetişcană cam ştearsă. O tocilară convinsă, care nu se făcea remarcată prin nimic altceva. Cînd părinţii ei s-au mutat în Părdau- gava, a dispărut de la noi din şcoală. Apoi am auzit că mama ei a murit. Andis ne spunea că Olita este o fată straşnică, el se ducea tot mai des în Pardaugava. Petrs îşi bătea joc : „Ei, Charlie, noi doi n-o să ne mai hurducăm pînă în Kam'ciatka aceea, aşa-i ?” Eu zîmbeam cu subînţeles, dar îl însoţeam tot mai des pe Andis. Stînd culcat şi privind în tavan, am avut posibilitatea să mă gîndesc de ce o făcusem. Olita nu mă atrăgea. Unchiul Gargals ? „Un bătrînel caraghios !“ spusese Andis despre el. Era exact şi părerea mea.

Cel puţin Olita nu era răutăcioasă. Se întîmpla să discutăm toţi trei, în modul cel mai serios, despre ceea ce vom face după terminarea şcolii. Olita dorea să devină medic, spunea că este atît de plăcut să alini suferinţele unui bolnav. Andis şi cu mine voiam amîndoi să urmăm mecanica. Mie îmi plăcea să meşteresc la maşini, îmi montasem un motoraş la bicicletă şi, pe timp frumos, mă duceam pînă la Olita călare pe pîrîitoarea mea, trecînd peste Daugava.

Lui Andis îi cumpărase bătrînul lui o motocicletă.

Reuşisem să-i smulg tatii, care mă bombănea, bani şi pentru schiuri. Andis şi Olita găsiseră la marginea Pardaugavei locuri bune pentru schiat şi mă luau cu ei. Petrs rămînea iarăşi pe dinafară.

O dată m-am dus acolo de unul singur – credeam că Andis a şi ajuns, el însă nu ştiu pe unde dispăruse. Olita m-a primit ca o gazdă ospitalieră, mi-a spus că timpul e umed, nesănătos, că sînt răguşit şi că o să-mi dea ceva cald de băut. Am mărturisit că, într-adevăr, sînt cam înfrigurat. Apoi m-am apucat să-i povestesc cum am reuşit să obţin un număr mare de rotaţii la motor. Olita punea masa, urmărind cu atenţie cele ce-i spuneam şi dînd din cap. Cînd am tăcut, îmi spuse :

— Ce crezi, Karlis (nu-mi spunea niciodată Charlie şi era drăguţ din partea ei), n-o să fim mai puţin rezistenţi dacă vom circula doar pe sus ? Ar trebui să mergem mai mult pe jos... cînd distanţele nu sînt prea mari.

N-am înţeles prea bine la ce se referă, dar m-am simţit ispitit să mă laud.

— Eu am condus şi o maşină adevărată. Prin toată Riga, peste poduri, prin stînga tramvaielor... hei, hei ! Eram gata să deşert tot sacul, dar a venit Andis şi m-am oprit. Bună treabă – fusesem gata să trădez secretul nostru ! Mai şi minţeam pe deasupra. Nu condusesem eu autobuzul, deşi eram convins că aş fi putut s-o fac singur mai bine decît ei doi.

Andis ne salută zgomotos. Olita îl ţistui :

— Să nu-l trezeşti pe tata !

Unchiul Gargals era aproape de vîrsta pensionării ; cînd se întorcea de la lucru, îi plăcea să tragă un somn. Mi-am mai închis şi eu clonţul.

Unchiul Gargals era tatăl Olitei.

Il cunoşteam de multă vreme (deşi nu-mi dădeam seama prea bine ce fel de om este), dar prima discuţie serioasă am avut-o cu puţin timp înainte de a fi căzut la pat. În duminica aceea, mă hotărîsem să dau o fugă pînă la Părdaugava, după ce ieşisem de la cinematograf. Unde să-l caut pe Andis dacă nu la Olita ?

Am plecat cu autobuzul şi pe drum mi-am amintit cum fusesem gata să mă dau de gol din lăudăroşenie. Şi ce dacă, eu nu ştiu să conduc ?

Am sunat la uşă. Mi-a deschis unchiul Gargals, un bărbat cu părul cărunt, mai plin la trup. Purta o cămaşă gri închis, pantaloni albaştri şi papuci. Avea ochi foarte vii. M-am gîndit că Petrs are privirea mult mai stinsă decît acest bătrîn cărunt. L-am salutat şi am întrebat dacă Olita este acasă.

Olita îl aşteptase pe Andis încă de dimineaţă, apoi au plecat împreună în oraş (parcă aici ar fi fost la ţară !). Sînt oameni independenţi, nu povestesc nimic despre treburile lor.

Oare unchiul Gargals nu face parte din cei care veşnic se plîng de tineretul dezmăţat ?

— Stai şi ţine-mi de urît. Poate că se întorc

repede.

Unchiul Gargals se *afla deja în celălalt capăt* al apartamentului... Nu-mi dădea mîna să spun „nu“. Am trecut pragul casei, mi-am scos paltonul.

El se instală în fotoliu, lîngă fereastră, eu luai loc pe un scăunel.

— Pesemne ai venit cu autobuzul, căci nu ţi-am auzit pîrîitul motoraşului, spuse el.

Deci mă observase.

— Iţi plac maşinile, ca şi lui Andis ?

Am dat aprobator din cap.

— Eu, unul, am studiat în tinereţe teologia. L-am privit cu interes. De obicei asemenea lucruri nu se mărturisesc aşa, pe nepusă masă. E neplăcut. Ce mult se deosebeşte trecutul de prezent !

Am exclamat fără voie :

— Aţi fost credincios ?

Bătrînul ar fi putut să se supere. Dar nu, nu s-a supărat...

— Erau la liceu şi necredincioşi, care îşi bă-teau joc de religie. Eu credeam în Dumnezeu, deşi mă încercau unele îndoieli.

— Şi aţi încetat să credeţi ?

— Dar ce, voi credeţi tot ce vă povesteşte profesorul ? Şi aţi pleca de la şcoală pentru că nu sînteţi de acord cu ceva ? – Ochii lui mă pri-veau prietenoşi, iscoditori. – Oamenilor le e lene să gîndească, urmă el. Unii cred din lene, alţii hu cred din aceeaşi cauză. Dacă ar fi din nou la modă să crezi în Dumnezeu, probabil că numărul credincioşilor ar fi mare. Majoritatea

s-ar lua după curent. Asta nu-i bine, trebuie să-ţi menţii propria ta convingere... Dar dacă omul n-arc o convingere *proprie* ? Unul ca ăsta ar fi bine să respecte măcar regulile elementare ale bunului-simţ. Pentru o înaltă moralitate etalonul uman obişnuit nu este suficient. Divinitatea îl depăşeşte întotdeauna.

— Credeţi că divinitatea nu este creată chiar de om ?

Gargals răspunse liniştit :

— Reacţionezi prea pătimaş... Eu nu vreau să dau sentinţe. S-ar putea spune foarte simplu : Dumnezeu reprezintă frica de necunoscut. E-adevărat, auzi la tot pasul că omul va cunoaşte negreşit tot ce azi este necunoscut.

— Omul tinde totdeauna spre ceva.

— E bine cînd această dorinţă este dublată de puritate sufletească, de dragoste. Atunci ce rost are să mă întrebi dacă cred sau nu ? Nouă ne este totuna dacă există sau nu Laima, zeiţa pă- gînă, dăruitoarea fericirii, pentru noi este suficientă senzaţia de fericire.

Am ripostat nesigur :

— Să ne amintim totuşi ce fapte a săvîrşit biserica, atunci cînd a avut puterea. Inchiziţia, persecutarea celor ce nu i se supuneau.

Gargals mă privi cu atenţie.

— Ai trăit acele timpuri ?

Am ridicat din umeri.

— Adineori am văzut la cutia asta – Gargals arătă spre televizor'— ceva ce aducea a spectacol... Un om povestea că trăieşte în îndestulare, se bucură de viaţă. ,,Sînt fericit.”

Are o muncă frumoasă, locuinţă… Apă, gaze, electricitate. În şifonier, vreo şase rînduri de costume, în colţul camerei, un televizor, în bucătărie, un frigider… Fericirea. Noi ştim cum e. Va fi oare de două ori mai fericit dacă va avea un şifonier dublu, cu o duzină de costume ? Îţi spun un singur lucru : cel care iubeşte oamenii, cel care se respectă pe sine însuşi, acela se va despărţi de credinţă mai devreme sau mai tîrziu. Pentru că va trebui să meargă pe un drum îngust. Închi- puie-ţi că te afli iarna în pădure, gerul te pişcă uşor, neaua îmbracă brazii verzi, ziua senină se îndreaptă spre asfinţit, totul respiră prospeţime, arborii se înalţă către bolta cerească, în depărtare se aude dangătul unui clopot. Oare în clipa aceea în sufletul tău nu vibrează nimic ? Ba da, atunci îţi dai seama că fericirea înseamnă năzuinţa spre frumuseţe, bunătate, puritate. Tocmai aceasta este esenţa divină, tocmai cu ea tinde să se contopească spiritul omului. Dacă nu simţi nimic din toate acestea, dacă fericirea ta înseamnă televizorul, maşina, o grămadă de boarfe, să ai parte de ele, ba chiar să-ţi prisosească. Să nu-i judecăm pe cei săraci cu duhul, căd şi aşa ei sînt aspru pedepsiţi…

IV

„EGALITATEA dintre oameni se manifestă doar prin faptul că toţi apar pe lume în acelaşi mod şi toţi o părăsesc ieşind pe aceeaşi poartă.”

Ineta închise cartea, se rezemă de spătarul canapelei, îşi ţuguie buzele şi fluieră.

— Argo ! Cuminte ! Potoleşte-te !

Animalul inteligent, culcat lîngă canapea, mişcă uşor din cap. Privirea lui parcă-i răspundea : „Dar cine poate fi mai cuminte decît mine ? Tu eşti cea care faci pe nebuna.”

Unde auzise ea oare acest aforism de care şi-a adus aminte în timp ce citea ? Un adevăr banal... Argo, fii cuminte ! Privirea cîinelui îi urmărea neliniştea.

Ineta lucra la o bibliotecă departamentală —— unul din minunatele golfuleţe liniştite care mai pot fi încă găsite în secolul stress-ului general, cînd oamenii aleargă undeva, clocotesc, se îm- brîncesc, se ofensează sau jignesc pe alţii, se ceartă, strigă... consumă hîrtia pentru inutile rapoarte, situaţii, reclamaţii şi folosesc tranchilizante. În demisolul acela călduros, ticsit de rafturi cu cărţi, cu ferestrele veşnic întunecate, nu simţeai nimic din toate acestea. Retribuţia este mică, puţini ar fi ispitiţi de ea, conducerea î^ aminteşte de bibliotecă numai în cazurile cînd mai rămîn fonduri ce pot fi cheltuite pentru achiziţionarea de cărţi noi. Cititori sînt puţini, şi bibliotecara, studentă la fără frecvenţă, are timp berechet. Tot în acest demisol confortabil stă şi o funcţionară de la administrativ, la fel de prost plătită. Cum a nimerit ea acolo, avînd în vedere faptul că serviciul administrativ se află la etajul superior, nu s-ar putea stabili decît în urma unor investigaţii întreprinse anume. Deoarece şefa serviciului administrativ

se plictisea trudind pe ogorul achiziţionării şi repartizării hîrtiei, a creioanelor, a gumelor şi a altor articole lipsite de interes, iar locţiitoarea ei o ajuta cu abnegaţie să-şi împartă

urîtul în încăperile ce le erau destinate, de oiţa rătăcită la subsol ele nu se interesau defel. Oiţa rătăcită, pre numele ei Ritma, era măritată şi veşnic dădea fuga pe la diferite cozi, mînată de grija de a-şi hrăni sugarii (soţul era considerat unul din ei). N-ayea niciodată timp de-ajuns. În schimb, Ina putea să înveţe acolo, chiar mai bine ca acasă, unde mereu se perindă cineva, mai ales Ediks ăla, un fluieră-vînt, care veşnic o deranjează, dar Ritmei nu-i mărturisea acest lucru.

— Cuminte, Argo !

Tu eşti nervoasă, Ina !

Mereu amîni şi tărăgănezi lucrurile, ai devenit „o veşnică studentă” ! După aceea va veni un Rollitis, o slujbă plicticoasă, vei rămîne cu studiile superioare neterminate... Cu Elga – scuză-mă, surioară ! – cu *Helga* aşa s-a întîmplat. Oare se putea spune „studii superioare neterminate” ? Ar fi nevoie măcar de patru ani. Helga a absolvit doar trei. Se pare că nici sora mai mică nu va merge mai departe. O fată bătrînă care s-a împotmolit în anul al treilea... Ineta azvîrli cartea într-un colţ, se ridică de pe canapea, se apropie de fereastră. Cine naiba s-a abătut pe străduţa asta dosnică ? Pe caldarîm, se deplasa, cu un zgomot infernal, un camion cu remorcă. La slujbă ar fi avut mai multă linişte, dar e imposibil să profite, căci Ritma ar pricepe repede acest lucru şi, invocîn- du-şi greutăţile familiale, şi-ar cere partea leului din timpul disponibil...

Din camera vecină, Rollitis auzi zgomotul cărţii trîntite pe jos. Ca o împuşcătură. Apoi, clănţănind din şenile, trecu la asalt o armată de tancuri. Ca în filmele istorice, căci Rollitis nu văzuse războiul adevărat. Sări în sus... La dracu, cînd vrei să dormi, tot felul de zăpăcite fac gălăgie. Casa cu etaj este situată cu un colţ spre stradă, în spate se întind o curte mare şi grădini mici de zarzavat, în dreapta şi în stînga – căsuţe mai scunde. Trotuarele sînt înguste, pavajul neregulat, că pe-aici tot nu circulă nimic. Zgomotul depărtat se aude tocmai de la pasajul de cale ferată din strada Liepaja. Ce mai bubuit – cum de.nu s-au spart geamurile...

„Poftim, se cheamă că am dormit... Afurisita ! Ce gust neplăcut am în gură. Trebuie să-mi aprind o ţigară. Şi ce s-o fi foind atîta... Helga a blocat uşa cu un dulap greu, de nu se aude nimic ca lumea. Dinspre partea mea, naiba s-o ia, n-are decît să umble şi pe coridor, n-are decît să sară pe fereastră. Băieţii or să-i vadă ăia... de mătase. Dar ea poartă mai mult colanţi. Ediks se tot agaţă de ei. Sfrijitul ! Nu ştie s-o apuce cum trebuie, aşa cum am făcut eu cu Helga mea ! Ptiu ! Ce gust oribil, ţigările nu mai sînt ca înainte, cred c-am băut cam mult, «pompa» funcţionează prost. Altul îi trage toată viaţa la măsea şi n-are nici pe dracu. Va trebui să găsesc o şustă pentru medicamente, există unele de import, care ajută inima la fix. Termină odată, pisăloago, să-ţi tot azvîrli cărţile ! Eu am fost cu totul altfel decît Ediks, cînd eram flăcău. E un neghiob, un cap pătrat. Ina îl ţine la distanţă,

iar cu Helga n-o să-i meargă. Unde mai găseşte ea un bărbat ca mine, a cui nevastă se poate învîrti aşa – jumătate de normă, două zile pe săptămînă se repede o oră-două la slujbă. Taratara – şi gata, asta-i toată munca. Ai nevoie de bani ? Na, ţine o sută... Poftim, o haină de blană de patru sute. Poftim, o maşină «Jiguli». Jinduieşte după tipul «lux» ! Dar modelul obişnuit ce are ? Două sutare nu-s de colo, iar cînd le găseşti, pune mîna pe ele. Numai americanii pot trînti tot felul de «impicimente» preşedintelui lor, nu o nevastă lu' bărbatu-său ! Dacă omul a pus pe roate o trebuşoară bună, vrea să şi bea după placul inimii. Ce s-ar face ei fără mine... Un salariu mai mic nu sînt dispus să accept, ar da de bănuit, toţi fug, numai eu îi trag ca nebunu' pentru o nimica toată. Ar trebui să mai iau un păhărel, altfel nu mă mai îndrept de mijloc. Pe muierea de la pază o duc uşor – îşi bagă nasul în geantă, acolo n-am decît boarfe, şi-a găsit prostu', dacă vreau, pe mine nimeni nu mă miroase ! Nu mai primesc doar jumătate... cel mai greu e să scoţi marfa pe poartă, trebuie să le cer mai mult. Pe Almants ei îl ţin de milă, ca să-i dea prilej bătrî- nei lui să mai cîrîie cu pensia alimentară, dar eu nu sînt din ăia miloşii, or să se roage ei de mine. Şoferul nu e bun pentru ei, l-au mai prins o dată, pe el îl controlează la poartă, nu poate să scoată nici un nasture, iar eu mă plimb de zece ori pe zi în interes de serviciu dintr-o secţie în alta, eu pot s-o fac şi o fac. Aşa am să le şi spun... Dar cu

băutura trebuie s-o mai slăbesc.
Ehei, Helga... ea nu pricepe ce fel de om sînt, cum de dragul ei... Parcă ne lipseşte nouă ceva ? Şi toate eu le-am cumpărat, eu... “

Mila pentru propria lui persoană îi inundă sufletul. Chipul lui căpătă în această clipă o expresie înălţătoare, nobilă, ca cea a eroilor din filmele fantastice despre viitorul îndepărtat. Nu juca numai teatru pentru el însuşi. O iubea cu un egoism naiv şi mişcător pe frumoasa lui soţie, iubea locuinţa bine mobilată, iubea lucrurile adunate în ea, îşi iubea maşina, iubea banii, plăcerile pe care le poţi obţine cu ajutorul lor... dar, din păcate, nu se simţea pe deplin mulţumit. Ceva „nu funcţiona”, ceva nu era cum trebuie...

Rollitis îşi dădu seama că cineva sună prelung, stăruitor, de multă vreme.

Ina nici nu se gîndeşte să deschidă, dar ce, el este servitor ? Ina nu se duce niciodată, de parcă ar avea beton în urechi. Pufnind, Rollitis se ridică din pat şi se tîrî spre uşă. Era Helga, scoasă din sărite.

— Ce, n-ai chei ?

— Dar tu, ce, n-ai picioare ?

— Măcar o dată să mă fi lăsat să dorm !

— Te las şi să bei, şi să dormi ! Du-te de te culcă !

Totuşi Rollitis nu se duse la culcare. Rezemat de tocul uşii, mesteca ţigara în dinţi şi se uita cum îşi goleşte nevastă-sa plasa de cumpărături.

— Credeam că este Ediks... bombăni Rollitis, scuzîndu-se.

Helga se enervă şi mai tare.

— Asta n-a venit încă ?

— N-are decît să urce la Ina. E burlac...

Ochii Helgăi străluciră brusc, plini de ură.

— Ce i-o tot oferi pe Ina ! Ce te bagi ?

Rollitis nu se lăsă :

— Poate că vine la tine ?

— în orice caz, nu la tine... sună răspunsul, vădit provocator. Ce, eu sînt bătrînă ?

— Eşti bătrînă şi ţicnită pe deasupra ! se stropşi Rollitis şi se întoarse în cameră.

„Parcă poţi să te izolezi, să te concentrezi aici”, oftă Ineta şi se surprinse că nu era decît o justificare faţă de ea însăşi. Era numai un pretext. N-avea chef să piardă timpul cu cărţile, n-o ducea capul. Lumea în jur este suprasaturată, încordată, în timp ce în ea domneşte un fel de palidă neputinţă.

Arcurile divanului scîrţîie cînd Rollitis se răsuceşte de pe o parte pe alta. La bucătărie se aude zăngănit de veselă şi glasul soră-şi care strigă ceva. Nenorocirea este că oamenii care se ceartă nu se pot încuia fiecare în casa, apartamentul sau măcar odaia lui. Acolo ar putea să-şi verse furia asupra pereţilor nepăsători. Uneori, cînd au loc asemenea ciocniri, Helga se refugiază în camera lui Berts, dar la el nu se poate ajunge decît trecînd prin odaia lor comună. Uite, şi acum a pocnit o uşă, a doua... Dar nu, Helga nu se potoleşte, s-a întors la bucătărie. Din nou nişte uşi trîntite şi strigătul ei :

— Te-ai îmbătat ca un porc !

Cînd o să termine oare să clocotească ?

Da de unde ! S-a auzit un zgomot de farfurie

spartă. Tocmai atunci **a** sunat cineva.

Efectul soneriei a fost liniştitor. într-o clipă, Helga este la uşă şi cu glasul dulce, de nerecunoscut, cîntă parcă :

— Ciao, ci-a-o-o – de-ai zice că se scurge o dîră lipicioasă de sirop. Am pentru tine o mică surpriză !

„Probabil că i-a cumpărat ceva.”

Ediks rosti cu jumătate de glas :

— Ce bine-ţi stă aşa, îmbujorată...

„De furie.”

Iar Helga :

— Cu treburile la bucătărie. Ei... nu, lasă... Ce-ţi veni ?

Apoi au prins a gînguri încet, de nu se putea înţelege nimic. Ediks vorbi din nou tare ca să întrebe de Ineta. Soră-sa îi explică amabilă că Ina se pregăteşte pentru o lucrare la facultate.

— Intră la noi, Rollitis e acasă.

„Teatru pentru alţii, pricepu Ineta. Toate le face Ediks ăsta ca un sucit. De ce mă amestecă ei şi pe mine ? Elga încearcă mereu să fie prea deşteaptă, ceea ce e mult mai periculos decît prostia.”

— Ciao, Rollitis !

— Ciao, Ediks !

Capul familiei se bucură sincer că furtuna **a** trecut, că nevastă-sa s-a potolit. Musafirul a împăcat lucrurile, acum poate să nu se mai gîndească la somn.

— Uite ce am eu !

— Whisky scoţian, „Long John”. Mereu găseşti tu cîte ceva !

— Trebuie să te pricepi.

„Nu dau doi bani pe priceperea ta...”

— Aduc acum nişte gheaţă şi apă minerală
— Poate o chemăm şi pe Ina ?

Ediks nu renunţă, dar Helga nu se lasă.

— E ocupată, are de învăţat.

Ineta ştie că Ediks este stăruitor şi va obţine ca Elga s-o cheme. Mulţumesc pentru aşa invitaţie ! Ameninţîndu-l cu degetul pe cîinele său inteligent, lneta şopteşte :

— Rămîi să păzeşti casa, mă-ntorc repede !

Argo dă din coadă şi îşi culcă iarăşi capul pe labele din faţă. Numai ochii, ochii lui supuşi o urmăresc întrebători pe Ineta. „Poate că Argo este singura fiinţă care ţine la mine cu adevărat. De aceea Helga nu-l suferă.” Aruncîndu-şi paltonul pe umeri, Ineta se strecoară uşurel pe coridor. Uşa de la intrare se deschide cu zgomot, trebuie să mai aştepte pînă cînd Ediks o să pună picupul la maximum cu noul disc al lui Karel Gott.

V

CERUL ATÎRNA deasupra oraşului ca o cîrpă udă. Ineta aproape clănţăne din dinţi de frig, părăsind odaia caldă, uscată. Probabil că-i o ticăloasă nerecunoscătoare, pentru că Rollitis se aprovizionează cu lemne de mesteacăn şi pin, plăteşte oameni care să taie trunchiurile C'u fierăstrăul şi, oricît ar fi de beat, le cară sus şi face focul în ambele sobe. Ea nu mişcă un deget. Pe stradă, zăpadă topită murdară, maşini mur

i
i

dare. Oamenii care stau zgribuliţi în staţia de autobuz se uită furioşi la maşinile ce trec în goană prin faţa lor.

Ineta a luat-o spre calea ferată. Pas cu pas, pas cu pas... Ţăcăne trenul electric, nu se vede, dar se aude – ţaca-ţac, ţaca-ţac... Ediks, Ediks ! Lua-te-ar... Ţaca-ţac... Viaductul Kalnciema. Un trotuar îngust. Ineta merge, zgribulindu-se din cauza umezelii. Viaductul acesta este mai lung decît podul peste Daugava. Cine i-a spus-o ? Aizsils ? Ineta tresare... în conştiinţa ei a năvălit un scrîşnet de frîne. Întoarce capul. Un camion acoperit se opreşte lîngă ea. Uşa cabinei se deschide şi apare capul lui Aizsils...

— Bună ziua, Ina !

El nu spune niciodată „ciao“ sau ceva de genul acesta.

Ea dă reţinut din cap şi-i aruncă, îndărătnică :

— Ciao !

Tînărul coboară din cabină.

— Mergi la Riga ?

— Mă plimb prin Riga.

— Aş putea să te...

— Să mă iei la tine în cabină ?

Aizsils se face că nu observă tonul arţăgos.

— Nu, Ina, n-am de gînd aşa ceva. Te duc unde pofteşti !

Pe chipul lui stăruie un zîmbet uşor stingherit. De statură mijlocie, Aizsils pare uneori chiar mai înalt decît Ediks cel deşirat, din cauză că se ţine foarte drept. O faţă simplă de tînăr, haine de lucru, părul nu prea lung,

obrazul proaspăt bărbierit... Calmul lui stăpînit produce o impresie bună. De fapt, ea nu ştie nimic despre acest Aizsils.

— Aha, ca în poezioara aceea veche : „Frumuşico, dă-mi mînuţa, să ne plimbăm cu bărcuţa !”

El dădu din cap :

— Am timp liber, într-adevăr...

— ...dar n-ai un „Jiguli”, îl întrerupse Ineta. De 'ce n-ai o limuzină proprie ? Asta ajută, produce impresie !

— Cînd voi cîştiga destui bani, o să-mi cumpăr, răspunse Aizsils serios.

— Eu nu vreau să aştept. Pînă atunci o să fiu urîtă, bătrînă. Şi o să privesc cum le plimbi pe unele frumoase, tinere... iar eu o s-o întind tot aşa, pe jos, şi o să mă uit cu invidie.

— Dragostea nu îmbătrîneşte.

— Parcă eu spun că dragostea îmbătrîneşte ? Eu am să îmbătrînesc !

— Şi eu.

— Proprietarii de „Jiguli” nu îmbătrînesc !

— Maşina îmbătrîneşte mai repede ca omul.

— De aceea trebuie să mă grăbesc... Privirea lui liniştită începea s-o enerveze. Ne întîlnim în ziua marilor întreceri. Desigur, tu ai să fii prezent pe ,,I.J.“-tău, sau cum îi zice. Ciao ! Şi Ina o luă la fugă pe trotuar, îndărăt. Şinele de oţel, asfaltul crăpat, îmbulzeala din faţa gării Zasulauka, refrenul roţilor de tren : „Aizsils n-are decît. Aizsils n-are decît...”

Ineta se rezemă cu tot corpul de parapet, privind cum şerpuieşte la picioarele ei garnitura verde a trenului şi stăpînindu-se din

răsputeri să nu izbucnească în hohote de plîns...

Vară. O zi însorită, vîntoasă. La marginea pădurii se întinde o poiană gălbuie-nisipoasă, mai departe lunca împotmolită. brăzdată de urmele motocicletelor, pe bolta cerului se vede o cruciuliţă zburătoare, în urma căreia se deapănă un fir pufos ; motoarele ambalate din plin urlă, Rollitis a băgat maşina într-un colţ liniştit de pădure – aici te poţi încălzi la soare, poţi deschide o sticluţă de băutură şi poţi mînca sandvişuri cu şuncă, aranjate pe şerveţele. Helga este prost dispusă (Ediks lipseşte), a şi început să-l piseze pe bărbatu-său, se jură că nu se mai urcă în maşină dacă el bea măcar un păhărel. Berts o trage pe tanti Ina pe deal, de unde se poate vedea o parte din traseu. Ineta acceptă cu plăcere, preferă să fie cît mai departe de Helga cea-acră-ca-oţetul ; şi Rollitis este gata să se indispună şi-atunci nu scapă fără o ceartă.

Acest dîmb verde se înalţă deasupra unei construcţii de beton, ca o cazemată.

— Ce-i aici ? îl întreabă Ina pe atotştiutorul Berts. Adăpost antiaerian ?

Dar ce adăpost să fie aici, la marginea oraşului ? în timpul războiului era un cîmp deschis, greu de presupus că putea să fie o construcţie rămasă de pe vremea aceea.

— Au început să construiască un rezervor de beton pentru apă – Berts nu spune cine anume – apoi s-au lăsat păgubaşi. Aici se află comandamentul nostru.

„Ce comandă ei ?“

— Uite, numărul treizeci şi unu, este Karlis.

Dă-i, accelerează ! Aha !

Parcă de-aici, ba încă în mijlocul acestui vacarm, ar putea să-l audă cineva. Lunca toată e ca un aluat murdar. Concurenţii şi motocicletele sînt atît de mînjite de noroi, încît arbitrii trebuie uneori să folosească steguleţul negru, pentru a opri cîte un participant cînd doresc să-i afle numărul de concurs. În schimb. la marginea pădurii, se învolburează neîncetat un nor de praf.

— Kărlis e o forţă la clasa de 175 centimetri cubi !

Ce clasă o mai fi şi aia ?

— Kărlis este un sportiv de clasă.

Acum, poftim, încă o clasă !

— Depăşeşte, ura ! Ţi-am spus eu, Kărlis este un bătrîn formidabil... uite-aşa ! Berts se loveşte cu pumnul în piept.

El nu recunoaşte decît doi „bătrîni“ pe lumea asta – pe Kărlis şi pe Saşa.

^tia sînt bărbaţii... Fata presară trandafiri prin odăiţă, cizmele calcă peste flori. Ina nu aruncă trandafiri pe duşumea, pentru ea sînt flori prea obişnuite, iar cămăruţa e prea strîmtă. Ea are nevoie de poienile zeiţei Laima, cea care dăruieşte fericirea. Iubirea a venit cu pas uşor, aducînd mireasmă de trifoi – nici iarba nu se îndoia sub greutatea ei. Prima vară a dragostei a înflorit pentru Ina. Toate florile pentru ea înfloresc, toate păsările pentru ea cîntă. El îşi dezvăluie sufletul în faţa ei, căci El este un iceberg în marea omenirii. El este necunoscut, ca „partea ascunsă a unui iceberg”. El este un intelectual. Ina caută să se exprime simplu, limpede, cum au făcut-o

generaţii de cîntăreţe letone, nu-i plac aceste podoabe de împrumut ale limbii, această pălăvrăgeală în genul lui Pietuka Krustina [1] : din cînd în cînd observă creasta înfoiată a iubitului său, penajul lui în culorile curcubeului. Nu face însă decît să rîdă cu indulgenţă...

înţelepciunea cîntăreţelor de odinioară sălăş- luia în arta de a-şi lua zborul din mijlocul greutăţilor pe aripile cîntecului. Atunci şi „noroiul în care te-ai născut îţi pare ca argintul”, şi „lacrimile strălucesc precum mărgeaua“. Norii s-au împrăştiat, şi în faţă îi apare veşnicia cea mai senină.

— Straşnic mai e Kărlis ăsta al tău de două clase !

Berts o priveşte chiorîş, bănuitor. întotdeauna trînteşte ea cîte ceva ! A, ce bine, concurentul cu numărul treizeci şi unu depăşeşte din nou. Berts strigă :

— Karlis se pricepe să-i ia tocmai la curbe. Alţii se moşmonesc, pierd vremea, dar Kărlis demarează şi se duce...

Curba de la marginea pădurii este bruscă. învăluiţi într-un nor gălbui-roşiatic, mistreţii de oţel se rostogolesc dintr-o parte în alta, mî- rîie sălbatic, roţile din spate aruncă trombe de nisip. Concurentul de care vorbea Berts s-a desprins, într-adevăr, de ceilalţi, dar imediat s-a răsturnat pe o coastă... Părăsind-o pe Ineta, Berts aleargă cît poate de iute spre locul accidentului.

1 **Erou comic din romanul Vremea topometrilor de fraţii Kaudzite (n. ed. ruse).**

O clipă, Ineta reuşeşte să-l zărească pe Aizsils. Este plin de noroi, cu obrazul stîng însîngerat. E o zgîrietură fără importanţă, în schimb eşecul este total, căci o piatră neobservată în nisip a lovit lanţul, care a plesnit, şi roata dinţată nu mai funcţionează. Astfel, Aizsils a fost scos din cursă. Berts îl priveşte însă ca pe un erou.

Mai tîrziu, cînd Aizsils s-a apropiat de ei, după ce s-a curăţat de sînge şi noroi, Ineta l-a întrebat:

— Pentru o cădere ca aceasta vi se pun busturi la club ?

Aizsils i-a răspuns, zîmbind cu sfială :

— Celor care se ridică, da.

De ce Aizsils nu se înfoaie în pene, nu caută să se asemuiască prin ceva cu El ? Este oare un naiv care joacă cu cărţile pe faţă ? Sau un şmecher care vrea să pară întruchiparea cumsf>- cădeniei ?

Ce caraghios...

Bocănit, zăngănit, scrîşnet, bubuit... Zgomotele oraşului, asemenea unui concasor, fărîmă minutele şi secundele vieţii omeneşti prefăcînd-o în pulbere fină. Chipul Inetei era încordat, crispat, cu buzele strînse, cu nasul şi mai ascuţit. Deschizînd uşa, îşi aduse aminte că se hotărîse să dispară cîteva ore de acasă. Unde să se ducă acum ?

Ineta urcă sus în speranţa că Ediks ăla şi-a luat tălpăşiţa, deşi ştia prea bine că speră zadarnic. Bineînţeles. N-a apucat să deschidă bine uşa, că din întunericul coridorului au apă-

rut soră-sa şi Ediks. Parcă o aşteptau. Rollitis era în cameră.

— Scuzaţi-mă dacă v-am deranjat ! spuse Ineta.

— Du-te la băieţi, Ina !

— Chiar aşa, se grăbi să spună şi Helga.

Se purta, de parcă ar fi fost prinsă cu ceva.

— La băieţii fetiţelor, ripostă Ineta, trecînd în odaia ei şi trîntind uşa cu zgomot. Urletul pi- cupului arăta fără greş cît de tare se îmbătase Rollitis. Salutul lui Argo – un scheunat prietenos – abia se auzea. Ineta se aşeză la biroul mic, mîngîie cîinele pe cap, gata să scheaune şi ca ! Apoi se uită la biroul acoperit de cărţi, zări cartea azvîrlită pe jos. Şi începu să arunce cărţile, una după alta, în colţul încăperii...

E vară. Bolta cerului „presară argint deasupra Daugavei”. Soarele pîrjoleşte dîmburile fostei aşezări preistorice, gropile negre se usucă repede, se spălăcesc. Tabăra arheologilor de la poalele aşezării este încinsă, leneşă, adormită. Este imposibil să rămîi în corturile de pînză, tinerii s-au împrăştiat prin tufărişul umbros. Numai Ineta a simţit atît de mult lipsa soarelui, încît s-a urcat sus, se scaldă în arşiţă, în strălucire, în cînt de păsărele. În depărtare se vede linia întunecată a şoselei, pe care aleargă maşinile. Poate vine El. I-a făgăduit. În ultima vreme, El pare cam rece... Ei, prostii ! O iubeşte ca-nainte ! Va veni !

Soarele „presară argint” cu dărnicie. în jur e o lume aparte – un cerc de tineri arheologi, care dezgroapă o aşezare preistorică părăsită, pentru a da arheologilor din muzee fărîme din preţiosul timp străvechi. Nu aur, nu argint, ci podoabe de bronz, unelte şi arme de fier, cioburi de argilă, oase de animale. Aceşti bărbaţi din vechime erau buni mîncăi (carnea de pe os rodeau, morman de oase-nălţau), buni băutori (din urcioare beau şi-apoi urcioare spărgeau), cocoşi bătăuşi (se băteau pînă săbii despicau), laţi în spete (cîte fiare cărau în spinare), harnici şi drăgăstoşi. De ce drăgăstoşi ? Dar cum s-ar putea să nu iubeşti pe malurile acestor ape îmbelşugate, sub cerul acesta senin, pe iarba aceasta moale, în toiul verii ?

în fiecare dimineaţă, tinerii arheologi îşi încep lucrul cîntînd : „Dă-ne, soartă, în voie să trăim, în voie să muncim, în voie să iubim !”

Pe cursul apei, ceva mai jos, pe malul celălalt, dormitează un orăşel. N-are nici aeroport, nici cale ferată, nici o şosea mai ca lumea, nici măcar o cantină mai acătării. Studenţii practi- canţi de la Academia agricolă trec cu bacul pe malul acesta. Aici, lîngă şosea, la vreo trei kilometri de aşezarea preistorică, se află o construcţie modernă cu cantină şi, bineînţeles, cu un local unde băutura se consumă pe loc (poţi să-i spui cafenea, restaurant sau, pur şi simplu, bufet) – fără asta nu se poate, dacă pînă şi străbunii beau şi spărgeau vasele.

Ineta este în concediu. Munceşte mai

sîrguin- cios ca oricînd, dar se simte excelent. A găsit o broşă şi a decis să se specializeze în arheologie. Un trecut despre care nu vorbeşte nici **o** cronică, nici un petic de pergament. Despre această cetăţuie nu se ştie decît că odinioară a fost distrusă de detaşamentul episcopului Albert. Nu se spune însă că fortificaţiile ar fi fost de piatră. Se crede că aşezările fortificate ale vechilor letoni se făceau numai din lemn. Arheologii aveau cu ce să-şi bată capul. Cronicarii pot să mintă (mai adaugă ceva, mai atenuează sau trec sub tăcere, mai născocesc una- alta), pe cînd stratul de pămînt săpat dezvăluie fără cuvinte tot adevărul.

Soare, cer, apă, iarbă. Pe lîngă mal şerpu- ieşte un drum carosabil îngust, pe care se tîrăşte încet o „Volgă“. Simţind că inima începe să-i bată, Ineta zboară ca o paşăre de pe străvechiul zid de apărare în lunca rîului.

— Am reuşit să mă smulg şi am venit ! de- clară El, de parcă ar fi săvîrşit o faptă de vite- jie, ba încă una pentru care merită răsplată.

Dumnezeule mare, dar ea nu aşteaptă decît să i-o dea !

Trecînd pe lîngă tabără, prin pîrîiaşul care susură în vîlcea, ajung pe un povîrniş acoperit de tufe dese, între aşezarea preistorică trezită la viaţă şi ruinele unui castel medieval aflate chiar pe malul rîului. Aici sus e linişte, respiri uşor... Nu sînt decît ei doi şi povara mohorîtă a ruinelor, fantomă sinistră a trecutului. El nu pare deloc atît de intelectual, l-a mistuit dorul, smulge cu lăcomie nimicurile de mătase de pe

trupul ei. Şi iată-i contopiţi cu natura văratică, cu malul înverzit pe care a crescut generaţia străbunilor, cu străbunii înşişi care mîncau carne, goleau urcioare, îşi lăsau grele femeile, ca să-şi vadă copiii şi să-şi numere nepoţii, pentru ca neamul lor să nu piară pe acest pămînt, iar cîntecele lor să răsune veşnic la cotul rîului.

Numai că dragostea aceasta era deşartă, fără rod...

Extrase din amintirile nescrise ale inginerului Aizsils (continuare)

Pe vremea aceea noi, tata, mama şi cu mine, locuiam la etajul al treilea pe strada Terbatas, într-o cameră îngustă dintr-o locuinţă comună. Eram ca sardelele în borcan. La spaţiul locativ ni se spunea că alţii locuiesc şi mai înghesuiţi.

Mama era bună. Uneori se certa cu tata şi atunci făcea crize de isterie, dar asta se întîmpla rar. în copilărie mă răsfăţa ades, mă săruta întruna, pe urmă n-am mai lăsat-o eu. Cu tata eram în relaţii ca de la bărbat la bărbat. Nu cîştiga mult, dar nu era zgîrcit – mai bombănea el puţin, dar tot scotea ruble din buzunar sau îmi dăruia chiar el ce aveam nevoie.

Pentru motocicletă însă n-avea destui bani, mă consolam cu gîndul că-i voi cîştiga. eu însumi. După terminarea şcolii, am început să lucrez la un atelier mecanic. Andis a intrat la institut, tatăl lui cîştiga mult mai bine. Eu nu-mi puteam permite decît să visez la .învăţătură

– n-aveam nici faima de care se bucura Andis, nici cunoştinţele lui. Cum să fac faţă probelor de admitere, cum să obţin bursa, cum s-o scoată la capăt tata, din moment ce mama

era casnică ? Să încerc la fără frecvenţă ? Aveam la ce să mă gîndesc, în timp ce-mi vedeam de treabă în secţie. Apoi am început să mă ocup de un motoraş pentru bicicleta mea. Dac-aş reuşi să obţin cincisprezece kilometri la nră ? Un motor-minune ! Ar spune toată lumea că am făcut o invenţie formidabilă !

Mă duceam ca şi pînă atunci în Părdaugava. Nu circulam mai repede decît cu o bicicletă obişnuită, dar nu eram nevoit să pedalez.

O namiază caldă de octombrie. După primele îngheţuri, care prăpădiseră florile şi po- leiseră cu aur copacii, soarele prinse deodată să dogorească din nou, răspîndind o căldură neobişnuită pentru toamnă. Cît timp mergeam pe bicicletă se mai putea răbda, dar cînd mă opream, simţeam că mă topesc în scurta mea de vinilin. Jacheta era faină, dar mă încingea ca un cuptor. La Gargals nu era nimeni acasă. Nu mi-a părut foarte rău, trecusem numai aşa, puteam să mai dau o dată pe-acolo. Aveam gura uscată, aş fi băut ceva. Iată şi un chioşc cu „Bere – Apă minerală” ! Rezemîndu-mi „calul“ de gard, m-am aşezat la coadă. În jur nişte unchiaşi cu nasurile roşii, nişte flăcăi ciufuliţi, o cuconiţă care se cam clătina pe picioare. Vînzătoarea buhăită. într-un halat cîndva alb, iar acum cenuşiu, descheiat la piept, cu mînecile suflecate, cu o mînă arunca mărunţişul pe o farfurioară de porţelan, şi cu cealaltă apuca paharul clătit la repezeală.

— Vrei plin ?

— Vreau limonadă, spusei.

Cei din jur nechezară.

— N-avem...

— Atunci un suc de orice fel

— N-avem... ţi-am spus !

Un moş m-a înghiontit din spate.

— Ia vinişor sau întinde-o de-aici !

Ca să scap mai repede de aceste priviri dispreţuitoare, de batjocură şi glume, am întins banii, am apucat paharul şi, depărtîndu-mă puţin, l-am golit pînă la fund, fără să şovăi. Era o băutură amăruie-dulceagă, de culoare roşie închisă. Setea nu mi-a potolit-o, în schimb mi s-a urcat la cap. M-am aşezat pe şaua bicicletei, am învîrtit pedalele, am pornit motoraşul. Ca să scap cît mai iute de ironii şi să fac pe grozavul, am pornit ca vîntul. Pe făgaşul lăsat prin nisip – roţile jucau, totuşi m-au tras – prin hîrtoape şi peste moviliţe... Un viraj brusc pe asfalt... şi din dreapta răsări radiatorul unei maşini, care mă izbi. Am zburat prin aer, am căzut pe pietre, simţeam- o durere îngrozitoare în braţ, în şold, în tot trupul. Cineva strigă prelung de tot : aaaaaaa... Şi din beznă în creierul meu răsună ca un ecou : rrrrrrr... ,

Cînd mi s-a dat voie să mă ridic şi să umblu – în ghips şi în cîrjă – am văzut lumea cu totul altfel decît înainte de a zace în patul de spital. Tata m-a sprijinit şi m-a încurajat tot timpul, mama m-a îngrijit cum a putut mai bine.

Ni se repartizase o locuinţă nouă în Imantă. Lîngă Sudrabkalnina, într-o casă de panel, la etajul patru. Mi-era greu să urc scările, mă ajuta tata, gîfîind de astmă. Aveam două ca-

mere, cu tot confortul, cu o aşa-numită logie. M-am instalat în camera mică.

Mi-au scos ghipsul de la şold. „Ei, iată-te sănătos ! mi-a spus medicul. Acum trebuie să-ţi pui membrele în funcţiune.” Făcînd curat în odaie, nu mă puteam apleca. Înţepenit, stîngaci, amorţit, şedeam la fereastră şi mă uitam la furnicarul de oameni de pe stradă.

Totuşi fusesem îngrozitor de ghinionist.

La spital mă vizitau Andis şi Olita. începuseră cursurile, amîndoi erau prinşi de viaţa aceea mare, care clocotea dincolo de aceste ziduri.

Şi totuşi nu mă uitaseră de tot. Apoi a început să vină şi unchiul Gargals. Era un bătrîn simpatic – pus la punct (îmbrăcat îngrijit, nu ca acasă), solemn, îmi vorbea de cărţi, de tot felul de lucruri inteligente. Îl aşteptam cu plăcere, pălăvrăgeam, discutam despre ce citisem, vorbeam despre planurile mele cînd mă voi întoarce la viaţa adevărată. Cu Gargals parcă mă simţeam mai liber decît cu tata. El mi-a adus **o** broşurică de exerciţii yoga. M-am uitat prin ea şi i-am dat-o înapoi, rugîndu-l să mi-o aducă mai tîrziu, cînd voi ieşi din spital. Tata mi-a adus un manual de teorie a. mecanismelor şi maşinilor. Am deschis cartea la întîmplare :

.,Dacă în punctele **A şi** B. din sistemul de coordonate OŢ X2 ¥•> şi O| X(Y|, se cere calcularea abaterii relative a ambelor sisteme, adică

cosinusul *a* după form'ula (8 • 13), atunci X9 Y> şi Xi Y_2... ”

O mare de formule, unghiurile de rotire a axelor, ecuaţiile lui Euler. Matematica nu mă speria – în aparenta ei rigiditate se afla viaţă : roţi dinţate care puneau în mişcare maşini, elice care se învîrteau în apă şi aer, sonde de adîn- c.ime care pătrundeau în scoarţa pămîntului, rachete care pătrundeau în cosmos.

înainte de năpasta care căzuse pe capul meu, admiteam încă posibilitatea că voi zbura cîndva în spaţiul interplanetar. Voi deveni cosmonaut... Nu vorbisem nimănui despre acest lucru, în orice caz nu lui Andis. Iar şi-ar fi bătut joc de mine, mi-ar fi sugerat să mă sui pe acoperiş şi să arăt tuturor...

Păstram visul numai pentru mine, numai în mine...

Poftim, ce mi-a trebuit să fac pe grozavu în mod atît de stupid ?

Eram băut. ..

Ce, mi-au turnat cu forţa pe gît ?

Nu, fireşte, dar...

Ce ,.dar” ? Ce ?

Nu-mi surîdea deloc să par puişorul mamei !

Păi, chiar asta ai fost !

Nu-i adevărat... Zău că nu !

Ai dat dovadă de slăbiciune. Aşa-ţi trebuie !

E prea de tot. .. n-am meritat o soartă atît de cruntă... pentru ce, pentru ce ?

Strîngeam din dinţi, o ceaţă mi se aşternea pe ochi ! Luptam cu lacrimile, tremurînd din tot corpul. .. Ceaţa se împrăştia, prin ea

începeam să întrezăresc chipul zîmbitor al lui Gargals.

El mi-a aprobat din toată inima dorinţa de a începe aici, tocmai aici, unde se vindecau oasele rupte, pregătirea, ca să-mi pot continua studiile.

— Numai să nu devii un om unilateral, să nu pierzi viaţa în ansamblul ei, din pricina unor fenomene izolate, mă preveni el sfătos. Scopul dă conţinut unui om, nu-l lasă să se împrăştie în nimicuri. N-ai cum s-o ştii : în tinereţe vrei să obţii totul, să afli totul, de aceea adeseori treci în zbor peste toate, fără să pui inimă în nimic. Rezultatul este că omul se risipeşte în lucruri mărunte. Rămîne om adevărat cel care este bogat prin el însuşi, cel care în dragoste şi ură, în suferinţă şi în bucurie dă oamenilor mai mult decît ia de la ei.

Uf, această încercare de a filozofa în salonul înăbuşitor al spitalului. Zidit, încătuşat... trăind doar cu speranţa.

— Numai dezvoltarea tehnicii nu înseamnă toată istoria omenirii, spuse Gargals. Ocupă-te acum de maşini, dezvoltă muşchi de oţel. Dar să refuzi o inimă de oţel.

Gargals plecă, lăsîndu-mă într-o dispoziţie voioasă. Uitasem chiar că sînt ghinionistul Charlie, nu mă întrebam dacă sănătatea îmi va permite să urmez studiile superioare. Andis se plîngea că n-are timp nici să respire. Andis... şi Petrs... Mă încurcam în formule. Dar formulele vieţii erau mult mai complicate decît cele ale mecanicii. Uneori născoceşti una, de nu-i mai poţi da de capăt. Ca mine, Andis şi Petrs. Mi-era greu să-mi amintesc, dar nici nu puteam uita.

Intr-o recreaţie, Petrs ne chemă deoparte şi scoase din buzunar un cuţit.

— Ce ziceţi, straşnic, ai ?

Bineînţeles, i l-a întins intîi lui Andis – aşa ne obişnuisem, eu rămîneam întotdeauna ultimul. Pe chipul lui Andis se zugrăvi înaintarea, ba şi eu holbai ochii cît cepele. Colosală jucărie ! De fabricaţie specială, puteai s-o foloseşti, fără teamă că-ţi tai degetele. De unde făcuse rost de un asemenea briceag ?

Pe faţa lătăreaţă a lui Petrs se citeau îngîmfarea şi condescendenţa.

— Ei ? Vă place ?

Andis deschidea şi închidea briceagul, nu voia să-l lase din mînă, deşi mă întindeam şi eu, lacom, să-l iau.

— Mişto... suflă Andis. E inoxidabil !

Petrs nu rosti decît :

— Ia-l !

Andis încremeni, descumpănit :

— Cum adică ?

— Ţi-l dau.

— Dă-mi-l, să-l văd şi eu – voiam să trag cuţitul din mîinile lui Andis. Dar el nu-i di'i dea drumul.

— Mi-l laşi de tot ?

Lui Andis nu-i venea să creadă în asemer fericire.

— Mai am unul.

Şi Petrs scoase din celălalt buzunar al doil cuţit. Abia atunci îl crezu Andis, abia atur. înflori tot. Eu, în schimb, m-am posomor. .

Aha, aşa vă purtaţi cu mine ! Pentru voi eu sînt Charlie, pentru voi eu nu contez. Mă pregăteam să plec mîndru, demonstrativ, cînd mîna lui Petrs îmi întinse briceagul.

— Ăsta al tău să fie !

Da, Petrs meşterise trei cuţite – un armament de-a dreptul uluitor pentru treimea noastră. Asta da, prietenie ! Acum sîntem o forţă, să încerce cineva să se bată cu noi !

Clopoţelul puse capăt efuziunilor noastre, numai din cauza lui ne-am întrerupt mulţumirile adresate lui Petrs, care nu-şi mai încăpea **în** piele de mîndrie, şi păcănitul bricegelor. Jurînd să nu scăpăm o vorbă faţă de băieţii cuminţei, ne-am întors în clasă. Am fost atît de gălăgioşi, încît profesoara ne-a scos la lecţie pe toti trei. Năuciţi de fericire, am încasat fiecare cîte un doi, de data asta chiar şi Andis.

Parcă mai merită să toceşti cînd ai în buzunar o jucărie ca asta, cu mîner ? S-o arăţi profei şi îţ.i dă ca nu cinci, ci douăzeci şi cinci !

Abia aşteptam să sc termine ora. Şi aşa ziua la şcoală c lungă, iar profesorii **se** pricep s-o lungească şi mai mult. Ţi se încleştează fălcile, nu alta. Scăpînd de la şcoală, ne-am dus să hoinărim prin mahalaua noastră. Andis **n** uitat că intenţiona să treacă pe la Oliţa, nu ne gîndeam decît la armele noastre minunate. C:i dinadins însă, nimeni n-avca de gînd să ne stea **în** cale, băieţii arţăgoşi parcă se vîrîseră cine **ştie p<'** unde. Ne-am plimbai **după** pofta inimii,

pipăind arma din buzunar. Aproape că începuse să ni se urască.

— Ce plictiseală pe lumea asta ! gemu Petrs primul. El avea dreptul moral s-o facă. Ce-ar fi să dăm iarăşi peste un autobuz !

Pomenirea păţaniei noastre îl trezi brusc **pe** Andis.

— Sînt aşteptat în Părdaugava...

Nu spuse cine îl aştepta, dar ştiam că **era** vorba de Olita. întîmplarca cu autobuzul îl îndepărtase pe Andis de Petrs şi îl apropiase **de** Olita. Pesemne Andis se temea să mai rişte o poveste ca aceea.

— Veşnic te ţii de o fustă ! Cînd trebuie să faci o ispravă... cînd poţi să dovedeşti ceva !

— Ce ispravă să fac şi cui să dovedesc ?

Vocea lui Andis devenise arţăgoasă. În mine nu se stinsese încă extazul. Dar pe mine tot nu m-ar fi ascultat nimeni.

— Nu-i nimic de capul tău... Te mulţumeşti cu dropsuri de la Olita, nu cu un gît de tărie...

Andis răspunse tărăgănat, cu un ton mai reţinut :

— Dacă n-avem piţule ...

Şi Petrs se mai îmblînzi puţin :

— Asta-i, fraţilor, niciodată n-avem ce ne trebuie.

Am arătat **spre o** bancă :

— Uitaţi-vă !

Ajunsesem într-un părculeţ, chiar la marginea oraşului. Întuneric beznă. Felinarele roşietice răspîndeau o lumină chioară. Pc o bancă

ruptă şedea, prăbuşit, un om. Alături de el, **o** sticlă cu băutură. În jur era pustiu, linişte.

— Hei, nene, copilaşii vor să bea în sănătatea ta. Petrs se apropie repede, apucă sticla, desfăcu dopul şi o duse la gură. Mm. .. Clasa întîi, gustaţi, fraţilor !

Am tras şi noi cîte un gît. Uf, că tare mai era, ca mahorca rusească !

— Scrie ceva în englezeşte, spuse Andis după ce examină eticheta. Rom cubanez.

Pe Petrs nu-l interesau etichetele de pe sticle. Avea chef de ceartă cu unchiaşul acela care, fără să bănuiască nimic, aţipise pe bancă.

— Ei, taică ! Petrs îl plesni peste cap, făcînd să-i zboare pălăria pe jos. Din somn te scoală şi mîna spre pahar întinde !

Preţ de o clipă, omul răsuci nedumerit din cap, în rîsul nostru zgomotos, apoi sări în picioare. Abia atunci văzurăm că nu era un unchiaş, ci un zdrahon de flăcău. Fără să scoată o vorbă, îl plesni pe Petrs atît de tare, că acesta se lăsă pe bancă. Rîsul ne pieri de pe buze. N-am luat-o însă la fugă, ci, ca la comandă, am sărit pe el. Aveam armele în buzunare, dar nu, n-am pus mîna pe ele, nici nu ne-am adus aminte de existenţa lor, numai că ne simţeam puternici. Ne băturăm zdravăn. Petrs se ridicase şi sărise iarăşi la namilă. Oho-o, ăsta ştia să se bată. O încasă şi Andis. Eu m-am lovit în coastă de spătarul băncii. Şi m-am avîntat furios din nou... nu simţeam nici un pic de frică. Dădeam cu trei rînduri de

pumni în uriaşul acela. Deodată el se muie... Cuprinşi de un sentiment ciudat, o luarăm la fugă. De parcă s-ar fi întîmplat ceva înfricoşător...

Andis spuse că nu mai poate întîrzia mei o clipă. Fiecare din noi a plecat în altă direcţie.

A doua zi toată şcoala vuia că în părculeţ a fost găsit, dis-de-dimineaţă, un om mort. Avea o rană adîncă de cuţit, pierduse mult sînge...

Schimbarăm între noi priviri, în care se citea groaza.

Ce zi a mai fost şi aceea ! Cuţitele ne îngreuiau buzunarele ca un bulgăre de plumb. Ni se părea că oricine putea să vadă cum ies în relief, te aşteptai în orice clipă ca afurisitul acela de tăiş să găurească postavul sau să străpungă buzunarul. Toţi văd, toţi ştiu că eu... Dar n-am făcut-o eu !

Ce vor spune Andis, Petrs – blestemat să-i fie cadoul ! – ce vor spune Olita şi Gargals cînd vom fi judecaţi, cînd vom fi închişi ?

După şcoală n-am mai pornit-o prin mahala, înţelegînd că nu vom putea s-o mai facem niciodată. Ne-am urcat în troleibuz şi am mers pînă pe malul Daugavei.

Nu era lume pe-acolo. Rezemaţi de balustradă şi aruncînd priviri furişe în jur, am avut un schimb grăbit de cuvinte.

Andis :

— Cine a băgat cuţitul ?

Petrs :

— Ce, ai căpiat... Vrei să zici că eu ?

Deodată mi-a străfulgerat prin cap gîndul că pe mine mă bănuiau ! Pînă acum încercasem

să ghicesc : o fi Petrs sau Andis ? Că doar **eu** nu, eu nu...

Andis şi Petrs se uitară un timp unul la altul, apoi îşi mutară privirile spre mine :

— Tu, Charlie, te-ai bătut frumos. N-ai încercat s-o ştergi...

De obicei, cam aşa făceam.

Buzele mi se uscaseră.

— Băieţi, eu nu... nici prin cap nu mi-a trecut...

Andis :

— Ăla s-a prăbuşit, ca înjunghiat. E **lim**pede... Care din noi a făcut-o ?

Petrs :

— Toţi am dat în el. Cine ţinea cuţitul în mînă ?

Andis :

— Eu nu !

Petrs :

— Nici eu !

Eu spusei :

— Dar dacă altcineva...

Andis pufni :

— Charlie, nu umbla cu fofîrlica, ne-i nici un altul. Se ştie bine... Care din voi a băgat cuţitul ?

Să examinăm cuţitele !

Le-am scos îndată. Toate erau curate-curăţele, nu se vedeau urme de sînge.

Privirăm în jur. Nu era nimeni în apropiere. De departe se auzeau tramvaiele huruind unul după altul ; trecură în goană şi nişte automobile.

Cineva, nu mai ştiu cine, spuse :

— Trebuie să ne descotorosim de rahatul ăsta...

Şi – bîldîbîc ! – trei cuţite pieriră în apele Daugavei.

Mai vorbirăm de una, de alta, posomoriţi, plini de bănuieli, şi ne despărţirăm. Aveam sentimentul că ne-am despărţit şi de vechea prietenie, şi de hoinăreala prin mahala. Se apropia sfîrşitul anului şcolar, trebuia să învăţăm. Ar fi trebuit şi să lămurim lucrurile. Dar cum să le lămurim ? Cum ? Să ne ducem la miliţie ? în nici un caz ! S-ar părea că Andis îl bănuieşte pe Petrs... Şi eu la fel... E de ajuns să-i priveşti chipul lătăreţ, ca de buldog... Ne-am despărţit. Am prins privirea pe care Petrs i-a aruncat-o lui Andis... Poate să se uite aşa cineva care se preface, care a înfipt chiar el cuţitul ? Este limpede că şi Petrs îl bănuieşte pe Andis. Am simţit-o, o ştiam... Şi mai ştiam că eu nu-s vinovat.

Dacă în seara aceea ne-am fi întîlnit cu niscaiva băieţi în stare de orice ? Ce-ar fi ieşit atunci ?

Andis se arătă sincer cu mine :

— Ajunge, să terminăm cu Petrs. Ne-a tras după el. Binefăcătorul... Niciodată n-am să mă mai joc cu cuţitele. Ştiu că nici tu n-ai s-o mai faci.

Nici Petrs nu părea să mai caute tovărăşia noastră. Era veşnic posomorit.

La şcoală s-a vorbit ce s-a vorbit despre mortul acela, apoi a fost dat uitării. Se apropiaseră examenele. Petrs avea de tras, nu glumă...

Am terminat şcoala. Petrs dispăruse. Andis şi cu mine ne mai întîlneam, pesemne din obişnuinţă. În general, mi-era milă de Petrs, acest flăcău voinic, neîndemînatic, în fond, băiat cumsecade. Cu mine se purtase destul de frumos. Ei, mă mai lua el peste picior, dar cine nu-şi bătea joc de mine ? Poate numai Olita. Andis şi cu mine nu mai pomeneam niciodată de Petrs. A fost:cu totul neaşteptată întrebarea lui Andis la spital :

— Probabil că nu ştii despre Petrs ?

— Nu, răspunsei, privind în tavan. N-aveam chef ca Andis să continue.

— S-a înecat duminica trecută în Găuja. Făcea pe grozavu, cam ca tine, pe motocicletă – întîi a zburat ca vîntul pe mal, apoi s-a gîndit să treacă peste limba de nisip. Acolo a dat de o groapă. Bîldîbîc – **şi** s-a înecat Petrs al nostru.

Fără să aştepte răspuns, Andis urmă :

—_ Bunica lui e o bătrînă şmecheră. Ştie să scoată bani şi din piatră seacă. Îi dăruise o „Jawa“ nou-nouţă. Cu ea gonea, întrecea toate „Volgile“ pe şosea. Băieţii se mirau cum de nu s-a făcut praf din prima zi. Cînd s-a plictisit de asfalt, mai că năzuia să se urce pe un pin pînă sus, să sară peste apă... Pentru noi a fost scris versul : „Luaţi aminte, băieţaşi...”

— Aşa... nu mă simţeam deloc în apele mele. Parcă mi se aşezase un bolovan pe suflet. De-ar termina odată Andis cu acest subiect, să nu-l audă vreun vecin de pat. Mai bine să nu-mi aduc aminte.

Dar Andis continuă :

— Atunci în grădiniţă... Petrs a fost. Acum, gata... S-a terminat.

— De ce Petrs ? întrebai. îmi venea să sar în sus, să fug. Dar nu mă puteam ridica, nu îndrăzneam să mă mişc.

— Atunci poate eu ? se aplecă Andis deasupra mea. Pe cuvînt de onoare că eu nu !

Mă uitai ţintă la Andis. O şuviţă de păr bălai **pe** fruntea arsă de soare, sprîncene stufoase, aproape albe, ochi albaştri, privirea deschisă, chipul îngust cu gura voluntară – tînăr, cumsecade, sîrguincios.

Ştie ce vrea, este prieten cu o fată bună, nu-şi uită colegul de şcoală aflat la ananghie. De ce o fi atît de convins de vina lui Petrs ? În faţa conştiinţei mele, mă consider un om care nu poate atenta la viaţa altui om. De **ce** dă el vina pe Petrs ?

Acest „de ce” rămase multă vreme în mine după plecarea lui Andis. Spusese că odată cu moartea lui Petrs totul s-a terminat. Eu ştiam însă că nu s-a terminat. Pentru Petrs da, pentru noi – nu ...

Vcni şi Gargals să mă vadă.

— Spuneţi-mi, îl întrebai, ce să fac, după ce mă înzdrăvcnesc **?**

Bătrînul zîmbi blînd.

— Să înveţi, dac-ai început.

— Asta fără îndoială... .Dar cam ce fel de om v-ar place să ajung ?

— Om. Poţi să începi chiar din clipa asta. Fii hotărît să nu faci nimic necinstit. Limba ta să nu cunoască minciuna, mîna ta să nu se ridice în apărarea unei minciuni spuse de altul, întotdeauna să lupţi pentru adevăr. Să iubeşti oamenii, să fii cinstit cu ei – nimic nu distruge mai rău sufletul decît necinstea. Nu-ţi pretinde singur fapte eroice, ci caută să obţii cea mai obişnuită demnitate omenească, omenia. Poate fi iertată numai minciuna sfîntă, impusă **de** milă : de pildă, medicul nu poate spune întotdeauna adevărul unui bolnav.

Lui nea Gargals îi plăcea să vorbească mult şi sfătos. Acum nu mă mai plictiseam siH ascult. Uf, sever mai era !

Mai adăugă :

— Acest lucru te va învăţa să eviţi cuvintele de prisos. În schimb, cînd vei ridica glasul, **toti** te vor asculta – dacă vorbeşte, înseamnă **că** nu poate să tacă.

Atunci am fost ispitit să-i dezvălui taina noastră. Dar m-am stăpînit şi am tă**inui t**-o **în** adîncul sufletului. Oare va sta toată viaţa ca un zid între mine şi acest bătrîn atît de bun ?

Era într-o dimineaţă, în zori, la un cot **al** riului Gauja.

În mod inexplicabil nu se aflau nici un fel de vecini în jur, adică turişti motorizaţi, ca noi,

câre sâ se smulgă la sfîrşitul zilei de vineri din oraş, ca să-şi aşeze cortul într-un colţ pitoresc ce trebuie neapărat călcat în picioare şi acoperit de gunoaie. Rollitis avea o maşină veche (Moskvici-407), pe-atunci abia ne cunoscuserăm, şi probabil că Berts a trebuit să depună destule eforturi ca să-i convingă să mă invite şi pe mine. Tatăl şi mama lui Berts nu erau deloc încîntaţi de prezenţa unui corp străin care li se băgase pe gît. Berts se aşezase eroic între mine şi Ediks, care se purta de parcă n-aş fi existat. Da, mai era şi Argo.

în ce mă priveşte, nu doream cîtuşi de puţin să pătrund în această „familie onorabilă”. Deşi simplu şofer, aveam planuri de viitor. Totuşi nu voiam nici să-i resping prietenia lui Berts.

Cortul lui Rollitis, din nylon, era portocaliu sau morcoviu, marfă de import. Al meu, din foaie de cort verde, provocă dispreţul unanim, totuşi se găsi un loc şi pentru el pe portbagajul de pe capota maşinii. Berts se aciuise la mine şi dormea atît de dulce, încît nici nu simţi cînd mă sculai.

Trăsei pînza care acoperea intrarea în cort şi ieşii afară. Era momentul cel mai prielnic să fiu singur cu mine însumi. Mi-am luat pantalonii de trening, un maiou, o pătură sub braţ şi am pornit în fugă pe malul înalt pe care creşteau pinii.

Nu se auzeau nici un fel de sunete produse de om. Fluierau şi ciripeau de zor păsărelele, soarele ţesea izvoade aurii pe cărare, cu fiecare răsuflare aruncam din plămîni toată mizeria. Mi-am găsit un loc comod şi am întins

pătura pe iarbă.

Voiam să-mi curăţ nu numai plămînii, dar şi sufletul. Muşchii erau ascultători, spinarea mlădioasă, gîndul înaripat.

M-am aşezat în poziţia de „lotus”, alunecînd cu privirile peste pini, cer, soare. *„Surie, namascar !“* Te salut, soare ! Şi m-am contopit cu răcoarea înviorătoare a dimineţii, cu mirosul de răşină, cu lumina bolţii cereşti... cu splendoarea universului. Lumina îmi mîngîia obrazul, căldura luneca peste umerii mei.

Am dat afară aerul din piept, mi-am supt burta, am dus mîinile la spate şi m-am aplecat, ca să ating pămîntul cu fruntea. încă nu reuşeam s-o fac bine. Nu-i nimic, peste un an, doi sau trei, totul va fi cum trebuie. Lumea s-ar putea să fie veşnică. iar dacă nu este, nu se cere măsurată cu durata vieţii omeneşti.

M-am întins pe pătură. Dispăruse tristeţea, dispăruse lumea înconiurătoare, rămăsese doar liniştea.

Soarele se ridicase mai sus, ciripitul pasarelelor se auzea mai stins. Mi-am strîns pătura şi m-am întors. Era timpul ca membrii familiei lui Rollitis să iasă la iveală din portocala lor stridentă.

Ia te uită, ce larmă fac !

Strigătele lor răsunau pe întinderea apei : glasuri de femei, rîsul nechezat al lui Ediks, vocea **lui** Rollitis care încerca să Ie acopere pe celelalte, chiotele slabe ale lui Berts şi un ba

riton cald. necunoscut mie. Un glas autoritar. Aha, printre pini se zăreşte o „Volgă“, înseamnă că au mai sosit turişti, probabil nişte cunoscuţi, cu care s-au înţeles să se întîlnească.

Nu prea am chef să intru în această bandă zgomotoasă. Aş vrea să mă ascund undeva, dar Berts m-a şi zărit.

— Uite, se întoarce şi Karlis !

— Am tot claxonat după tine. Te-ai vîrît pesemne undeva tare departe, spuse . Rollitis.

Este de invidiat uşurinţa cu care tutuia pe oricine.

— Am fost pe-aproape, spusei.

— Şi n-ai auzit ? se miră Berts.

Ce să-i răspund ? Că în lumea mea ei nu vor putea pătrunde, chiar dacă trag cu tunul ?

— Trebuie să-şi spele mai bine urechile, rosti vocea de bariton, pe un ton sfătos-ironic.

Sora Helgăi – înţelesei că este ea— nu se uita decît la bărbatul acela. La ce s-or fi ostenind atît, că doar le sînt indiferent, şi ei mie la fel. Atîta caz pentru nimic... E în spiritul vremii. Ascultai în tăcere cum se lăuda Berts, care pescuise o ştiucă de mărimea unei sardele mari. Berts este convins că în golful acesta trebuie să se găsească adevăraţi caşaloţi, dar nu trag la nadă, totul este să ştii să-i momeşti. Cu zgomotul ăsta ! Totuşi uneori Berts nu se dă bătut. Îmi place băiatul ăsta, poate pentru că, deşi este lăsat de capul lui, deşi cîteodată este răsfăţat în mod stupid, iar alteori încasează cîte o palmă – maică-sa este cu siguranţă o isterică ! – s-a ţinut tare, n-a

luat-o razna, ca alţi băieţi de vîrsta lui.

În timp ce Berts şi cu mine eram ocupaţi cu undiţa, ceilalţi nu încetau să răcnească. Noii-veniţi cu „Volga“ doreau să-şi continue călătoria, Rollitis şi Helga încercau să-i ispitească cu o gustare.

Rollitis :

— Helga încălzeşte, în doi timpi şi trei mişcări, curcănaşul, eu scot păhărelele... ne-o putem îngădui, într-un colţ minunat ca ăsta !

Helga :

— Ediks, mişcă-ţi membrele !

Ediks este trimis să aprindă focul, dar nu prea se grăbeşte.

Baritonul zîmbeşte pe sub mustaţă, jucîndu-se cu cheiţa de la maşină. E un tip prezentabil : păr lung, de culoare închisă, mustăcioară, cămaşă de mătase cu floricele, pantaloni gri deschis şi pantofi de vară, un model pe care bietele noastre fabrici de încălţăminte nu-l produc defel. L-am examinat, cu coada ochiului, din cap pînă-n picioare. Că este bine îmbrăcat, nimic de zis, fiecare poartă învelişul în care se poate băga şi care-i place, dar chipul lui e într-a- devăr frumos, plăcut, un chip care poate fi socotit bărbătesc, viril. Nu-i de mirare că sora Helgăi, care a venit cu el în „Volga“, îl priveşte ca pe un prinţ din poveste. S-ar părea că toţi ceilalţi îi sînt indiferenţi, că nici nu observă acest colţişor de natură cu adevărat fermecător. Pentru un bărbat e foarte măgulitor (atîta timp cît nu se plictiseşte, nu e o povară), dar pentru o femeie este primejdios. Ea işi pierde respectul pentru propria sa persoană, devine o păpuşă în mîinile

nesimţitoarei iubiri de sine a celuilalt. „Ţie ce-ţi p asă !” mă gîndii. La ce bun să-i invidiez pe aleşii domnului, cărora li se sacrifică tot ce poate fi sacrificat. Aşa este de cînd lumea ! Morală pot face doar cei care n-au prilejul să păcătuiască, la baza oricărei morale nu se află decît pură invidie.

Continuam să-mi văd de treabă cu Berts, dar nu puteam să fac abstracţie de tot ce se petrecea în jur. Apucam chiar să mă uit din cînd în cînd la fata aceea, la Ineta. Argo se gudura pe lîngă ea, dădea din coadă, îi lingea mîinile, de parcă ea ar fi fost adevărata lui stăpînă. Faţă de stăpînii lui, de cei doi Gudermanis, cîinele nu manifesta nici pe departe dragoste şi credinţă canină. Pesemne că animalul inteligent simte că nu reprezintă pentru ei decît un obiect de uz casnic. Ineta era foarte frumoasă – iată cel mai bun lucru care se poate spune despre o femeie. Avea mişcări mlădioase, un trup zvelt, purta o rochie de mătase, părul decolorat şi buzele uşor fardate nu-i urîţeau chipul tînăr.

— Muşcă... s-a prins, s-a prins ! şopti Berts. în sfîrşit, Kărlis...

Puterea cu care i se smucise undiţa din mînă dovedea că de cîrlig s-a prins o pradă bună. Berts o mînuia cu abilitate : ba libera firul, ba îl răsucea pe bobină. Suprafaţa apei prinse a se văluri şi toţi se apropiară de mal, plini de curiozitate, chiar şi tînăra pereche care se pre-• gătise de plecare. Dacă Berts trage afară un

caşalot ?

Dar lui Rollitis nici că-i păsa. Deschizînd **n** sticlă, observă :

— O să avem ştiucă umplută ca aperitiv !

— Numai să fie în stare s-o scoată, răspunse baritonul, seniorial.

Ţinîndu-l de braţ, Ineta îşi lipea din cînd în cînd capul de umărul lui.

Ediks :

— Nu-i stînjeniţi impulsurile spirituale !

— Gata ! răcni bucuros Berts, dar îndată scoase un geamăt de necaz. Nu departe de mal, în iaz, se afla un ciot, şi ştiuca, trecînd pe după el, încurcă firul. Totul părea pierdut, prada se dusese. Algele se agitau puternic, firul era întins la refuz, peştele se smucea... În mine totul se strînse parcă într-un ghem – rîsul ironic al baritonului, adoraţia de pe chipul Inetei, lacrimile din ochii lui Berts... Picioarele simţiră răcoarea apei, nisipul răsfirat... iată firul, iată ciotul... aerul îmi umplu plămînii, eram prins într-un cleşte de gheaţă, în întunericul iazului, săgeata verzuie se smuci din nou. Mă scufundai şi mă lăsai dus de curent. Nu eram un înotător prea bun, Gauja cea perfidă mă neliniştea întotdeauna, dar acum, cînd mă priveau ochi de fată atît de frumoşi... dar ei nu-l priveau decît pe alesul inimii...

Ieşii ceva mai departe, cînd simţii, în locul frigului acela de gheaţă, că ard tot. Şi fugii cît mai repede să mă îmbrac.

Trăgînd ştiuca din apă, Berts primea felicitările, mîndru. Desigur, ştiuca nu era chiar

uriaşă, dar nici una mică nu era.

— Uită-te, Kărlis !

— Colosal ! aprobai eu.

Rullitis comentă, de sus :

— Trebuia tras împotriva curentului, nu peste ciotul de copac. Erai gata să-l scapi. Noroc de Kărlis că a sărit şi a salvat situaţia. E curajos !

Baritonul păru nemulţumit de ceva ; ţuguindu-şi buza cu mustăcioară, remarcă ironic :

— Un pudel ud... cu un porcuşor în dinţi...

Ochii lui Berts scînteiară. Am priceput îndată că va arăta pe loc cît de obraznici pot fi bă- ieţandrii de astăzi.

— Dumneavoastră n-aţi binevoit să vă udaţi pantalonaşii şi mustăcioara... pentru o nenorocită de roşioară.

Ineta nu înţelesese nimic, se pare că nici nu asculta. Eu am văzut însă cum i-au scăpărat ochii baritonului. Omul acesta poate să fie foarte rău. Se urcă imediat în maşină şi porni motorul. Luîndu-şi în grabă rămas bun de la sora întristată, Ineta îl urmă, fireşte. La mine nici nu se uită măcar.

VI

„TITURGA-TOAMNA !”

Sportivii se pregătesc cu rîvnă. închiderea sezonului este marcată prin întrecerile amicale de importanţă unională, intitulate „Titurga-toamna“. În fiecare an, în octombrie sau

noiembrie (de data aceasta în noiembrie), cursele au loc pe traseul de la ZolitUdes ; ele sînt trecute chiar în calendarul unional. Vor veni cu motocicletele lor lituanienii şi estonienii, cei din Kaliningrad şi Leningrad, vor veni concurenţi chiar şi din îndepărtatul Iaroslavl. Mulţi doresc să vadă Riga, să-şi măsoare puterile cu vestiţii membri ai clubului „Titurga", să-i cunoască gazdele primitoare, să afle care-i preţul curajului pe îndrăcitul traseu de la ZolitUdes.

Da, şi traseul de la ZolitUdes, ca şi clubul „Titurga", a devenit legendar. Primii oaspeţi (la început n-au fost mulţi), se uitau cu un zîmbet arogant la cîmpul acela neted. ,,O simplă plimbare ! Nu ca prin locurile noastre !" Care pomenea de colinele de lîngă Veru, unde motoarele duduiau pe pantele abrupte, care – de peisajele brăzdate de rîpe ale Lituaniei sau Rusiei. Pe cînd aici – şiruri de căsuţe, de cealaltă parte calea ferată, un loc neted ca-n palmă, să tot zbori ! Şi oaspeţii începeau cursa atît de vijelios, de-ai fi zis că toate premiile le şi au în valize. Fireşte, localnicii au întotdeauna întîietate, se ştie bine ce pricepuţi sînt membrii „Titurgei" cînd e vorba să forţeze motoarele, dar un bun sportiv se bizuie pe forţele sale (altfel, nici n-ar avea de ce să iasă pe traseu), ştie să stoarcă tot ce poate să dea motorul, ba pe deasupra, pe un traseu atît de deschis, şi **un** străin se simte sigur.

Abia cînd începe cursa, realizezi că traseul, uşor la prima vedere, este istovitor de greu. Unul din estonieni a spus : „Pe Veru transpiri

pînă urci pe creastă, în schimb, cînd cobori,

nădușeala ți se usucă singură... Aici însă totul pare un aluat clisos !“

Intr-adevăr, cîmpul neted este noroios, desfundat, chiar cînd toamna e secetoasă ; concurenții sînt siliți să țină motoarele ambalate *tot* timpul, dar să reducă brusc viteza în curbele rapide. încordarea permanentă fizică și psihică te face să reziști greu o oră întreagă. Pe deasupra, cu cît mai adînc este răscolită clisa aceasta neagră, cu atît mai des ies la iveală cioturi, care se agață de spițe și lanțuri, ba și de cizme. Roata din spate, de forțezi chiar un pic motorul, începe să derapeze, motocicleta se înfundă și concurentul își pierde echilibrul.

Chiar un motociclist de mîna întîi nu rezistă uneori la această trudă de ocnaș sau, dacă rezistă el, cedează mașina. Ai abandonat – iată o adevărată rușine pentru un sportiv, o lovitură pentru calificarea echipei.

Cel care evită asemenea trasee, chiar de-ar trece prin chinurile iadului, nu este un sportiv adevărat. Pe deasupra este o ocazie de a te întîlni cu alții, de a mai sta de vorbă – la fel de greu este pentru toți ! – de a beneficia de ospitalitatea gazdelor. „Titurga-toamna“ devenea o manifestare sportivă tot mai populară.

Sașa avea griji pînă peste cap. Se obișnuiește ca gazda să asigure cazarea și săși hrănească oaspeții, pentru ca aceștia, prinzînd puteri, bine odihniți, să poată lupta cu cinste, iar dacă sufereau o înfrîngere să nu creadă cumva că **au** fost ținuți intenționat la post. De adunat se adunau cu sutele, nu era

prea uşor să le asiguri

la toţi hotelul, trebuia să plăteşti peste tot, pentru toate, de se duceau ruble cu miile, iar Saşa stătea toată vremea cu ochii pe cer, îngrozit. O să plouă ? N-o să plouă ? Dacă va fi cer senin, spectactorii vor da năvală (fireşte, s-or strecura şi unii „pe blat“, fără asta nu se poate), va veni mulţime de oameni, se vor vinde toate biletele şi o să mai rămînă şi clubului ceva după acoperirea cheltuielilor. Va fi posibil cumpere motociclete noi, să plătească, în sfîrşit, pe cei cîţiva lucrători retribuiţi, să achiziţioneze piese de schimb.

Dacă cerul va fi înnorat şi vor fi spectatori puţini, „Titurga“ poate chiar să dea faliment. În asemenea cazuri, Saşa nu mai jongla pe tăişul unui cuţit, ci se legăna pe vîrful unui ac. Il aştepta căderea !

Aşadar, „Titurga-toamna“ însemna pentru mulţi şi speranţă, şi iluzii trandafirii, şi iluzii pierdute, un efort uriaş, o luptă înverşunată, de-i treceau trei rînduri de năduşeli, răpăit de motoare, nelinişte, bucurie, amărăciune, împlinirea unei datorii, un succes strălucit sau un zdrobitor eşec...

După-masă, terminînciu-şi turul obişnuit prin Părdaugava, Aizsils intră cu maşina în curtea Gudermanisilor, ca să-l ia pe Berts şi bicicleta lui cu motor.

Cu cîtă nerăbdare fusese aşteptat se văzu din faptul că băiatul coborîse de Ia etaj, în timp ce Aizsils abia se dădea jos din cabina camionetei.

— Ciao, bătrîne, motorul e aici ! Şi Berts se

afla deja la uşa magaziei. S-o încărcăm **şi** am pornit !

Deşi nu era vorba decît de-o bicicletă cu motor, Berts îi spunea „motorul”.

Graba lui Berts nu era deloc pe placul lui Aizsils.

-— Aş bea ceva...

— Cumpărăm limonadă pe drum !

— E caldă...

— Atunci dau o fugă şi-ţi aduc !

Şi Berts se năpusti în casă. Fără să-şi caute cheia, sună, şi-l văzu cu mirare pe Kărlis lîngă el.

Se auziră paşi uşori. Chipul lui Aizsils, încă bronzat, se aprinse. Ineta deschise uşa şi, fără să le arunce măcar o privire, se întoarse la bucătărie.

— Bună ziua, o salută Aizsils de după umărul lui Berts. Ineta răspunse nepăsătoare, probabil că-l zărise pe Kărlis în curte.

— Ina, dă-i lui Aizsils din cafeluţa ta !

Ineta întrebă, privind la ochiul aprins al maşinii de gătit :

— îţi place mai tare ?

— Caldă să fie.

Fata turnă cafea într-o ceaşcă şi i-o întinse. Foindu-se de nerăbdare, Berts nu se mişcă de acolo. Aizsils bău cafeaua, tuşi şi, după ce mulţumi, ieşi după băiat. Coborînd scările, Berts spuse :

— Vine şi Ina la curse... Şi după o clipă : Docentul n-o mai plimbă cu maşina.

Berts avea spirit de observaţie numai cînd era interesat ; nu ştia că această veste nu mai

este de mult o noutate...

Se duseră pînă în stradela ce se afla dincolo de edificiul înalt al Academiei de Ştiinţe, unde erau garate maşinile gospodăriei auto şi exista o clădire mică în care era depozitat un modest utilaj. Aici, şeful de brigadă şi Aizsils făceau adeseori şi cîte-o reparaţie capitală, în timp ce restul şoferilor mai mult înjurau, spunînd că din atîta sărăcie nu se poate face nimic. Lui Berts i se părea că aici se găsesc de toate din belşug.

Deşi părea un tînăr răsfăţat, deşi profesorii îl socoteau cam greu de cap, aici nu trebuia să-l împingi din spate. încăperea nu era cine ştie ce, s-ar fi zis că este încălzită de nişte ţevi cu diametru mare, dar dacă puneai mîna, vedeai că sînt călduţe. Aizsils aprinse lămpile de neon, Berts îşi alese sculele şi se apucară de treabă, fără să-şi scoată hainele de pe ei.

Munceau preocupaţi, fără să pălăvrăgească. O singură dată Berts făcu remarca :

— Dacă mahării de la uzină ar vedea cum se perfecţionează bicicleta cu motor la noi la club, ar scoate şi ei un model de fabrică.

în istoria „Titurgei“ existau trei evenimente de seamă : înfiinţarea clubului, recunoaşterea lui oficială şi motocrosul din 1960 cu motociclete de categoria 50 centimetri cubi. Bineînţeles, toţi participanţii aveau maşini personale. Părea ceva de necrezut, aproape ilegal... Se făcuseră auzite reproşuri cum că „Titurga“ compromite motociclismul sovietic, dînd voie să apară pe teren unor adolescenţi

care nu posedă carnete de conducere. Ce păzeşte inspecţia auto ? Oare ?i procuratura doarme ? De ce Saşa ăsta nu-i băgat nici pînă azi după gratii ? ! Chiar începînd cu anul acela, şefii cei mari începuseră (şi o tot ţineau aşa) să frece ridichea conducerii clubului. Şi „Titurga” se învăţase însă cu rolul de inovator.

Saşa îşi apăra cu încăpăţînare poziţia, uneori se purta chiar obraznic şi, fireşte, atrăgea prin aceasta tunetele asupra capului său.

Uzina „Motorul” începu să livreze magazinelor motorete şi biciclete cu motor. Băieţii porniră cu asalt asupra pungilor părinteşti şi, strecurîndu-se cu abilitate din calea patrulelor de miliţieni, invadară cu pîrîitoarele lor toate uliţele din suburbii. Ici şi colo, luau naştere cu de la sine putere echipe de sportivi. Saşa apărea la timp pretutindeni, încuraja şi lansa idei. Cum se organiza cîte o întrecere, se şi cereau reparate ramele şi motoarele – feciorii gonesc şi strică, taţii asudă şi muncesc. Tinerii stăteau la rînd în faţa instalaţiei de sudură autogenă a clubului. Saşa spusese că pot fi reparate nu numai piesele care au avut de suferit în bătălie – rupturi şi fisuri – dar şi piesele de rezervă. Doar nu-i pare rău ! Uneori motoraşele se ţin numai într-o sîrmă, vibrează în timpul mersului, gata-gata să se desprindă... Şi deseori cu o asemenea construcţie originală se obţinea victoria la concurs. Traseul dificil arăta singur ce perfecţionări ar fi necesare, Aizsils îşi punea la bătaie cunoştinţele de student, făcea schiţe. Tocmai pe el, ca specialist,

l-a împuternicit conducerea clubului să se ducă la „Motorul“.

Zîmbind reţinut, constructorul n-a refuzat calculele lor, dar le-a cerut să mai aştepe cu răspunsul. Mai treceţi pe-aici. Cînd ? Ei... într-o zi... ceva mai încolo...

Aizsils se arătă stăruitor. Veni „mai încolo”, apoi încă o dată. În cele din urmă, constructorul îi spuse că „Motorul” nu fabrică modele de curse. Şi-apoi, modelele lor aleargă de minune pe străzi şi şosele.

— Băieţii noştri zic însă că-s bune numai să mergi pe parchet. Bicicletele cu motor nu prea circulă pe asfalt, ci mai mult pe poteci, pe drumeaguri nisipoase şi noroioase.

Constructorul se simţi jignit, totuşi spuse cu sinceritate :

— Producţia noastră este cerută, reclamaţiile sînt în limitele admise. Credeţi că este uşor să schimbi procesul de producţie ? Cu modificările voastre se duce tot planul de rîpă. Cum vom răspunde în faţa forurilor superioare ? Le trimitem o scrisoare de mulţumire din partea băieţilor voştri ?

Făgădui să probeze modelul standard, modificat pe traseul clubului „Titurga”. Uzina îşi ţinu cuvîntul în două rînduri şi de fiecare dată cei de la „Motorul” nu izbutiră să reziste nici jumătate din timp.

Preşedintele se duse chiar el la uzină.

Primirea făcută lui Saşa n-a fost prea cordială... Inginerii şi tehnicienii se considerau jigniţi, ajunseseră la convingerea că cei de la

club fac dinadins pe nebunii.

Constructorul spuse cu răutate :

— Pe traseul dumneavoastră, motocicliştilor noştri li se asigură ruperea furcii din faţă. Cei care fac probe n-au chef să-şi frîngă gîtul..,

— Şi sportivii noştri se tem de moarte.

Singurul rezultat al acestor tratative a fost că direcţia uzinei făgădui să dăruiască în fiecare an clubului „Titurga“ o motoretă şi o bicicletă cu motor. Această promisiune a fost combătută multă vreme de contabilul-şef al uzinei, care spunea că uzina nu dispune de fonduri de binefacere. Clubul a obţinut totuşi ce a vrut şi în fiecare toamnă organiza întrecerea „Motoreta de aur”.

VII

UN CIOCĂNIT în uşă.

— Ina, scoală, am plecat la curse ! Desigur, e Berts, cine altul s-ar putea strecura pe după dulapul care blochează uşa.

— Da, da ! răspunde ea şi-şi freacă ochii lipiţi de somn. Ca de obicei, Berts sună alarma cu mult înainte de vreme. Helga trebăluieşte la bucătărie, iar Rollitis bombăne, somnoros încă :

— Ce te-ai înverşunat aşa !

Ineta aruncă o privire spre geamul întunecat.

Trenul electric de Jtirmala cintă pe strunele

şinelor, de dincolo se aude ţiuitul tranzistorului. Of, n-are nici un chef să se scoale. Deschiderea curselor „Titurga-toamna”, o dimineaţă mohorîtă, amintirile care **o** împresoară... Ce-a fost a trecut, dar ce făgăduiesc orele, zilele, anii care vor veni ? N-are chef să se mişte.

Uşa era încuiată... Dar nu baricadată cu un şifonier. Şifonierul lor era o vechitură, mai- căsa îl ţinea în odaie. În odaie locuia soră-sa, Ina dormea cu mama la bucătărie. La Elga veneau băieţi, ea le pretindea să-i spună Helga. Mama mînca dimineaţa împreună cu fata cea mică şi plecau amîndouă – şcoala era aproape, slujba mamei, la fel.

Ina înţelegea ca mama face totul de dragul fetelor ei, că nu-şi precupeţeşte nici munca, nici banii, nici sănătatea. Cîteodată plîngea chiar că nu poate să le dea decît aşa de puţin. Nici de tata nu pomenea de rău (plecase de-acasă îndată după naşterea Inei, care nu-l văzuse niciodată). Foarte rar le trimitea bani, el nu se arăta nicicînd, dar mama era liniştită. Pesemne n-avea pe cine să se supere. Pe fete le povăţuise întotdeauna că nu trebuie să te împovărezi cu greutăţi şi obligaţii, că e bine să trăieşti şi să te bucuri de viaţă. Mama îşi iubea fetele şi le învăţa să se iubească singure.

Ina o admira şi o invidia pe soră-sa – Elga era atît de frumoasă, băieţii, ascultători, îi spuneau Helga ; din micul ei salariu şi cu ce **mai** primea de la mama, izbutea să fie întotdeauna elegantă, frapantă. Soră mai mare, sora cea frumoasă, sora cea deşteaptă. Terminase

şcoala cu medalie de **am'** şi intrase la facultate. **O** vizitau tot felul de tineri – băieţi isteţi, interesanţi – care aduceau bunătăţi, sticle cu etichete multicolore, discuri rare, se cînta, se dansa la ci. Micuţa **Ina** învăţase uimitor de bine să se învîrtească prin cameră. Unul din băieţi, blond, cu părul tuns scurt, purta un costum bej importat din Ungaria, altul, brunet, cu părul creţ, îşi comanda costumele din stofă englezească la atelierul „Baltijas modes"... Mai era unul care se îmbrăca foarte simplu şi dorea din tot sufletul să se însoare cu Helga. Ea l-a refuzat, pentru că voia să-şi trăiască viaţa. O prietenă a Helgăi s-a măritat cu flăcăul acela şi acum era obligată să iasă numai cu el, întotdeauna cu acelaşi. O altă prietenă, care se măritase şi ea, făcuse prostia să nască un copil, şi tînărul tată dăduse bir cu fugiţii. Aleargă acum pe la tribunale, smulge-i cu greu pensia alimentară – ar fi dat sărmana orice ca să-şi recapete tinereţea lipsită de griji !

Mama era o fiinţă dăruită cu inteligenţă şi bunătate... Şi sora ei era inteligentă, nu însă şi bună. Ineta era sensibilă, punea unele lucruri prea mult la inimă, altele le interpreta altfel decît ar fi dorit cei de acasă sau de la şcoală . Cuvintele înălţătoare, versurile frumoase, oamenii drăgălaşi şi curăţei din cărţi şi din filme, obrăznicia băieţilor, expresiile tari care le **scă**pau prietenilor Helgăi, şuşotelile fetelor în recreaţii – totul era o amestecătură de la care il se făcea greaţă. Ea şi-ar fi dorit altceva, mai bun decît ceea ce vezi şi auzi în fiecare zi. Pen-

tru prima dată, Ina îşi dădu seama de acest lucru cînd, în locul muzicii de dans, ascultă muzică de Bach şi o podidiră lacrimile. Tare mult îi plăceau muzica şi cărţile, în toate în-cerca să ajungă la esenţă, să găsească miezul pe care poţi să-l înfăşori în micul ghem pufos al visului. Aşa începuse ea să se depărteze de soră-sa, să stea mai mult pe lîngă mama, cînd aceasta venea. ostenită de la muncă. Uneori Elga îşi permitea chiar să se răstească la mama.

Sora mai mare părea să nu se mai gîndească la absolvirea facultăţii (şi cîtă rîvnă arătase la început !), avea cu totul alte preocupări. Venea fuga de la slujbă, se schimba repede şi dispărea. Cîteodată, pleca dimineaţa şi se mai întorcea tocmai după miezul nopţii... Sîmbăta şi duminica nu dădea deloc pe-acasă.

Mama încerca să-i găsească scuze :

— Cît e tînără, să se distreze. Că după ce se mărită, o să i se urască de stat cu copiii.

Totuşi în glasul ei răsuna o temere, o, ascunsă imputare. Mama arăta îngrozitor de bătrînă, ei nu-i ardea de distracţii, ei îi fusese sortit să cîştige bani, ca să ţină casa.

într-o noapte, Ina se trezi din pricina uno’’ suspine care răsunau în celălalt colţ al bucătă-riei. Cu sufletul la gură, trase cu urechea pînă ce **se** dumiri : plîngea maică-sa. Sări din pat, cu picioarele goale, se ghemui lîngă ca şi iz-bucni în plîns.

— Nu plînge, fetiţo !

— Nu plînge, mămico !

Plîngînd amîndouă, încercau să se mîngîie una pe alta. Mama căută să se dezvinovăţească :

— Eu n-a:; spune nimic... numai să nu se **fi** întîmplat ceva rău cu Elga... Ina înţelese că nu se temea de vreo boală, sau că ar putea fi agăţată noaptea pe stradă.

Broasca ţăcăni. Iat-o şi pe Elga. Intră, împiedicîndu-se de ceva în întuneric. Mama aprinse veioza şi atunci văzură că Elga se clătina cam ciudat, ţinîndu-se de uşă. Mama strigă, cu sfială în glas :

— Fetiţo, cum de-ai putut ?

Elga îi răspunse doar cu un singur cuvînt :

— Gura !

Şi trecu împleticindu-se pînă la ea în cameră, unde se prăbuşi pe pat.

Ineta tremura toată, înfăşurîndu-se în plapumă. În dimineaţa aceea o mai înveliră mîinile mamei – mîini grosolane, muncite, dar atît de calde, atît de grijulii.

— Rămîi acasă, copila mea, căci dintr-un fleac de durere în gît te poţi îmbolnăvi rău. – Îi aduse şi gustarea la pat, o răsfăţa şi ea cum putea. – Dormi, fetiţo. Cînd se scoală Elga, să-i spui... şi-i înşiră pînă la cele mai mici amănunte tot ce era de făcut. Se grăbea să plece, lucra în două locuri, uneori era ocupată şi duminica.

Mama plecă, uşa se închise cu zgomot. Din cameră se auzeau glasuri şoptite, rîsul înăbuşit al Elgei, cam răguşit parcă...

Pe-atunci apăruse Rolands Gudermanis – sosit din Nord, sau aşa ceva, unde se cîştigau

bani frumoşi, unde el lucrase cîţiva ani după terminarea serviciului militar şi agonisise un sac de bani. Cine era el, cu ce se ocupa, ce voia ? Ineta aflase numai că era electrician de meserie. Venea şi el pe la Elga, se arăta foarte stăruitor, şi sora mai mare începu să-şi schimbe vechile păreri. Rollitis era mai preţuit decît toţi cei dinainte. Inetei îi plăcea însă cel mai puţin dintre toţi.

Evenimentele se desfăşuraseră mai departe astfel : moartea mamei (se prăpădise pe neaşteptate în urma unui atac de cord – o dăduse gata munca la betonieră), naşterea lui Berts, nunta, locuinţa cea nouă dobîndită cu ajutorul sacului de bani al lui Rollitis, ..Pobeda“ (cumpărată la mîna a doua), apoi un ..Moskvici“ nou, urmat de un „Jiguli“. Soră-sa nu mai făcuse alţi copii.

Amintirea chipului cenuşiu, stafidit al mamei, în cosciug, trezea o durere ascuţită în sufletul Inetei – un amestec de amărăciune, dragoste şi dor. Noua locuinţă de aici, aflată la etaj, era alcătuită din două camere mari şi una mică, cu sobe de teracotă.

— Asta-i pentru tine, Ina ! Glasul cumnatului suna mîndru, lăudăros.

Ineta încremeni de uimire. În locul colţului din bucătărie, avea o cameră numai a ei, luminoasă, care dădea direct în coridor, avea cheia ei, era independentă. îşi îmbrăţişă sora, îi mulţumi înroşindu-se şi bîlbîindu-se cumnatului, care se umfla în pene.

Helga o povăţui, sigură de ea :

— Proasto, învaţă de la mine cum trebuie să

trăieşti !

Ineta putea să stea în *camera ei,* **pe patul** *ei,* **să-şi vadă de treburile** *ei,* **să fie singură cu** ea **însăşi... Cu bărbia sprijinită în pumn, îşi zise însă cu înverşunare, temîndu-se să n-o rostească cu glas tare : „Nu, numai aşa nu, niciodată !”**

Pe vremea aceea era atît de exaltată, de sentimentală. E **vîrsta cînd adolescenţilor li se parc că universul este alcătuit din pelin şi miere, ei văd totul numai în negru şi alb, pentru ei, altceva nu mai există. La unii această stare se prelungeşte o viaţă întreagă, ei sînt niste naivi incurabili... Unii (şi nu sînt chiar atît de puţini) îşi pierd acuitatea spirituală şi nici aceştia nu pot fi ajutaţi în vreun fel. Ineta rămînea aceeaşi fire sensibilă – cu toate schimbările petrecute în viaţă. Cu timpul se făcuse foarte drăgută. Toţi spuneau că o întrece chiar pe sora mai mare. Posedase dintotdeauna acel ceva care se numeşte farmec, iar pe deasupra se pricepea să-i pună la punct de la început, cu muşcătoare ironie. ne amatorii de fuste. în orice caz, dădea tuturor** de **înţeles că nu crede în dragoste, că fetele sînt proaste, iar aşa-zisa iubire, jurămintele fără nici o valoare, n-ar fi decît un joc abil în care femeile, prin însăşi natura lor, sînt sortite să piardă... Totuşi, undeva în adîncul fiinţei ei, tîn- jea, credea în imposibil, în cele de care singură îşi bătea joc. Dacă oamenii ar iubi cu adevărat şi totul ar fi limpede, curat, iar părţile urîte ar pieri – două suflete ar putea suna unul pentru altul ca două clopoţele de argint. Oare omului**

îi e sortit să tînj ească numai după ceva inexistent, după ceva imposibil ?

Tocmai atunci apăruse docentul acela cu chipul viril.

Iar apoi dispăruse.

Ca să-i facă Lui în ciudă, Ineta înfiripase un mic flirt sub ochii Lui ; voia să-i dovedească : poftim, eu pot face în orice clipă pe oricine să joace după placul meu, n-am să plîng după tine, am alt iubit. Aici se asemăna puţin cu Helga : îşi vîra ţigara în gura violent fardată şi se alătura unei societăţi vesele ca să rîdă zgomotos la tot fel de glume proaste...

Iar El, după cum **i** s-a transmis, se mulţumise să zîmbească ironic : „Pe un drum bătut, alţii vor alerga mai uşor **!**“

Ineta găsi atîta voinţă în ea ca să rupă cu trecutul – de parcă l-ar fi retezat cu toporul. Iată că zace acum – părăsită şi neştiută de nimeni. E încă frumoasă, atrăgătoare, dar nimeni n-are nevoie de ea... Un drum bătut, pe care se poate alerga mai uşor **!** Dacă au însă înaintea lor o „cărămidă”, pînă şi cei mai îndrăzneţi sportivi se întorc din drum... „E la fel ca celelalte, dar îşi închipuie că ar fi cine ştie cine...”

Simţi o poftă grozavă să fumeze. Ţigările erau în sertar... Şi apoi nu merita să îmbîcsească aerul din odaie.

Auzi de dincolo :

— Fir-ar să fie ! Rollitis, întîrziem dacă ne tîrîm ca păduchele la baia de aburi...

VIII

INETA IZBUTI să aprindă o ţigară abia în timpul curselor. Berts îşi parcurgea traseul, pierdut într-o mulţime de adolescenţi, Aizsils avea tot felul de treburi, din cînd în cînd îl vedea trecînd prin faţa ei, în costum reglementar, cu casca obligatorie pe cap. Ba se ducea să vorbească cu Saşa, ba se învîrtea lîngă aparatul de sudat ; iată-l acum fără cască, în rînd cu spectatorii, privind băieţii care treceau prin faţa lui. Ineta simţi dorinţa să-l întrebe cum se descurcă Berts, căci ea nu se pricepea deloc la curse. Chipul tînăr al lui Aizsils părea colţuros, posomorît : avea fruntea încruntată, ochii de culoare deschisă urmăreau cu repeziciune pe concurenţi. Întorcînd brusc capul, o zări pe Ineta şi zîmbi. Părea gata să-şi lepede aerul mohorît, să se apropie şi să-i explice tot ce ea nu ştie. Fata se necăji pe ea însăşi : poftim, arunci ocheade, ca o fetişcană ! Nu-i răspunse la zîm- bet, se întoarse şi plecă.

Ediks îi oferi o ţigară şi iată-i stînd în maşină şi fumînd. Aizsils n-o vede că fumează. Oare cîţi ani o fi avînd ?

Dar ce importanţă are ?

Ediks face mereu glume pe socoteala ăstora care aleargă pe pîrîitoarele lor. Aceste glume, ca de obicei fără nici un haz, n-o distrează, pare-se, decît pe Helga. Rollitis cască pe faţă şi pufneşte din cauză că trebuie să zacă aici, cînd ar fi putut să facă un drum cu maşina, să bea ceva. Ineta urmărea prin geamul maşinii învălmăşeala din jur, cîmpul acela plin de

oameni şi nu-şi putea desprinde gîndul de la Aizsils. So- ră-sa cu bărbatul ei şi cu Ediks îl socotesc un om cu totul lipsit de interes, prea şi-a dat osteneala Berts să-l bage pe gît la toţi. într-adevăr, la prima vedere, Aizsils nu-ti făcea nici o impresie...

Ediks s-a tolănit pe toată bancheta din spate, aşa că Ineta e nevoită să se înghesuie într-un colţ. El îşi întinde picioroangele în pantalonii lui largi ca nişte fuste, le ridică aproape pînă în tavan şi trăncăneşte întruna vrute şi nevrute despre clubul „Titurga". Se spune că Saşa face tot felul de combinaţii, de afaceri, iar casa clubului e veşnic goală. Noroc că la categoria de cincizeci de centimetri cubi băieţii concurează pe maşinile lor, clubul mai poate să respire, în schimb conducerea nu-l iartă deloc pe Saşa, îl ocărăşte zdravăn...

— Pentru ce ? se interesă pînă şi Rollitis cel nepăsător.

— Maşinile trebuie să fie proprietatea clubului. în ţările capitaliste, sportivii îşi cumpără singuri maşinile şi înjghebează cluburi. La noi, motocicletele de curse nu se vînd decît la asociaţii, prin virament.

— Clubul să-i dea şi lui Berts ! strigară Rollitis şi Helga într-un glas.

— Se dau, dar nu la toţi. Cea mai mare parte din băieţi concurează pe-ale lor. Ce să-i faci, rămăşiţe ale mentalităţii de proprietar particular.

— Ce bine-ar fi s-o ştergem, spuse Rollitis, picrzîndu-şi din nou interesul pentru sport.

— Să bem nişte cafea, şi Helga se întinse să ia termosul. [redacted]

Motoretele şi Ediks continuau să turuie.

— Saşa a alcătuit o întreagă armată de puştani. În fiecare raion sătesc există cîteva echipe. La Riga ei se pripăşesc pe lîngă administraţiile clădirilor, se milogesc de părinţi să le cumpere motorete şi sparg timpanele tuturor. Pensionarii, vezi bine, şi-au găsit o ocupaţie – toată ziua reclamă. Aşa e tagma asta a lor, nişte văicăreţi. De ajuns să facă pipi un căţeluş pe colţul casei, că la douăzeci de redacţii s-au şi primit jalbe...

— Asa **e,** confirmă Rollitis. sorbind din cafea.

De fapt, ce-i povestise Berts Inetei ? Era entuziasmat că Saşa, cînd a fost arbitru principal, i-a lăsat pe băieti, pe riscul lui, să concureze la juniori. Să vezi şi să nu crezi : un puşti, care nici n-are încă dreptul să conducă **o** motoretă, concurează la cursele de motociclete ! Bineînţeles, Saşa n-are încredere în oricine. Pentru toţi ceilalţi : poftim, aveţi bicicletele voastre cu motor – reparate şi răsreparate, drese şi paradrese. Vă dau voie să alergaţi cît poftiti cu ele ! Au fost cazuri cînd tinerii concurenti îşi convingeau părinţii să le modifice cilindrul ca să-i mărească capacitatea. Puterea motorului creşte, prin urmare, iată o posibilitate de a cuceri laurii de învingător. Din păcate, asemenea cazuri nu treceau niciodată neobservate : în timp cp şmecherul goneşte **pc** traseu în fruntea tutu**ror,** **Saşa** a şi primit o reclamaţie cum că numărul

cutare a făcut cutare ispravă. Saşa con voacă pe loc o comisie care va examina după aceea motorul şi îi va măsura diametrul. Convocarea comisiei este un secret, dar şi acest secret, ca toate celelalte secrete, se află repede. Deşi şmecheraşul n-are un telefon montat pe bicicleta **lui** cu motor, el primeşte pe o cale neştiută informaţia cu privire la capcana ce-l aşteaptă şi, într-un sector mai îndepărtat al traseului, „o şterge”. Ce să-i faci, pierduţi îs laurii de învingător, iar băiatul o ia spre casă, drept prin hăţiş...

Şi astăzi mulţi au abandonat – pe traseul dificil se rupe cadrul sau motorul prins pe el. Asta le-a comunicat Berts, care strălucea tot de bucurie. A apărut, mînjit de noroi, negru ca un drac, dar cu ochii plini de fericire. Cucerise locul al optulea, izbutise să-şi împlinească visul – intrase în lotul primilor zece !

— Al optulea ! rosti tărăgănat şi posomorît Rollitis. Nu primul, sau măcar al treilea... Tocmai pe locul opt !

Bucuria din ochii lui Berts se stinse. Părea gata să-l strîngă de gît.

În sfîrşit, familia, istovită de atîta aşteptare, putea să plece. Ce le pasă lor de bucuria fiului. Tata şi mama sînt dezamăgiţi – poftim, doar locul al optulea ! Ediks, preocupat de planurile sale, se înţelege cu Helga din ochi. Numai Ineta îl susţine pe Berts :

— Să mai rămînem, cursele continuă !

Rollitis refuză categoric :

— Mie mi-ajunge.

Ediks :

— Păi, Berts a obţinut „locul al optulea de onoare“. Ce mai vreţi ?

Helga :

— Nici vorbă nu poate fi !

Nu se poate conta pe înţelegere din partea celor mari.

— N-aveţi decît s-o întindeţi. Numai să nu căleaţi pe vreo sticlă, ambalajul acesta se sparge uşor ! i

— Şi votca se varsă repede ! îi ţinu isonul şi Ineta. Rollitis, jignit, mormăi ceva în legătură cu copiii obraznici din ziua de azi. Helga dădu să-l apuce pe Berts de ureche, dar acesta nici n-o lăsă să se apropie.

Trezind nemulţumirea celor care plecau, cei doi îndărătnici rămaseră pe vastul cîmp al întrecerii. Rollitis izbuti chiar să-şi stăpînească mînia şi urcă bicicleta lui Berts pe capota maşinii. Nu îndrăzniră să ceară termosul cu cafea. Nu era ger, termometrul arăta plus 5 grade, dar cu tot soarele, umezeala te pătrundea pînă la oase. Berts rămăsese în combinezonul de curse – nu se putea altfel, doar trebuiau să vadă toţi că el este unul dintre *ei* – Ineta purta un pardesiu cam subţire. În scurt timp, o pătrunse frigul şi Berts o trase după el în autobuzul clubului „Titurga“. Trebuiau să mai aştepte, acum începeau cursele de juniori.

Ineta se aşeză pe o banchetă, cît mai departe de portieră. Nici aici nu era prea cald. Berts, îmbrăcat gros, se încălzise, pe deasupra se molipsise şi de învălmăşagul curselor. De

autobuz se mai apropie o pereche – o tînără şi un băiat zvelt, plăcut la înfăţişare. Berts le făcu semn cu mîna. Tînărul îi rugă s-o primească **şi** pe soră-sa. Văzînd-o pe Ineta, îşi ridică şapca, sco- ţînd la iveală un cîrlionţ de păr blond. Nu arăta a sportiv, dar nici nu părea un pierde-vară. Un chip simpatic, de băieţandru, cu sprîncenele de un blond spălăcit, cum rar întîlneşti, şi totuşi atrăgător. „Ce frumos se poartă cu sora lui”, gîndi Ineta şi deodată simţi o părere de rău că ea nu reprezintă nimic pentru acest tînăr...

— Maira ! se prezentă mîndră fata, urcîndu-se în autobuz, şi dădu mîna cu Ineta şi Berts, dar se aşeză ceva mai departe. Părea să fie elevă în ultima clasă.

Fratele plecă să mai vadă ce se petrece pe traseu.

— E Andis, un prieten al lui Kărlis, spuse Berts. Deşi nu e motociclist, totuşi e un băiat de treabă.

— Adevărat... Ineta şi Maira schimbară cîte-un zîmbet. Fetiţa era reţinută, bătăioasă, dar aprecierea entuziastă acordată fratelui ei o făcuse să zîmbească.

— Da, aşa e, întări Berts, vrînd să pară cît mai serios. Pe loc scoase însă un strigăt de bucurie zărindu-l pe Agris. Pe motoretă. Berts sări din autobuz, dar se opri încurcat... Agris mai era cu nişte băieţi. Agris... ciao !

— Aha, şi tu te joci la grădiniţa asta de copii

— Am ieşit pe locul al optulea, îi comunică Berts, nu prea mîndru. Bucuria i se vestejise.

Agris şi prietenii lui nechezară cu atîta dis-

preţ, încît Berts se fîstîci de-a binelea. Zărind fata din autobuz, Agris strigă :

— Şi tu concurezi, Maira ? Poate ai ieşit a optsprezecea ?

Fata nu-i răspunse.

— În schimb tu eşti grozav de delicat şi nu pari încrezut deloc, îl repezi Ineta.

Agris era gata-gata s-o înjure. Se stăpîni însă, se urcă pe motoretă şi cei trei amici o luară din loc.

— Ăştia-s de la voi de la şcoală ? întrebă Ineta.

— Nu, doar aşa...

Berts se întoarse plouat în autobuz, iar Maira se închise în muţenia ei. Inetei îi plăcea tot mai mult de ea – era mîndră din fire şi asta înseamnă ceva. Drăguţă fată, seamănă cu fratele ei.

După ce rămase un timp în autobuz, Maira îl zări pe Andis şi fugi la el. Nu-i mai văzură apoi, pesemne că întîlnirea cu Agris o speriase pe fată.

Din nou rămaseră să aştepte numai ei doi în autobuz. Saşa apăru pentru o clipă, o salută pe Ineta şi fugi iarăşi. Purta o scurtă din imitaţie de piele, încheiată pînă la gît, cu un microfon portativ agăţat pe piept, avea o figură gravă. Era dirijorul principal al acestei simfonii tehnice. Aidoma unui comandant de oşti, el adună forţele, stabileşte direcţia loviturii principale, dă semnalul pentru începerea acţiunii, aşteaptă informaţii ca să aline suferinţele celor răniţi, să hrănească soldaţii, să răsplătească pe cei care s-au distins. Ehei, de-ar fi avut Napoleon la Waterloo o asemenea tehnică, tineri atît de corn- bativi, din prusaci

s-ar fi ales praful şi pulberea, englezii şi scoţienii ar fi fost aruncaţi în mare, iar vechea gardă s-ar fi încununat de lauri, în loc să se aleagă cu o moarte eroică.

Pentru Saşa era o zi mare.

În vară, Rollitis trecuse o dată pe la el pe-acasă, întîmplător se afla şi Ineta în maşină. Bărbaţii discutaseră despre ceva ce lor li se părea deosebit de important, iar Inetei – nişte fleacuri. Apăruse şi nevasta lui Saşa cu un copil în braţe, iar o fetiţă de vreo cinci anişori se ţinea de poala ei. Familia nu se prea scaldă în aur, Saşa cîştigă puţin, nevastă-sa lucrează, e o femeie atît de bună, de blîndă... O mamă. Ineta strînse din dinţi. în ultima vreme, prea îi venea să plîngă din orice...

Berts :

— Cînd iese Kărlis pe traseu, ne ducem să ne uităm ? Nu-i aşa, Ineta ?

— Cum să nu.

— Ştii ceva, Ina ?

— Ce-ar trebui să ştiu ?

— Eşti o femeie de treabă. în locul lui Kărlis, aş pune ochii pe tine.

Ineta izbucni în rîs. Berts nu-şi lua privirea de la fereastra autobuzului. Sosi clipa cînd la start se aliniară motocicletele de 175 centimetri cubi. Era un spectacol impresionant : zeci de motociclete, cu motoarele uruind, înşirate în linie dreaptă. Arbitrul stătea cu drapelul în mînă. Mulţimea din jur ba îi împingea pe Ineta şi pe Berts în faţă, ba îi trăgea înapoi,

de unde nu se vedea bine. Se împotriveau, se agăţau şi ei cum puteau, ca să rămînă pe loc.

— Dacă ar face Kărlis un sprint ! Ar porni în fruntea tuturor şi ar merge pînă la sfîrşit !

— Tot timpul primul ?

— Numai aşa !

O fi atît de simplu ? Toţi doresc să fie primii. Ineta nu-l contrazise, Berts ştia mai bine, căci participa şi el la curse. „Al optulea loc de onoare.”

Se dădu startul. Motocicletele se smuciră înainte, urlînd. Fumul se învălătuci, zburară jeturi de noroi vîscos. Cineva căzu, gata să fie călcat de motociclete. Degetele lui Beris se înfipseră în cotul Inetei.

— Priveşte... Kărlis s-a detaşat !

Mînaţi de curiozitate, împinşi de ceilalţi spectatori, porniră de-a lungul traseului. Motoarele urlătoare treceau în goană pe lîngă ei, într-un şir răzleţit. Aizsils dispăru undeva şi apăru iarăşi în mijlocul grupului aflat în frunte.

Berts jubila :

— Uită-te ce manevre face. La curbă reduce puţin de tot viteza şi pe loc se smulge **şi** demarează ! Ăilalţi se lălăie !

Ina vedea cum sînt aruncate motocicletele dintr-o parte în alta şi cum ţîşneşte noroiul de sub ele. Un infern în miniatură. De la atîta zgomot asurzeşti şi ai senzaţia că îţi plesneşte capul...

IX

PRIMUL SPRINT îi reuşise lui Aizsils neaşteptat de uşor. Motocicleta „Kovroveţ“ se comporta excelent. Era răsplătită bătaia de cap îndelungată, plină de stăruinţă, pe care i-o dăduse.

Primiseră motocicleta de la uzină într-o stare vrednică de plîns – era de-a dreptul un rebut, nici măcar pistonul nu fusese introdus în cilindru. Şi acum zboară, de parc-ar avea aripi – un Pegas din secolul tehnicii. Să mai reducă viteza... Era gata să cadă, uşurel, uşurel... E greu să fii în frunte, rivalii sînt aproape, traseul nu face nici doi bani ! Ba aruncă motocicleta dintr-o parte în alta, ba îţi pierzi timpul ca să-ţi cureţi ochelarii stropiţi de noroi. începe să depăşească deja pe cei rămaşi în urmă. Cineva încearcă să-l depăşească pe el.

Berts răcni :

— Unde se bagă ! la adresa concurentului estonian care trecu în goană pe lîngă cei aflaţi în frunte, ţîşnind din mulţimea de motociclişti. Kărlis, nu-l lăsa ! ţipă din răsputeri Berts, dar glasul i se pierdu în zgomotul acela infernal.

Concurenţii pieriră în noroi şi nori de fum albastru. Cînd apărură din nou, se văzu limpede că estonianul era hotărît să ajungă în fruntea plutonului. Prea lua curbele ca un disperat, stropind chiar cu noroi pe spectatorii aflaţi mai aproape.

— Să nu dea peste noi, se ghemui Ina.

Aşa ceva nu se întîmplă, o încredinţa Berts, în cunoştinţă de cauză

Totuşi se depărtară de curbă.

Frigul se strecura prin pardesiul subţire al fetei.

— De s-ar termina mai repede !

Berts studia încordat bucla traseului. Ceva nu era în ordine acolo... Primul trecu în goană estonianul. La cîţiva metri după el Aizsils, împreună cu ceilalţi.

— Ce ticălos ! strigă Berts, de parcă l-ar fi jignit personal.

— Mi-e frig, spuse încetişor Ineta. Să intrăm o clipă în autobuz.

Berts nu-i răspunse, probabil că nici n-o auzise.

în următoarele două ture estonianul continuă să se detaşeze încet, dar sigur, cel care venea după el rămînea tot înaintea lui Aizsils, iar „sateliţii“ acestuia se luptau să-l depăşească. Clocotind de indignare, Berts se uita, fără să scoată un cuvînt. Sărind din cînd în cînd într-un picior, Ineta nu se mai văita de frig. Numai timpanele parcă „îi ardeau de atîta zgomot.

Pe neaşteptate, situaţia se schimbă şi păru a fi din nou interesantă. Asaltul „sateliţilor” împotriva lui Aizsils se sfîrşi printr-un eşec, aceştia începură să fie depăşiţi de alţi concurenţi, iar Aizsils deveni mai agresiv, apropiindu-se tare de tot de cei doi din frunte.

— Kărlis ! Karlis ! gemea Berts. Haide, arată-le... că se poate...

Şi într-adevăr, Aizsils le „arătă“. Ineta **şi** Berts nu vedeau cea mai mare parte din traseu şi pare-se că tocmai acolo se desfăşura luptei adevărată, pentru că în clipa cînd amîndoi liderii apărură din nou la curbă, distanţa dintre ei se micşorase vizibil. Ceilalţi însă presau şi ci. Ineta auzi glasul lui Saşa care anunţa prin megafon desfăşurarea cursei şi înţelese că Berts are dreptate.

Se părea că Aizsils nu va izbuti să cîştige primul loc. Fără să se priceapă la motocros, Ineta presupunea totuşi că estonianul este mui tare. Sprinturile lui îl lăsau veşnic pe Aizsils în urmă, făcîndu-l să piardă ceea ce cîştigase cu greu. Şi asta de fiecare dată. Nu, Aizsils nu va putea să i-o ia înainte.

Oare Berts se împăcase cu ideea că prietenul lui va trebui să se mulţumească cu „locul **al** doilea de onoare” ? Dacă Aizsils ajunsese Îs capătul puterilor, în schimb motocicleta concurentului estonian nu-şi mai asculta stăpînul, motorul se încinsese, roţile parcă se lipeau **de** clisa neagră în curbele îngrozitor de deteriorate. Aizsils înţelese acest lucru, ambală motorul, iată-i alături... preţ de o clipă gonesc umăr lîngă umăr. Din nou o curbă şi, ieşind în linie dreaptă, Aizsils porni în frunte.

Ultima sută de metri, ultimele eforturi. Motocicleta modificată de el însuşi zboară ca vîntul, mîinile tremurînd de oboseală mai stăpînesc cumva maşina care saltă, pentru a ajunge la finiş cu cîţiva metri înaintea celuilalt concurent.

Estonianul exclamă :

— Dacă aveam motocicleta dumitale, te-aş fi depăşit cu un tur întreg !

Ce-i drept, e drept. Acest lucru îl înţelegeau prea bine şi spectatorii, şi însuşi învingătorul. Mecanicul triumfase asupra sportivului.

Berts, care se apropiase în fugă, îi sări lui Aizsils de gît. Ineta rămăsese ceva mai departe. Aizsils îşi scoase casca şi fata văzu că avea părul complet ud, de parcă i-ar fi turnat cineva o găleată de apă în cap. Şiroaie de sudoare curgeau pe faţa lui mînjită de noroi.

X

NOAPTEA se lăsă ger.

Tneta se culcă devreme. Acolo, după uşă, după dulapul cel mare, se auziră multă-multii vreme zgomotele serii : emisiunea sportivă de la televizor, însoţită de vocea comentatorului şi răcnetele spectatorilor, muzică de picup sau dc magnetofon, clinchet de păhărele, rîsete, uneori cuvinte mai răstite, glasul pătrunzător al lui Berts, chicotelile prosteşti ale lui Ediks, maimuţărelile Helgăi, lăudăroşenia lui **Rollitis**... şi totul la nesfîrşit, totuşi Ineta adormi, liniştea pogorî asupra ei.

Linişte. Noapte. întuneric.

Veşnicia a presărat grăunţe sclipitoare pe întinderile nesfîrşite ale cerului, cîntecul trenurilor a răsunat pe strunele şinelor, noaptea răsuflă liniştit. Ce straniu este să fii conştient de propria ta existenţă în această uriaşă lume

pustie.

Pentru fiecare om, o lumînare înstelată, pentru fiecare – partea lui de fericire, mică, dar numai a lui.

Ineta sări din pat, se sprijini pe pervaz, îşi lipi obrazul de geamul rece.

Noaptea păşeşte fără grabă prin oraş. Mersul ei neauzit alină spaima, noaptea îi ocroteşte pe cei care dorm, pe cei în suferinţă şi pe cei fericiţi deopotrivă. Un om se poate lipi în pal de un altul şi totuşi poate rămîne îndepărtat şi străin de el.

Vuietul motorului se loveşte de marginea casei, huruitul clatină din loc pietrele caldarîmului, o şuviţă de lumină scoate la iveală colţul dărăpănat al clădirii. Şi ce mai latră 1a veşnicie dulăul ăsta cu patru roţi !

Noapte zgomotoasă, noapte tulbure... Votcii îşi zdreleşte gîtlejul ei de beţivană. Prietenul lui Rollitis, tatăl lui Agris Almants, se tîrăşte spre casă, în burdihan îi plescăie „dospeala“. celulele otrăvite ale creierului plăsmuiesc **ve**denii de delir, prin faţa ochilor îi joacă broaşte rîioase, şopîrle, roiuri de musculiţe negre. Limb^ înşiră cuvinte urîte, pline de răutate.

Iar Ineta păşeşte pe o pajişte înflorită, ţinînd în palme un fluture alb. Il ţine cu grijă, ca **nii** cumva să-i scuture polenul auriu de pe aripioare.

„Nu se va schimba nimic. Am să mă duc la serviciu şi am s-o văd pe Ritma. Ritma o **să**

bombăne şi o să mă certe pentru tot, eu am să mă gîndesc la ale mele şi n-am s-o ascult decît pe jumătate. «Tu eşti fericită, tu poţi să trăieşti cum vrei. Nu te lăsa prinsă, rămîi de una singură pînă la pensie, atunci vei avea măcar amintirile, vei putea să-ţi trăieşti fără regrete viaţa care ţi-a mai rămas. Să te înhami aşa, de tînără ! Proasto ! Proasto !» Iar eu tot am să mai trag nădejde, tot am să simt o durere în suflet. Sînt aici la serviciu atîtea feţe care trăiesc după filozofia Ritmei – în fum de ţigară, schimbînd prietenii, fără să se lege de cineva, fără să pună ceva la inimă. Aceeaşi variantă cu a Elgăi. De ce mă dezgustă asta pe mine ? O toană ? Dar iubirea, este tot numai o toană ? “

Noaptea e atît de senină. Stele cad din înalturi. Aici, în spatele geamului, picură lacrimi.

Trenul electric cîntă, roţile bat tactul. Noaptea oftează ca o bătrînă de care nimeni nu mai are nevoie. Multe amintiri păstrează ea ? Oare cine-i plăteşte pensie ?

Tatăl lui Agris Almants deschise cu greu uşa de afară şi, dînd buzna pe coridor, o trînti cu putere, făcînd-o să bubuie. Apoi se prăbuşi pe dale, pur şi simplu cu mutra în jos (nu aşa cum cad în filme eroii nobili), şi pînă dimineaţa aşa va dormi, apoi cînd o să se trezească, o să intre în casă şi o să le facă tuturor o viaţă veselă.

Noaptea îşi licăreşte stelele. Un firicel de vînt face să zăngăne, sfios, tabla acoperişului ;

jos În coridor, pe pardoseala de dale, doarme un om sforăind în triluri, în tot oraşul domneşte pacea...

Extrase din amintirile nescrise ale inginerului Aizsils (continuare)

Hr-r-r... huruit, hr-r-hîrtoape, pîrr-rîit, gropi, stropi de noroi în obraz... turrr după tur-r-r, roată lîngă roată, cască lîngă cască, număr-r-r... Şi ambalează, ambalează, ambalează... Nu mai am putere, o greutate de plumb îmi apasă umerii, dar mîna ţine mai departe ghidonul, ambalează motorul la maximum. Nu mai pot, lăsaţi-mă să cobor de pe motocicletă ! Dar cine să te audă, nici o geană de lumină în acest hăţiş, numai roţi, căşti, cizme din pînză impermeabilă, numere, o gloată surdă, insensibilă la plesnetele de noroi. În dreapta şi în stînga, unii care trec în goană pe lîngă mine, în faţă – zidul celor aflaţi în frunte, în spate – asaltul celor rămaşi în urmă ; nu pot să mă smulg nicăieri, nu îndrăznesc să rămîn în **urmă,** ca să nu fiu trîntit şi călcat de roti... sînt închis, prins, singura ieşire – ambalează, ambalează, ambalează... şi goneşte, şi goneşte – fără vreo speranţă să poţi întrece, fără vreo speranţă să poţi rezista...

După ce m-am trezit, am rămas multă vreme cu ochii pironiţi în întuneric.

Nu sînt un adevărat sportiv. îmi vine greu întotdeauna să-mi înving firea.

Aşa nu merge.

Din întuneric se desprinde chipul estonianului. îşi scoate casca – curios, de ce mă sperie casca – şi iată că nu mai e un adaos al roţilor, ci un om viu. Mă întreabă : *„Kes saavutas esimese koha ?* Cine a ieşit pe locul întîi ?” Ii răspund : *„Palun arve !* Plata, vă rog” – singurul lucru pe care-l ştiu în estoniană.

Saşa mi-a spus odată : „Lupţi pentru că eşti în stare să te înfrîngi. Ţi-e complet străină însă patima luptei, a întrecerii. Mă uit cum înaintezi pe traseu şi văd că ţi-e frică să nu-ţi pierzi echilibrul. Spiritul sportiv înseamnă să te avînţi în luptă din toată inima, apelînd uneori, în curbe, la frînele raţiunii. Dacă nu există dinamită, numai cu raţiunea n-o scoţi la capăt.”

Saşa are dreptate, el poate judeca pe oricine pe traseu. Amîndoi ne dăm seama că nu-mi este sortită gloria sportivă, dar Saşa nu cunoaşte acel sentiment de frică, pe care eu îl am în subconştient – frica de cădere.

Ies de pe traseu, ca să mă lupt cu mine însumi.

Atacul cobrei. Plămînii cît mai plini cu aer. Exerciţiul pentru gît. Concentrarea gîndirii asupra unei anumite părţi a trupului. în fiecare dimineaţă în faţa ferestrei deschise. În fiecare dimineaţă, cît mai mult, cît mai hotărît. Pe orice vreme, în orice stare de spirit.

Spatele meu parcă tot mai este din sticlă. Nu pot nici să m-aşez, nici să mă aplec, orice încercare este un eşec. Oftez, icnesc. Am nasul umed, din colţurile gurii îmi curge salivă. Ure-

chile îmi bubuie, inima îmi bate ca un ciocan.

Gargals mi-a spus că scrie undeva : „Spiritul e treaz, trupul însă e neputincios.”

Ce vrea caraghiosul ăsta bătrîn de la mine ?

Un vălmăşag de roţi, căşti, cizme din pînză impermeabilă. Vocea lui Saşa : „Procentul de accidente în motociclism este mult mai mic decît în atletismul de categorie uşoară, în fotbal, hochei, box-,-.. Treci în goană peste aceste movile, uită-te mai bine, luptă !”

Oare posedatul ăsta de Saşa vrea să facă din mine un recordmen mondial ?

Vreau să mă smulg măcar pentru o clipă din cavalcada care goneşte frenetic !

Nu, nu chipul estonianului este întors spre mine. E un motociclist, un motociclist de curse adevărat, înnăscut. Pe cap are cască, faţa hotărîtă, privirea aţintită, care trădează calculul rece.

Ce să facă cei care vor să vadă omul în spatele căştilor şi al roţilor ?

Pentru oamenii raţionali, emoţiile nu sînt decît un mijloc de a-şi spori pofta de mîncare.

Mestecenii alb-verzui. Am să mă culc în iarbă, cu mîinile sub cap, şi am să clipesc, privind în ochii albaştri ai bolţii cereşti...

Berts a telefonat şefului meu de echipă să-mi transmită să trec pe la el după ce ies de la lucru. Nu înţeleg, amîndouă bicicletele sînt reparate. S-a învăţat cu nărav flăcăul, iar a născocit ceva. Ar putea să mai lucreze şi singur. Mi-am adus însă aminte de cumnata lui

Rollitis. Şi am alergat la staţia de autobuz,

De fapt nu Bcrts avea nevoie de mine, ci Rollitis în persoană.

Din obişnuind, mi-am rotit privirile prin curte. ,,Moskvici“-ul era scos din garaj, cu capota ridicată. Rollitis şi Berts munceau de zor, curăţau, strîngeau şuruburile, vopseau.

Berts mă întîmpină prietenos, taică-său, cu un aer de indulgenţă.

— A, Kărlis, tu care eşti as la motoare, fă-l şi p-ăsta mai de doamne-ajută !

Rollitis poate să-şi permită un asemenea ton. Nu este zgîrcit, ştie întotdeauna să te „plătească“ cu generozitate, prin urmare are tot dreptul să se aştepte la preţuire din partea interlocutorului. Eu ţie, tu mie ! Iar pe cel care nu este în stare să-l preţuiască sau vrea să-i smulgă mai mult, pe acela Rollitis îl învăluie într-un dispreţ suveran. Spui că eşti jignit ? Bine, cît să-ţi mai dau ? Aha... Poftim, îţi dau dublu. Să fii mulţumit şi să nu te mai văd în faţa ochilor. Nu meriţi nici cît îţi închipui tu singur despre tine ! Ăsta e Rollitis.

La mine se uită de sus (eu nu-s decît un simplu şoferaş, un om neînsemnat), totuşi cu oarecare 'consideraţie, în măsura în care noţiunea de „eonsideraţie după merit” îi poate fi atribuită lui Rollitis. Eu nu mă bag în sufletul lui, mai f::-:: cîte-o mică reparaţie la „Moskvici”-ul acela destul de uzat, nu prea mă bat pe băuturile scumpe şi gustările lui. Fără prea mare efort, mă port exact as a cum s-ar fi aşteptat însuşi Rollitis. Ediks e un mîncău, mare amator să bea pe socoteala altuia. Dar

atîta timp cît e prietenul lui Rollitis, o să ajungă sus, acolo şi scara de valori c alta : ceea ce la mine sînt păcate, la Ediks reprezintă virtuţi.

— Cumpăr un „Jiguli". Cu rabla asta, gata ! O mai vopsesc pe ici, pe colo, şi vînd ieftin vechitura, să se mai hurduce sub careva. Motorul zbîrnîie cam urit. Am şi turnat ulei mai mult, dar degeaba. Reglează-i tacheţii.

— Ca să nu-i bată cumpărătorului la ureche, adăugă Berts.

Mi-am scos haina, mi-am suflecat mînecile şi am îmbrăcat o scurtă veche de-a lui Rollitis.

Ştiu despre ce este vorba (rîndul trecut, cînd Rollitis s-a abţiguit de necaz că Ineta cu docentul plecaseră, eu am condus maşina lui pînă acasă), dar nu este chiar aşa de uşor de reparat. Dacă fac motorul să lucreze rotund, o să-i scadă din viteză, ceea ce nu va fi pe placul cumpărătorului. Trebuie reglat cu pricepere.

Rollitis făcu un tur prin curte. Parcă ar merge, dar carburatorul...

M-am uitat peste umăr. Şurubelniţa mi-a căzut din mînă.

— Ea e sora Helgăi. Parcă v-aţi mai cunoscut. Ce, tu n-ai mîini ?

Fata s-a oprit alături – luminoasă, gingaşă, însorită – şi-mi întinde mîna. M-am uitat la palmele mele pline de ulei. Ea zîmbeşte, îmi strînge încheietura mîinii stîngi, se prezintă „Ina" şi se depărtează. Rollitis se aşază din nou la volan şi iese în stradă, să încerce maşina. Berts, cu el – totul este o' plăcere, mama a rămas acasă.

M-am uitat spre Ina. Ca să vezi, ce ocazie... Dar pentru ea nu există pe lume decît el – baritonul acela boieros.

Fata rosteşte, cu dojană parcă :

— Vreţi să-mi spuneţi ceva ?

Ce să-i răspund ?

Ina mă priveşte surîzînd cam ironic...

Despre Saşa auzisem multe, încă înainte să fac cunoştinţă cu preşedintele clubului „Titurga“. Ca aspect n-are nimic deosebit. Un „bătrîn“ destul de cumsecade printre atU:ia alţi „bătrîni”. Uscăţiv, nu prea înalt, îndărătnic. Este unul din acei oameni entuziaşti care se dăruiesc muncii din toată inima, de aceea nu prea sînt apreciaţi de şefii iubitori de linişte şi pace. Oamenii prea sîrguincioşi complică viaţa celorlalţi. Membrii clubului „Titurga” îşi luaseră un avînt atît de mare, încît nu mai puteau păstra un echilibru între pretenţii şi posibilităţi.

Aici oricine putea să înveţe, **să** cîştige ceva pentru el (fireşte, nu în sens material), Saşa însă nu era încîntat **să** primească pe oricine. Preşedintele clubului îi cunoştea prea bine pe „artiştii liberi“ nomazi, care sînt gata în egală măsură să înghită săbii, să danseze pe sîrmă, să joace în orice echipă de hochei sau volei sau să concureze pe motocicletă, numai ca să aibă un avantaj. Un soi de gladiatori sportivi. Ştii din experientă că, atunci cînd se prezintă un asemenea căutător de fericire, îndată îţi dă de înţeles că el are *relaţii* şi se interesează :

„Cît plătiţi pe lună. ? Imi daţi locuinţă la Riga **?** Ce avantaje am ca sportiv **?”**

Saşa avea răspunsul pregătit :

„Aţi greşit adresa. Aici nu sînt fotbalişti sau hocheişti. Noi plătim cotizaţii clubului, iar clubul nu ne plăteşte nimic. Şi nu vă dăm motocicletă din prima zi. Mai întîi trebuie să dovediţi că putem avea încredere în dumneavoastră.”

Membrii clubului „Titurga” nu caută să obţină avantaje şi privilegii, ei doresc să muncească. E primăvară. Cerul limpede străluceşte, ca şi ochii sportivilor aflaţi la start. Privirea lor exprimă voinţă – ei înşişi întruchipează voinţa. Ca să înţelegi acest lucru, trebuie să fi purtat costumul lor, să-ţi fi pus casca pe cap, să fi încălecat pe calul de fier. N-am strîns între genunchi un simplu motoraş, de un cilindru, nu, ci toată tehnica globului pamin- tesc, apucînd-o cu mîinile de coarne. Şi am pornit în zbor pe deasupra craterelor lunare, a canalelor de pe Marte, depăşind Ursa Mare, împrăştiind Pleiadele, străbătînd Nebuloasa Andromeda ! Mai repede, mai repede, băieţi ! Noi sîntem pionierii veacului tehnicii, exploratorii, noi facem parte din glorioasa seminţie a motocicliştilor de curse, a piloţilor, a cosmo- nauţilor.

Să goneşti pe traseu, ţîşnind în fruntea tuturor !

Am primit o dată o invitaţie de la fraţii noştri lituanieni. La Birzi se organizau curse cu concurenţi de temut. Membrii clubului „Titurga” nu se tem – cu cît sînt mai puternici rivalii, cu atît este mai mare cinstea de a învinge.

Am fost şi eu inclus în echipă.

Se comandase la autobază un camion pentru motociclete şi un autobuz pentru sportivi.

Sîmbătă dimineaţa (o dimineaţă însorită, luminoasă de mai) sportivii se strînseseră la Saşa acasă. Selecţionata clubului. Aproape toţi cu distincţii înalte. Fiecare a adus clubului ^Titurga“ măcar cîte o cupă.

în scurt timp, primele umbre s-au şi aşternut asupra dimineţii însorite şi a însufleţirii generale. Maşinile aşteptate n-au sosit. Saşa le amintise celor în drept chiar în ajun şi primise o confirmare solemnă. începu din nou să telefoneze la dispecer, ca să afle ce s-a întîmplat.

Amîndouă maşinile plecaseră demult. Aşteptaţi ! Am aşteptat, am aşteptat şi în sfîrşit a sosit doar un camion cu remorcă ; ni s-a comunicat să nu contăm pe autobuz – nu-i nici un şofer liber.

Pierzînd orice speranţă să mai aranjeze ceva, Saşa veni în mijlocul nostru. Conta fiecare oră, o cît de mică întîrziere însemna pentru „Titurga“ să se facă de rîs. l-am spus lui Saşa că putem să ne înghesuim cu toţii în spatele camionului, sub prelată. O să lăsăm o crăpătură ca să pătrundă aerul – şi să-i dăm bătaie la Birzi.

Lui Saşa nu i-a plăcut însă chipul obosit, cenuşiu de nesomn, al şoferului. Omul îşi mai petrecuse o noapte pe drum şi, numai la insistenţele dispecerului, acceptase să transporte motocicletele pînă la Birzi. Putea să adoarmă pe drum, să ne răstoarne în şanţ...

Fără să mai asculte ce spuneam, Saşa găsi

mersul autobuzelor. Peste o oră pleca un autobuz cu itinerarul Riga-Birzi. Saşa sări pe motocicletă, zbură pînă la autogară şi cumpără biletele. O scurtă convorbire telefonică şi camionul porni (lîngă şofer se instalase o fată de la club, care primise de la Saşa ordinul sever : „Dacă vezi că picoteşte, trage-i un cot în coastă !”), iar noi ne grăbirăm spre autogară cu mijloacele de transport în comun.

Drumul spre Vecumnieke o coteşte la stînga. Asfaltul vălurit zdruncină autobuzul, în faţa noastră se zăreşte un stîlp de fum – s-ar părea că arde ceva pe marginea drumului.

— Băieţi, arde o maşină !

— Săriţi, să-i ajutăm !

— E camionul nostru !

Glasul lui Saşa ne preveni :

— Nu vă apropiaţi. Pe jos văd un cablu de înaltă tensiune.

Şoferul, care sărise din camionul în flăcări, se uita neputincios împrejur. Adormise pentru o clipă, fără să-şi dea seama. Nici nu trebuia mai mult : şoseaua fiind îngustă, vă- lurită, maşina deviase şi se lovise de un stîlo de înaltă tensiune.

Material inflamant era de ajuns – ulei de motor, cauciuc, lemn. într-un cuvînt, din toată averea clubului s-a ales scrumul.

Paisprezece *motociclete. Pe* fiecare o modificasem peste iarnă, o îngrijisem, o verificasem de sute de ori...

Erau nădejdea clubului, toată mîndria lui... Şi aşa n-am mai ajuns la Birzi...

N-a rămas decît o bară de metal de mărimea

unei palme pe care am fixat-o pe un postament din material plastic şi am păstrat-o la club ca pe o capodoperă a sculpturii abstracte. Bucata de metal a devenit o relicvă a clubului „Titurga“ – la fel ca şi caietele de şcoală frumos legate, unde erau consemnate procesul-verbal cu privire la înfiinţarea clubului şi hotărîrile conducerii în perioada „activităţii ilegale“. Exista şi o ştampilă primitivă (făcută dintr-o bucată de talpă din cauciuc) – MOTO- • CLUBUL „TITURGA”. Amatorii de artă preţuiesc mai mult decît orice primitivismul. Ca toţi membrii tineri ai clubului, Berts nu-şi bătea capul cu asemenea probleme specifice, ci le considera *relicve sfinte.* Cu fiecare ocazie. Berts se convingea, tot mai limpede, că va deveni fie un inventator renumit, fie inginer-şef la uzina „Motorul”, fie maestru al sportului. Planurile sale de viitor nu mi le încredinţa decît mie – ştia că n-am să rîd de el.

Principala grijă a lui Saşa era să asigure un flux continuu de tineri, care să crească şi să devină pricepuţi în ale sportului şi tehnicii.

Tradiţiile clubului fuseseră stabilite încă **în** „perioada de ilegalitate”. Neavînd un statut oficial, membrii clubului „Titurga” îşi creaseră singuri un colegiu de arbitri, singuri îşi achiziţionau premiile şi organizau cursele. În anii cincizeci, în îndepărtata mahala Părdaugava, unde acum se instalează conducte de gaze, canalizare şi apă, unde se aliniază străzi, se construiesc viaducte, fabrici, cvartale de locuinţe... într-un cuvînt, unde acum nu vezi decît şantiere, unul ' lîngă altul, grămezi de

materiale, macarale, camioane basculante, unde circulă mulţime de oameni, pe-atunci, la marginea pădurii, cîte-o bătrînică îşi păştea vaca sau rupea iarbă pentru iepurii de casă. Acolo îşi găsise „Titurga“ locul ideal pentru traseu, iar taţii, fraţii, prietenii şi microbiştii – un colţişor comod unde se puteau răsfăţa cu o bere şi o gustare. Vremea să fie frumoasă, că toate tufărişurile, toate poieniţele erau năpădite de amatorii de sport, vîrfurile pinilor se cutremurau de urletul motoarelor, iar locuitorii din căsuţele mai apropiate îşi astupau urechile şi-i înjurau de mama focului pe motociclişti.

Toţi membrii clubului se aflau pe traseu, printre ei şi Saşa, student la drept, care era pe-atunci simplu soldat. Concura şi preşedin-tele clubului, iar arbitrul principal era un bun prieten de-al lui.

Fie că arbitrul principal voia să-i fie pe plac prietenului său, preşedintele, fie că vinovatul principal au fost motocicletele de „o sută cinci-zeci cu ataş”, dar lumea a început să spună că arbitrii fac matrapazlîcuri, ca să-i scoată învingători pe prietenii lor.

Pe unii i-a cam bătut soarele la cap, tot acolo li s-a urcat şi bericica cu votculiţă. S-a stîrnit rumoare, tufişurile au prins să tros-nească, şi în jurul traseului s-a format un gard viu de „bărbaţi mînioşi”. Arbitrii nu se purtau prea politicos, fapt care i-a înfierbîn- tat pe cei indignaţi mult mai tare decît soarele şi votca. A, vreţi să ne trageţi pe sfoară ? Cursele se sfîrşiseră, învingătorii se aliniau mîndri pentru

paradă, cind reprezentanţii microbiştilor se înfiinţară cu „foile lor de concurs”, pe care figurau alte rezultate, alte nume, alte performanţe. Arbitrul principal refuză cu dispreţ să asculte protestul şi atunci se produse explozia...

Cînd totul luă sfîrşit, nimeni nu-şi mai putea aminti care a fost începutul, dar în aer se ridicară pumni ameninţători, foile de concurs ticluite fură împrăştiate, măsuţa cu premii zbură cu picioarele-n sus, iar arbitrii necinstiţi îşi luară picioarele la spinare şi, tule-o... Preşedintele clubului ieşi în faţa mulţimii, apărat de propria sa autoritate. „Aha, tu eşti şeful cel mare ! Te facem noi acuşi ăl mai mic...” Şi-l fugăriră pînă la marginea pădurii, unde a fost înghiţit de desişuri. Tăticii furioşi se răzbunară pe „Mercedes”-ul prezidenţial (o vechitură rablagită) cu care acesta sosise plin de importanţă la concurs, aşa cum se cuvine s-o facă un preşedinte de club sportiv. Cuprinşi de furie, voiră să răstoarne maşina, dar mămicile îi potoliră : fapta ar fi apărut curat huliganism. Se mulţumiră să deşurubeze bujiile şi le împrăştiară în cele patru vînturi. N-are decît să-şi împingă singur caleaşca.

La repezeală s-a creat un „comitet de acţiune revoluţionară”. Se alini&ră concurenţii nepătaţi care au fost premiaţi, felicitaţi şi fotografiaţi, cum scrie la carte. „Comitetul de acţiune” insistase să se respecte cu stricteţe toate acestea... Chiar dacă se prăbuşeşte lumea, dreptatea trebuie să triumfe ! Apoi Saşa a devenit preşedinte şi a obţinut

recunoaşterea oficială a clubului...

Cel mai de neînţeles a fost pentru mine timpul cînd s-a terminat cu prosteala şi începusem să pricep şi eu cîte ceva.

În primăvara aceea mă simţeam ca un mînz care ar vrea numai să cabreze, să arunce pămîntul cu copitele şi să-şi salte crupa.

Circulam ca şofer pentru prima oară. Mă blagosloviseră cu o furgonetă „Moskvici”, în ultimul hal de rablagită. Şoferilor începători nu li se încredinţau maşini noi. Ba, pe deasupra, administratorul se informă sever :

— Nu bei ?

— Lapte şi apă minerală.

Articulaţiile mele începuseră să se îndoaie bine. Mai cîştig şi eu ceva, vine primăvara... Nu mă amăram prea tare din cauza salariului mic. Un singur lucru nu-mi plăcea : că în împărăţia aceea a muierilor toate parcă erau ofilite, iar cele tinere erau urîte. De aceea celei dintîi dintre ele, care mi se păru mai mult sau mai puţin drăguţă, îi mărturisii încîntat :

— Există totuşi aici o femeie frumoasă !

— Ce prostii ! mi-o reteză ea, dar atît de blînd, încît am avut curajul să continuu :

— Aş dori să vă văd mai des !

— De două ori pe lună. Sînt casieră.

Ne-a fost dat însă să fim împreună adeseori. Una din obligaţiile mele era s-o duc pe casieră să facă plata salariilor la diferite obiective din împrejurimile Rigăi. Ca şi mine, cî:;-tiga puţin, dar era elegantă, chiar luxoş îmbrăcată, se farda, îşi vopsea părul, avr.a ochii

machiaţi. într-o duminică, am văzut-o cu un unchiaş destul de solid. Era prea frumoasă pentru chelul acela, deşi nici ea nu mai era tînără. în general, ne împăcam bine. O dată i-am adus flori, iar ea a scos din geantă o portocală – ia, mănîncă, ţi-ar prinde bine **să** te mai îngraşi puţin.

Aha, îi plac grăsanii...

Veni şi vara. Continuam să fac cursele cu ea, mai duceam şi pe alţii. Odată, la amiază, şeful coborî nervos scările şi dispuse să întrerupem imediat încărcarea mărfurilor, ca s-o duc pe casieră undeva, pe litoral. Aceasta nu se arăta nervoasă defel, îşi făcea calm buzele.

— Vezi că mergi anapoda. mă făcu ea atent la un moment dat.

— Ca să ajungem mai repede.

N-am virat la timp şi am ieşit din culoarul de circulaţie, fapt care, bineînţeles, a fost observat pe loc de cei de la controlul obştesc al circulaţiei, răsăriţi ca din pămînt.

— N-aţi avut timp să reveniţi pe bandă ? se informară aceştia. Ne pare rău, dar va trebui să vă amendăm.

— Voi avea grijă -să circul reglementar. .. se mai întîmplă... recunoscui pe un ton plîngăreţ, dînd din mînă.

Băieţii se dovediră cumsecade – mă dăscăliră şi-mi dădură înapoi carnetul.

Primind o mustrare cu avertisment, am pornit-o frumuşel, ca la examenul de conducere. Numai cînd ieşirăm în şoseaua spre Jurmala, apăsai pe accelerator. Nu era nici o nevoie, îmi venise, pur şi simplu, cheful să mă joc. Cît se poate scoate cu rabla asta ? O sută sau o sută douăzeci ?

— Nu cumva vrei să depăşeşti „Volga“ ? gemu casieriţa.

— Pot s-o fac !

— Ai înnebunit ! N-auzi cum zdrăngăne ?

— Asta pentru că am pierdut o roată. Pc trei roţi zburăm ca vîntul... Frecarea e mai mică.

— Dacă rămînem în drum ?

într-adevăr, zdrăngănitul era cam tare. S-o **fi** dezumflat roata din spate ? Am oprit la marginea şoselei. Nici asta nu-i era pe plac.

— Ba faci pe grozavu, ba creezi timpi morţi.

— Am oprit, ca să-ţi gust din rujul proaspăt de pe buze.

— Ei nu, că eşti nebun de legat... Mai bine repară roata !

Se dădu jos din maşină ca s-o cerceteze şi so înfurie de-a binelea.

— Văd că toate patru roţile sînt la locul lor!

— Cum, toate ? Uită-te mai bine ! Una, două, trei... Unde o vezi pe-a patra ?

Mînioasă, trînti portiera.

Cauciucul era în ordine, dar zgomotul **pe** care-l scotea masina nu mai contenea. M-am **tîrît** pînă la Jurmala, m-am întors cu chiu, cu vai în garaj şi m-am dus, fără nici un chef. la

conducere – maşina trebuia totuşi reparată. M-a ajutat şeful de echipă, de fapt de el depindea, eu nu eram decît o anexă.

Am demontat motorul, am înlocuit segmenţii. Pentru mine motorul reprezintă încă o ecuaţie cu multe necunoscute. Practica apare întotdeauna ceva mai sofisticat decît modelul teoretic şi calculele. După motor, am trecut la caroseria ruginită. O treabă plicticoasă rău. La institut nu se învaţă nimic de genul acesta.

Dar nu bate iarăşi motorul ? Şeful de echipă se jură că aşa trebuie să fie.

Zgomotele dispăruseră, maşina scotea însă fum în draci. O să treacă şi asta. Era periculos să circul pe străzi, putea să mă agaţe oricînd controlul circulaţiei.

Pe neaşteptate apăru din nou casiera. Dorca să ştie cînd reîncep cursele cu ea. Purta un pulover strîns pe trup şi pantofi după ultima modă ; rîzînd, îmi spuse că mă lasă să-i gust rujul de pe buze, dacă am să învăţ să merg pe două roţi...

Rămînînd singur, m-am gîndit la viitor. Vara era pe trecute, muncisem din greu, aproape că mi se întuneca înaintea ochilor de atîta trudă, cîştigasem puţin, motorul scotea fum şi ce mă făceam, dacă-mi ridicau şi carnetul de conducere ? Parcă erau cam prea multe, nici nu le puteam cuprinde cu mintea. Chibzuind bine, am trecut să lucrez pe un camion „Cuban“, părăsind furgoneta.

Iarna, Andis şi cu mine căzuserăm la pa-

siunea dansului. În acest scop studenţii închiriaseră o vilă la Jurmala. Era aproape de tot de gară, înconjurată de pini, iar căsuţele învecinate se aflau la **o** distanţă apreciabilă. Intr-o cameră locuiau două mătuşici cumsecade. Odaia cea mare şi o verandă de vară încăpătoare erau la dispoziţia noastră în fiecare sîmbătă. De lipsă de căldură nu ne plîngeam noi. Tinereţe şi veselie, o înghiţitură de combustibil lichid şi, mai ales, dansul ne încingeau atît de tare, încît uneori curgeau năduşelila de pe noi.

Andis mă luase cu el şi mă prezentase prietenilor lui. Mai tîrziu, mă duceam şi singur. Nu **era** o atmosferă de dezmăţ, ci doar de zgomotoasă veselie. începeam îndată după masa de prînz (ceilalţi veneau mai tîrziu), ca să putem pleca cu ultimul tren electric, dar veşnic **îl** pierdeam şi aşteptam prima cursă de dimineaţă.

Pe Glita n-am văzut-o niciodată acolo.

N o strîngeam vreo douăzeci, cu toţii. Aveam destul loc să ne desfăşurăm În cele două Încăperi. Picupul rămînea întotdeauna aici, discu**rile** le aduceam. De obicei aveam şi un radio, sau chiar un magnetofon cu înregistrări noi. Straşnic mai tuna muzica aceea (mătuşile or fi fost cam surde, că nu se plîngeau niciodată), dansatorii abili făceau adevărate demonstraţii c:a să arate de ce sînt în stare. Cei nepricepuţi **se** căzneau să-i imite. În timpul pauzelor, cînd îi ascultam pe Magomaev sau pe Edith Pieha şi mestecam

sandvişurile pregătite de fete (de băutură aveau băieţii grijă), se spuneau ultimele bancuri.

încercam să-mi găsesc şi eu fata **în** acest carusel. Şi, în sfîrşit, norocul îmi surîse. Apăruse mai tîrziu – societatea se mai schimbase puţin, unii se desprindeau, alţii le luau locul – părea stingheră, ba chiar timidă. I-am **acordat** atenţie, mi-a răspuns printr-un surîs. Fără să ne fi înţeles, stăteam mai mult împreună. Nu era prea frumoasă, în schimb părea deşteaptă. în ceea ce priveşte arta dansului eram **la ace**laşi nivel.

Andis dispăruse pentru o vreme. Pesemne Olita era liberă, iar aici nu voia s-o aducă.

În grupul nostru ne spuneam pe nume, uneori ne trînteam cîte o poreclă – de necrezut, pur şi simplu, că strămoşii au putut să dea copiilor nume atît de ciudate, de altfel acum sînt din nou la modă. Pe mine Andis m-a prezentat, bineînţeles, aşa cum mă cheamă : Kârlis. „Charlie“ rămăsese la şcoală... La un moment dat, porecla a prins şi la club. Din vina lui Andis, care m-a strigat aşa, de faţă **cu** alţii. Saşa îmi spunea tot Kârlis, pentru restul însă am devenit Charlie.

Fata era chimistă şi o chema Zuzi. Pesemne un diminutiv. Destul de onorabil, ca şi ea, de altfel.

De fiecare dată, eu aduceam o „jumate“ (dacă se-ntîmpla să scot un ciubuc, luam chiar coniac), dar abia dacă gustam din băutură. În seara aceea băusem, probabil, un păhărel întreg şi dansam cu mai mult zel ca de obicei.

Zuzi părea şi mai tînără. Avea părul despletit (un păr superb, castaniu), purta o rochie nouă strînsă pe trup, după moda mini. Avea picioarele cam subţiri. Picioarele subţiri nu m-au atras niciodată prea mult, dar avînd în vedere că eu, ca nebăutor, trăsesem un păhărel (sau poate două), începusem să văd dublu.

Mi se dezlegase limba şi-i povesteam despre motocrosuri, despre raliur' le de automobile, dîndu-i a înţelege că acolj sînt ca la mine acasă. Zuzi citise ceva despre cursele din străinătate.

— Prea se face multă vîlvă cu treaba ash.

— Ca şi la noi.

— Fratele meu şi-a cumpărat recent un ,**Ti**guli”. Ce viteză poate scoate ?

Mi-am luat un aer de mare specialist **în** probleme ştiinţifico-tehnice.

— Cinci mii de turaţii pe minut. Dacă îmbunătăţim calitatea combustibilului, cu un carburator special şi benzină cu nitroglicerină...

Zuzi făcu ochii mari.

— Asta explodează !

— Ei... se **amestecă** într-o anumită proporţie cu apă şi cutia zboară de două ori mai repede la naiba în praznic. Nu rezistă pneurile, dar mai întărim cauciucul cu şenile uzate dp la tancuri.

Zuzi se opri din dans şi-mi aruncă o privire.

— Asta ar face un zgomot infernal ! exclamă ea.

— Voi, chimiştii, în colaborare cu mecanicii, veţi construi anvelope speciale din oţel cauciu-

cat. Vor fi mai rezistente decît un blindaj, elastice ca nişte corsete de damă şi vor atinge suprafaţa carosabilă uşurel, ca...

— ...ca o boare de vînt ! strigă Zuzi.

— ...ca răsuflarea ta...

Ne-am sărutat... Aproape toţi tinerii n făceau, mai mult sau mai puţin pe faţă.

Peste o săptămînă am continuat jocul. Zuzi era mai sigură de ea şi, parcă, şi mai drăguţă. Intuise că trebuie să se îmbrace, să se aranjeze, atuul ei principal fiind părul acela frumos, bogat. Unii băieţi puseseră deja ochii pe ea şi încercau să se apropie. Zuzi îmi rămînea în:>::! credincioasă.

După altă ,săptămînă apăru Andis. Aproape că şi uitasem de el. M-am bucurat. Cu un oarecare simţămînt de vină, l-am aşezat lîngă mine, am legat o discuţie împreună cu Zuzi, am subliniat în fel şi chip că **sîntem** prieteni vechi, prieteni adevăraţi. Andis nu-mi respingea efuziunile, iar Zuzi nu-l respingea pe el. **Pare-sc** că-i plăcuse. Observasem încă mai demult că Andis făcea impresie asupra femeilor : era bun de gură, ştia să asculte, ştia să le cucerească inima cu un zîmbet, cu o vorbă plăcută. Eu sînt mult mai tăcut, nu ştiu să mă port cu atîta uşurinţă.

Andis o invită la dans. De data aceasta, ea nu-mi ceru din priviri ajutorul ca să scape de intrus, pentru ca noi, numai noi doi să **ne** mutăm pe verandă. Plecară împreună. Mă simţeam nefericit... Doar cu cîteva clipe **înainte** totul era atît de frumos.

Andis şi Zuzi au uitat de tot că eu îi aştep-

tam. I-am urmărit cu privirea. Andis era **mai** înalt ca ceilalţi, avea un zîmbet vesel, atrăgător. Se înroşise, iar ochii îi luceau ca două stele.

Am fost nevoit să caut altă fată care nu dansa, ocolită de băieţii mai pretenţioşi. Pentru mine timpul s-a scurs greu pînă la ultimul tren electric (cu care am plecat numai eu). Cînd mai încercasem s-o invit la dans pe Zuzi, Andis mi-a rîs în nas :

— Cha-a-rlie, noi ne-am înţeles şi pentru dansul următor !

Fata rîse şi repetă :

— Cha-a-rlie !

Ce simplu era totul. Într-o singură seară, obţinuse victoria.

M-am aşezat în vagonul pustiu. îmbufnat, nenorocit, furios. Aha, „Cha-a-rlie" ! Ce, eu am scăpat . vreo vorbă cuiva despre Olita ?

Am să povestesc cum tu... eu şi Petrs...

Ştiam că Andis o să răspundă : *„A fost* Petrs !"

Şi despre Olita ?

„Nu te amesteca, nu te priveşte !"

Mă simţeam chinuit, înjosit, cu inima grea. Eram furios pe Andis şi ştiam că de-acum înainte n-am să mai pot fi sincer cu el...

Unchiul Gargals obişnuia să spună că nu există rău fără bine. Şi avea dreptate.

Pe traseu am dat peste o piatră îngropată în nisip. Eu sînt vinovat – am văzut că o altă motocicletă se avînta alături de mine, am căscat gura, pesemne că n-am să ştiu niciodată să-mi birui frica şi am zvîcnit înainte tocmai

cînd nu trebuia. Motocicleta s-a făcut praf. E neplăcut – un sportiv adevărat nu se comportă în felul acesta. „Bătrînii” m-au compătimit, echipa a ieşit prost, eu va trebui să-mi bat capul ca să repar motocicleta. Dacă ar şti ei tot adevărul !

Ruşinat, furios, mă ţineam departe de ceilalţi. Cedind insistenţelor lui Berts, m-am dus la familia Gudermanis. Maşina era parcată într-un locşor frumos, în mijlocul pinilor, oamenii se aciuiaseră în jur. Era o zi senină, dar răcoroasă. Rollitis se şi „afumase”, Helga era cam acră. Ediks lipsea.

Era şi Ina acolo !

Berts nici nu pomenise de mătuşă-sa.

Deodată mi se păru că mă simt cît se poate de bine în mijlocul acestor oameni.

Nici nu mai ştiu despre ce-am vorbit. Ina era amabilă, dar reţinută. Nu părea prea veselă.

în apropiere se afla o „Volgă” de tip nou, dar destul de buşită. Docentul avusese o „Volgă” obişnuită, pe care o schimbase cu o „Pobedă”, cu nichelajul strălucitor, cu volanul din imitaţie de fildeş.

Fireşte, Ina tînjea după El.

Rollitis trăgea cu plăcere din păhărel, dar mie nu-mi prea turna. Se obişnuise că eu nu „sug”. Berts înfuleca nişte conserve care nu se prea găseau pe piaţă. Ina îşi aprinse o ţigară şi, prinzîndu-mi privirea, o înfipse îndată într-o moviliţă de pămînt înălţată de o cîrtiţă. Eu îi spun „dumneavoastră”. Bineînţeles, Rollitis nu ştie decît să „tutuiască”. Cu Helga n-aveam un

mod de comunicare bine definit.

Pe drumul care mărginea pădurea înainta o maşină cunoscută. Prin urmare, nu se certaseră ; după ce-şi terminase munca de răspundere pe linie de stat şi culturală, El se grăbea spre ea. „Va fi nuntă în toamna aceasta Nu-i el prost să renunţe la o fată ca Ina.

Dar poate că totuşi s-au certat şi vine aici să-şi ceară iertare? După chipul Inei nu-ţi puteai da seama de nimic.

Pesemne că numai noi doi observaserăm maşina aceea. Ina nu i-a ieşit în întîmpinare, cînd El, dîndu-se jos din maşină, începu să se uite în jur. Ce nevoie avea să se uite, căci locul acela, ales după gustul lui Rollitis, îi era bine cunoscut. În scurt timp, docentul se afla printre noi. Rollitis se bucură şi pe loc îi trînti un „tu”, chiar şi Helgăi îi trecură toanele – orice-ai spune, omul acesta are o poziţie înaltă, poate să gonească norii din preajma soarelui, nu-i de seama unui motopîrţ oarecare (ştiam perfect că, atunci cînd e bine-dispusă, Helgăi îi plac expresiile plastice). Numai Berts îl salută rezervat. Şi Ina se arăta cam rece. El se instală alături de Rollitis, ea – ceva mai aproape de mine.

Probabil că se certaseră mai serios. Lui îi pare rău acum de ceea ce-a făcut. Ina a învins... Dar mie ce-mi pasă ?

Argo s-a culcuşit lîngă maşină.

Tare caraghios mai este dulăul ăsta. Uneori se ridică, se apropie de Ina, îşi primeşte porţia de mîngîieri şi se duce iarăşi la culcare. Ai zice că este gata să sfîşie pe cel care i-ar face fetei

vreun rău... Pe docent nici nu-l bagă în seamă.

Rollitis i-a oferit coniac. Docentul nu J-a refuzat. Rollitis trăsese binişor la măsea, prin urmare i-a expus, în maniera lui obişnuită, cam grosolană, programul zilei. Fireşte că n-are vreun motiv special să zacă aici, unde stau toţi claie peste grămadă. Dar, uite, Berts s-a ţinut scai de el. Păi, se poate altfel, he-he, concurează Karlis în persoană ! Avea chef să-l vadă cucerind premiul întîi... Cînd colo, Karlis **a** scrîntit-o rău de tot.

Onoratul oaspete m-a privit cu un zîmbet ironic şi s-a informat :

— Trebuie neapărat să zbori peste pietroaie ?

Pe mine mă tutuia. El. Omul care poate s-o considere pe Ina proprietatea lui îşi permite să dispreţuiască un ghinionist oarecare. Dar tocmai din cauza Inei, eu nu puteam înghiţi. acest lucru.

Stăteam trîntit pe-o parte, cu capul sprijinit în mînă, cu ochii închişi, stăteam şi mestecam un fir de iarbă, simţind cum soarele îmi încălzeşte umerii şi ceafa. Fără să mă mişc, i-am privit chipul obraznic, arogant.

— Aţi spus ceva ?

Din nou ochii aceia răi ! Da, da, ştie să se stă- pînească. Pe faţă nu i s-a clintit nici un muşchi.

— Aş dori să ştiu dacă pentru sportivi traseul se amenajează special ?

Nici n-am apucat să deschid gura, cînd Ina strigă :

— Karlis ! Mult o să ne mai spunem „dum-

neavoastră” ? Propun să bem un *Bruderschaft !*

Ina nu era dintre persoanele care leagă uşor prietenii. O înţelegeam cît se poate de bine... Şi totuşi mi-a tresăltat inima de bucurie.

— Cu coniac franţuzesc ! se bucură Rollitis pentru noul prilej de a umple păhărelele.

Noi doi nu mai băgam în seamă pe nimeni. N-au decît să se uite şi să rîdă ! Am ciocnit cu Ina.

— Tu... din clipa asta, numai „tu” !

— Tu... repetai eu şi băurăm amîndoi.

Ce chip are Ina !

Din nou auzii glasul acela ironic, de bariton :

— Trebuie să vă şi sărutaţi !

— Ba bine că nu ! i-o tăie Ina.

Eu rămăsesem tot aşa – culcat pe o parte. Ina era aşezată, cu picioarele strînse. Puteam s-o privesc de jos în sus. Ar fi trebuit să mă ridic... Baritonul continua să zîmbească ironic. Parcă era un zid între noi. De o parte, sarcofagul de gips, autobuzul furat. ,,Care dintre ei a făcut-o – Andis sau Petrs **?”** Char-a-arlie. De cealaltă parte, fata asta scăldată în lumina soarelui. Neghiob ce eşti, ei îşi bat joc de tine ! Stai, acuşi o să pricepi tu asta...

Ina se aplecă spre mine. Eu încremenisem. Simţii o răsuflare gingaşă pe buzele mele, o şuviţă de păr pe fruntea mea, o arsură de flacără în tot trupul. Mai tare ca orice coniac franţuzesc.

Doamne, deci aşa se întîmplă...

Baritonul :

— Nu miroase a ulei de motor ?

— Nu, şi nici a mitocănie politicoasă.

Ea şedea într-o poziţie incomodă, rezemată în mîna dreaptă. Ai fi zis că este o pasăre dobo- rîtă de glonte. De parcă alt sprijin n-ar fi avut decît această mînă. Şi totuşi rezista...

XI

„ÎN SFÎRŞIT, a venit iarna”, se gîndi Ineta, privind pe fereastra bucătăriei. Se întorsese de la slujbă şi-şi pregătea prînzul tîrziu. Afară începuse să îngheţe. Fulgi mărunţi, ascuţiţi cădeau din cer peste acoperişul magaziei, peste noroiul înţepenit în mijlocul curţii. Un polog alb se aşternea acoperind smoala neagră a acoperişurilor, gunoaiele şi deşeurile oraşului suprapopulat, goliciunea copacilor, proasta dispoziţie a oamenilor...

La serviciu, Ritma se tot plîngea : „Al meu bombăne că îl îngraş cu conserve şi carne grasă, iar el nu vrea să se îngrase, să facă scleroză, cancer sau cine ştie ce altă boală... Ba fă-i una, ba fă-i alta... Scrumbia a dispărut ! Dacă aduc peşte oceanic sărat, începe să ţipe că-mi bat joc de el, că vreau să-l otrăvesc, şi îmi trînteşte o conferinţă despre radioactivitate, despre japonezii care trimit proteste chinezilor, iar neozeelandezii – francezilor. Trăncăneşte tot felul de prostii. Zău, Ina, că-i mai bine cu mai puţini bani şi mai multe mărfuri, decît să alergi şi să te mai şi milogeşti pentru banii tăi !”

„Noi două nici cu banii nu stăm prea strălucit”, se gîndi Ina.

„Ai spus ceva ?”

Poate că pologul alb de nea va înăbuşi toate aceste văicăreli şi aduceri-aminte ...

Poticnindu-se de cuvintele „aduceri-aminte”, Ineta hotărî că-i mai bine să nu se mai gîndească la nimic. N-ar face altceva decît să stea

şi să se uite cum se rotesc fulgii mărunţi. Parcar fi pudră de zahăr, numai că nu-ţi îndulcesc sufletul, ci înţeapă ca nişte cioburi de sticlă.

Auzi sunînd telefonul. Strident, ţîrr... ţîrr. Ineta n-are de gînd să se ducă în camera soră-şi. Deşi poate să intre acolo, nu simte nevoia să asculte glasul cuiva (un idiot, e limpede), să vorbească cu cineva (un neghiob, e clar), chiar dacă pe ea o caută. Nu doreşte decît să fie singură cu cartofii pe care şi i-a prăjit.

Rollitis descuie uşa, trase cu urechea şi se îndreptă fuga spre telefon. Cel care telefona nu se lăsa cu una, cu două. Rollitis bodogăni ceva cu glasul lui gros... Ce-i pasă ei despre ce vorbeşte ! Discuţia se încheie, Rollitis se ivi în uşa bucătăriei.

— Ai fi putut să răspunzi şi să afli despre ce e vorba.

— Bună seara ! se prefăcu Ineta că-i răspunde la salut.

— Mda... bună seara. Au primit marfă acolo, iar Almants nu se mai trezeşte din beţie. Şi-a făcut rău de cap.

Ineta aruncă o privire cumnatului său : stătea rezemat de uşă, umflat ca un balon, roşu, cu o pălărie cu boruri mici pe cap, îmbrăcat cu scurtă de blană sintetică cu guler pufos, pantaloni evazaţi, pantofi ceheşti, faţa – cît un dovleac, nasul – ca un cîrnat afumat, ochii aidoma cu ai unui negustor de sclavi care tocmai cercetează o sclavă goală.

— S-ar cuveni să scoţi pălăria cînd stai de vorbă cu o femeie. Şi hăinuţa ai putea s-o dai

jos şi... s-o agăţi în cuier...

Rollitis se strîmbă. Arţăgoasa de cumnată-sa îi plăcuse întotdeauna, dar acum îi plăcea *straşnic de mult.* îşi scoase pălăria, descoperindu-şi creştetul aproape chel.

— Docentul nu mai telefonează. Dar Ediks ce caută ?

„Mai bine ţi-ai întreba nevasta”, răspunse Ineta în gînd. Cu glas tare spuse :

— Pantalonii lui ţi-ar fi cam scurţi.

Rollitis se înfurie :

— Ai căpiat, nu te-ai trezit încă din somn ?

— Ba da şi, cînd ai să auzi ce am visat, n-o să-ţi cadă bine. Se făcea că a venit miliţia la noi.. Căutau ceva. Se zice că asta înseamnă noroc.

Berts se năpusti zgomotos în casă. Astfel Rollitis avu prilejul să-i poruncească :

— Dă o fugă, băiete, pînă la Almants şi spune-i să... Ineta nu auzi restul, dar după ton era limpede că ar fi fost primejdios pentru Berts să se împotrivească. Lui Berts însă nici nu-i trecea prin cap aşa ceva, ba chiar avea chef să mai stea de vorbă cu Agris, aşa că se arătă dispus să execute fără întîrziere ordinul tatălui.

— Intr-o clipită...

„Să o întind şi eu într-o clipită”, îşi zise Ineta şi, clătind la iuţeală vasele, dispăru la ea în cameră. Incă pe coridor mai simţea aproape fizic privirea lui Rollitis .

Casa cu etaj era de formă prelungă, avînd cîteva apartamente de două şi trei camere. Tatăl lui Agris Almants locuia la parter, într-un

apartament de două camere. Către mijlocul clădirii. Berts se rostogoli pe scări şi.ciocăni la uşă – soneria era stricată şi n-avea cine s-o repare. Uşa se deschise îndată. Agris părea îngrijorat...

— *Vater* s-a îmbătat, nu-i aşa ?

— E criţă...

Berts îl urmă pe Agris în cameră. Patru pe-reţi goi murdari, sticle laolaltă cu nişte boarfe, pe sofaua murdărită zăcea Almants. ca un bu-' tuc. Iată de ce avea Agris **o** privire alarmată – tocmai inspecta buzunarele lui taică-său.

— Ce să-i faci... mormăi stînjenit Berts.

Nici el nu vedea nimic rău în acest lucru. Dar lui Karlis, de pildă, aşa ceva nu i-ar fi plăcut, Karlis nu admitea o incursiune într-un buzunar străin, chiar dacă era al tatălui.

— Ce mitocan ! **A** pus mîna pe cîteva su-tare, s-a pilit, iar de mine a uitat. I-a rămas numai mărunţişul.

Berts observă însă în laba prietenului său cîteva bancnote verzi şi albastre, ba chiar şi una roşie **1.** Prin urmare, altă dată captura e mai bună, dacă asta de acum înseamnă postul cel mare. Şi îi atrase atenţia :

— Uite şi o hîrtie roşie...

— Păi, a avut un teanc de sute, şi bancnote verzi mari... astea-s resturile. Sau a băut tot, sau I-au curăţat.

[1] **Bancnotă în valoare de 10 ruble.**

— Cine l-a curăţat ?

— Vreo tîrîtură. Ei, hai la mine.

Trecură în camera mamei lui Agris, bine

mobilată, unde domneau ordinea şi curăţenia, dacă nu punem la socoteală neorînduiala pricinuită de fecior.

— Să tragem un fum, propuse Agris.

E groaznic să pari un mucos – Berts aprinse o ţigară şi începu să-şi plimbe, neputincios, fumul prin gură. Simţi îndată că ameţeşte, că.-l ia cu greaţă, dar, vrei, nu vrei, trebuie să fii la înălţime.

— Rollitis m-a trimis la babacu tău, spuse el.

— Haide, dă-i bătaie, vorbeşte cu el ! rîse ironic Agris.

— Rollitis e furios rău pe-al tău, că a intrat în vrilă. Se are în vedere o trebuşoară, iar el...

— Ce stai să-i asculţi ! N-au decît să se descurce singuri. Mai bine să-ţi arăt ce am !

Agris scoase un teanc de ilustrate. Berts aruncă o privire şi prinse a se foi... Era curios şi în acelaşi timp ruşinat, i se uscase gura. Pe chipul lui Agris plutea un zîmbet strîmb.

— Îţi place vederea ? Fă rost de bănuţi şi te duc eu. Ascultă-mă pe mine, aşa ceva n-ai mai văzut ! Spînzură-ţi motorul, îţi găsesc eu cumpărători.

Berts tăcea. Îşi simţea limba ca de plumb, îl durea la lingurică... şi nu ştia unde să se ascundă de zîmbetul batjocoritor al lui Agris, de ochii lui, de sine însuşi. De parcă ar fi trecut cu capul printr-un zid gros şi, năucit, ar ii văzut pentru prima oară tot ce povesteau la

şcoală colegii lui mai încercaţi (în orice caz. aşa păreau să fie).

— Tu la Saşa nu te mai duci ?

— Ce, sînt idiot ? dădu Agris din umeri. N-au decît să gonească nebunii pe motoîleacu- rile astea. Eu am nevoie de piţule. Îţi închipui că, dacă te înhami la treabă, o să-ţi cadă din cer ? S-o crezi tu ! N-au decît să tragă bătrînii la jug. Dacă au ştiut să ne facă, acum să ştie să ne dea şi de mîncare.

Lui Berts i se făcu greaţă de la tutun. Lăsă ţigara în scrumieră, neştiind ce să facă mai departe, despre ce să mai vorbească cu atotputernicul său *prieten.* îi înapoie ilustratele, nehotărît.

Agris :

— Sînt muieri care-ţi aduc totul pe tavă.

De ce l-o fi apucat greaţa ? Deodată, Berts îl văzu pe Kărlis trecînd prin dreptul ferestrei.

— Joh-hann Strauss ! Trebuie să fug. Mi se pare că a venit Kărlis. Mai trec eu **pe la** tine... mai încolo...

— Şterge-o !

Poate că Berts ar fi rămas, zău că ar fi rămas, dar nu se simţea prea bine... Şi o luă pe scări în sus, mirat cît de repede apucase Kărlis să intre. Cînd colo, nici vorbă să-l găsească sus. Cum asta – trecuse pe lîngă casa lor fără să intre ? Jos îl aştepta Agris, timpul nu era pierdut. Ilustratele... Din nou îşi simţi gura uscată. Agris e mare, are cincisprezece ani. Kărlis îl socoate însă un puştan cam laş şi dezmăţat. Saşa a spus că el, Berts, este un băiat curajos, că are aptitudini sportive. De ce-o fi trecut Karlis în goană pe lîngă casa lor ?

Totuşi Berts nu se mai întoarse jos...

XII

PESEMNE CA BERTS se înşelase pentru că, în timpul acesta, Aizsils stătea de vorbă cu Saşa. Cîţiva membri ai clubului „Titurga“ se adunaseră şi se sfătuiau împreună ce să facă.

Din nou casa clubului era goală. Cursele mai mult îi costau, decît le aduceau venituri. Cu cît se desfăsura mai strălucit activitatea clubului, cu atît stăteau mai prost cu fondurile.

Gesticulînd agitat, Saşa rostea un discurs însufleţit :

— Spuneţi, zău, fraţilor, asta-i o atitudine justă faţă de sportul motociclismului ? Tot timpul caută să ne dea la cap, ne neglijează. Parc-am fi nişte orfani... Glasul lui Saşa tremură, pe unii dm „bătrim“ îi podidiră chiar lacrimile. Oare. în caz de primejdie, hotarele noastre o să le apere Janis Lusis, cu suliţa lui ? Sau baschetbaliştii cu mingile ? Ostaşii motorizaţi, motocicliştii se vor năpusti primii la contraatac, ei vor fi cercetaşi, ei vor acoperi forţele principale, ei vor fi transmisio- nişti... Pentru ca să-i pregăteşti cum se cuvine, sportul motociclismului trebuie sprijinit mult mai bine. Noi nu cerem pentru noi biberoane, cerem...

— Bani ! strigară cîteva glasuri în cor.

— întocmai. Restul îl vom face şi singuri !

Toţi erau de aceeaşi părere cu Saşa, nimeni nu se opunea (unul ca ăsta ar fi fost dat pe loc afară), dar, din păcate, activul clubului nu putea să dea nimic altceva în afara acestui sprijin unanim.

Toţi aveau încredere în Saşa. încă din primul an. Încă pe-atunci Saşa rostise un discurs înflăcărat, îi aţîţase pe toţi şi născocise...

Pe-atunci „Titurga“ primise de la o glorioasă fortăreaţă o invitaţie la curse. Casa clubului era într-o situaţie şi mai jalnică decît acum, dar „bătrînii“ socoteau că ar fi o ruşine să nu primească invitaţia. Numai contabilul îşi desfăcuse braţele într-un gest de neputinţă – ştiţi prea bine !

într-o jumătate de oră, Saşa fundamentă profunda semnificaţie a motocrosului pe locul istoricelor bătălii, apoi medită pînă la miezul nopţii, apoi două zile la rînd făcu rondul, cu motocicleta, trecînd pe la zeci din cele mai mari întreprinderi din Riga. La unele servicii de cadre se aflau oameni care nu pregetară să dea o mînă de ajutor clubului pentru a porni la un drum atît de lung. Aceştia plăteau bani frumuşei, clubul avînd în schimb obligaţia să publice în programele sportive şi buletinele sale informative ofertele de serviciu ale întreprinderilor. în contul curent al clubului au fost vărsate sumele respective, sportivii jubilau, doar contabilul – aşa este această îngrozitoare tagmă de oameni – dădea neîncrezător din cap.

— Tot n-o să avem destui bani, afirma el.

— Bătrînu meu este gata să-şi deschidă

punga, să împrumute clubului... cîteva sutare, propuse unul dintre sportivi.

Contabilul răspunse răutăcios :

— Ce-i bătrînu tău. director de bancă ? Sau ministru de finanţe ? Bagă de seamă, tovarăşe preşedinte, noi nu putem întocmi formele pentru asemenea împrumuturi !

Cînd contabilul îi spunea lui Saşa „preşedinte“, era semn că lucrurile stăteau prost, că păzitorul disciplinei financiare se supărase.

— Ba putem să facem formele ! Tu pentru asta eşti aici, i-o tăie Saşa. Iar eu pun la bătaie şi procentul meu pentru anunţurile strînse.

— Ascultă, Saşa, o luă contabilul pe altă cale, cu o voce neaşteptat de blîndă. Am auzit că ţi se cumpără un costum nou...

— Şi cel vechi mai e bun. Mergem la curse, nu la recepţie.

Nevasta lui Saşa aburi şi călcă costumul vechi, curăţă frumuşel, cu peria de haine, pantalonii lustruiţi şi Saşa porni la drum. Rezultatul a fost strălucit – membrii clubului „Titurga“ .ocupară toate locurile de onoare.

Cîtă bucurie ! Dar Dumnezeu a avut grijă ca arborii să nu atingă cerul şi nimeni să nu se înalţe prea mult **i** în presă au şi apărut critici privind metodele de lucru ale clubului. S-au pompat fonduri uriaşe din casele întreprinderilor, fără vreun folos. N-au fost uitaţi nici banii care, pentru „străduinţele“ depuse, au nimerit chiar în buzunarul preşedintelui.

„Titurga“ se bălăcea din nou la suprafaţă. Datorii, atitudine duşmănoasă din partea forurilor superioare. Clubul de amatori „impus” era privit ca un corp străin. De sus nu puteai

aştepta bani, în schimb mustrările curgeau. în septembrie, cînd Saşa organizase tradiţionalele competiţii finale „Motoreta de aur”, **o** întreagă comisie îi căzu pe cap. De ce motocrosul se desfăşoară pe traseul vostru, cunoscut de sportivii voştri ? Trebuia să aibă loc la Smerii. Dar cei din comisie nu precizară cine ar fi plătit camioanele şi autobuzele închiriate. Saşa le-o tăie scurt : „Cel ce plăteşte orchestra, acela comandă şi muzica. Dacă plătiţi transportul, pot să ţin cursele chiar şi la Daugavpils.“

Severii veghetori din comisie dădură înapoi, bani n-aveau chef să cheltuiască, în schimb, sfaturi – cîte vreţi. Ar fi trebuit măcar să se amenajeze un nou traseu pe malurile rîuleţului Titurga. Asta, poftim ! Aici Saşa nu găsi nimic de obiectat. şi noul traseu a fost amenajat cît se poate de prost. Saşa nici n-avea de gînd să-şi arunce în finală pe cei mai buni motociclişti, se şi prevăzuse ca motoreta şi bicicleta cu motor, vopsite în galben-auriu, dăruite de uzina „Motorul”, să fie obţinute de o echipă de la periferie.

• Saşa:

— Băieţii trebuie încurajaţi. „Titurga“ nu reprezintă o gospodărie particulară, ci doar un ferment în procesul acesta care cuprinde milioane de participanţi. Trăim în secolul victoriei tehnicii, tineretul trebuie să înfăptuiască mai mult decît toţi. Dar unii se răsfaţă cu băuturică şi tutun, alţii bat străzile, fac pe nebunii... Cei care au primit motoraşe de la părinţi gonesc fără rost pe toate drumurile. În

cursele noastre primul impas s-a ivit abia la cea de-a zecea aniversare a clubului – şi acela neînsemnat, şi acela pentru că băieţii au întrecut măsura. Noi trebuie să pregătim adevăraţi cavaleri ai tehnicii, trebuie să cunoaştem puterea maşinii, s-o folosim cu pricepere ! O generaţie tînără a veacului tehnicii, o generaţie activă, avînd un scop în faţă – iată de ce avem noi nevoie. În Occident mulţi se vaită că maşina îl înrobeşte pe om – sarcina noastră este să deprindem omul, din copilărie, să se simtă stăpînul maşinii.

Din nou „bătrînii“ îi susţinură în unanimitate afirmaţiile. Din nou se întristară la gîndul că n-au posibilitatea să achiziţioneze tehnică modernă, să întreţină o şcoală pentru tinerii motociclişti. Dar iarăşi se ivi o idee, al cărui autor a fost, de data aceasta, Aizsils.

— Ne poate ajuta un prieten al meu de la institut, spuse el. Prietenul acesta făcea şi el parte din amatorii motociclismului şi lucra la combinatul pentru materiale de construcţii din Ceceres.

Proiectanţii combinatului nu s-au gîndit, tireşte, la construirea unui depozit pentru ambalaje, constructorii, la rîndul lor, n-au executat proiectul întocmai cum a Cost prevăzut, cei de la aprovizionare au lucrat şi ei neglijent, **astfel** încît sacii de hîrtie au zăcut multă vreme în şoproane găurite, ba chiar şi sub cerul liber. După cum se ştie, cimentul este foarte sensibil la umezeală. De pildă, în cazul cînd constructorii unei centrale electrice ar primi, în loc de ciment, bucăţi de hîrtie şi un terci întărit, ar

ieşi un scandal monstru... Dar nimeni nu era îngrijorat de grămezile de saci putrezi care zăceau pe teritoriul combinatului. Şeful secţiei de aprovizionare nu ştia cum să se descotorosească de ei, cînd a intervenit „Titurga“.

Ascultînd planul, Saşa nu s-a grăbit să exclame că clubul lor nu este o groapă de gunoaie. Şi mai departe ?

Sportivii din Ceceres se angajau să încarce, cu forţe proprii, cîteva vagoane cu patru osii cu saci care mai puteau fi folosiţi. Datoria lui Saşa era să găsească un cumpărător.

Saşa întrebă care ar fi preţul lor.

— Preţul de stat este de 1 7 copeici bucata. Avînd în vedere că nu sînt noi, şeful aprovizionării îi vinde cu 1 O copeici.

Saşa puse iute mîna pe creion să facă n socoteală : cît se poate obţine pe un vagon, dacă încap în el... Cît se poate lua pentru două, pentru patru ? Dar dacă ar fi cinci vagoane **?**

— Cei de la Ceceres nu se angajează să încarce mai mult de patru ! spuse Aizsils.

Chiar şi aşa, clubul ar fi cîştigat cîteva mii de ruble. Totul era foarte simplu – cumpărătorul virează banii clubului, clubul – combinatului, iar diferenţa se transformă în motociclete noi. Unde să găsească binefăcătorul aşteptat ?

Dimineaţa Saşa se urcă pe motocicletă şi zbură pînă la baza legumicolă.

Aveţi nevoie de saci pentru cartofi ?

A fost îmbrăţişat, sărutat, l-au numit salvatorul lor.

— La ambalaje sîntem într-un deficit groaz-

nic ! Unde se află sacii ?

Saşa nu le spuse, fireşte, unde putrezesc grămezile de saci sub cerul liber. Entuziasmul responsabilului bazei nu l-a mişcat defel.

— Cît ne plătiţi pe bucată ?

Extaziaţii păzitori ai cartofilor şi celorlalte rădăcinoase trecură iute la partea prozaică :

— Nu putem plăti mai mult decît preţul de stat. :

— De îndată ce primiţi primul vagon cu patru osii, descărcaţi-l şi viraţi banii... în contul nostru curent. Vor urma şi alte vagoane.

— Voi trimiteţi-ne oricît, primim orice cantitate ! :

Se pare că în sfîrşit „Titurga" dăduse peste o vînă de aur. În capul lui Saşa roiau planurile cu privire la un nou sport de iarnă – curse pe schiuri, trase de motocicletă – care se numeşte schijoring. Şi aici clubul era inovator : obţinuseră ca schijoringul să fie recunoscut oficial, treziseră interesul spectatorilor. Saşa organizase primele curse tot în Părdaugava, pe gheaţa lacului Măras, acum îrsă lacul nu voia deloc să îngheţe. Membrii clubului „Ti- turga" căutau un loc undeva pe înălţimea Vid- zemes, unde stratul' de gheaţă era întotdeauna mai gros. Numai de bani să facă rost...

Combinatul lucra repede – pentru un asemenea gigant .era un fleac să obţină autorizaţia de la căile ferate. Saşa a fost anunţat că primul vagon fusese încărcat şi expediat, aşteptaţi următoarele. Numai să viraţi banii ! Preşedintele „Titurgei", obişnuit

să verifice totul cu ochii lui, se şi repezi să vadă ce conţine vagonul.

De la gară vagonul fusese tras la baza legumicolă. Era desigilat. De ce îl părăsiseră lucrătorii de la bază ? Saşa deschise uşa mai larg, aruncă o privire înăuntru, răscoli prin grămadă şi se repezi la motocicletă. Porni ca din puşcă. Să telegrafieze mai repede la combinat că ei refuză sacii... aceste zdrenţe împuţite şi ude.

Adună din nou activul clubului. Primiseră un ultimatum de la căile ferate – să descarce vagonul!

Nu mai era de glumit ! Ferească sfîntul să te faci vinovat cu ceva faţă de căile ferate !

— Cei din Ceceres ne-au păcălit ! clocoteau de mînie glorioşii aşi ai clubului. Ce nu-i fu dat să audă lui Aizsils ! Că doar el era principalul vinovat, el iscase toată tărăşenia.

Saşa se arătă de părere că acum învinuirile nu pot ajuta la nimic.

— Sportivii din Ceceres au fost păcăliţi şi ci. Şeful de la aprovizionare şi-a pus oamenii lui la încărcat. Pe noi nu va izbuti să ne ducă, noi nu vom primi zdrenţele acelea de hîrtie, n-o să-i plătim nici o ceapă degerată pentru marfă ! Totuşi de vagon ca atare noi răspundem...

Clubul trebuia salvat. Toţi cei prezenţi erau gata să pornească la gară ca să descarce vagonul acela nefericit. N-aveau nici o ieşire : cei de la bază se supăraseră, ca o fată mare dusă de nas, şi le întorseseră spatele. Combinatul nu insista să i se plătească marfa expediată, dar nici nu se gîndea să-şi trimită oamenii la

descărcat.

Aizsils a fost nevoit să muncească, nu glumă, a venit şi Berts să-l ajute. Lucrurile stăteau prost şi situaţia avea să fie şi mai rea dacă presa, care nu o dată criticase clubul şi nu o dată îl ridicase în slăvi, va începe să scormonească toată povestea din dorinţa de a apăra disciplina financiară şi aspectul moral al problemei. De cîte ori nu se scrisese că „Titurga“ nu are un adevărat stăpîn, analizîndu-se iarăşi cine ar putea „prelua” acest club glorios, dar veşnic înglodat în datorii... Oricine l-ar fi preluat, bani tot nu dădea nimeni. Banii trebuiau să-i agonisească ei singuri. Şefii nu se pricepeau decît să ocărască.

Nişte mătuşi întreprinzătoare găsiră cu cale să se îmbogăţească de pe urma necazului ce căzuse pe capul clubului şi începură să scotocească prin zdrenţele expediate cu vagonul. Se mai nimerea şi cîte un sac aproape întreg. Tot mai multe bătrîne, bătrîni şi puştani scormoneau prin grămadă şi cărau cîte ceva la ei acasă. Gerul începuse să pişte zdravăn. Copiii aduseră crengi, iarbă uscată, iar bătrînii se apucară să aprindă focuri, aruncînd hîrtiile zdrenţuite, ca să se mai încălzească şi să-şi continue munca de brăcuire.

Corolele fumegînde ale focurilor înfloriră cu iuţeală în jurul vagonului. Hîrtia udă fumega îngrozitor. Cei de la club înjurau :

— Bătrînii ăştia nebuni vor să .ne sufoce.

Saşa încercă să glumească :

— Carnea afumată ţine mai mult !

Aizsils sări din vagon şi se apropie de unul

din focurile care scotea valuri de fum.

— Domnul să te ajute, mămucă !

— Mulţumesc, mulţumesc !

Bătrîna adunase destul de multe ambalaje în perfectă stare. Hîrtiile de care n-avea nevoie le arunca grămadă peste focul plăpînd.

— Aţi venit să vă încălziţi ?

— Da, puţin... Aizsils alungă cu mîna fumul negru, înecăcios.

Mătuşa se mira :

— De la ce or fi sacii aşa de uzi ? O fi fost găurit acoperişul la vagon ? Nimeni nu vrea să repare acoperişurile, uite, şi la noi acasă...

— Nu, nici pomeneală... pfui... Aizsils sări într-o parte. Asta-i de la căldură. E praf de puşcă uscat.

— Cum, în sacii ăştia au cărat praf de puşcă ?

— Desigur, dădu Aizsils din cap. La cartaginezi, unde ştiţi cum arde soarele. Cartaginezii vor să-i arunce în aer pe imperialişti, iar noi îi ajutăm frăţeşte. O parte din pulbere s-a topit de căldură, aşa că sacii s-au îmbib^. Nu mai sînt buni de nimic, ba mai pot să şi explodeze.

— Doamne fereşte ! se înfioră mătuşa. Şi eu care-i arunc în foc. Da' cum de n-au făcut explozie 1 !

— Cine ştie, făcu Aizsils **pe** nedumeritul. Dacă nu se aruncă mulţi deodată, poate că nu se-ntîmplă nimic.

Mătuşica se apucă pe dată să tragă hîrtiile din foc.

Numărul focurilor se micşoră curînd, fumul nu mai era atît de supărător, dar amatorii de saci rămaseră şi atunci cînd sportivii îşi terminară, slavă cerului, treburile.

Povestea nu se sfîrşi însă nici acum. Lucrătorii de la căile ferate le dădură un nou ultimatum : „Teritoriul nostru nu este o groapă de gunoaie ! Luaţi-vă sacii ă:;tia putrezi, în caz contrar... “

Iarăşi se adunară în şedinţă, iaraşi se iscară discuţii şi certuri. Acum nu se mai puteau descurca cu forţe proprii. A fost nevoie să mobilizeze pe toţi membrii clubului, să le făgăduiască bani, să facă rost de camioane.

— Bine ne-au mai aranjat, rezumă Saşa situaţia.

XIII

„URSITĂ, PĂŞEŞTE tu-namte... „ Şi Ina după ea. Pe povîrnişurile umbrite, peste mărăcinişurile vieţii, peste cîmpul plin de suflete vii. Un joc al închipuirii ? Oare viaţa adevărată există numai pentru aceste şine de oţel, explozii de motoare, case alcătuite din celule, pentru dansul punctelor în faţa ochilor fixaţi pc ecranul televizorului ? Iar tot ce-a fost mai demult

sînt numai fustele brodate ale femeilor de la ţară, învechite rămăşiţe şi prejudecăţi, lanţuri care trebuie scuturate ?

Veşnică e cusătura mărgelată a generaţiilor, desenul pestriţ ţesut între soare şi pămînt,

veşnică e arătura bătînd în negru, mireasma de pîine neagră, picătura de lapte alb,

veşnică e cîntarea pe care mama o transmite fiicei, nepoatei, tot mai departe şi mai departe.

Se poate socoti cît bălegar, cîte îngrăşăminte artificiale, cît compost de turbă trebuie aduse pe ogor ca să dea roade, dar cine poate spune de cîtă sudoare şi de cîte suferinţe a fost nevoie ca să îngraşi glia poporului, ca poporul să ajungă să se cunoască singur pentru viaţa cea nouă, să aibă veşnic pîinea neagră, simplă **a** vieţii.

Mama mea. Ii văd degetele noduroase, palma aspră (ce uşor se lăsa ea pe părul meu !), îmi trăieşte în amintire oftatul greu cu care se ghe- muia seara în colţul ei, geamătul înăbuşit dimineaţa, lîngă plită.

„Greu e pînă ai oasele moi, apoi e mai uşor”, mă liniştea ea. Vedeam ce anevoie îi vine să muncească pe şantier. Îmi aduc aminte ce povestea despre mama ei – bunica pe care n-o văzusem niciodată. Cum se umerea cu vedrele de lemn, cu coşurile grele cu cartofi şi ara glia cot la cot cu bărbatul. Şi ce iscusită mai era la cîntat !

Pesemne numai cîntul o ajuta să care apăsă- toarea povară a vieţii. Celor tăcuţi le vine mult mai greu.

Vorba bună, blîndă a mamei. Şi a mamei mamei mele şi a tuturor mamelor pierdute în curgerea timpului.

Femeia avea cîmpul întins, pădurea veşnic verde, dar viaţa tot cenuşie îi era. Ea nu se lăsa însă, împodobea traiul searbăd cu izvoade. Bărbaţii erau siliţi să care în spinare viaţa zilnică, de robi, a întregului popor – femeile o înfrumuseţau cu bunătatea lor, cu o vorbă blîndă, cu o mîngîiere. Nu se auzeau decît gemete şi oftaturi, dar prin ele, prin bezna trudei fără vreo licărire de nădejde, răzbătea cîntecul... îşi făcea loc lumina din adîncurile sufletului.

Ursita însăşi, Laima însăşi uşura suferinţele, jugul străin, de multe veacuri, povara muncii ... şi trezea credinţa în viaţă, nădejdea în viitor. Acolo unde erau înfrînţi bărbaţii puternici, putea să biruie o femeie iubitoare, MAMA.

Ea ţinea în braţe copilul – zălogul viitorului, bucuria întregii vieţi, sprijinul . de la apusul zilelor.

Iată însă că ea, Ina, a încălcat legea gintei sale. Ea de ce n-are copii ? Totul se reduce la plăceri, la distracţii, la dorinţa de a-şi uşura viaţa. Laima nu păşeşte pe drumuri uşoare, pe-acolo nu poţi merge cu m^ina. Limuzina strălucitoare, nichelată, şi-a văzut de drum, lăsînd-o pe Ina singură.

Doar aşa, după ce ai biruit greul, ajungi să înţelegi că o duci uşor în viaţă. Şi ea care visase să primească toate binefacerile vieţii pur şi simplu **ca** pe un dar nemeritat...

O ploaie scurtă bătu darabana în acoperişul din scoarţă de tei, apoi încetă ; geamul se aburi, afară era umed, soarele se ascundea întruna pe după nori. În general însă, vremea era frumoasă. O umezeală proaspătă, înmiresmată, plăcută. Se însera, în ocolul de vite mugea vaca colhoznicului la care locuia Ineta, behăiau oile, într-un colţ al curţii cotcodăcea o găină. Ouase un singur ou, dar făcea o gălăgie, de scula lumea-n- treagă ! E duminică. Prin ce se deosebeşte de celelalte zile ? Aceeaşi vară, ca ieri sau alaltăieri, păşeşte fără grabă în papuci verzi împletiţi din ierburi şi în haine viu colorate, închipuite din flori, la fel vesteşte cucul şi uguieşte trist guguştiucul. Prietenii se împrăştiaseră care încotro. Ineta se trezise tîrziu, trăsese de timp cu chiu, cu vai pînă la prînz, se mai plictisise şi după-masă. Deodată îi veni cheful să se dezmorţească şi o luă spre marginea pădurii, pînă la movila aceea atît de ciudat crestată.

Se povestea că, odinioară, scoţînd piatră, la poalele movilei oamenii găsiseră podoabe. Cîndva .demult, încă pe vremea ţarului. Aur curat pe care pusese mîna un om bogat şi necinstit. De parcă numai bogăţia ar fi hîrtia de turnesol cu ajutorul căreia se poate determina cinstea. Chipurile, cu cît un om are mai puţini bani şi felurite bunuri, cu atît are mai multe virtuţi. Cum s-ar spune, invers proporţional...

Iarăşi parcă picură. O să plouă sau nu ? Poate că ar trebui să se întoarcă la adăpostul acoperişului ? Deodată, cu totul neaşteptat, se ivi soarele ! Ce luminoasă şi veselă este lumea

din jur ! Norişorul care se depărtează a presărat peste tot perle de rouă. Ina îşi scoate jacheta
şi o aruncă peste umăr. Această lume minunată îi aparţine ei. O aspiră cu tot pieptul, o pipăie c:u ochii, cu pielea mîngîiată de vînt.

Cu siguranţă că gurile sparte exageraseră totul, cum se întîmplă de obicei, cu siguranţă că nu fusese aur, ci doar bronz lustruit, care strălucea ca aurul. Bunica gazdei de aici povestise cîndva şi de nişte oase de om, găsite în cariera de piatră. Oase mari, vînjoase, numai de asemenea oase aveau nevoie nişte oameni care, dintr-o singură lovitură, retezau cu sabia cele trei capete ale zmeului. În vechime nu trăiau decît asemenea oameni.

La liziera pădurii se văd urmele ultimului război. Tranşee năruite, năpădite de tufişuri mărunte, se întind în zigzaguri. Obişnuită să găsească pe pămînt sau în iarbă orice lucru mărunt, Ineta se apleacă şi ridică un tub de cartuş. Murdar, înverzit. Cîte cartuşe pierduseră oamenii care au stat în aceste tranşee, iată, încă un tub, încă unul... Nu se mai apleacă să le culeagă, ba aruncă şi primul tub găsit. La ultimul război nu se poate gîndi liniştit, pur şi simplu din punct de vedere „istoric“. Ina s-a născut d’jpă război. Mama îi spunea : „Multe vieţi a schilodit războiul... Şi tatăl tău s-a frînt din pricina lui.” Cum să înţeleagă aceste vorbe ? Ineta nu-i pusese întrebări, ştia că mama se străduieşte să vorbească despre toţi numai de bine, la fel şi despre tatăl ei, pe care parcă

voia să-l dezvinovăţească. În faţa fetei sau în faţa conştiinţei sale. Iată, mama s-a dus şi a luat cu ea, în mormînt, **tot** ce-a tăinuit în suflet.

Şi apoi, care om spune tot ce ar putea să spună ? Iar dacă ar încerca s-o facă, s-ar găsi oare cineva care să poată asculta totul ?

Ineta urcă iute pînă în vîrful movilei.

Generaţie după generaţie tăiase din ea, bucată cu bucată. Dacă ar fi să dea crezare bătrînilor de pe aceste meleaguri, movila amintea odinioară, ca formă, o pîine mare şi rotundă. Şi iat-o cum se topeşte, se topeşte, ca o bucată de zahăr pusă în ceai. E greu de spus dacă acest loc a fost cîndva fortificat, dacă a existat aici o aşezare preistorică. încă înainte de apariţia primilor oameni care săpau ca să scoată piatră. Ina tresări din nou, văzînd în apropiere o adîn- citură de forma unei pîlnii. O fi fost vreo bombă lansată din avion ? Parcă te simţi ruşinat cînd încerci să-ţi închipui cîtă suferinţă, durere, deznădejde a fost cîndva aici. Cîţi oameni au căzut chiar aici, pentru viaţa noastră de astăzi, atît letoni, cît şi ruşi. Aici, chiar aici, ei au luptat şi au murit. Sîngele roşu al acestor oc-.meni a fost acoperit de verdeaţă. Iarba verde fragedă a ascuns totul, acum cerul albastru se bolteşte peste toate.

Işi aminti deodată de noaptea sfîntului loan-de-vară petrecută cu studenţii : cum au sărit peste foc, şi ei i s-au topit ciorapii de kapron... Vai, ce lovitură a fost asta pentru pungă ! Be-rea răcoritoare şi scăldatul în golful cu apa rece, dimineaţa. Şi ea işi căutase floarea ei de ferigă. A căutat-o, dar n-a găsit-o. Florile au fost împletite în cununi, cîntecele s-au stins. A căutat, dar uite ... n-a găsit.

Cum de au mutilat oamenii movila aceea de

care sînt legate atîtea legende ! Poftim, ei au nevoie de drumuri. Dar ea s-a urcat pîn-aici doar pentru o clipă, trebuie să plece...

Ineta îşi azvîrli din nou jacheta peste umăr şi porni mai departe pe drumul alb, cam prăfuit...

în obligaţiile Inetei intra şi abonamentul special pentru mai multe biblioteci. Treabă comodă, care nu-i dădea bătaie de cap. ,,E plecată ca să rezolve nişte probleme legate de abonamentul de comenzi interbiblioteci.” În orice clipă se poate obţine orice carte. Toată literatura de referinţă de care are nevoie ea însăşi şi-a procurat-o în felul acesta. Mai rău era că şi colegii doreau să citească tot felul de rarităţi, dar nu mai aveau chef să le înapoieze. Iar de răspuns, ea răspundea. Pe urmă, ceartă-te cu oamenii care fac nişte ochi nevinovaţi, spun că au pierdut o carte de valoare, dar sînt gata să plătească... Şi pun îndată mîna pe portofel, oferind o sumă de trei ori mai mare pentru o carte care în realitate costă de zece ori cît preţul nominal. Ineta fierbe de mînie, iar abilul ^zăpăcit“ zîmbeşte **cu** aroganţă. Procedează cum ştii, sufleţelule, spune ce vrei, dar cartea n-o mai vezi tu. Nu-i rămînea decît o soluţie – să se ducă la şef : „Dacă şmecherul ăsta nu se prezintă cu cartea, pierdem abonamentul, ba chiar eu voi renunţa la el. N-am chef să roşesc din cauza unor pungaşi mărunţi **!**“

A doua zi, cartea „era găsită”. Vinovatul nu-i

mai spune Inetei „sufleţelule”, ci pe un ton glacial îi declină numele întreg, se jură că este om cinstit şi este gata să plătească oricît, de ce s-a dus îndată să-l reclame ? Curios că acest „om cinstit” nici nu ascundea măcar faptul că încercase, pur şi simplu, să-şi însuşească o ediţie rară. Unui asemenea individ Ineta nu-i mai comanda cărţi decît pe bază de cerere scrisă, purtînd viza şefului. Fireşte, trezea indignarea ! Dar, în asemenea cazuri, şeful rămînea neclintit ca o stîncă de partea bibliotecarei, că doar şi el se folosea de abonament şi înţelegea ce-ar fi însemnat să-l piardă.

Dacă avea viză, Ineta se îmbrăca şi se ducea să comande cărţile, cu sufletul împăcat. Era socotită un lucrător conştiincios şi demn de încredere, prin urmare se bucura de respect. Iată că într-o zi, după ce primise nişte cărţi şi semnase pentru ele, se întoarse în sala de lectură şi-l văzu pe Aizsils ! încăperea era aproape goală, mai era o doamnă cu ochelari într-un colţ. Ineta nu se putea preface că nu-l observă pe acest învingător la categoria unor misterioşi centimetri cubi. Aizsils sări în picioare, îşi băgă sub braţ cartea şi-i ieşi înainte. Era ciudat să-l vadă aici. Ce fel de specimen o fi ? Nu ştia nimic precis despre cel mai bun prieten al lui Berts, ba nici Berts însuşi nu prea ştia. Era un fel de şaradă, pe care nimeni nu avea chef s-o dezlege. Taciturn. Docentul era mai degrabă vorbăreţ, deşi darul lui oratoric nu era de înaltă clasă, dar pe-atunci i se părea grozav, pe-atunci totul îi părea altfel...

Aizsils îi strînse mîna cu putere. Era un bărbat cu umeri laţ.i, muşchiulos. Pesemne în copilărie se căţărase în copaci şi pc acoperişuri înclinate, la şcoală se bătuse cu băieţu, se legase de fete, nu ascultase de maică-sa şi de profesori... Nu se temea probabil decît de cureaua tatălui. Cu- noscîndu-l de tînăr pe Saşa, nu apucase să prindă gustul băuturii, ci începuse să gonească pe traseu.
’ Dar, de fapt, ce-i pasă ei de trecutul acestui Aizsils ? Nu ştie de ce, dar o cam enervau zîmbetul lui liniştit, tăcerea, stăpînirea de sine. Berts era pur şi simplu încîntat de el, chiar Rollitis îl socotea un excelent mecanic. Dar în spatele mecanicului trebuie să existe un om... Poate s-a ascuns atît de bine, încît e greu să-l ghiceşti ? Sau poate se ascunde de el însuşi ?

— Ce întîlnire neaşteptată, spuse Ineta.

— Citesc ceva despre motoarele Diesel, lămuri el.

De parcă ea putea înţelege prin ce se deosebeau motoarele Diesel de celelalte motoare. Ştia un singur lucru : că motorul electric produce electricitate.

Ochii lui Aizsils sînt deschişi la culoare, privirea limpede, hotărîtă.... parcă e străbătut tot de lumină.

— Mă bucur că te văd, spuse el încet.

O fi un compliment, o ironie sau a spus-o aşa, ca să întreţină conversaţia ? Sînt uimitoare simplitatea şi sinceritatea lui, rosteşte asemenea cuvinte şi pare mult mai de neînţeles decît orice
şmecher trecut prin ciur şi prin dîrmon. Ineta

răspunse cam sec :
— Ce poetic ! îţi dau voie să mă priveşti !
Vorbind astfel, se depărtară de ochelaristă.
Şi din nou acest ton liniştit, domol, de parcă s-ar gîndi la fiecare cuvînt rostit :
— Eşti frumoasă, Ina.
— Sună bine ! Şi... inteligent.
El zîmbi cu blîndeţe.
— Pot s-o repet.
Fata clătină din cap.
— Mai bine povesteşte-mi ceva despre tine. Dacă nu-i secret.
— Nu. ,
— Cu ce te-ai ocupat pînă acum ?
— Cu munca. Cu sportul.
— Asta-i tot ? Altceva n-ai de povestit ? Ei, măcar din datele ce se trec în fişele de personal.
Aizsils strînse din umeri. Un om ciudat, zău ! Oare îi vine chiar atît de greu să se despartă de cuvinte ? Sau şi-a impus singur acest fel de a vorbi ? Căci nu pare deloc a fi un om mărginit, dimpotrivă, se cunoaşte după anumite semne că nu e lipsit de profunzime. A ridicat un gard înalt – să se ferească de ce-i în jur ... Nu se poate totuşi să nu existe nici o portiţă. Şi în clipa aceasta se simte cu osebire că este sincer şi că sinceritatea lui tinde să răzbată spre ea. Nu este nici obrăznicia lui Rollitis, cu privirea lui mpertinentă, nici lăcomia băloasă a lui Ediks, iici patima vijelioasă a Frumosului Acela... în general, Aizsils nu seamănă cu nici unul din băr- jaţii cunoscuţi. „Am putea să fim prieteni, dacă

te-ai arăta mai sincer”, gîndi Ineta şi zîmbi.

Zîmbi şi el, dar la fel de reţinut.

Ineta îşi urmă interogatoriul :

— E chiar aşa de plăcut să-i întreci pe **cei**alţi ?

Aizsils clătină vag din cap.

— într-o oarecare măsură.

— Şi să învingi... în toamnă i-ai întrecut pe toţi. Deşi estonianul s-a ţinut tare de tot.

Chipul lui Aizsils exprima o deplină seriozitate.

— I s-a defectat compresia.

— Asta ce mai e ?

— Este o drăcie la motor. Trebuie îndreptată cu barosul.

— Am înţeles. Mai bine zis, nu înţelesese nimic... Că există cuvîntul „compresie“ auzise. Dar ce-i pasă ei de compresia asta, cum o fi ea, strîmbă sau dreaptă. îşi pierdu tot interesul şi pentru acest subiect, şi pentru persoana lui Aizsils.

Din pricina pasivităţii lui, îi pierise şi ei cheful de pălăvrăgeală.

Ineta aruncă o privire asupra cesuleţului de la mînă. Cineva aşteaptă o carte... nu-i nimic, n-are de gînd să se grăbească. Se duce să mai dea o raită prin oraş. Aizsils i-a înţeles intenţiile.

— Eu mai am de citit.

Făcu un semn cu cartea şi-i strînse mîna întinsă.

— Mai treci pe la Berts, nu ?

Strada vuieşte. Vîntul uşor alungă măzărichea argintie care se cerne din cer, oamenii **se** grăbesc care-ncotro. E destul de frig în paltonul acela subţire. Ineta întinde pasul. Vălul alb al măicuţei-iarnă acoperă haina brodată a măicu- ţei-glie, găteala de ace verzi a măicuţei-pădure...

„Ursită, păşeşte tu-nainte... “

XIV

EDIKS ÎŞI FĂCU zgomotos apariţia.

— Ciao, gagiilor ! Imbrăcaţi-vă mai repede. Peste o oră intră iugoslavii în manej.

— Eşti **un** geniu, Ediks ! susură Helga.

— Uite ce ţi se acordă, şi Rollitis scoase ceva din buzunar şi-i vîrî în laba hrăpăreaţă a lui Ediks.

— Leul în pantalonaşi, aruncă Ineta.

Pe stradă, zăpadă fleşcăită. Rollitis a tras maşina chiar la scară. Vedeţi, ce bun sînt, nu vă las să faceţi nici un pas prin mizeria asta. întuneric, farurile par nişte pete fără luciu, fulgii umezi, urletul răguşit al străzii şi chipul încrezut al lui Rollitis. El este zeul care asigură totul, plăteşte, îi face fericiţi, îi umple de daruri. Ediks aruncă priviri pofticioase spre Ineta. Stau numai ei doi pe bancheta din spate, dar Helga mereu întoarce capul, trebuie să fie cu ochii în patru. Astăzi Ina este pur şi simplu superbă : în rochie mini, zveltă, tînără. Zîmbitoare... Face pe mironosiţa. Desigur, el, Ediks, nu este docent, dar unu ca ăla nu mai întîl-

neşti, fii liniştită, drăguţă, **a trecut** vremea aceea. Bucură-te şi dacă **am eu** chef **să Le** agăţ, dar să ştii că mie nu-mi plac fasoanele, am altele, la fel de drăguţe ca tine...

— O ţigară, porunci Helga.

Ediks nu aşteptă reacţia lui Rollitis, scoase fulgerător pachetul de „Elita”, chibriturile. Luă şi Ineta o ţigară.

Nu arătau rău defel : interiorul elegant al limuzinei, două perechi moderne, patru ţigări cu aromă fină, luminile multicolore ale oraşului, lux pe toată linia. Lipsea însă ceva, un lucru de nimic.

Ineta se retrase spre portieră (cît mai departe de scîrbosul acela) şi se cufundă toată intr-o seară friguroasă de februarie. Ea – o fetiţă deşirată, tremurînd în paltonaşul subţire, fuge pe strada Lăcplesa. În jur parcă ar fi lumini de sărbătoare, uruitul automobilelor o înveseleşte, farurile îi fac prietenos cu ochiul, oamenii se uită la ea binevoitori. La teatru, cocoţată la balcon, sub tavanul jos, se încălzeşte, apoi i se face chiar prea cald cînd Scheletul stăpînului împrăştie nunta zgomotoasă şi încleştează gîtlejul victimei. Toată fiinţa ei şi-a luat zborul spre lumea aceea înfricoşătoare, unde Cel cu pletele negre în vînt îi păcăleşte pe draci, se învredniceşte să-i înirîngă pe vampiri, biruie toate forţele iadului. Iar ea zboară cu el, triumfă împreună cu el. Este gata să dea trei picături de sînge şi să moară, îngrozită că poţi să mori în floarea tinereţii, în clipa victoriei !

Ineta parcă o vede aievea pe prostuţa firavă, cu lacrimi rostogolindu-i-se pe obraz. Ea ştie ce preţioase erau aceste lacrimi. Fata aceea însă nu ştia. Ineta nu va mai vărsa niciodată *asemenea lacrimi.* Şi niciodată nu va simţi încîntarea aceea copilărească. Acum merge cu limuzina la un concert de muzică uşoară, susţinut de o formaţie străină, la care biletele au fost obţinute *la negru.* Ea a dat totul, a pierdut totul, totul...

Iată-i şi în sală...

Scîrbosul ăsta de Ediks caută mereu să se strecoare pînă la ea, în spatele geloasei de Helga. Soră-sa este încredinţată că Rollitis **e** complet orb şi că aşa va fi întotdeauna. Rollitis este orb, pentru că este orbit de autoadmiraţie, iar ei toţi, atît de lipsiţi de suflet, sînt năuciţi de urletele concertului de estradă.

— E formidabil ! spuse Rollitis cînd un tinerel în pantaloni din material sclipicios, cu plete, efeminat, începu să răcnească în microfon.

,,Ai zice că-i muiere, se gîndi Ineta. Parcă nu toţi bărbaţii sînt aşa, chiar cei mai virili ?”

— Phii, ce forţă ! oftă Ediks şi chiar mişcă din degete, de parcă ar fi vrut să atingă cîntăreaţa cu umerii goi, spinarea goală şi pieptul abia acoperit. Degetele nu ajunseră pînă la scenă, dar atinseră şoldul Inetei. Ea îl împinse în aşa fel, încît Helga să nu bage de seamă.

Glăsciorul frumoasei *cîntăreţe* era subţire, lipsit de căldură. O dizeuză, nu o cîntăreaţă. La ce mai servesc atunci amplificatoarele ? In

strumentele de percuţie vuiau, sfredelindu-ţi creierul.

Orchestra se dezlănţuia, sala la fel. Omul se refugiază în zgomot cînd vrea să scape **de** golul din suflet, de nimicnicia sa, de disperare. Iată ce este existenţa noastră – zgomotul care umple un gol înfricoşător, fără fund. Gîndurile complicate, sentimentele înălţătoare cer linişte, ca să te poţi concentra, să te poţi adînci în tine însuţi... Ce este înălţător în noi ? Setea de confort ? Deşertăciunea deşertăciunilor ! Şi iată că apare salvatorul zgomot. Zgomot în artă, zgomot în viaţa de toate zilele, bum-bum... creierul năucit nu este în stare să opună rezistenţă.

Ediks se întinde din nou spre ea şi din nou ea îl loveşte peste degete. D.e data asta enervată, provocatoare. Ediks se retrage, de frica Helgei.

Rollitis aplaudă **în** extaz.

Sala urlă.

Maeştrii marelui zgomot se înclină mulţumind.

Antractul. Rollitis se duce să arunce o privire la maşină. O înghesuială îngrozitoare, aşa ceva nu vezi niciodată în faţa teatrului. Ineta se gîndeşte dacă n-ar fi bine să-şi astupe urechile cu vată. Ediks le cerşeşte mulţumirile.

— Straşnic, nu ?

Helga, cu duioşie :

— Eşti un amor, Ediks. Cînd ai să poţi, să ne mai faci rost.

Ediks se uită chiorîş la Ineta. Ce, ea nu pricepe ?

Ineta :

— Cît ţi-a plătit Rollitis în plus ?

Ediks, jignit :

— întotdeauna tu eşti gata să faci notă discordantă !

Helga, fericită, îl priveşte cu adoraţie pe Ediks.

Rollitis pufăie din ţigară şi se plînge că „pompa s-a cam defectat“, în ultima vreme se plînge destul de des.

Partea a doua a spectacolului. Din nou pantalonii aidoma unei fuste (chiar cu un sunet metalic), din nou femeia cu behăitul ei de capră (în urletul orchestrei), din nou frumuşica cu nuri provocatori (în bubuitul tobelor). „Raymond Paul are talent, chiar dacă este zgomotos, nu ascunde numai un gol. Ce tare mă plictiseşte totul...”

Ineta s-a smuls din babilonia aceea cumplită şi liniştea i-a astupat brusc urechile. Totul s-a sfîrşit, sala s-a clintit din loc şi a pornit plutind spre ieşire. Rollitis, Helga şi Ediks s-au ridicat fără grabă de pe fotolii.

Cînd au ajuns la ieşire, torentul de oameni se rărise. Ca un adevărat gentleman, Ediks îi lăsă pe toţi să treacă. Ultima era Ineta, şi iarăşi simţi mîna lui obraznică alunecîndu-i pe spinare.

— Ştii ceva ! se oţărî ea. Dacă astăzi te mănîncă palmele, încearcă să le freci cu răzătoarea de *cartofi.*

Pe loc răsună o palmă. Intervenise Helga.

— Aha, din ăştia-mi eşti ! strigă ea, aproape sufocată de mînie. Va să zică, asta e !

Rollitis se opri şi, zîmbind ironic, privi obrazul desfigurat de furie al neveste-şi.

— Ce-ţi veni... pe tine te-a pişcat de fund ?

— Asta-i prea de tot ! ţipă ascuţit Helga şi ridică braţul. Nu mai era stăpînă pe ea şi nu se putea înţelege în cine se pregătea să dea, poate în amîndoi. Lumea se uita curioasă, unii comentau ceva. Ruşinea o alungă pe Ineta. Ediks, cu capul între umeri, se muta stînjenit de pe un picior pe celălalt. Rollitis spuse posac :

— Urlă ca nebuna. E invidioasă, se agaţă de om...

— Amîndoi, voi amîndoi... Auzind pe cineva că spune : „Ce-o fi cu ea, nu-i ajung doi odată ?”, Helga se repezi la maşină şi începu să tragă de portieră. Eu plec, deschide imediat ! Tremura toată, de parcă o scuturau frigurile. Ineta nu ştia ce să facă. îi era ruşine să stea aici, dar nici nu putea să fugă, să se piardă în noapte, pentru că avea jacheta în maşină, cum să străbată tot oraşul, pe frigul ăsta umed, numai în rochie. Ce i-o fi trebuit să stîrnească toată istoria asta !

Helga trăgea întruna de portieră, gata s-o smulgă. Rollitis se apropie cu paşi grei de maşină. Ediks se făcuse nevăzut.

Helga nu mai striga, ci şuiera :

— Deschide odată... nesimţitule... mai re-e-pede...

Rollitis se aplecă gîrbovit deasupra ei, aşteptând parcă să fie lovit şi pregătindu-se să lovească. Mîna lui legăna cheile, voit leneş.

— Asta dacă vreau eu, rosti el răguşit. Dacă vreau, deschid, dacă nu, nu...

Fără să se mai stăpînească, Helga îşi vărsă toată furia :

— Jumătate din maşină e a mea. Mitocanule, camionagiule ! Dacă nu deschizi imediat, îţi fac o figură că rămîi fără carnet. Chem miliţia, să te ridice... Beţivule, hoţule, parazit ce eşti... ar trebui să putrezeşti la pîrnaie...

Ineta :

— Helga, cum poţi să vorbeşti aşa... *

Tremurînd de ruşine şi de frig, se pregătea s-o ia la fugă, dar Rollitis, surprinzându-i cuvintele, se grăbi să descuie maşina.

— Intră, Ina, tu eşti încă om, măcar tu...

Helga se prăbuşi pe scaun şi trînti portiera.

— Dobitocule, parcă poţi tu să pricepi cine-i om şi cine nu !

Motorul uruia. Ineta tresărea cînd foarte-foarte aproape de ei treceau lumini. N-avea de ales – sau îngheţa, sau murea în accident. Maşina era aruncată dintr-o parte în alta, Rollitis îi orbea cu farurile de distanţă pe cei ce veneau din sens opus, depăşea nereglementar, intră pe roşu într-o intersecţie şi frînă brusc. Dar au scăpat, n-au dat peste nici un echipaj de la circulaţie. Străbătură fără vreo piedică podul. în faţă, cei doi se hărţuiau în continuare.

Ineta se rugă încă o dată :

— De ce vorbiţi aşa ?

Furtuna se abătu pe capul ei :

— Tu să taci, mironosiţo ! Te agăţi de gîtul lui Ediks, ba încă în maşina mea !…

Rollitis :

—. De ea să nu te atingi. E o fată cumsecade.

— Da… se culcă numai cu docenţii.

Ineta preluase focul asupra ei, aşa că din cînd în cînd îşi primea şi ea porţia. lată-i ajunşi acasă. Camera ei, refugiul ei. Ca să nu-l trezească pe Berts, jos, în maşină, îşi descărcare toată furia. Urcară treptele în tăcere.

în sfîrşit, linişte. Cuvintele urîte îi mai dăinuie încă în urechi. Poate să nu le astupe, totul este în ea – n-ai unde să fugi, să te ascunzi.

Oameni, cum de nu vă puteţi înfrîna egoismul, setea de plăceri, răutatea… de ce aveţi atît de puţină dragoste pentru cei asemenea vouă, pentru oameni la fel de nefericiţi. O mamă cum îşi dădăceşte, cu mîinile ei duioase, pe cel mai pricăjit dintre copii, îi iartă ceea ce nici nu s-ar putea ierta, găseşte o justificare pentru ceea ce nu poate fi înţeles… Cerem înţelegere de la ceilalţi, iar noi plătim cu neînţelegere, cu refuzul de a face concesii. Amîndoi sînt atît de nefericiţi, ar trebui să-i înţeleagă, dar nu mai este în stare… De la mama ei auzise un cîntece! simplu, fără pretenţii :

Cît de mică e o floare – În zadar să
n-o culegi, Chiar şi-o inimă străină –

Caută să n-o răneşti...

Poate îi cînta doar aşa...

Se pomeni cu Ediks.

— Ştiu că eşti supărată pe mine, Ina.

Cum să fie supărată pe slăbătura asta cocoşată ?

— Tu nu mă alunga, Ina...

Avea o mutră de căţeluş care a făcut o poznă.

— Stai, Ina, ascultă-mă... tu eşti bună... crede-mă, nu-s chiar aşa de ticălos. Ştiu, ai să spui că atunci de ce fac tot felul de figuri. Dar toţi, toţi din jur îţi bagă pe gît morală din clasa întîi. de la prima carte, de la prima şedinţă. Vorbesc, vorbesc. Ştiu şi eu pe dinafară cum trebuie să fie un om. La şcoală profele ne-o tot băgau în cap şi mai veneau tot felul de oameni de seamă, scriitori, care tot asta ne repetau. Cei mari au inventat un asemenea joc, îşi bat şi ei singuri capul şi vor să-i zăpăcească şi pe puşti. Eu încă nu eram la şcoală, dar ştiam ce fel de cioc are barza care m-a adus... Omul are nevoie de ceva care să-i meargă la inimă. La început aveam înclinaţie pentru desen, îmi plăcea să mă joc cu culorile. Ne-a venit un profesor nou de desen, singurul bărbat printre atîtea muieri. Ne-am împrietenit, adică, toată clasa ... Chiar ăia care nu puteau suferi desenul. El nu trăncănea degeaba. nu ne lua nici **cu** poezia. Nu ne turna gogoşi nici despre pictură şi arhitectură. Mie mi-a spus că am

simţul liniei şi simţul culorii, şi că asta e o combinaţie rară, sau ceva în genul acesta. Mă tot îndemna

să pictez tablouri, ca să fac progrese. Şi am luat-o pe drumul ăsta. Mă gîndeam chiar să mă mut la şcoala de arte „Rosenthal“. Vater-ul meu a prins a se văicări, chipurile, că pictorii sînt o tagmă de oameni de nimic. Profesorul l-a luat în rîs, zice : şi Platon a dat afară din statul lui ideal pe toţi poeţii, înseamnă . că tai- că-tu s-a copt bine pentru un asemenea stat ideal. Dar dă-l încolo de Platon... Am rămas în şcoală chiar atunci cînd profesorul *meu* n-a mai fost acolo. învăţam cam de trei, dar cum nota asta se dă şi unuia care e lemn, mai izbuteam uneori să împuşc şi cîte un cinci.

înţelegeam că, avînd asemenea note, nu mă pot strecura în facultate. Dar nici n-o doream aşa... pe bune. Nu zîmbi, Ina ! Nu mai vreau... nu numai acest lucru, în general nu vreau să mai vreau ceva.

Dacă ai chef de ceva de nu mai poţi, de pildă, de *kake* cu marmeladă de mere şi *kisel* din agrişe... şi toate acestea ţi se dau pentru burtă – zi de zi, la fiecare prînz, ba chiar o farfurie cu vîrf... numai cît deschizi gura şi ţi se întinde şi *kake* cu marmeladă, şi *kisel,* şi n-ai măcar nişte oase de scrumbie, ca să le sugi... ţi se apleacă. Eşti în stare să-ţi strîngi binefăcătorul de gît.

Am citit o dată o cronică favorabilă (mă socoteam deja un cunoscător al frumosului) şi m-am dus să văd şi eu tabloul cu pricina. Mă simţeam obligat să citesc şi să văd tot în ce priveşte pictura. M-am uitat şi nu mi-a venit să-mi cred ochilor, am întins-o, ca să mă-ntorc

a doua zi, şi am priceput cît se poate de limpede că-i o aiureală. M-am dus şi a treia oară şi am înţeles că tabloul era o făcătură, un lucru de mîntuială, că există meşteri în a născoci asemenea baloane de săpun. O dată s-a luat un pisoi după mine, eu abia mai trăiam din pricina kake-ului cu marmeladă, iar el era gata să moară de foame. L-am adus acasă, l-am hrănit, mă uitam cum îşi vine în fire, cum îşi linge blăniţa, care începuse să-i lucească, motanul era atît de pufos, rotund, calin... Şi mi-a plăcut din nou viaţa. Taică-meu însă mă tot sîcîia, de m-am înfuriat o dată şi am dispărut o săptămînă întreagă de-acasă, iar el a luat pisoiul şi l-a azvîrlit. I-am spus lui *Vater* că este ultimul ticălos şi-atunci mi-a ars o palmă.... Mi-am şters lacrimile şi m-am dus la magazin ca să iau ceva de băut. Mă uit, în vitrină era un ursuleţ brun, din pluş. L-am cumpărat şi aşa am avut iarăşi pe cine mîngîia... Tu eşti bună, Ina, ţie nu ţi-ar trece prin minte să omori un pisoi...

Extrase din amintirile nescrise ale inginerului Aizsils (continuare)

Saşa era un organizator înnăscut al motociclismului. Ştia totul despre motoarele cu ardere internă, despre cursele pe teren accidentat, pe asfalt şi pe piste acoperite, despre firmele de automobile şi motociclete, despre mărcile de maşini şi caracteristicile lor, putea fi considerat o enciclopedie ambulantă a

acestui sport. Pe deasupra, era şi un om care-şi folosea cunoştinţele în vederea unui scop bine determinat : organiza concursuri, întemeiase o şcoală de mo- tociclism pe lîngă club, se ocupa cu propaganda în folosul acestui sport, **pe** scară re d**u**să şi pe scară mai largă. Ce-ar fi să organizăm meciuri de motobal la vecinii noştri, la lituanieni ? Au multe oraşe cu mulţi locuitori, cu terenuri de fotbal, sînt interesaţi de tehnică, curioşi faţă de orice lucru neobişnuit. În Lituania lucra un fost sportiv de la „Titurga", el ne trimisese o scrisoare încurajatoare : „Băieţi, trap încoace ! Soldaţii noştri au construit un stadion ultra, m-am înţeles cu cei de-aici, veţ ifi invitaţi. O să jucaţi cu plăcere, spectatori or să fie destui.. Aşadar, vă aşteptăm..." Am plecat acolo, ne-am împărţit în două echipe. Unul din membrii duhului. lituanian de baştină, a devenit, fireşte, căpitanul proaspetei echipe, eu am fost numit atacant. Echipa noastră a fost botezată în lituaniană „Granitas", motocicletele au fost încărcate în camion.

Era o vreme minunată. Soarele se rotea pe bolta albastră a cerului, noi gonem după minge pe gazonul verde al stadionului. O mare de spectatori, mulţi soldaţi, care beneficiau de bilete cu preţ redus. Vom încasa bani frumoşi. Motocicletele huruiau sălbatic. Băietii erau lac de năduşeală. În calitate de arbitru principal, Saşa ţopăia în mijlocul terenului. Nimeni nu se repezea dinadins să-l calce, dar el era pe jos, iar în jurul lui se învîrteau motocicliştii

buimăciţi.

Miros de benzină arsă, zvîcnet de maşini, luptă ! Noi săream, ne ridicam „caii“ în două picioare. Saşa urmărea cu agerime toate încercările de a smulge mingea încălcînd regulamentul, veghea să nu se posteze motocicletele de-a curmezişul, să nu fie ţinută mingea. Nimeni nu se preta la brutalităţi, eram toţi de-ai noştri, cui i-ar fi convenit să audă mustrări de la un tovarăş de club. Penalizări puţine, avertismente numai în cazurile cînd vreo motocicletă trecea peste linie. Primul gol l-am băgat din ofsaid – n-a fost valabil. Şi tot eu am spart gheaţa – la sfîrşitul reprizei. A doua repriză a început cu un mic accident : unul din atacanţii clubului „Titurga“, trecînd foarte aproape de căpitanul echipei noastre „Granitas”, i-a sfîşiat pantalonii. Şi toţi i-au văzut dosul alb. Căpitanul se foia ruşinat, spectatorii scoteau urlete de veselie.

Saşa nu fluieră, arbitrii de margine nu semnalizează. Jocul continuă.

Situaţia e disperată. Trebuie să luptăm pentru minge, să atacăm poarta, nu e timp pentru tot felul de fleacuri. Dar spectatorii sînt în delir ! Ce-i de făcut ? Să părăsească terenul din pricina pantalonilor ! Intr-un moment atît de important ? ! Niciodată ! Căpitanul s-a înfuriat, şi-a dat toată silinţa şi a băgat al doilea gol.

Bine că s-a terminat repriza a doua şi a putut, în sfîrşit, să se schimbe, să-şi ia alţi pantaloni.

În repriza a treia, totul a mers ca pe roate. Spectatorii au întîmpinat cu aplauze victoria

echipei „Granitas“.

Principala învingătoare a fost însă casa aceluiaşi club „Titurga”.

Duminică ne-am mutat în alt oraş. Saşa a decis să organizeze o defilare pe scurta stradă principală. Căpitanul echipei „Granitas“ a adus la cunoştinţa publicului, cu voce tare, despre partida din ajun şi despre succesul care a fost repurtat de echipa lui. Bineînţeles, n-a pomenit nimic de păţania cu pantalonii. Vocea caldă, bărbătească, transmisă prin megafon, pe fondul huruitului de motoare, a făcut impresie. Tot orăşelul a dat năvală pe terenul de fotbal de la periferie.

Mai rămînea să-l înconjurăm cu frînghii şi să vindem biletele.

Ce ne-or mai fi înjurat după aceea fotbaliştii. Pe unde a trecut motobalul, iarba nu mai creşte.

Odată m-am plictisit de exploziile motoarelor, ce răsunau ca nişte împuşcături, şi de mirosul de ulei ars. M-am dat jos din şa, mi-am agăţat casca de ghidon şi am pornit-o prin pădure, peste cîmp, pe potecuţe liniştite, pe lîngă miriştea înflorită.

Mai există oare vreo pădurice, care să nu fie presărată cu sticle sparte şi cutii de conserve, unde să nu te pîndească de pe fiecare ramură căpuşa purtătoare de encefalită ? Trebuie să existe. Traseul urlător, cu gazonul sfîrtecat de roţi, a rămas mult în urmă, pe ramuri se leagănă şi şuieră păsărele, joacă pete de soare. Pe dîmburile înverzite se zăreşte neaua albă a

tufelor de merişor. O cărăruie bătută de piciorul omului, punte presărată cu ace de brad rămase încă din anul trecut, aruncată peste tufărişul de merişor ; muşchi ; iarbă firavă într-un luminiş ; crîng tînăr. Pini uimitor de zvelţi, cu un pămătuf de ace în vîrful foarte înalt. Minune ! O pajişte pe care se mai poate merge cu piciorul gol. Mi-am scos cizmele de pînză impermeabilă. Să respiri prospeţime, să te lipeşti de prospeţime, să priveşti prospeţime. Natura- mamă şi-a răsfirat pletele de aur pe bluza înflorată, pe cutele verzi ale fustelor. Vara zîm- bitoare mă priveşte şi a căpătat încîntătoarele trăsături ale Inei.

Altă dată am părăsit traseul într-o zi înză-pezită, de iarnă, cînd rotile fărîmau pojghiţa de gheaţă, împroşcau pulberea de nea, cînd cerul avea nuanţe metalice şi gerul ne pişca obrajii şi nasul. Crengile brazilor se îndoiau sub povara lor albă, copacii dezgoliţi erau presăraţi cu scîntei de promoroacă, luntrea soarelui plutea încet pe bolta cerească. Respiram uşor, dar aveam inima grea. Petele de ulei de pe jacheta mea se aprindeau, reflectînd toate culorile … Nu mai eram destul de curat pentru această lume. De undeva, de departe, se auzea huruitul motoarelor ambalate. Lumina rece scotea în relief jocul albastru-violet al umbrelor pe cîmpia în-zăpezită – zîmbetul reţinut al Inei.

Şi pe făgaşul bătătorit a sosit primăvara. Pămîntul a fost arat, apoi semănat. Timpul a mai îndulcit curbele repezi. Natura a primenit aerul otrăvit, a înăbuşit zăngănitul metalului, a

răcorit fruntea înfierbîntată de coşmaruri. **Ce** răsunătoare este chemarea de clopoţel a cucului, cum răspîndeşte cristeiul picăturile de rouă **în** jur, ce mult s-au ridicat firele de iarbă turtite de tractor ! Viaţa nu se dă bătută, înverzeşte din nou, rezistă trainic pe acest pămînt.

Dar dacă va veni clipa cînd viaţa se va istovi, va fi înăbuşită de apele mari otrăvite ? Şi nu vor mai fi cer senin, apă curată, aer proaspăt ?

Traseul a ros din învelişul viu colorat al luncii, a presărat peste tot muşuroaie de pămînt, a murdărit izvoarele, traseul a sfîrtecat totul cu dinţii lui strîmbi, în zăngănit metalic. Strîn- gînd şaua cu picioarele, încleştaţi de ghidon. ambalînd din plin motorul, oamenii îşi mînă înainte motocicletele, încercînd să se întreacă unii pe alţii.

Ce obosită era privirea Inei ! Doar totul trece, se vindecă, se uită.

De ce nu pot uita defel hoinărelile noastre prin mahala, cu cuţitele în buzunare, pe Petrs ?...

Pe Andis i l-am prezentat Inei la scurt timp după concursul „Titurga-toamna“.

Ne-am întîlnit în centrul Agenskalna. Mai întîi m-am lovit de Andis. Tocmai cumpărase ceva de la farmacie şi se pregătea să ia troleibuzul. Timpul era mizerabil – un fel de lapoviţă. Andis arăta ca scos din cutie : purta o haină de blană artificială, o căciulă pufoasă din blană de ren, dată pe ceafă, şi cizme căl-

duroase în picioare. Eu nu eram îmbrăcat nici pe departe atît de bine şi, cînd în cînd, făceam mişcări ca să mă încălzesc.

Ei, cum o duc, el şi Olita ?

Se petrecuseră schimbări mari. Olita terminase institutul, vara urma să se angajeze într-un spital sătesc, nu prea departe de Riga. Andis şi-a găsit şi el acolo un post de inginer la o întreprindere de construcţii.

Din cîte am înţeles, se căsătoriseră. Aşteptau chiar o sporire a familiei. Pe mine nu mă poftiseră la nuntă... Poate că nici nu făcuseră vreo petrecere. De unde bani ? Unchiul Gargals era pensionar şi avea pensie foarte mică.

Andis spuse că ar fi timpul să trec de la munca de şofer la cea de inginer. Eram pe cale să termin institutul la seral, mai aveam numai examenul de diplomă.

Era dispus să mă ia chiar şi acum la direcţia aceea de construcţii unde lucra el, munca era destul de curată.

Mă enerva oare tonul lui ocrotitor ? I-am răspuns că vreau să mă mai gîndesc. Pot găsi de lucru oriunde, n-am nevastă, ca să fiu nevoit să ţin seamă şi de ea. Deodată am observat-o pe Ina ieşind din hală. Am vrut să-mi iau repede rămas bun de la Andis, dar Ina se şi apropiase şi-l privea, curioasă.

Uitînd că avusese de gînd să ia troleibuzul, Andis porni împreună cu mine, s-o conducem. Ea renunţă să mai aştepte autobuzul şi făcurăm pe jos drumul pînă la Ina acasă.

Ina mă întrebă batjocoritoare :

— Cum se simte învingătorul după o cursă atît de strălucită ?

Cu ea mă simţeam oricind bine dispus, dar acum mă enerva prezenţa lui Andis. ^m răspuns scurt :

— Doar la o lungime.

Andis, vesel :

— Surioara mea... Maira... a fost încîntată.

— Fata care a stat în autobuz ? îl întrerupse Ina.

— Chiar ea. Este din a doua căsătorie a mamei, dar ţin la ea ca la o soră bună. Vă mai amintiţi de noi ?

Ina, cu destulă ironie :

— Bărbaţii 'bine se fac remarcaţi întotdeauna.

— Se fac remarcaţi bărbaţii celebri. Maira s-a sfiit să-l felicite pe Kărlis. În numele ei, îmi exprim admiraţia în faţa învingătorului la categoria de o sută şaptezeci şi cinci de centimetri cubi.

Am surîs amîndoi. I-am iertat chiar lui Andis palma pe care mi-a dat-o pe spate (aşa cum făcea cîndva Petrs).

— Cha-a-arlie, curînd vei primi scrisori de amor. Plăcut lucru, nu-i aşa ?

Nu i-am răspuns nimic. Un simţămînt de stînjeneală punea tot mai puternic stăpînire pe mine. De ce îşi dă Andis atîta silinţă să-mi reînvie vechea poreclă din şcoală ? Ia te uită, i-a luat Inei sacoşa grea din mînă. De obicei, Ina se arată independentă, refuză asemenea încercări de a fi ajutată.

Auzind acel „Cha-a-arlie“, Ina mi-a aruncat o

privire fugară. Ce-i asta, Andis vrea să mă ponegrească în ochii ei ? El o are pe Olita.

Nu-mi puteam defel reaminti chipul ei. Era cam inexpresiv.

Andis începu să facă reflecţii în legătură cu mecanizarea şi automatizarea secolului nostru. în fraze cît se poate de banale. Ina îl asculta însă cu bunăvoinţă.

Declarase că Andis este un bărbat bine. în adevăr, producea întotdeauna impresie ; şi asupra Inei, fireşte.

Am condus-o pînă acasă, dar n-am intrat. Ina ne pofti să trecem într-o zi pe la ea. Cum vorbiseră tot timpul numai ei, iar eu tăcusem, s-ar fi părut că şi invitaţia era adresată lui Andis.

Mai tîrziu, Ina încercă să afle ceva despre Andis de la mine. l-am spus că-i un coleg de şcoală, cel mai înzestrat din întreaga clasă... Şi un băiat bun, în general. E drept că, nu ştiu de ce, mi-am amintit deodată de omul din grădin.ra,-, care se prăbuşise greoi, nefiresc...

Vîntul smulge ultimele frunze.

Ieri încă mă uitam cu cîtă stăruinţă rezistă liliacul. Cei trei tei tineri, ce se vedeau de la fereastra mea, erau ca trei zîne despuiate. înfriguraţi, dezgoliţi, ruşinaţi.

Ce lume pustie, pustie. Ploile care s-au abătut au muiat fundaţiile, umezeala s-a îmbibat în ziduri... Tăişul îngheţat al gerului a despicat aceşti pereţi, praful verii a umplut toată reţeaua crăpăturilor. De undeva a fost adusă în zbor o sămînţă cu aripioare, **o** pasăre

a mai adus una, seminţele au încolţit, au dat lăstarii. Ceva s-a prăbuşit cu zgomot, ceva s-a sfărîmat. E de ajuns să plece omul, ca să *se* apropie pădurea, iarba, insectele, păsările să-şi clădească cuibul, iar fiarele – vizuina. Acoperişurile caselor s-au împodobit cu ierburi, ferestrele prăbuşite n-au rămas ca nişte orbite goale – acolo s-au adăpostit porumbeii, ulii se năpustesc asupra lor, în crăpături s-au pitit păsărele mai mici, prin fundaţii scormonesc vulpile, cîrtiţele, în pereţi mişună furnicile.

Hîrtia de pe. rafturile de cărţi, zdrenţele de îmbrăcăminte din dulapuri sînt materiale de construcţie bune pentru cuiburi, coţofenele se strecoară şi fură nestingherite linguriţe de crom, cuţite, furculiţe, ceasuri de mînă care arată timpul oprit în loc, şobolanii şi şoarecii rod tot la ce pot să ajungă, şerpii aciuaţi în tufăriş se tîrăsc afară ca să vîneze şoareci, iar ariciul, zbîr- lindu-şi şuba ţepoasă, îi vînează, la rîndul lui, pe aceşti ageri vînători.

Au venit elani, mistreţi, ba chiar şi sperioase căprioare ţăcănesc cu copitele pe asfaltul crăpat, pasc iarba care a potopit deja caldarîmul, a acoperit marginile grele de beton ale şanţurilor... şi nu le miră ciupercile aproape imateriale, care străpung cu o forţă monstruoasă betonul tare. Căprioarele mănîncă aceste ciuperci.

Merg printr-o lume ce nu mai cunoaşte graba. Aici veşnicia este egală cu clipa. Sfara, fumul, praful nu întunecă albastru! cerului.

Gardul grădinii a putrezit, s-a prăbuşit în tufişuri ; merii, prunii şi perii altoiţi cedează în faţa asaltului arţarilor şi salcîmilor semănaţi de vînt, cu care se luptă amarnic lăstarii de vişin, stre- curaţi de lîngă gard pînă în mijlocul hăţişului. Stejarul, liniştit şi puternic ca totdeauna, îşi leagănă crengile, probabil că el va ieşi biruitor din această luptă. Plopul tremurător, iedera, muşchiul au învins deja clădirile cu etaj – s-au căţărat pe burlanele de apă, au dărîmat jgheaburile, s-au agăţat de coşuri. Iarna aspră va nimici muşchiul, dar iedera o să reziste, este primitivă, nu cunoaşte răsfăţul, nu cunoaşte civilizaţia, nu se teme de secetă, ploi torenţiale sau ger, nu se teme de nimic.

Urc dîmbul. Verdeaţă, numai verdeaţă, şi chiar în vîrf – ruinele acelea cenuşii de beton. Ce-o fi asta, pădurea a luat cu asalt o piramidă de case, un palat, un templu ? Un radiogoniometru, o rachetă sau secţia de jucării a unui magazin universal : puşti automate lăcuite, de tinichea, tancuri din material plastic, avioane, chipie de soldaţi şi marinari.

E cald la soare. Mă aşez pe betonul crăpat, zidul s-a lăsat, priveşte spre cotul rîului. Poate că aici odinioară vîltoarea apei o fi străpuns digul şi s-a revărsat din nou, liberă şi triumfătoare ? Nici nu m-am mirat văzînd-o la doi paşi, în iarbă, pe Ina. M-am ridicat şi m-am apropiat de ea.

— Ascultă glasurile universului, spuse ea.

Am ascultat zgomotul ritmic din venele mele. Inima tot se mai grăbeşte, în timp ce în jur totul s-a liniştit, nepăsător la curgerea timpului.

— Nu ştii să asculţi...

Nu e o dojană, îmi spune ceea ce ştiu şi singur.

— Să coborîm la rîu ! propusei eu.

Ina clătină din căpşorul ei bălai.

— Nu mergem nicăieri, m-am plictisit să mă tot grăbesc, m-am plictisit de veşnica ta fugă după un ţel. Să stăm şi să ascultăm.

— Dar şi în asta există un ţel...

— Mi-ajunge. Mii de ani... Să ne oprim, să cugetăm.

— Nu ne putem opri, Ina. Este împotriva firii omului.

Am luat-o de umeri şi am ridicat-o în picioare.

— Nu vreau să mă opresc în loc. Iar fără tine nu simt nici o bucurie să merg mai departe.

— Fie, să coborîm pînă la malul apei.

— Trebuie să trec pe partea cealaltă !

— De ce ? Pe malul celălalt e la fel ca aici.

— Nu ştiu de ce. Trebuie să ne mutăm, înţelegi tu, să trecem pe celălalt mal.

Pila de beton armat a răzbit prin şuvoaiele apei, prin depunerile de nisip şi apa a prins să plescăie. Pămîntul s-a chircit de durere, grinzile de oţel s-au întins de la un pilon la altul, unind malurile, şi îndată s-au înşiruit, ca o

nesfîrşită panglică, maşinile. Apa izbeşte pilonii care au o culoare cam roşietică şi simt în gură gustul sîngelui.

Iarba nu ^e va mai întoarce niciodată pe malul acesta. Numai pe pistă, la cursele sportive, se goneşte în cerc. Faimosul Colosseum din Roma – în cerc, în cerc... unul, doi sau trei – nu ştiu exact cîţi – cai înhămaţi la car, călăreţul, în picioare, îşi mînă caii-putere, mulţimea din tribune urlă. *Panem et circenses !* Pîinea o dă împăratul, spectacolul îl oferă gladiatorii. Aici însă nu sînt jocuri, aici e o linie dreaptă pînă la malul opus. Gonesc, ca să ajung, să văd, să pun stăpînire. S-au scurs două milenii, au apărut pe lume, au făcut minuni şi au lăsat o moştenire fraţii Montgolfier şi fraţii Wright, Watt şi Stephenson, Newton şi Einstein... Şi eu am învăţat aici să conduc maşini avînd motoare cu ardere internă, mi-am însuşit un anumit număr de formule, am învăţat să calculez rezistenţa materialelor şi treptat am început să meditez la mişcarea neîntreruptă din jurul meu şi din mine.

Noi ştim deja, în orice caz, tovarăşii mei înţeleg că mâinile devin tot mai rapide şi inteligente – cu fiecare an, cu fiecare generaţie, a cărei viaţă este cu mult mai scurtă decît viaţa omenească – iar cu cît creşte forţa maşinii, cu atît sporeşte şi puterea omului.

Se va opri acest lucru cîndva ? Nu, nu se poate opri. Oprirea va însemna sfîrşitul... oare cum s-ar putea opri drumul soarelui în univers ? Cum s-ar putea curma gîndirea,

bătaia inimii, privirea omului ?

Aşadar, Ina, omul n-are de ales, nu există două căi : înainte sau înapoi, să înaintezi sau să baţi pasul pe loc, să te gîndeşti la viitor sau să duci dorul trecutului. Doar în .închipuire există două căi. În realitate nu-i decît o singură cale. Nu poate fi decît viitorul, care trăieşte deja în noul cuprins al zilelor noastre.

De ce stăm la îndoială, de fapt, cînd prindem o viteză tot mai mare ? Traseul o coteşte prea brusc ? Ni se ridică părul în cap din pricina vitezei ? Nu-i nimic, contemporanii lui Stephenson, Daimler, fraţii Wright erau cuprinşi şi ei de frică, o ştiu prea bine, mulţi s-au îngrozit atunci proorocind sfîrşitul lumii, ceea ce acum ni se pare caraghios. Parcă oamenii secolului douăzeci şi unu nu vor rîde uneori pomenind de mărginirea, naivitatea, teama de necunoscut care a existat la generaţia trecută ? Nu-i nimic, vor rîde şi ne vor ierta.

Asta-i tot ?

Păi, noi şi pentru ei ne facem treaba, pentru binele întregii omeniri, în numele omenirii, în numele prezentului şi al viitorului. Nu numai ca să scapi cu viaţă şi s-o laşi să treacă ...

De aceea trebuie să te uiţi în jur, să-ţi simţi răsuflarea, bătăile inimii, să te priveşti cu atenţie şi să te întrebi care ţi-este menirea în viaţă, ce iubeşti, ce urăşti, ce visuri porţi, ce cauţi să stîrpeşti. Priveşte cinstit, cîntăreşte cinstit, întreabă şi răspunde cinstit.

Asta e, Ina. Atîta tot...

De cîte ori oftam noi. cei de la „Titurga“ :

„Of, de-am avea banii care se irosesc cu hocheiul...” Dar noi aveam contul nostru curent la banca de stat republicană şi toate posibilităţile pe care ni le oferea acesta. Un tip întreprinzător (din ăştia poţi întîlni pe tot teritoriul ţării de la Liepăja pînă la Vladivostok şi peste tot ei cîştigă bani buni) s-a găsit să ne propună :

— De ce să nu facem tot felul de insigne şi embleme ? La aşa ceva toţi se reped, vor avea căutare, deci vom scoate şi cîştig. Şi nişte pălărioare drăguţe albe, de vară, purtînd o inscripţie cu litere roşii : „Titurga” !

S^a decise că ar trebui să stea de vorbă cu Şeful, să vadă ce părere are. Măcar în felul acesta să-şi arate respectul faţă de conducere. În fiecare sezon, „Titurga” născoceşte ceva nou. Iată că ie-a mai venit o idee năstruşnică, s-au gîndit să inaugureze sezonul de iarnă – pe schiuri trase de motor. Peste tot vor să fie primii, puţin le pasă dacă dau dureri de cap conducerii. Lui Saşa, fireşte, nu i-au spus nimic, după cum nici nu s-au bucurat de ivirea noilor dificultăţi financiare ale clubului ghinionist.

Şeful a fost rece şi tăios ca o lamă de brici.

— Aţi organizat un adevărat combinat sportiv. Cîte mijloace tehnice ! Cine vă poate finanţa ? De-aia vă plimbaţi de la o întreprindere la alta, le cerşiţi bani, iar voi vă purtaţi ca un stat suveran. Trebuie să vă restrîngeţi... – „Asta şi urmăreşti”, se gîndi Saşa. – Să vă încadraţi în norme.

S^a spuse că un club de motociclism din Ucraina are propria sa întreprindere

productivă.

— Atunci trebuie să vă mutaţi în Ucraina cu „Titurga“ voastră cu tot.

Şeful nu le dădu bani. Aprobarea ? Faceţi ce ştiţi... în cadrul legal. Dumneata eşti jurist.

— Există o circulară primită de la Moscova, care pepite cluburilor să treacă în regim de gospodărie chibzuită.

Şeful mormăi printre dinţi că asta nu e decît o circulară.

Saşa luă legătura cu întreprinzătorul om de afaceri, şi „Titurga“ primi de îndată banii. Totul era caraghios de simplu : clubul încheia contractul şi confirma comanda. Aceasta era executată de şeful de echipă, iar nevasta lui şi alte rude erau muncitorii. Şeful de echipă trecea cinstit în contul clubului procentul stabilit. Întreprinderea, atelierul, secţia, sau cum voiai să-i spui, se afla „undeva“ în Ogre. Dar ce-i păsa lui Saşa, totul era să mai respire clubul, să primească maşini noi, să organizeze curse, să pregătească băieţii la şcoala sportivă. Bravo, Saşa !

Din nou, cîteva luni, clubul nu era nevoit să facă echilibristică pe marginea prăpastiei. Din nou, erau încununaţi cu lauri (eu participam deja numai în calitate de arbitru), din nou fotografiile noastre erau publicate în ziare. Forurile înalte de la Moscova au cîntărit şi au dat o apreciere pozitivă experienţei clubului în domeniul pregătirii tinerilor motociclişti, în popularizarea schijoringului şi motobalului. Sportivii de la „Titurga“, incluşi în selecţionata URSS, **s-au**

prezentat strălucit la cursele internaţionale, şi Saşa s-a încumetat, la unul din interviuri, să dea un pronostic îndrăzneţ privind începutul unei noi ere sportive, legat de dezvoltarea gîndirii tehnice.

Ziaristul preciză :

— Prin urmare, dacă v-am înţeles bine, consideraţi că posibilităţile fizice ale omului în sport au atins maximum sau chiar au depăşit graniţa admisibilului. Şi vreţi să deplasaţi toată greutatea asupra motoarelor, pentru ca acei ce le conduc să-şi călească voinţa, gîndirea, inteligenţa şi agerimea ochiului ?

— Nu sînt adeptul continuităţii, cînd este vorba de tradiţiile Colisseumului roman. La circul roman, gladiatorii se luptau ca nişte ade- văraţi sportivi-profesionişti. Altceva a fost cu grecii. La ei atletul nu însemna o fiinţă superioară. Pentru ei idealul era tînărul dezvoltat multilateral, care se manifesta nestingherit în toate formele de întrecere, ca după aceea, sco- ţîndu-şi brîul de luptător, să recite versuri compuse de el însuşi. Reprezenta el modelul vreunei varietăţi a sportului ? El era o întruchipare a frumuseţii spiritului şi trupului. Eu sînt pentru era noului sport.

Saşa avea obrajii supţi, buzele ca două lame, linia bărbiei – ascuţită.

— **Fiecare** veac îşi are zeii. idealurile sale... Propun să se organizeze treceri în revistă mondiale ale jocurilor tehnice şi ale gîndirii ştiinţifice...

Era noului sport n-a început. în schimb, peste club s-a abătut era unor noi neplăceri. Fie că ziaristul, care ascultase însufleţitele destăinuiri ale lui Saşa, se decisese să apere onoarea sportului său, fie că cineva mirosise povestea legată de atelierul din Ogre şi strecurase o notiţă veninoasă în ziar.

Aceasta putea fi tălmăcită numai în sensul că ..Titurga“ serveşte drept paravan pentru nişte afaceri dubioase întreprinse de nişte lepre. O avalanşă de reclamaţii, învinuiri, cereri categorice „cazul să fie anchetat cu severitate şi grijă“ se revărsară în cabinetul Şefului.

„Ia să poftească aici acest Ostap Bender de la «Titurga» ! ! !“

Saşa zăcea în pat, făcuse o gripă, urmată de o congestie pulmonară. Iată, aşadar, că mi-a telefonat şi m-a rugat să trec pe la el, spunîndu-mi că trebuie să-mi asum rolul de preşedinte al clubului la ancheta ce urma să aibă loc la Şef.

— Am încredere în tine, ai să te descurci la fel de bine ca şi mine, altfel am să fiu nevoit să mă car, aşa bolnav cum sînt, pînă acolo. Dacă m-a:; simţi ceva mai în formă, m-aş duce, pentru că prea tare s-au încurcat lucrurile.

Se simţea, într-adevăr, rău.

Se adunase o comisie importantă şi, din cîte am înţeles, dezaproba conducerea „Titurgei“. De **ce** nu s-a prezentat preşedintele clubului ? Aha, este? bolnav !...

Am pus certificatele pe masă. Dublă conges-

tie pulmonară. Doar omul vrea să **mai** trăiască...

Şeful afirmă că Saşa nu mai este în stare să încadreze *totul* în limitele legalităţii. Membrii comisiei au fost atît de indulgenţi, încît s-au arătat de acord să asculte ce va spune reprezentantul împuternicit. S-ar fi părut că în clipa aceea Şeful a prins a regreta faptul că s-a legat de întregul colegiu şi că nu s-a decis sU ia ho- tărîrile de unul singur.

Eu am declarat :

• Cum poate să existe clubul ? Dumneavoastră, tovarăşe preşedinte, aţi refuzat să ne ajutaţi. Cei cîţiva angajaţi ai clubului primesc o retribuţie foarte mică. Putem dovedi că încasările sînt folosite pentru dezvoltarea motociclismului. Nici măcar o copeică nu ni s-a lipit de degete.

Şeful s-a bosumflat, adunarea părea să-mi ţină parte. Cineva spuse :

••- Se ştie, un stăpîn bun îşi ţine cîinele aproape nemîncat, ca să nu prindă osînză. Iar cînd începe cîinele să dea tîrcoale prin curţile străine, trebuie sugrumat.

Am tras cu coada ochiului la Şef. Avea o faţă încremenită.

Fără să se ia vreo hotărîre, şedinţa s-a suspendat.

Saşa avea impresia că a mai ieşit o dată la liman. Fireşte, cu cîştigurile suplimentare am fost nevoiţi să terminăm, odată ce se iscasc un scandal aiît de mare, asta am hotărît-o cu toţii chiar noi. Din fericire, a apărut un binefăcător, gata sa ia „Titurga“ sub aripa sa ocrotitoare, să ne dea o clădire, un atelier adevărat. Acest unchi bogat şi bun a fost colhozul Rambekas,

situat chiar la marginea oraşului Riga. Avea şi fonduri, le lipseau numai experienţa şi un bun organizator. „Titurga“ trebuia numai să iasă din oraşul Riga (bineînţeles, mulţi ne vor părăsi, vor fi înlocuiţi de flăcăii din colhoz) şi... să se despartă de vechiul şi gloriosul său nume. Ba, s-avem iertare ! Acest bogat mire colhoznic n-are decît să ne ia pe noi, orfanii de la periferie, aşa cum sîntem, cu tot ce avem bun şi rău.

Intr-un cuvînt, trebuie să hotărîţi ! Colhozul este gata să treacă pe loc în contul clubului o sumă importantă ! Am hotărit să devenim colhoznici.

Saşa şi-a dat seama că va trebui să se despartă de club. Păcat... De fapt însă, „Titurga“ nu fusese pentru el niciodată un scop în sine, ci numai un mijloc.

În scurt timp, s-a primit ordinul Şefului : „Titurga“ să fie desfiinţată, maşinile să fie predate comisiei constituite de el, de Şef, membrii clubului să fie repartizaţi la secţiile de motociclism de pe lîngă organizaţiile iniţiale, documentele referitoare la operaţiunile financiare ilegale ale preşedintelui să fie înaintate procuraturii. Şeful comenta acest lucru în felul următor : tu eşti *jurist,* dar şi la procuratură lucrează jurişti care se pricep să prindă asemenea şmecheri în propria lor capcană !

I-am telefonat Inei]a serviciu. N-ar vrea să mergem duminică la plimbare ? l-am auzit rîsul înăbuşit. Ce rîs cald are ! Ce voce caldă ! Nu mai este Ineta aceea tăioasă, de la care n-auzeai decît înţepături.

— Eu tocmai îmi băteam capul de unde să fac rost de o maşină.

-- Un camion de patru tone ? Un utilaj pentru întreţinerea drumurilor ? O basculantă ?

— Mai bine un autobuz. Totuşi Ritma şi cu mine nu sîntem nici nisip, nici pietriş.

— Am să cer şefului să-mi dea o ,.Volgă”.

— Şoferul este cel mai important şef. El stă în faţă, el alege direcţia... Vom porni în căutarea Beverinei.

— Dar pe unde s-o căutăm ?

— Vor fi şi nişte specialişti printre noi. Istorici, arheologi. Aştia sînt oameni deosebiţi.

Şi am plecat duminică să căutăm Beverina.

Vîntul alunga turmele de nori care alergau, ca nişte oi cenuşii, pe lunca învăluită a cerului. Soarele cînd împrăştia căldură, cînd se ascundea. Noaptea plouase, asfaltul era ud, şoseaua nu era prăfuită, drumurile cu pămînt nisipos se bătătoriseră. Era plăcut să mergi cu maşina. Înainte de a urca spre cetăţuie, ne-am tras scurtele pe noi. Dăduseră deja îngheţurile, frunzişul începuse să se îngălbenească. Verdeaţa rămasă se întărise, grea, numai secara mai era verde, luminoasă, veselă.

Pătrunserăm în ruinele cetăţii Cesis. Zidurile crenelate ieşeau din gura căscată a pămîntului ca nişte şiruri de dinţi stricaţi, dîmbul povîrnit, îmbrăcat uniform în verdeaţă, avea un aspect decorativ.

— Se presupune că aici se afla cetatea venzilor, spuse arheologul.

— Există şi părerea că s-ar fi aflat la Araisos, observă bărbatul Ritmei.

M-am uitat la reprezentantul „oamenilor deosebiţi” – la arheolog, candidat în ştiinţe istorice. Un bărbat în vîrstă, însurat, fireşte, şi cu un fecior mare. Ina nu-l atrăgea în mod special... Un om simpatic. Nu vorbea decît de Beverina aceea a lui : cita din cronica lui Henric Letonul, se referea la istorici care au trăit cîndva şi au făcut cercetări sau încă mai trăiesc şi mai cercetează. Se pare că nici bărbatul Ritmei nu era mai prejos în ceea ce priveşte cunoştinţele, ba nici Ritma şi Ina nu se lăsau. Nu s-ar fi putut spune că era o simplă plimbare de agrement, avînd doar un pretext aşa-zis ştiinţific, cum mi se păruse la început. Beverina aceea îi preocupa în modul cel mai seri os.

Am tras cu urechea la discuţiile lor, mi s-a părut chiar interesant, deşi nu mă pricepeam defel la aceste treburi. Beverina era numele unui cor al corporaţiei studenţeşti care existase mai demult, asta o ştiam de la unchiul Gargals, iar în timpmi şi mai vechi – o cetăţuie. Aceasta fie că fusese acoperită de ape, fie că arsese ; de fapt, dacă fusese inundată, nu putea să ardă, pentru că sub pămînt şi sub apă nu există oxigen. Pesemne că dispăruse pînă şi locul acela, ca să aibă oamenii de ştiinţă un motiv de dispută.

— Cesis este punctul de plecare. Începem cu el, spuse istoricul. Se vedea că este un om deştept, dar nu încerca să se evidenţieze. În schimb, bărbatul Ritmei jongla mereu cu cunoştinţele sale şi se umfla în pene. Ritma căuta să nu-i rănească amorul propriu. E o

femeie atît de frumuşică, oacheşă, cu ochii căprui. Istoricul o asculta cu atenţie pe Ina. Poate din pură politeţe, sau poate că într-adevăr ea nu spunea prostii.

Pe drumul Valmieras pînă la înălţimea ce poartă denumirea Laba, am ajuns aproape de Kauguru.

Am remarcat că, avînd o asemenea denumire, dîmbul nu poate fi înalt. Bărbatul Ritmei replică profesoral:

— Ridicătura pe care se clădea o fortăreaţă nu era niciodată un munte, aceste fortăreţe se construiau arareori chiar pe înălţimi. De obicei sînt numai şanţuri şi ziduri de apărare.

Pădure, tufişuri, **în** jur albia veche a rîului GaUja, o poiană. Zidul de apărare nu era deloc înalt.

Bărbatul Ritmei, îl chema Otomărs – pentru nevastă şi istoric, Otis – se postă în mijlocul poienii, dădu capul pe spate, cercetă ridicătura şi rosti solemn :

— Dragi tovarăşi, închipuiţi-vă tabloul : acolo sus, fortificaţiile din bîrne, pe care stă preotul şi cîntă, şi coardele instrumentului său *kokle* răsună curat şi melodios...

Ritma îl întrerupse :

> *— Coardele sunau, cînta bătrînul, Estonii ghioagele din mîini scăpară...*

Chiar în mine, om al gîndirii tehnice, se trezi ecoul veacurilor apuse. Beverina ca Beverina, fireşte, dar era vorba de prezenţa Inei, căreia H făceau plăcere călătoria, căutările noastre.

Rămăseseră undeva, departe, îmbulzeala, zgomotul, goana neîntreruptă. Aici era cu totul altceva. Unchiul Gargals spunea :

„Oamenii uită ce înseamnă să simţi iarba verde sub picioare, uită să privească în jurul lor. Graba îi împiedică. Veşnica grabă este un idol care cere jertfe. Omul nu vede decît oţel, nu inspiră decît gaze de benzină arsă... fuge de el însuşi, se lasă depă.t de el însuşi. Se urcă-n automobil, în avion, în avionul supersonic... şi dă-i viteză, viteză. Aşa ne chinuim în goana noastră nebunească de la ce-am pierdut spre ceea ce nu putem atinge...”

Pe lîngă noi trec în goană automobile „Jiguli“, ai căror posesori abia aşteaptă să depăşească o „Volgă“ veche, ca să-şi arate superioritatea pe şosele. Eu nu merg decît cu optzeci la oră. Lîngă mine stă Ina, pe bancheta din spate istoricii cei inteligenţi poartă discuţii inteligente.

Alte ruine, sub ele s-ar putea să se afle stră-vechea Cetate a luminii. Mai departe, alt dîmb întins, acoperit de pădure. Ina recită :

— În jur, păduri de brad, Iar în desiş – o fortăreaţă...

Brădetul din jur este mai înalt decît dîmbul. Şanţul cu un mic zid de apărare – de parcă oamenii ar fi avut de gînd să facă bucăţele dîmbul în fo^ă de pîine de casă, dar n-au putut decît să-i cresteze coaja. Istoricul spuse că, după cît se pare, Abuls a greşit totuşi. Probabil că era vorba de vreun candidat în ştiinţe care

trudeşte la institutul local de cercetări.

Otis se arătă de acord, şi împreună porniră să cerceteze al doilea şanţ, mai prăpădit ca primul. Ina, Ritma şi cu mine ne-am întors la m^ină, în poiană.

Ina întrebă :

— Kărlen, nu te-ai plictisit ?

Din pricina acestui „Kărlen“, simţit cum mi se încălzeşte sufl**e**tul**.**

— Da de unde ! Mi s-a deschis şi mie pofta să mă apuc de cercetări. Nu cunosc însă lucrările istorice.

— Am să le spun să-ţi citească, au textele la ei. Cum îţi închipui o cetate de-a strămoşilor noştri ?

— Tomuri înalte, ferestre luminoase, drapele care fîlfîie. Porţi din fier forjat.

Ina izbucni în rîs.

— Mai adaugă : cu încălzire centrală şi garaj pentru „Jiguli“.

— Şi cu o suverană frumuşică, în costum de baie...

— În vremurile acelea se purtau rochii lungi, brodate cu mărgeluşe, Kărlen !

— Asta este o suverană modernă.

Părul ei parfumat e aproape de obrazul meu, pieptul i se ridică atît de tulburător sub pulover. Printre trunchiurile întunecate ale brazilor, soarele îmi face semn cu arătătorul, să fiu prevăzător.

Pe drum spre Smiltene, Ritma dă citire **cu** voce tare celor şapte fragmente din cronică **în** care este pomenită Trikata, unde a domnit Tălivăld, şi celor cincisprezece – în care se vor-

beşte de Beverina. Istoricul şi Otomiirs fac **co**mentarii. Opt ipoteze în legătură cu poziţia Beverinei, discuţii, controverse... Bilenstein, Baltazar Rusov, Lietgalietis, V. Balodis, Fr. Balodis, acelaşi Abuls, BrastinS, Levis of Menars şi Dumnezeu mai ştie cine, majoritatea oameni care au murit, cu toată înţelepciunea lor, fără să fi descoperit Beverina. Pămîntul parcă înghiţise străvechea cetate. '

Vocea Ritmei :

— „...şi cetele Beverinei nimiceau oamenii pe unde-i găseau, de dimineaţa pînă seara, atît femei, cît şi copii, şi ucis-au trei sute dintre cei mai însemnaţi bărbaţi şi căpetenii ai Sakalandului, în afară de nenumărata mulţime a celorlalţi, şi-i nimiciră pînă cînd le-au slăbit braţele şi umerii." („Cronica lui Henric Letonul" XII § 6)

Istoricul, cu indignare în glas :

— Au făcut nelegiuiri pe pămînturile estoniene.

Otomars :

— Cuceritorii folosesc întotdeauna slugile la treburi murdare. Nu-i atît de negru dracul, pe cît sînt slujitorii lui. Nu-i atît de crunt ţarul, **pe** cît e pisarul. Henric Letonul arată limpede că puterea cruciaţilor nu consta în obişnuita tehnică militară, ci în unitatea scopului urmărit şi în spiritul dezbinării infiltrat cu abilitate.

Kărlis :

,,Istoria pămîntului meu ştie bine ce este agresiunea şi cine sînt agresorii : cruciaţii de pe Găuja, diviziile kaizerului Wilhelm, detaşa-

mentele contelui von der Holtz. zvastica şi flăcările deasupra acoperişurilor Rigăi... pămîntul ars, gropile comune şi mormintele eroilor necunoscuţi. Feciorii pier sau dispar pe meleaguri străine, mamele varsă lacrimi, femeile se tem să fie mame ca să nu le dăruiască soldaţi cotropitorilor. Tot pămîntul este răscolit de cicatricele tranşeelor, le-am văzut din copilărie... Peste tot asemenea cicatrice şi semne, pe pămînt şi pp oameni. Şi tata aducea deseori schije de oţel din atelierul lui de prelucrare a lemnului – aproape în fiecare zi fierăstrăul cu disc scotea scîntei din cauza lor. Meşterul mormăia întotdeauna : «Înseamnă că-i din pădurea aceea ! Ce prăpăd a fost acolo cînd noi trecusem la atac, n-a rămas un loc nevătămat. încă o sută de ani de-acum înainte brazii or să aibă fier în ei...»„

Iar istoricul şi cu Otomars tălmăcesc, fiecare în felul lui, cîte o frază latinească...

Pădurea Smiltene. Din nou o ridicătură de pămînt împădurită, e curios că străvechile centre au devenit o pustietate. Mi s-a spus că pămîntul a fost exploatat aici demult, a fost secătuit şi părăsit. Ne-am urcat sus, priveliştea era superbă. Cred şi eu, aici strămoşii noştri s-ar părea că au trudit cel m ai mult ca să ridice fortificaţiile.

— Iată unde-ţi poţi închipui o cetate, îmi dădui cu părerea.

Smiltene este ipoteza a opta.

„în puternica cetate Beverina a domnit slăvitul Tălivăld...“ Uite că toată măreţia s-a destrămat. A pierit totul, s-a acoperit de copaci şi tu-

fişuri. Fie pe dîmbul acesta, fie pe un altul... Dar mai există încă pe undeva castele şi stăpînitori – puterea stăpînirii.

Putea-vom să renunţăm la necinste, cruzime, ambiţie, să le lăsăm pe seama unui singur veac, pentru a intra cinstiţi, curaţi şi nobili în noul veac ? ! Dar dacă nu numai dorul şi năzuinţele omeneşti, dar şi slăbiciunea şi meschinăria vor intra acolo, odată cu noi... Ba nu, vom putea, cu siguranţă. Sîntem datori să izbutim.

Atunci însă mă simţeam bine. Plimbarea aceea de toamnă era minunată, şi oamenii simpatici, şi Ina atît de prietenoasă. Ii simţeam aproape fizic buna dispoziţie. Nici nu socoteam cîţi cai sînt înhămaţi la o „Volgă“, cîţi la un avion de transport... cu ce fel de căruţe călătoreau şefii de trib din vechime sau plugarii. Omul ţinea hăţurile, acum în mîinile omului se află volanul. Pentru toate timpurile rămîne valabilă înţelepciunea exprimată în puţine cuvinte : lumea-i lume, dar tu să fii om în rîndul ei.

XV

SA IUBEŞTI pe cineva înseamnă să-i dăruieşti un băţ cu care o să lovească chiar în tine.

Ina – o adolescentă deşirată, sărăcăcios îmbrăcată – lîngă casa teatrului. În pumnul mic strînge un portmoneu subţirel, îşi economiseşte fiecare copeică, dar pe bilet nu-i pare rău să dea banii, cerînd pe un ton

categoric „locul cel mai bun”, şi-i aruncă o bancnotă roşie casierului, fără să-i pese. Şi doar muzica se aude şi la galerie, scena se vede şi de-acolo. Luminile se sting. Fetiţa se află singură în uriaşa sală, toate sunetele îi aparţin numai ei. Dacă ar şti aceşti oameni de pe scenă, din fosă, de la pupitrul dirijorului, cîtă fericire, cîtă bucurie îi dăruiesc, ce înseninată se întoarce ea în colţul său de bucătărie !... Aduce atîta lumină, încît în acest ungher întunecos umbrele se risipesc. Vasta clădire în care răsună melodii atît de minunate este un adevărat miracol. Lacrimile nu curg pp obrajii ei – ea plînge pe *dinăuntru.* Şi se bucură la fel.

Ina – frumoasă, elegant îmbrăcată – în sala de concerte a Domului. Bach, Alfred Kalnins... Corul intonează : „în noapte străluceşti precum o stea...” Ina stă lîngă Ritma şi Otis. El nu este. El n-o însoţeşte – n-are nici timp şi mai există şi alte motive. Şi la concerte, şi la teatru Ina merge, de obicei, cu Ritma şi bărbatul ei – **a** venit timpul cînd biletele se obţin, mai ales, „la negru”. Şi Ritma are relaţii. O, Doamne, cît de minunat e totul în jur ! Este iubita, este prietena, sau poate chiar mireasa Lui, ce anume nici ea nu doreşte să precizeze. Acum ştie prea bine ce a fost, dar atunci n-avea decît un gînd : îl iubesc, mă iubeşte !

Pe sub bolţile înalte răsună măreţul Bach. Greutatea veacurilor, o muncă de veacuri. Oamenii, care au ridicat aceste bolţi, şi-au dăruit

cele mai frumoase idei, năzuinţe, întreaga lor viaţă gloriei nepieritoare a Domnului. Erau credincioşi, credinţa le înaripa gîndul, le întărea braţul, viaţa pămîntească li se părea a fi o pregătire pentru fericirea cerească şi cel care dorea să trăiască mai mult n-avea drept scop decît să se pregătească mai bine. îndoielile cu privire la credinţă s-au ivit mai tîrziu, catedrala era deja înălţată. Rămăşiţele pămînteşti ale multor generaţii de constructori odihnesc, cum a spus Otis, în hrubele de sub sala de concerte ; catedrala se află pe un povîrniş deasupra Dau- gavei, iar acum a pătruns cu cîţiva metri în adîncimea unui „strat de civilizaţie”. Undeva lîngă altar este înmormintat necruţătorul cuceritor, episcopul Albert, întemeietorul Rigăi germane. Mai tîrziu au fost aduse din Ikskiles şi rămăşiţele pămînteşti ale episcopului Meinhard de Livonia. S-au păstrat multe lespezi de morminte cu epitafuri...

— Ce stil e acesta, gotic ? se interesă Ina.

— Nu, nu... dădu Otis din cap, bucuros că-şi poate etala erudiţia. Stil roman. Stilul predominant în perioada pregotică. Aici se simte încă greutatea masei, zidarii abia învăţau să înalţe bolţile şi arcadele. Goticul va veni mai tîrziu, cînd mase de piatră de sute, de mii de tone vor pluti în văzduh, închipuind minunate dantele. Ca-n poveste ! – Şi Otis înşiră cîteva modele ale stilului gotic : catedralele din Reims şi Amiens, castelul Ordinului cavalerilor teutoni din Ma-

rienburg. La Riga poate fi socotit gotic frontonul bisericii Sfintului J an. A mai fost şi Casa Capetelor Negre, care arsese în timpul războiului, proiectul de restaurare s-a discutat ani în şir şi totuşi centrul vechi al Rigăi a fost viciat de noile construcţii, care nu se încadrează în ansamblu.

Ina la muzeul etnografic. Vara îşi revarsă arşiţa peste paiele acoperişurilor, peste cărările nisipoase, peste trecut. Un cuptor negru, un căuş de lemn şi un coşciug în pod – epoca lemnului, cînd oamenii nu se temeau să calce pe sticle sparte, pe o cutie de la peşte afumat sau într-o băltoacă de ulei murdar de maşină. Lumea lemnului era parfumată, uşoară, defel sîcîitoare. Oare unde este stăpîna acestei gospodării, unde-i păstoriţa, unde-i nevasta cea tînără, unde-i văcuţa ?

Degetele ating lemnul cenuşiu, privirea Inei întîrzie pe crucea de descîntec săpată deasupra uşii. În vechime, omul cunoştea bine suferinţele, asuprirea care-i plecau grumazul, îl sugrumau, într-un colţ întunecos. Descîntecul speria forţele răului, care se retrăgeau, cu coada între picioare... Ehe, dac-ar cunoaşte ea vechea, buna magie neagră, i-ar vîrî pe toţi dracii în poşetă, i-ar pecetlui cu crucea de descîntec şi i-ar arunca în lac, în locul cel mai adînc. Ina zimbi chiar gindindu-se cum s-ar petrece tutui : să adune în poşeta asta mică, din piele albă, toate duhurile **necurate** care s-au cuibărit în oamenii albi, oamenii negri, oamenii galbeni... să le înghesuie pe toate acolo, ca să le intre

?
0‘

coarnele, picioarele, cozile, copitele în ochi, în urechi unul altuia, **ca** sub presă, şi – pleosc ! – în apă, ţipete, chiţăieli, la fund cu ei !

A fost şi asta o epocă. Văcu^ cu o cunună prinsă în coarne, împletitura din flori de romaniţă deasupra uşii cu crucea pentru descîntec. Lucerniţe care luminează colţurile întunecate, laptele înmiresmat din doniţă, bălegarul mărun- ţit, îmblăciele care bat ritmic, curge trifoiul, curg grăunţele, vîntul împrăştie pleava... Ceva nu merge, ceva scapă de pe paşnica orbită a familiei, scapă, nu merge...

Acela primi-va zestrea mea
Odată cu a cufărului cheie.

Soarele arde, lacul s-a încins, acoperişul de paie aruncă totuşi o mică umbră, peste colina Balozkalna se întinde un şarpe metalic cu solzii bătînd în roşu-albastru-verde-galben-cenuşiu-alb, dresorii cu beţişoare dungate în mînă îl obligă să danseze aşa cum vor ei, jupuin- du-i din cînd în cînd solzii. „Conduceţi cu viteză prea mare. Vă rog să prezentaţi carnetul.” Crac – o găurică rotundă în talonul frumuşel.

Acela primi-va zestrea mea
Odată cu a cufărului cheie.

Ina aruncă jacheta în iarba de pe mal, îşi scoase pantofii, cufundă picioarele în apă. Un gîndăcel luneca pe oglinda apei, sub apă se clătinau algele – cu înfiorare, perfid, ca

mustăţile unui somn de pradă. O clipă se simţi bine, o învălui un simţămînt de linişte. Trecu cu zgomot un tren, tulburînd liniştea. În depărtare duduia o barcă cu motor. În curînd va veni vaporaşul.

N-are rost să se mai mintă. Totul s-a sfîrşit. Poţi să te arunci cu capul înainte în aceste adîncuri liniştite, şi nimic nu se va schimba. Poate că el îşi va da chiar importanţă – ia te uită, din cauza mea ! Deşi este cam l^ş ca să-şi permită ^a ceva, chiar faţă de el însuşi. Dimpotrivă, o să se agite, speriat...

Totuşi parcă **s-a** simţit mai uşor, nu mai bine, ci mai uşor, cînd şi-a dat seama singură de acest adevăr de neînlăturat. Pesemne că o ştia demult, dar n-avea destul curaj ca s-o *recunoască.* Iată că **a** căpătat acest curaj, şi este limpede că greul **a** rămas în urmă.

Nu, n-are chef să se arunce în canal...

Ridică fruntea şi privi în jur, la lumea scăldată în soare, cu un simţămînt necunoscut înainte. Ce extraordinară este această viaţă... o adevărată minune, ea nu poate fi nimicită de nici un fel de suferinţe, tocmai de aceea este aşa, pentru că este plină de durere ascuţită, de amărăciune, de măreţie care îl ridică din nou pe om în picioare, dacă a căzut... Plină de rătăciri, cu golul baloanelor de săpun şi - greutatea poverii care te încovoaie, cu bucuria beţiei şi bucuria înălţătoare a triumfului. Viaţă, pentru ce trebuie să mă tem de tine, de lumina ta orbitoare şi de umbrele tale negre, de tot ce reprezinţi tu şi de tot ce iubesc, iubesc, iubesc ! ? !

Motorul duduie, vaporaşul pluteşte pe lac. Este aproape pustiu. Ina poate să stea în voi e lîngă parapet. Adie un vmt uşor. Nu unul care împinge Racheta“ spre mare, ci o boare mîn- gîietoare, înviorătoare. Verdeaţa pădurii, cuburile caselor, valurile mărunte, petele de soare care joacă pe ele. A fost o zi frumoasă, n-o mai doare sufletul. Această zi va trece, cu lumina şi greutatea ci, şi va veni o alta – apăsătoare, po- somorîtă sau poate uşoară, ca dansul fulgilor. Lacul v;: îngheţa, gheaţa se va topi, răsuflarea omului se va. încălzi. De ce nu ne dăm seama ce comori se ascund în noi ? Ce căutăm ? Nici nu putem spune ce anume, dar tot tînjim.

Poate oare să răspundă, cerul albastru, înalt, lumina soarelui, oglinda liniştită a lacului ? Ba tu să răspunzi ! Toţi se grăbesc şi te conving că graba febrilă este sensul vieţii. Graba, setea, stăruinţa... O clipă de mulţumire somnolentă şi ia-o de la început. Această înţelepciune era cu- noscută încă de omul cavernelor şi, urmînd-o, omul rămîne om al cavernei, chiar dacă circulă într-o limuzină modernă sau într-un avion cu reacţie.

De ce nu vrem în primul rînd să ne dorim bi- nele unul altuia ? Frumuseţea lumii este inacce- sibilă celor cruzi. Bunătatea sufletească te obligă să pătrunzi, să compătimeşti, să iubeşti, să înţelegi, să ierţi. Fără aceasta sufletele noastre sînt pietre reci de mormânt, forţa voinţei noastre este cruzimea. Oamenii lipsiţi de bunătate sufletească doresc binele numai în chip

abstract.

2
1
1

1
4

XVI

TRECU PLUTIND un iaht pe lac, trecură norii pe cerul nesfîrşit, trecu nemărginirea cuprinsă într-o zi. Se scuturară florile de mălin, ca fulgii de zăpadă. Melancolie. Cum ieşi din demisolul ei plăcut, Ineta simţi că-i piere pofta de mîncare. Totuşi trebuia să guste ceva, măcar **o** plăcintă, să bea o cafea în barul îngust, de după colţ. Ritma o aştepta să se întoarcă, pentru că voia şi ea s-o şteargă. Pentru prietena ei, Ineta era dispusă să se grăbească, dar o împiedica îmbulzeala. Aşezîndu-se la rînd, se pregăti să-şi caute mărunţişul în portmoneu.

— Să prindem puteri împreună, spuse un glas plăcut de bărbat.

Fără să-l vadă, ştiu că este Andis, prietenul lui Aizsils. îi reţinuse timbrul vocii din ziua cînd merseseră împreună de la piaţă pînă **la** ea acasă. De fapt, o nimica toată. Se salutară însă ca nişte vechi cunoştinţe.

Cafeaua i se păru mai aromată, chiflele mai gustoase. Interesant băiat. Avea un zîmbet blînd, era dezgheţat, dar nu obraznic, de parcă ar fi fost prieteni de cînd lumea.

Povesti că fusese chemat cu o treabă la director, care la rindul său fusese chemat la ministru. Trebuie să se întoarcă din nou acolo peste vreo trei ore. E cam plictisitor să aştepţi, dar n-are încotro.

— Da, aşteptarea e o treabă plicticoasă, spuse Ineta. Uitase cu totul că la demisol o aşteaptă cu nerăbdare Ritma.

— La castel e o expoziţie de artă aplicativă.

Hotărîră să viziteze expoziţia.

— Să încălcăm disciplina de muncă şi să chiulim, rîse Ineta. Zău, nu-i rău deloc... Ritma ? Nu contează. Să rabde şi ea astăzi, de cîte ori nu m-a făcut să aştept.

lată-i, admirînd, umăr lîngă umăr, goblenurile. Cum izbutesc acestea să atenueze povara de veacuri a bolţilor castelului şi întunecimea nişelor. Ziua mohorîtă a rămas doar afară, în suflet e lumină, ba parcă s-a strecurat chiar o mică rază de soare. De la care i se face cald. Un goblen ca acesta să agăţ la mine în cameră ! Vai, dar ce mult îmi place... Astălalt este prea pretenţios. În schimb, cîtă expresvitate !

Ce repede trecură două ceasuri.

— Ei, acum directorul mă aşteaptă ! Nu-i nimic, să aştepte... Trebuie să existe dreptate pe lume – s-a inventat obiceiul ca subalternul să se prezinte la ţanc !

Da, Andis nu seamănă deloc cu ceilalţi. Nu-i ca El, îndrăgostit de propria sa persoană, nu-i un înfumurat ca Otis, nu-i sîcîitor **ca** Ediks, nu-i grosolan ca Rollitis şi nici **ca** Aizsils, atît de închis în el şi enigmatic. Dragostea ? Ineta nu mai este o proastă ca să creadă în ea. Şi ce ar mai putea aştepta de la această viaţă neizbutită ? Cu Andis se simte bine. O măguleşte faptul că a fost băgată în seamă de un tînăr ca el.

La întoarcere, Andis spuse :

— Pe mine mă impresionează culorile. Poate pentru că mecanica, deşi foloseşte metale colorate, este de fapt monocoloră. Cînd s-a zugrăvit

la noi în apartament, l-am rugat pe tata să pună în camera mea tapete de culori aprinse. Chiar dacă nu-i de bun gust, nu-mi pasă ! Iar cînd am să prind cheag, m-apuc să cumpăr tablouri. Nu prea viu colorate. ^a îmi plac. Şi-mi plac peisajele marine, indiferent, **de cine** sînt pictate. N-ai să-mi critici gustul ?

Ineta clătină din cap.

— Nici eu nu sînt specialist în artă. Personal sînt o admiratoare a lui Pauliuk. N-ai auzit de el ? Ei da, despre el nu se scrie. Este un geniu... Nebun, dar o personalitate excepţională, unică. Tablourile lui sînt o feerie, nu pot fi descrise, trebuie să le vezi. Am să-l conving pe bărbatul colegei mele să ne arate o colecţie de tablouri ale lui Pauliuk. Nu vinde nimic, arta este pentru el sfînta sfintelor. Fireşte, e un fanatic...

Este uimitor de plăcut să discuţi cu Andis despre lucruri care-ţi sînt aproape. Nu toţi inginerii rod numai maşini şi îşi **ung** creierul :numai cu ulei de maşină.

— Vă cunoaşteţi din şcoală cu Aizsils ? F. adevărat că ai fost un elev strălucit ?

Andis rîse. Ce degajat se purta, fără ifose, fără artificii.

— E prea mult spus. Băiatului i se părea aşa, pentru că lui îi venea cam greu să înveţe. Uneori – cînd puteam —îi mai strecuram cîte o fiţuică. Pe urmă a căzut rău, s-a făcut zob, a stat multă vreme la pat şi, poftim, s-a apucat de sport, a devenit un zmeu.

Tonul celor spuse suna cam neglijent, cam dispreţuitor. Deşi Inei nu-i plăcu această nepă-

sare, se despărţiră ca doi prieteni. Ineta îi dădu numărul de telefon de la slujbă şi de-acasă – aşa, ca să-l aibă. Nici nu băgă de seamă dacă i-l ceruse Andis sau i-l oferise chiar ea. Parcă avea vreo importanţă ?

Andis îi telefonă la birou. Şi se întîlniră din nou...

Gonim în maşini pe asfaltul cenuşiu, prin văzduhul învăluit în fum, asurzit de urlet, dorind să prindem nu se ştie ce, urmărind nu se ştie ce, ca nişte posedaţi. Cînd apare dragostea, lumea se transformă. Devine liniştită şi duioasă, un zid de nepătruns se ridică între noi şi tot acest uruit, această goană, absurditate, îndărătnicie.

Ineta are atîta nevoie de duioşie, de căldură, de cuvinte frumoase, de mîngîiere. Ar vrea să umple cu această căldură nu numai mica ei locuinţă, ci întreaga lume. Dar dacă va dispărea din nou, se va stinge ? Ce va fi după aceea Ce întrebare stupidă ! Pentru tot ce e frumos se cuvine să plăteşti cu suferinţă. Ce poate ea să mai astepte, în ce minune să mai creadă ? Adevăratul nume al vieţii este obişnuinţa, cotidianul. Ea, una din mulţimea fără număr de femei tinere şi frumoase din acest oraş, a fost uşuratică – uite aş a, şi-a dăruit tinereţea unui vînător de fluturaşi. Şi şi-a zdruncinat sănătatea, dacă e să-i creadă pe doctori, a pierdut, parc-se, posibilitatea de a mai fi mamă. Dar nici n-a dorit-o. La ce bun ? Să se chinuiască ? Mai bine să rămînă singură, fără tot felul de griji, de care veşnic se vaită Ritma.

Şi totuşi doreşte atît de mult să iubească.

Şi să trăiască iarăşi chinul de a pierde ?

Nu, fără suferinţă nu se poate obţine nimic. Nu te doare numai cînd pierzi. Te doare şi în clipele cînd eşti fericit. Simţi cum ţi se strînge inima, cînd stai pe o potecă abia zvîntată, privind în înălţimi, unde un punct minuscul, îmbătat de primăvară, îşi revarsă trilurile pline de dăruire. În timp ce susurul apei repetă odată cu tine cuvintele lui Shelley :

Parcă te desprinzi
De pămînt, uşoară. Bolta o aprinzi . Ca
un nor de pară.
Şi tot cînţi zburînd – cîntecul tău
zboară.[1]

Atunci, cu El, era fericită. Se îmbăta de fericire, de frumuseţea vieţii, dar totodată, de-atîta fericire şi frumuseţe, o durea sufletul...

XVII

SUNĂ TELEFONUL.

Ineta tresare. Argo şi-a ridicat capul şi mîrîie încet. Telefonul sună întruna. Rar o caută cineva pe Ineta. Cu Ediks mai bine să nu vorbească. Acum simte însă că acest cineva vrea să vorbească tocmai cu ea şi că-i va face plăcere.

1 Din poezia *Ciocîrliei,* traducere de Petre Solomon, **Opere** *alese,* Ed. pentru Literatură **şi** Artă, **1957.**

Ineta se scoală de pe divan, îşi bagă picioarele în papuci şi dă o fugă în odaia lui Rollitis. Argo **o** urmează, călcînd zgomotos cu ghearele.

Presimţirea n-a înşelat-o – în receptor răsună vocea sigură a lui Andis. E pe-aproape.

— Nu ştiu de ce, mi s-a părut că te plictiseşti singură.

Ineta rîde scurt, mulţumită.

— Intr-adevăr, mă plictisesc.

— Vin în zece minute !

Ei, chiar aşa de aproape nu era.

Ina îl ameninţă pe Argo cu degetul. Cîinele, care se pregătise s-o urmeze, se culcă fără chef pe covorul mare, strîngîndu-şi vinovat coada. O mustră numai din ochi : „Vezi cum eşti !” Ineta se întoarce în odaie şi se aranjează la repezeală – se piaptănă, se pudrează uşor, îşi dă cu puţin ruj pe buze. Este gata, dar soneria răsună abia peste cincisprezece minute. .Andis răsuflă greu, a mers repede din cauza gerului. Cu siguranţă că a venit pe jos de la Agenskalna.

Işi scoate neglijent cojocul şi aruncă pe cuier căciula, netezindu-şi cu mîinile părul blond.

— Camera ta este **un** adevărat colţ de rai după strada îngheţată.

Ineta îl întreabă dacă nu vrea o cafea.

— Mulţumesc. Mai bine un ceai fierbinte. Vin cu tine la bucătărie, să despic nişte surcele.

Ineta e veselă, se simte bine.

— Noi avem gaze. Poţi să-mi cauţi chibritele.

— Sînt gata să-i fur focul lui Zeus de sub nas !

Beau ceaiul din cam uriaşe, înfulecînd fur-securi. Andis se jură că, în sfîrşit, i s-au încălzit

toate oasele, ba chiar şi inima.

Ineta îl ameninţă cu degetul.

— începi cu aiurelile !

— E adevărul adevărat ! Andis dă din cap atît de tare, încît părul des, blond îi cade şuviţe pe frunte.

De mult de tot, în fragedă copilărie, cînd Ina nu mergea încă la şcoală, se-ntîmplase în chip cu totul neobişnuit ca mama să aibă o clipă de răgaz. Veşnic era ocupată, alerga de colo-colo, dar iată că în duminica aceea n-avea de lucru. Elga se dusese, parcă, la cinema, Ina era bolnavă. Stătea în pat, bea lapte cald cu miere şi se milogea : „Mamă, povesteşte-mi ceva, mă plictisesc !“ Şi mama, trăgîndu-şi un scaun lîngă pat, începu să povestească.

A fost odată ca niciodată o fată. Oamenii socoteau că nu-i prea zdravănă la cap. Chiar pe vreme însorită se uita îngîndurată la cerul atît de îndepărtat, tînjind că nu poate zări ceva acolo... Dar ce voia să zărească ? Păi, zicea că vrea să vadă minunea cea nemaivăzută, minunea ne- maiîntîlnită. Credea că într-o zi senină se poate ajunge la ea, numai că drumul s-a pierdut undeva dincolo de soare. Era atît de nefericită, încît ai fi zis că se stinge de dor...

Lumea rîdea : ca să vezi ce-a născocit, nici unui muritor nu-i este dat să vadă ce se află în zarea îndepărtată. Ar trebui să sfîrşească odată cu prostia asta şi să-şi caute mai bine un mire de treabă.

Fata se **întrista** însă tot mai tare şi se ofilea. Cu cît era ziua mai luminoasă, cu atît mintea i se întuneca mai rău.

Şi iată că din mare (fata locuia chiar pe ţărm, într-o căsuţă veche) ieşi o dată o bătrînică încovoiată şi spuse că ea ştie cum se poate vedea minunea, dar că mintea şi ochiul nu sînt în stare s-o cuprindă. Şi o învăţă bătrîna pe fată să se spele bine-bine, să-şi pună o cămaşă de în, să-şi lepede din suflet toată durerea, grijile negre, dorinţele, să nu lase decît visul pe care-l avea. Cînd soarele are să se coboare în mare, pe apă va apărea o cărare şi, dacă fata va fi curată şi-şi va lepăda din suflet toată povara dorinţelor şi gîndurilor pămînteşti, o să ajungă atît de uşoară, încît va trece pe această cărare pînă în zarea cea îndepărtată. Fata o ascultă şi se făcu atît de uşoară, încît se putu ţine pe cărarea aceea ţesută de razele soarelui în asfinţit. Şi-i mai spuse bătrîna că drumul va fi lung şi greu şi n-are voie să-şi ia nimic cu **ea,** nici o fărîmă. Cît de tare se grăbea fata, tot soarele apunea mai repede şi pierea dincolo de mare. Abia apucă să ajungă la ostrovul de argint. Acolo totul era din argint curat, dar oamenii tot nefericiţi erau şi nu puteau părăsi insula aceea – greutatea veşmintelor de argint i-ar fi tras la fund. Pe fată argintul n-o ispitea, şi la sfîrşitul zilei următoare porni după soare. Pînă se lăsă noaptea, izbuti să ajungă la ostrovul de aur. Acolo toţi umblau îm- brăcaţi în aur, mîncau şi beau din vase de aur, dar fata iarăşi nu luă nimic cu ea, gîndindu-se numai la minunea nemaivăzută. Şi de aceea putu iarăşi să păşească pe mare, fără să se înece. Aşa

ajunse la ostrovul de almaz. Aici totul sclipea în culorile curcubeului, totul strălucea de-a dreptul, iată unde avea să se ivească, pesemne, minunea cea nemaivăzută.

Dar tristeţea din sufletul ei rămase neclintită. Băgă de seamă că poteca ţesută de soare merge pe apă tot mai departe şi pricepu că nu poate să rămînă aici. Prinţul ostrovului de almaz o ceru însă de nevastă şi spuse că va merge împreună cu ea. Prinţul era frumos, rostea vorbe duioase şi-i aruncă pe umeri un văl de almaz. Fata prinse a străluci precum soarele. Mînă în mînă, porniră pe cărarea de soare. Prinţul pieri pe dată, iar fata se cufundă pînă la piept în mare. Soarele apuse şi o lăsă pe o piatră de pe mal, plîngînd amarnic.

Aşa stă şi plînge acolo pînă în ziua de astăzi, pentru că nu se poate despărţi de vălul de almaz. La asfinţit încearcă să meargă după soare şi de fiecare dată se cufundă în mare. Sînt zile cînd plînge fără-ncetare şi atunci cerul este posomorît. Şi iarăşi încearcă să treacă şi iarăşi varsă lacrimi.

Nu i-a fost dat astfel să afle că ultimul drum ar fi dus-o pe ţărmul unde înverzeşte iarba şi înfloresc florile, pentru că minunea cea mai neîntîlnită este viaţa.

Cine i-o fi povestit mamei această poveste ? Doar n-o fi născocit-o ea singură ?

Ei nu încercau să filozofeze în mod deosebit, nu căutau subiecte pentru „discuţii intelectuale“. Totul se desfăşura firesc, de la sine. Cuvintele nu mai însemnau nimic.

Abajurul roşu ca focul al lampadarului stingea zgomotul trenurilor îndepărtate, estompa colţurile ascuţite ale mobilelor, contopind lumina cu umbrele. Andis povestea despre mare, despre scăldatul în valuri, cu glasul său egal, domol.

— Acolo sînt pietre, e greu să intri, în schimb apa e curată. O stîncă mare iese la iveală din apă. Vara, pe căldură, cînd piatra se încinge, e atît de plăcut să te cocoţi pe ea, să te întinzi ca o focă. Cînd ai neplăceri la serviciu – şi cum să scapi fără ele – te bagi în apă şi parcă speli totul de pe tine. Viaţa ţi se pare atunci nu numai suportabilă, ci chiar minunată... la fel ca după ceaiul tău.

— Pentru oasele tale îngheţate de apa mării.

— În schimb, mi-e inima caldă...

Îşi zîmbiră unul altuia. Ineta întinse mîna **ca** să ducă la bucătărie ceştile goale. Degetele li se întîlniră. Amîndoi întoarseră capul stingheriţi, ca şi cum ar fi fost prinşi cu ceva neîngăduit. În cameră se lăsă o tăcere încordată. Neştiind ce să mai facă şi ce să mai spună, încercau să nu se uite unul la altul.

— Am să duc cănile, spuse ea în cele din urmă.

— Ina...

— Andis !

Tava căzu pe jos cu un zăngănit. Şi iată că veni în zbor fericirea, patima. Undeva în depărtare se topiră străzile încleştate de ger, cozile de la magazine, cele opt ore de lucru.

Andis se dezmetici, cînd genele Inei îi

gîdilară umărul.

— Uite, ai şi început să te nelinişteşti.

— Ina, trebuie să-ţi spun sincer...

— Taci ! Mai bine taci ! Eşti la mine.

Da, e aici, e fericit. Lumea întreagă este acum aici şi numai aici. Perne roz, cearşafuri roz, piele trandafirie...

Din gîndurile eroilor romanului şi ale autorului

Zile trecătoare ! Ceaţă pufoasă, mîngîietoare – păstrătoarea unor dulci taine, caldă, ca şalul mamei. Iată că gerurile au sfîşiat albastrul strălucitor al cerului, au- presărat pămîntul cu fulgi albi, şi inima mi se umplu de bucurie. Pe urmă veni dezgheţul, ploaia, vîntul de primăvară, nici n-ai prins de veste, şi iată lunca verde, iarba, lăstarii ruginii, vrăbiile bătăuşe sărind pe o grămadă de nisip. Gardul nostru s-a împodobit cu ciorchinii violeţi ai liliacului. Într-o noapte, am plecat cu Andis departe, afară din oraş, să ascultăm privighetorile. Doamne, ce multe erau ! Noaptea era răcoroasă, spre dimineaţă pe iarbă căzu bruma îngheţată. Andis îmi aruncă pe umeri o jachetă groasă, iar eu mă lipii de pieptul lui.

Mi-era cald, auzeam pulsaţiile sîngelui ! Privighetorile cîntau, de parcă înnebuniseră. Nu se poate să dormi într-o noapte ca asta, nu se poate... Soarele roşu ca focul răsări ca o minune deasupra lumii. Am coborît **în** demisolul meu, dansînd aproape, şi m-am ciocnit de Ritma – adevărat, era ziua ei – Ritma care iarăşi se văicărea de ceva. E caraghios s-o auzi că se plînge de viaţă într-o lume atît de minunată. M-a pufnit chiar rîsul, zău că n-am vrut s-o jignesc, dar mi-au dat chiar lacrimile de rîs. Ritma spuse :

— Parc-ai fi un clopoţel de argint... Ştu cine eşti...

Un glas furios, din afară :

— Naiba să vă ia ! Mult am să mai ascult asemenea prostii ? Ciripeli despre ceaţa mîngîietoare, aiureli despre privighetori. Mie sămi daţi concepţia autorului – poziţia lui limpede, fără ambiguităţi. Cînd colo, femeile astea se învîrtesc şi trăncănesc tot felul de fleacuri.

Ina, ruşinată :

— Atunci Ritma mi-a spus : „Văd că în dragoste îţi merge nemaipomenit. Nu ştiu însă cît ai să dansezi !” Eu nici nu pretind să dureze. Sînt pur şi simplu fericită...

Kărlis Aizsils :

— Adeseori mi se-ntîmplă să văd tot felul de lucruri neobişnuite. Aşa m-am mutat de pe motocicletă pe o „Volgă“ de serviciu, rulez pe asfalt. În faţa mea gonesc automobile „Ceaika“, „Z.I.L.“, „G.A.Z.”, pe lîngă mine trec şuierînd camioanele, automacaralele „Ural-

375”, tractoarele „Kiroveţ K-700” şi basculantele –

:
2
2

o necuprinsă armată de mijloace tehnice. N-ai pe unde s-o coteşti din drum. Are dreptate Saşa cînd spune că trebuie să punem mai repede stăpînire pe această forţă uriaşă, deocamdată ne rostogolim înainte doar din obişnuinţă. Arbitrii...ei nu trebuie să semnalizeze, să-şi fluture steguleţele...

Ce folos dacă ei procedează după regulile vechi, ca pe timpul cînd pe traseu mai mirosea încă a năduşeală şi forţa muşchilor hotăra totul ? Pe-atunci mai putea depinde ceva de gimnastica muşchilor. S-au învechit regulile, formulele, felul de a gîndi. Timpul nu aşteaptă, ci sporeşte viteza.

,,Dă-mi un nou catalog”.

„Să se pună în conformitate, înainte de tipărire... „

XVIII

„VOLGA” NOU-NOUŢĂ aleargă sprintenă pe şosea. Roţile împroaşcă apă murdară cînd nimeresc în hîrtoape. În schimb pe cer. ca printr-o minune, nu se vede nici un norişor, Soarele încălzeşte şi usucă.

Vara trecuse, aproape pe neobservate. Fusese atît de rece, neplăcută, cu apă ca gheaţa, încît dacă te scăldai în ea, răceai sigur. Aizsils se băga în apă numai fiindcă se baza pe organismul său călit. Aşa încît septembrie nu se prea deosebea de iulie sau august, doar calendarul amintea că, aşteptînd vara cea însorită

şi călduroasă, ajunseseră în toamnă. Se spunea că tăriile cerului care aici, în Letonia, se revărsau, deasupra Africii secaseră cu totul. Sahara se crăpase, adevărată calamitate, iar în Letonia ogoarele înotau în noroi, drumarii dădeau din colţ în colţ, dezorientaţi, temîndu-se să nu fie spălate drumurile din piatră spartă, să nu se degradeze de tot îmbrăcămintea şoselei. Iată de ce se deplasează în viteză inginerul Kărlis Aizsils, trimis special de conducere, ca să se convingă dacă parcul de maşini local utilizează cum trebuie toată tehnica pusă la dispoziţie de stat, dacă pot fi menţinute în bună stare drumurile peste care s-a revărsat potopul din tăriile cerului.

Îndeplinindu-şi obişnuita misiune, se întoarce la Riga. De obicei nu circulă cu autoturismul, aşa s-a întîmplat de data aceasta. Are timp destul, ar putea să treacă pe la Ina. Nu s-au văzut de-o veşnicie. De cîte ori a căutat-o, nu-i de găsit, cine ştie pe unde umblă... Iar chiaburaşii ăştia, neamurile ei, fac nişte mutre cam curioase. Berts a dispărut şi el, de parcă l-a înghiţit pămîntul. „Titurga" e în agonie. E drept, Saşa a obţinut să treacă la colhozul Rambekas clubul, cu întregul său inventar, altfel ar fi fost de rău. Şi aşa fostul preşedinte este tîrît pe la procuratură.

în familia Gudermanis ceva nu merge. Păcat de Berts. Lăsat de capul lui, băiatul o s-o ia pe căi greşite.

Motorul duduie. Prin fereastra deschisă intră aerul proaspăt.

După ce trec de răspîntia de la Tukume,

ajung pe şoseaua Jurmala. Aici drumul de ţară e numai gropi. „Volga” este aruncată dintr-o parte în alta şi şoferul reduce viteza.

În jur, pădure. La lizieră, lîngă un „Jiguli” vişiniu, cîţiva culegători de ciuperci întîrziaţi. Deşi sosiţi tîrziu, au fost norocoşi, au coşurile pline (nici nu-i de mirare după asemenea ploi), se pregătesc de plecare. Deodată Aizsils o zăreşte pe Ina printre ei.

Îl apucă pe şofer de umăr.

— Opreşte ! Sînt nişte cunoştinţe !

Şoferul are pesemne planurile lui, ar fi vrut să ajungă mai repede la Riga. Trage la marginea drumului, nemulţumit. Aizsils sare din maşină şi fuge, ca un nebun, spre automobilul „Jiguli”.

— Salut culegătorii de ciuperci, spune cu glasul lui obişnuit, deja liniştit.

Culegătorii sînt trei la număr : Gudermanis, nevastă-sa şi cumnata. Berts lipseşte, nu se vede nici Ediks. Pînă şi pe Argo l-au lăsat acasă. Entuziasmul nu este reciproc. Helga mormăie ceva drept răspuns, Rollitis aruncă un „ciao” odată cu fumul de ţigară. Numai Ineta se arată prietenoasă.

— Ce, ţi-ai cumpărat o „Volgă” ? întreabă ea.

Aizsils dădu din cap şi se uită la Rollitis şi Helga, care băgau în portbagaj coşurile pline cu ciuperci. Observă chiar că Rollitis o împinse brutal pe nevastă-sa. Aşa ceva nu se întîmpla înainte.

— Dacă vrei, te duc eu, Ina, îi propuse încet.

Ea, la fel de încet :

— Nu pot să-i las singuri. Nu pot... Karlen, vino cu noi. Ai pe cineva la volan.

Şi cu ochii atît de rugători !

Rollitis posomorit, cu glas surd :

— Ei, ce mai întindeţi pelteaua ? Sau aici, sau acolo !• „Jiguli“ o să depăşească „Volga” ta.

— Fie, hai să fac şi eu o plimbare cu maşina asta grozavă.

— Urcă...

Invitaţia oficială nu era foarte amabilă, dar Aizsils înţelegea că acum, cînd soţii aminteau un ghem şuierător de şerpi, nu se putea aştepta la altceva. îl rugă pe Rollitis să aştepte, ca să dea dispoziţiile necesare şoferului.

— Semnaţi foaia de parcurs, tovarăşe inginer, şi, în timp ce Aizsils scria, şoferul se informă : Veţi fi astăzi la direcţie ?

La cuvintele „tovarăşe inginer“, Ineta îl cercetă cu atenţie pe Aizsils. Surprinzîndu-i privirea, el îşi dădu seama că de fapt nu le povestise niciodată nimic acestor oameni despre el.

— Nu voi fi, răspunse Aizsils. înţelegea care este rostul întrebării – atunci şi şoferul poate „să nu fie“.

Mulţumit, şoferul se întoarse la maşină şi, pînă să învîrtească Rollitis cheia de contact, „Volga” dispăruse. În urma ei sări un jet de apă murdară, soarele zîmbea. Aizsils se grăbi să-i deschidă Inei portiera.

XIX

„POATE CA E MAI BINE, se gîndi Aizsils,

aşezîndu-se lîngă Ineta. În «Volga» ne-ar fi deranjat prezenţa unui străin, aici măcar se bucură că sînt lîngă ea... indiferent din ce motiv.” Tot îl mai încălzea amintirea acelui „Karlen”.

Drace. ce-o fi cu Rollitis ? Accelerează ca un turbat, parcă s-a dezvăţat să schimbe vitezele, învîrteşte volanul fără rost. Nu cumva duhneşte a coniac ! ?

Intrînd pe şosea, Rollitis face un virai brusc şi roţile din spate sînt gata-gata să nimerească în şanţ...

Helga deschide gura pentru prima oară :

— Vezi să nu dai în vreo groapă.

Glasul ei nu e provocator, ci mai degrabă sună ca o avertizare.

Rollitis :

— Ticăloasele sînt tocmai bune de aruncat în groapă !

Frumos răspuns ! Ineta, încercînd parcă să prevină scandalul, întreabă :

— Prin urmare, eşti inginer, Karlis ? Şi eu care credeam că eşti şofer...

S-ar fi putut supăra, dar Aizsils înţelege că fata nu se gîndeşte acum la vorbele pe care le rosteşte.

— În primăvara viitoare îmi dau lucrarea de diplomă.

Rollitis : -

— Şi cît or să te plătească pentru ingineria ta ?

Aizsils ridică din umeri.

— Un muncitor primeşte mai mult.

Rollitis, cu bucurie răutăcioasă :

— Orice om cu cap îi .întrece pe păduchioşii ăştia de ingineraşi. Chiar şi un camionagiu. Un om deştept n-o să-şi tocească pantaloni' pentru o hîrtiuţă. Ei sînt buni numai să înveţe, tocilarii, dar fără noi, cei care muncim, ar crăpa toţi de foame, noi tragem tare şi pentru' ei...

Ineta îl apucă pe Aizsils de mînă. N-are decît să aiureze Rollitis cît pofteşte, el are să tacă şi fără această rugăminte mută a Inei. Maşina înaintează în zigzaguri. Destul de periculos. La fel merg şi gîndurile lui Rollitis, deşi într-c direcţie bine cunoscută.

La el totul se învîrteşte în jurul aceleiaş, axe – avantajul material. Studiile, avînd în vedere faptul că nu costă mult, nu fac nici două parale. Deşi întreţinerea instituţiilor de învăţămînt îi atinge bine pe cetăţeni la buzunar... Poate ar fi cazul să se desfiinţeze ? Sau elevii şi studenţii să fie obligaţi să suporte aceste cheltuieli ? Măcar în parte ? Dar ce-o să se facă deştepţii de teapa lui Rollitis fără oamenii învăţaţi ? Pe cine să tabere atunci, sărăcuţii ? Gîndirea nu e preţuită de ei numai şi numai pentru că n-are un preţ, nu poartă o etichetă, ca toate mărfurile. Altceva ar fi dacă s-ar înfiinţa plata pentru gîndire. O, atunci Rollitis ar începe cu siguranţă să preţuiască gîndirea, ar deveni un lucru scump, cam cît o servantă sau un covor...

Rollitis continuă să latre întruna. Cu răutate, duşmănos, de parcă l-ar îneca fierea.

Din fată vine o maşină de la controlul circulaţiei.

Rollitis :

— Sticlesc sticleţii !

x Helga, cu fereală :

— S-ar putea să caute pe cineva, să verifice. Pot să ne oprească şi pe noi. Vrea să-i dea de înţeles lui Rollitis că nu strică să fie prudent.

— Să-i ia dracu...

După podul Buldura începe să accelereze nebuneşte. Helga tace. Îşi dă seama că bărbatu- **său** o să turbeze şi mai tare dacă îi face vreo 'observaţie, stă şi se ţine de scaun. Aizsils simte cum degetele Inei se înfig tot mai tare în mî- neca **lui.** Chiar aşa, pot foarte vşor să se facă praf, există toate condiţiile : de undeva s-a ivit un norişor pe cerul însorit, a început să bureze, asfaltul e lunecos, iar Rollitis goneşte tot mai tare. Acum se face o curbă la dreapta – **Aiz**sils cunoaşte foarte bine drumul – aici ar trebui să reducă viteza. Şi Helga îi aminti că trebuie să cotească.

Rollitis :

— Ştiu eu pe unde trebuie să merg ! Iar dacă ţie ţi s-au sucit minţile, n-ai decît s-o coteşti tu !

Dar tot a cotit unde trebuie. Deşi e nervos. deşi e beat, (Aizsils află după aceea că ,,la ciuperci” Rollitis golise singur o sticlă de coniac), înţelege totuşi pe unde trebuie **s-o** ia.

Iată însă că le-au ieşit în cale oameni cu bastoane dungate. Au oprit maşina care circula cu viteză nepermisă în perimetrul oraşului. Un membru al patrulei ridică bastonul. Rollitis frînă cu zgomot şi se smuci spre dreapta. Automobilul zvîcni într-o parte, gata-

gata să se răstoarne, şi o coti de pe strada principală, lovind motocicleta unui invalid... Helga scoase un strigăt înăbuşit, Rollitis aruncă un cuvînt neînţeles, caroseria pîrîi, geamul lateral din stînga se sparse, Ineta se feri, fără să scoată o vorbă, şi căzu în braţele lui Aizsils. Rollitis schimbă în viteza a doua, acceleră... viteza a treia, a patra... În urma lor, oamenii făceau semne, strigau, fluierau, dar maşina o şterse.

Iarăşi o curbă bruscă. Rollitis execută manevra, gonind cu viteză spre casă. S-a trezit de tot din beţie.. Helga, cu mîinile încleştate de scaun, geme din cînd în cînd... e palidă, speriată. Din afară zbîrnîie 'ceva. În motocicleta aceea poate au avut de suferit oameni sau poate nu... aici nu se aude decît un zbîrnîit. Geamul lateral e ca o pînză de păianjen, dar nu s-a fărîmiţat.

Porţile sînt larg deschise. Totuşi Rollitis a atins stîlpul cu partea dreaptă, rămasă intactă, de parcă şi-ar fi pierdut simţul distanţei. în mijlocul curţii puse o frînă atît de bruscă, încît toţi fură aruncaţi înainte. Helga se tîrî din maşină. Şi începu să ţipe :

— Eşti nebun de legat... ticălosule... ai făcut-o înadins, ai, înadins ? Ai vrut să mă... ai vrut să mă omori... Te-ai tot socotit cum s-o faci, pe şest... Ucigaşule !

Rollitis coborî nesigur din maşină, clătinîndu-se, se apropie de portbagaj, îl deschise, azvîrli cu o forţă neaşteptată coşurile pline. Ciupercile se împrăştiară prin curte.

— ...ai vrut... să mă omori...

Rollitis smulse afară cricul.

— N-am vrut... dar am s-o fac !

Scoase un urlet şi îşi avîntă braţul. Helga înlemni, tăcută. La fel şi Aizsils cu Ineta. A fost însă ultima izbucnire a lui Rollitis, braţul i se muie, cricul căzu cu zgomot pe piatră, iar el se lăsă greoi pe portbagajul deschis. Helga se făcu nevăzută pe uşă. Aizsils se repezi la Rollitis, îl apucă de umăr.

— Linişteşte-te !

Rollitis era mai mult decît liniştit : greu, ca un sac cu făină, cu ochii tulburi. Părea că trăieşte, dar nu înţelege nimic, pe urmă, deodată, scoase un horcăit... Aizsils îl trase pe scaunul din faţă, îl rezemă de spătar şi-i strigă Inetei :

— Telefonează la „Salvare“. Spune că-i vorba de un infarct.

Ineta plecă fuga. Chipul lui Rollitis era vînăt, horcăia tot mai tare, pe buze îi apăruseră băşicuţe de salivă. Nu-l puteau ajuta decît medicul şi spitalul... Unde o fi dispărut Ina ? Ea reuşise să obţină imediat legătura, dar în asemenea cazuri timpul trece înfiorător de încet. În sfîrşit, Ina se întoarse. Helga nu ieşi din casă.

*

— Au făgăduit că vin repede, spuse fata, gîfîind. Dar el, cum se simte ?

Avea glasul îngrijorat. Ii trecuse furia. Aizsils se gîndi că femeile mai păstrează încă

străvechea lege cavalerească – să nu – loveşti pe cel căzut ! Bineînţeles, nu toate.

Iată şi „Salvarea“. După ce pufăi în stradă, maşina pătrunse în curte. Un bărbat în halat alb se dădu jos, îl examină în fugă şi spuse

— n luăm cu noi.

Aizsils îl ajută să-l întindă pe Rollitis pe targă şi s-o bage în maşină. În curte se adunaseră destul de mulţi curioşi, care se îmbulzeau, dar de ajutat nu se grăbea nici unul, ba dimpotrivă, dacă-i chemai, dădeau să plece.

Medicul, sau poate infirmierul, îi spuse Inetei :

— Sînteţi soţia ? Puteţi veni cu el.

Ineta se fîstîci :

— Sînt cumnată. Soţia... e bolnavă...

— Atunci veniţi dumneavoastră.

Ineta se întoarse spre Aizsils :

— Bagă maşina în garaj şi dă-i Helgăi cheile.

„Salvarea” plecă cu Rollitis şi Ineta. Acum atenţia mulţimii de gură-cască se mută asupra automobilului avariat. „Ia te uită la aripă, e julită toată partea aia, iar geamul s-a zobit.” Va fi nevoie de o reparaţie serioasă, dar nu era nimic catastrofal, aşa cum li se păruse în clipa ciocnirii. Aizsils închise repede maşina în garaj, adună chiar şi ciupercile risipite. în orice caz, coşurile nu erau goale. Urcă la etaj, sună o dată, de două ori, de trei ori. O fi făcut şi ea un atac de cord ? În sfîrşit, Helga îi deschise. Se opri în uşă, luă cheile, coşurile cu ciuperci şi, fără o vorbă, fără să-i mulţumească măcar, îi trînti uşa în nas...

XX

SCĂPÎND DE AIZSILS, Helga se descotorosi cu nepăsare şi de ciuperci. Zvîrli pur şi simplu coşurile în bucătărie.

Apoi se întoarse în cameră şi se trînti din nou în fotoliu.

Avea un gol în cap. Uneori în acest gol se auzeau picăturile de ploaie care băteau în geam, apa care se scurgea cu zgomot în burlane. Ploaia trecu, sub fereastră se auzi zgomotul unui taxi – se întorsese Ineta. întunecimea care se lăsase nu se mai risipi, ba se îndesi mai tare – se înserase.

— Vin de la spital, spuse Ineta.

Helga ridică încet capul, aruncîndu-i o privire posomorîtă.

Ineta se aşeză lîngă masă. Nu se apucă să aprindă lumina, nu ştia în ce ape se scaldă soră-sa. Trebuia să afle totuşi ce-i cu bărbatul ei.

— Stă prost cu aorta, stenocardie şi altele. Probabil că nu s-au lămurit încă nici ei. Mîine va trebui să treci pe-acolo.

Helga o întrerupse, cu un glas cît se poate de liniştit :

— Ce, mai trăieşte încă ?

Ineta îşi pierdu cumpătul.

— Ce-ai spus ?

— Mi-a fost groaznic de frică azi în pădure. Cînd a ridicat fierătania aceea... Nu mă duc !

Ineta încercă să-şi păstreze calmul.

— Şi mie mi-a fost teamă. Dar am mers cu voi, pentru că m-ai rugat, deşi ce-am fi putut

să facem noi, două femei ? Rollitis este puternic. Am să merg cu tine şi la spital. Omul...

— Un animal ! Un dobitoc ! strigă Helga strident.

— N-ai pic de milă !

— Am să fiu şi mai şi ! N-are decît să crape, să nu mai ^n prilejul să-l mai văd vreodată 1

— E tatăl lui Berts ! Ţi-a fost bărbat atîţia ani.

— Bărbat... o îngînă Helga. Un tiran, un călău ! Atîţia ani... nu-mi aminti măcar de ultimele luni. Dac-ar fi trebuit să dormi cu el ! Mi se întoarce stomacul pe dos...

— Te întîlneai cu Ediks, rosti sfios Ineta. Dar nu făcu decît să toarne gaz peste foc.

— Ei şi, mă întîlneam... Mă doare-n cot de Ediks şi de toţi ca el ! Dacă nu mă vrea, n-am să mă rog de el. Şi tu ce trebuia să sări atunci ! Parcă te-a ciupit atît de tare sau... Ai ţipat, ai făcut un tărăboi, să te-audă lumea-ntreagă... a fost aşa bine pînă atunci, ne înţelegeam de minune, iar acum a dat bir cu fugiţii. Din cauza ta nu se mai arată, de tine -îi e ruşine. N-ai decît să te bucuri !

Ineta se înroşi de mînie.

— Iar tu eşti gata de orice, numai ca să nu-l pierzi pe Ediks al tău. De ce-ai făcut scandal atunci ? Eu i-am dat la o parte labele alea prea lungi, doar atît.

— Ei, mi-a sărit muştarul. Nici nu-mi trecea prin cap că şi ăsta-i la fel de ticălos. Puteai să-mi spui mie, fără Ediks. M-aş fi înfuriat, dar îmi trecea, l-aş fi ţinut mai strîns. Şi totul ar fi mers ca înainte

— Dar eu nu mai voiam să fie ca înainte. Şi P.u m-am plictisit, era înjositor şi pentru mine.

— Vai, prinţesa ! Ei, simte-te acum la înălţime. Ediks a spus că s-a săturat de mine, pe tine te vrea... -

— Mi-eşti soră...

— Soră ! Soră ! ' Din copilărie ai făcut fasoane. Eu a trebuit să fac rost de o cameră bună pentru tine de la Rollitis. Să fi încercat tu, să vezi cum e... De-acum încolo pofteşte şi-ţi r.umpără_singură lemne, plăteşte-ţi gazele, lumina şi tot restul. Eşti prea răsfăţată... să n-o atingi cu degetul, că dă din copite. Prinţesa ! Parcă nu te-ai fi tăvălit cu docentul tău...

Ineta rămase cu capul strîns între palme. Oare te simţi mai uşurat dacă umileşti aşa pe altcineva – pe propria ta soră ?

Helga însă nu se mai putea opri. Poate că - aşa se uşura, revărsa în afară tot ce o sufocase cit timp stătuse' singură aici. Şi parcă nu atît pentru soră-sa striga acele cuvinte, ci *în general.* Era la fel de sinceră şi în neruşinarea ei, şi în deznădejde. Cuvintele erau răutăcioase, dar ascundeau un fel de panică. Uneori izbucnea în rîs. Un rîs sec, ca o tuse de ofticos.

— De la început mi-a fost silă de Rollitis, ca de **o** salată acrită după **o** beţie. L-aş fi pus pe liber dacă nu era atît de răzbătător şi plin de bani, dar am fost nevoită să mă pricopsesc cu un copil **ca** să-l oblig să mă ducă la ofiţerul stării civile. Eram încă tînără, puteam să mai trăiesc. Dacă eşti proastă, te laşi trasă pe sfoară. Pe Rollitis l-am ţinut în frîu, banii mi-i aducea mie. Ştiu bine cît valorez... Dacă am

bani, îmi găsesc eu un bărbat mai bun ... pentru care am să fiu regină. Să-ţi fie de învăţătură... Că şi tu eşti descurcăreaţă, am văzut eu cum te îmbrăţişai cu Kărlis în spatele meu. în spatele meu n-ai s-o faci tu, eu o ştiu pentru mine, s-o ştii şi tu, pentru tine. Mi-ai încurcat socotelile cu Ediks şi eu pentru asta... Dacă vrei, n-ai decît să dai fuga la Rollitis la spital, carnetele de economii sînt la mine. De-ar da ortul popii mai repede, mi-a mîncat viaţa, nătărăul ! He-he... Crezi că n-am ini- mă-n mine ? Dar dacă cineva îşi trece tot timpul cîrpa murdară peste inima ta... Nici nu mă gîndesc să dau pe la spital. Te prefaci că eşti bună ! He-he ! Eşti o ticăloasă, mi l-ai suflat pe Ediks ! N-ai vrut... s-o spui la alţii... Lumea este o groapă de lături, chiar de-ai vrea să trăieşti ca un om, nu te lasă dobitoacele astea ! Eu pe voi... toţi... he... Ce te holbezi la mine, nu mă las călcată... sînt mai rea decît toţi ? Dar cine **e** bun ? Parcă pe mine nu mă durea sufletul cînd altora le mergeau toate din plin ! Există cîte una care nu mişcă un deget – şi i se aştern flori la picioare, iar eu trebuia să mă culc cu cine ştie ce lepădătură... Singură trebuia să-mi fac totul, absolut totul, mama nu-mi cumpăra nici măcar lenjerie de mătase. Pentru o rochie, trebuia pe urmă să fac un raclaj. Cîştigă, chiar de-ar fi să te duci să spargi lemne... Iar Rollitis este cel mai josnic dintre toţi. I-aş pune nişte otravă în mîn- care. Nu scapă el, . o mierleşte !...

Helga ' aproape că răcnea, gîfîia, se îneca şi tuş ea.

Ineta spuse :

— Lasă-l pe Rollitis. Probabil că, într-adevăr... nu mai scapă. Ţi-a rămas Berts. Pe el nu-l poţi urî. Lui să nu-i spui nimic, lasă-l pe el să fie mai bun...

Helga sări în picioare şi se repezi la soră-sa, agitîndu-şi pumnii : '

— Ştiu eu mai bine ce să fac cu Berts ! Nu mă învăţa, nu mă învăţa tu pe mine... scuteşte-mă de sfaturile tale inteligente. Ţine-ţi gura ! Ştiu şi singură... Mai bine l-aş fi înecat ! – Ineta nu-şi putea crede urechilor. – Sînt încă tînără, iar feciorul mă ţine de fustă... mă socoate bătrînă.

Intr-adevăr, în clipa aceea arăta ca o vrăjitoare furioasă, bine îndopată. Ineta nu i-o spuse, pricepînd că-i mai nimerit să tacă. Oare chiar crede ce spune ? ! Nu, altceva trebuie să fie – ani de-a rîndul a copt buboiul şi acum a spart. Cînd o să-şi vină în fire, va gîndi altfel. Cel mai bine este să plece. Fără să răspundă surorii sale care vocifera întruna, Ineta ieşi din cameră. În coridor cineva îi atinse blînd mîna. Argo. Cîinele simte că nu-i a bine, s-a vîrît într-un colţ al bucătăriei, iar acum se lipeşte de Ineta – singurul om din casă de care este legat. Ineta îl mîngîie pe spinare şi cîinele se luă fuga după ea. La ea în cameră se simţiră amîndoi mai liniştiţi. Dincolo, Helga tot mai fulgera – se răfuia cu ea însăşi. Ineta vru să-l răsfeţe pe Argo cu o bomboană, dar cîinele, deşi amator de dulciuri, n-o mîncă, se tot ghe- muia la picioarele ei.

„O să strige cît o să strige, o să-i treacă fu-

riile şi-o să se domolească”, îşi zise Ineta. Că doar nu se poate să fie chiar atît de josnică cum pare. Şi totuşi e ciudat, dar s-ar părea că nu-şi cunoaşte deloc sora. Dintotdeauna ele două s-au comportat, au gîndit şi au trăit în alt fel, fiecare în felul său.

Din nou răsună de-alături un urlet fioros, ceva zbură, căzu. Bine că Helga e singură, că nu-i răspunde răcnind Rollitis – pesemne că n-o să mai răcnească niciodată – bine că Berts nu-i acasă – pe unde-o fi hoinărind aşa de tîrziu ? – dacă nu-i ripostezi, omul se potoleşte mai repede.

Cîinele scheuna încetişor. Inetei îi dădură lacrimile. Măcar de-ar fi trecut Andis astăzi pe la ea ! Ba nu, acest lucru ar fi înfuriat-o şi mai rău pe Helga. Acum totul o enervează, mai bine să nu-i aducă aminte de existenţa ei. Pe stradă, ca o ultimă lumină de speranţă, arde un bec slab. Şi cerul îşi prefiră lacrimile...

XXI

TRECURĂ CîTEVA ZILE şi, aşa cum se nimeriseră în vara aceea, au fost mai mult ploioase decît însorite. Rollitis se afla în spital, ieşise la suprafaţă, medicii fuseseră la înălţime. Era conştient, de vorbit vorbea – foarte încet, fără chef, fără să manifeste vreun interes pentru ceva anume. Ineta venea să-l vadă, îi aducea flori, mere, suc de portocale – nu-i spuse nici măcar „mulţumesc“. Ce simţămînt apăsător. Şi Aizsils venise cam

abătut. Era de neînţeles de ce apăruse el, i se făcuse, într-ade- văr, milă de Rollitis ? Nu se grăbi să plece. O ajută pe Ineta să-l găsească pe medicul şef de secţie, se interesară de starea bolnavului. Dar şi medicul de salon şi toţi ceilalţi se arătau rezervaţi. Ce grad de rudenie îi leagă pe ei de bolnav ?

Frate, minţi Aizsils... „Minciuna sfîntă”, după preceptele lui Gargals. Şi mai spuse că soţia lui Gudermanis este bolnavă. îl crezură sau nu, dar răspunsurile au sunat la fel de evaziv. Îi vor spune soţiei... cînd va veni. Şă nu se neliniştească, bolnavul trebuie să mai stea o vreme la spital.

— Proastă treabă, rosti Aizsils cînd ieşiră în stradă.

— E de-ajuns să te uiţi la el, răspunse Ineta. Probabil că medicul îi va spune cinstit numai nevestei...

Îşi înghiţi vorba. Aizsils stătea şi o privea cu ochi care trădau că se află undeva, foarte departe. La ce se gîndeşte acest om atît de închis în el ? Deşi n-o priveşte în nici un fel... totuşi... Ba nu, ar dori foarte mult să ştie ce gînduri îi roiesc acum prin cap.

— Trezeşte-te, te rog ! îi spuse ea ironic.

Privirea lui Aizsils se învioră.

— Cum se poate, Ina, ca doi oameni să acu- muleze atîta ură ?

Ina se simţi aproape jignită. De parcă se aşteptase să audă cu totul altceva...

— Se adevereşte că femeile sînt proaste... Pînă ce se umple paharul. Dar despre asta să stai de vorbă mai tîrziu cu viitoarea ta nevastă.

Aizsils nu răspunse nimic. Ineta îşi luă rămas bun şi porni spre casă. „Totuşi acest Aizsils este un om mult mai deosebit decît s-ar crede. Dumnezeu ştie cum o fi în realitate... Mi se pare că Andis nu-l judecă prea drept. Să fi fost Andis în locul lui...”

Dar Andis nu se arătă, şi soarele rămase tot timpul acoperit de nori.

Aşa cum promisese, Helga nu dădu deloc pe la spital, de parcă nici n-avea bărbat. Şi nici nu se potolise, cum spera Ineta, furia clocotea în ea ca şi înainte. Se spune că un tăciune nu arde singur. În cazul de faţă acest lucru nu se adeveri. în săptămîna aceea nefericită, Helga izbuti să se certe cu toţi vecinii, cu mecanicul de la administraţie, cu muncitorul care aducea buteliile, ba încă cu cineva. Argo încasă cîţiva ghionţi şi, în loc să-şi ia coada între picioare, îşi arătă pe neaşteptate colţii. Ineta se văzu obligată s-o prevină :

— Cîinele o să ajungă să nu te mai recunoască drept stăpînă.

Fără să-i răspundă, Helga trînti uşa. Pe capul Inetei se abătură o mulţime de treburi şi ea observă destul de tîrziu că Argo dispăruse. îl dăduse Helga cuiva, îl vînduse sau îl otrăvise ?

Ineta izbuti să-l prindă pe Berts, care primi total nepăsător vestea că tatăl său se află la spital. Lasă să stea la orizontală, că a băut pînă n-a mai putut. Berts se obişnuise să hoinărească cine ştie pe unde sau să fie plecat la îndepărtatul său club. Acum bătea străzile fără rost. Amîndouă motoretele lui de curse, murdare, ruginite, erau trîntite în garaj lîngă „Jiguli“-ul lovit. Pesemne că nu mai funcţionau, altfel Berts ar mai fi tras o tură cu ele din cînd în cînd, spre marea indignare a vecinilor iubitori de linişte. Clubul se mutase la colhoz. Saşa lucra în altă parte, Karlis era prins cu învăţătura. în schimb, Agris se ocupa de Berts cu toată sîrguinţa. Acum Berts începuse să miroasă a tutun, iar uneori se cam clătina pe picioare.

Ineta se hotărî să-i vorbească cu asprime :

— Ţie ţi-e indiferent dacă tata trăieşte sau a murit ?

Berts ciuli urechile.

— De ce să moară, ştii doar că iarba rea nu piere.

Deşi vrea să facă pe cinicul, e încă tînăr, necopt. În ultimul an şi jumătate s-a deşirat îngrozitor, e lung, slab, mai înalt ca mătuşă-sa, curînd va fi cît Aizsils, care, e drept, nu-i o prăjină, în schimb are o ţinută frumoasă şi e muşchiulos. Berts se ţine cocoşat, cu umerii veşnic strîmbi, cu omoplaţii ieşiţi în afară, mărul lui Adam e disproporţionat de mare, gura trădează lipsă de voinţă. Acum buzele i-au tremurat.

— Ce, parcă chiar pe bune.. ;

— Du-te să vezi singur.

Se duseră la spital împreună. Ineta se simţea încă un membru al acestei familii. Probabil că se temea să rămînă complet singură.

Întîlnirea lui Berts cu tatăl său o impresionă îngrozitor. Aparent nu se petrecea nimic tragic. De plîns, Berts n-a plîns, **a** vorbit foarte puţin, doar faţa i se înverzise, buzele i se albiseră, îi tremurau şi avea nişte ochi... ce mai, băiatului i se făcuse rău. Ineta simţea că, de emoţie, îi transpiră palmele, pipăia, nesigură, fructele pe care le adusese, dar Rollitis nu mai mînca nimic. Indiferent la orice, aproape nu-şi observă fiul. Aerul din salon era stătut, cearşafurile pătate, chipul lui Rollitis, nebărbierit, semăna cu o mirişte de toamnă. Infirmierele nu se vedeau pe nicăieri, sora de serviciu trecu precum o umbră luminoasă pe acest fundal întunecat. Aşezat pe marginea patului, Berts privea şi tăcea... Işi dădea şi singur seama că Rollitis nu mai are mult de trăit. Cu un -picior trecuse deja peste pragul pe care toţi oamenii sînt sortiţi să-l treacă.

Totuşi Rollitis nu era complet insensibil. Ineta se convinse de acest lucru cînd îşi luau rămas bun, cînd amîndoi îi strînseră mîna veştedă : fiul cu bărbăţie stîngace, prefăcută, ea – stingherită, tulburată... în clipa aceea din colţul ochiului i se prelinse o lacrimă, se rostogoli pe obrazul neras şi pieri în faţa de pernă cenuşie. Ineta simţi un nod în gît. '

Helga... Rollitis nu pomenise o vorbă de nevastă-sa. Ineta tăcuse şi ea. Ce să-i spună **?** Că-

i bolnavă ? Ar putea reieşi că s-a îmbolnăvit după cele petrecute în curte. Că nu vrea să-şi vadă bărbatul ? Ar fi o prostie. De fiecare dată cînd venea la spital, Ineta îşi pregătea răspunsurile pentru cazul că ar fi întrebat-o ceva. Dar Rollitis tăcea cu îndărătnicie. O tăcere stupidă, de parcă s-ar fi înţeles cu toţii. Şi iată lacrima aceea. Îl doare... înseamnă că se gîndeşte la Helga, că ar vrea s-o vadă.

Ineta se hotărî : fie ce-o fi, dar chiar astăzi va sta de vorbă cu soră-sa.

Berts nici nu înţelegea încotro merge, se tîra după ea şi tăcea. Poate că a fost prea crud, dar un şoc ca acesta îi va prinde bine.

Pe la jumătatea drumului, Berts o ajunse din urmă şi întrebă :

— Nu mai scapă ?

Ineta şovăi.

— Ei, înseamnă că mama...

Ce anume – nu spuse.

— Berts, să venim mai des la tata. Se simte mai bine, se bucură.

— Da, dar glasul nu-i suna prea convins. Nu s-ar zice că Ro... că tata se bucură prea tare.

Tăcură din nou.

Lîngă casă, Berts spuse moale :

— Trebuie să trec pe la un coleg... Pentru lecţia la algebră...

Ineta ghici fără greş că minte, că vrea să treacă pe la Agris, dar că se fereşte de ea tocmai pentru că această vizită e)egată de ceva dubios.

— Ei, ai grijă...

— Ciao ! Berts dădu colţul. Pe seară voi fi

acasă.

— Te aştept ! îi strigă din urmă Ina. Ce mai putea face ? Chiar şi această făgăduială însemna ceva, în ultima vreme Berts avea obiceiul să înnopteze pe unde se nimerea.

Ineta nu greşise, într-adevăr Berts voia să se vadă CU Agris. O minţise, pentru că ştia că acest lucru nu-i este pe plac. **La** drept vorbind, nici lui Berts nu prea îi plăcea de Agris, dar ce să faci cînd eşti complet singur, iar băiatul ăsta i se bagă în suflet cu prietenia lui. Saşa e prins de treburile lui, Kărlis – cu ale lui, nimănui nu-i pasă de tine, unde **să** te aciuiezi ? La şcoală n-are nici un prieten bun, fetele rîd de el. Agris îşi bate joc de fetele de la şcoală, el are de-a face cu femei în toată firea, din acelea care „îţi servesc totul pe tavă”. Flăcăii adevăraţi aşa îşi rezolvă treburile. De la un timp, pe Berts începuse să-l ispitească tot mai mult ideea. Dacă ar cunoaşte fete ca *acelea*... ar putea s-o facă şi el.

Ineta, care se uita chiorîş şi bănuitor la Almants şi la fiul lui, nici nu visa ce se petrece acolo. !n primul rînd, nu bănuia că Berts scosese pe furiş din garaj ambele motorete. Aşa cum erau, uzate, Agris îi făgăduise să le „spîn- zure”, prin urmare, va avea bani, cu care se va putea duce la fetele *acelea.* De cîte ori nu fumase Berts ţigări de la Agris, de cîte ori nu băuse pe socoteala lui, acum putea şi el să-i ofere. După ce străbătu vreo două cvartale,

Berts se grăbi spre casă, ferindu-se să nu-l vadă mătuşă-sa. În faţa mamei nu se ruşina, la ea nici măcar nu se gîndea.

Agris îl aştepta deja. În cameră plutea un nor albăstrui de fum, pe masă – o sticlă, pahare, un pachet de ţigări început. Urla picup-ul „Acord“. Ca toţi adolescenţii, Berts adora muzica zgomotoasă, aşa că întoarse butonul pînă la refuz, să-i vuiască urechile, pe urmă i se păru totuşi că e prea tare. Urechile nu-i vuiau, ci îl dureau. Berts luă mai întîi o ţigară, apoi dădu muzica mai încet. Nu se grăbea s-o aprindă, n-avea nici un chef să înghită fumul amar, înecăcios. .. Să ţii ţigara între degete e mişto, e bărbătesc.

Agris îi şi întinse chibritul.

— Lasă biberonul, fumează !

Berts trase voiniceşte fumul în piept, deşi înăuntrul lui totul se împotrivea. I se urca la cap... şi i se umplea gura de salivă.

— Avem ocazia să pilim, spuse Agris. Pe urmă mergem direct acolo. Dar să ascultăm mai întîi un disc nou. E o bucată... rupere. De milioane !

— Vater-ul tău lipseşte ? întrebă Berts. Despre maică-sa ştia că trudeşte ziua întreagă. Dar tatăl apărea şi dispărea cînd voia.

Agris rînji.

— Să se arate numai ! Îl şi pocnesc !

Berts, cu vădit respect :

— Tu, pe el ?

— Ba bine că nu ! De-ajuns a tras el pe mine. M-am antrenat cu nişte băieţi şi-am

prins o figură – un... doi... şi i-am ars una ! Bătrînul e la pămînt şi icneşte. li spun : mai vrei una ? El a belit ochii şi a înhăţat bătătorul, uite ăla de plastic. Mai uşor, tăticutule, îi zic, că n-ai de scuturat o pereche de pantaloni. Uite- aşa i-am ars-o – şi Agris îi arătă lui Berts – la lingurică, şi i-am pus o piedică cu piciorul... uite-aşa ! – Berts scoase un strigăt, căci pe el se făcea demonstraţia.. – Hei, de ce schelălăi ? El s-a pus pe răcnit, iar eu îi spun : destul, tă- ticuţule. Şi de azi încolo să n-o mai atingi pe mama nici-cu un deget ! L-am scos pe uşi afară, iar el dă-i şi urlă. S-au strîns fuga tot felul de hodorogi şi făceau gură împreună cu el. Au sculat toată casa. – Agris umplu paha-rele. – Trage-i, bătrîne, să prindem putere... Şi goli paharul dintr-o înghiţitură ; Berts îi urmă exemplul. Băutura era dulceagă, dar îţi ardea gîtul. – M-au cărat pe urmă la nu ştiu ce comisie. Da le-am spus-o : el a dat primu în mama. Asta nu-i bine. Păi, spuneţi-i că *asta nu-i bine.* Atunci o mătuşică se-apucă să-mi tină o predică : oamenii. zice, sînt de mai multe feluri şi adevărul este de mai multe feluri, sînt destui care se poară urît, şi-atunci ce-ai să faci, de fiecare dată ai să-ţi dovedeşti dreptatea cu pumnul ? Dacă m-aringe careva – o fac ! Deci, numai cu bătaia ? Nu, zic, n-o să-l bat de fie-care dată, dar dacă s-atinge de mama... Aia nici nu mai ştiau ce să spună, şi iarăşi s-apucă unu să predice, adicătelea, să te porţi elegant – auzi ? – să nu pui în mişcare forţa brută. Eu de colo : ei, dar dacă cineva o jigneşte pe mama dumitale, ce-ai să faci ? n-ai să-i iei

apărarea ? Clipeşte din ochi, nu ştie neam ce să zică. Mătuşică iarăşi : doar îţi este părinte ! Ei şi ? N-am băgat cuţitul în nimeni...

Lui Berts i se muie inima.

— Să mai tragem cîte-o duşcă !

Ameţeala făcu să pară mai simplu totul.

— Ai mei, tata şi mama, n-au ajuns la asta.

— A, toţi ştiu să se bată. Am să-ţi arăt o figură. Dacă bătrînul tău se zbîrleşte, tu aşa să-i faci !

În faţa ochilor lui Berts se ivi patul de spital. Simţi că-i vine greaţă. Sau de la tutun şi de la băutură.

— Al meu, în general, e băiat cumsecade, numai că e aşa de bolnav... că...

Nu-şi sfîrşi vorba.

Cuvintele lui nu-i fură pe plac lui Agris. De ce i-o fi luînd apărarea ?

— Mie să nu-mi vinzi gogoşi. Crezi că mă-tuşă-ta e o sfîntă ? De ce tot dă fuga la spital ? Ai ? Vater-ul tău nu e fraier... maică-ti voia el să-i frigă una peste felinare, nu ei ! Eu am ochiul format, văd bine. Am observat cum dă ea din fund.

Bert înmărmuri. Ina...

— Mai vrei un păhărel ? Ca să prindem inimă.' Acolo n-o să bem, las’ să bea numai femeile.

— Ce fel de femei ? se interesă Berts cu nerăbdare.

— Păi, alea care-şi ştiu meseria.

— Mie alea nu-mi plac... îmi fac silă...

Agris nn se apucă să-l întărîte. Curat viţeluş, nu-i cere nici o socoteală pentru motoretele

„spînzurate“, este de acord cu orice. Cînd or trage chiolhanul, toate so-cotelile se vor schimba şi cea mai mare parte din bani va rămîne în buzunarul lui Agris. Acolo unde îl va duce el, distracţia nu costă prea scump.

— Haidem. Ai să vezi şi singur.

XXII

CASA, CA TOTDEAUNA, pustie, Helga era plecată la serviciu sau cine ştie pe unde. Prin urmare, nu trebuia decît să aştepte cu răbdare. Discuţia, fireşte, nu va fi plăcută. Dacă ar avea loc acum, îndată, cît se află sub impresia proaspătă a vizitei la spital... Altfel, parcă începe să şovăie în hotărîrea luată.

Helga nu doreşte să ştie nimic !

Helga se iubeşte atît de mult !

Helga n-are chef !

Iar Helga o să-i spună...

Ce mă baţi la cap... îl urăsc, mi-e silă de el, n-are decît să moară, ştii doar cum s-a purtat cu mine, un ticălos, un ticălos.

Ceasul ticăie. Soarele apune în jurul orei şapte. S-a înserat. Nu se vede nimic. E tîrziu. A stat să aştepte degeaba. Nu se poate citi. Nu se poate face nimic.

O uşă trîntită. Aha, acum nu mai are mult de aşteptat. Helga se dezbracă pe coridor.

Ca să-şi învingă brusc nehotărîrea, Ineta se ridică dintr-un salt şi iese în întîmpinarea soră-şi.

— Bună seara, Helga !
— Bună seara. Glasul îi sună cam stins.

De parcă ar fi sărit în apă rece, Ineta nu se mai opreşte, se avîntă înainte. Mai întîi trebuie să-i dea de înţeles că nu gîndeşte nimic rău, că nu-i doreşte decît binele.

— Parcă ai fi supărat pe m'ine. Eu însă... eu n-aş vrea ca noi, două surori, să trăim în felul acesta. Vreau să stăm de vorbă, să-ţi spun că...

Helga azvîrle neglijent pantofii de stradă sub cuier, îşi pune papucii şi, fără să răspundă, trece în cameră. Uşa n-o închide, ceea ce o încurajează pe Ineta. Are simţămîntul că gheaţa se topeşte, că soră-sa este dispusă s-o asculte. Ineta nu intră în cameră, rămîne în uşă. Helga SP aşază şi aprinde lampadarul. Becul e slab, abajurul mai fură din lumină, întunericul se face tulbure, de parcă l-ar fi îndoit cineva cu lapte.

— Ce să-mi spui ? întreabă Helga.

De ce are glasul aşa de rece ? Parcă ea, Ineta, s-a făcut vinovată de ceva ? O merită oare ?

— Despre starea lui Rollitis.

Helga, cu acelaşi ton de gheaţă :

— Despre el nu doresc să aud nimic !
— Te rog eu... dacă ai şti cum arată... parcă e gata-gata să moară.
— Du-te şi transmite-i să se care mai repede pe lumea ailaltă !

Ineta se stăpîni să nu iasă pe uşă afară.

— Dar el te aşteaptă.
— Să-şi aştepte moartea ! Ce, tu nu-i eşti de ajuns ? Dacă ţi-e aşa de milă, poţi să te şi

măriţi cu el pînă moare, cu degeneratu ăsta... Şi Helga începu să debiteze nişte lucruri atît de îngrozitoare. încît Ineta se grăbi să iasă. În coridor se .ciocni de Berts. Băiatul se foia într-un fel cam ciudat – pesemne intrase demult, dar stătuse să asculte ce striga maică-sa. Oare 'şi el este în stare să gîndească astfel ? Mai bine să se ascundă în camera ei şi să-şi astupe urechile cu vată.

De după perete mai răsunară multă vreme ţipetele Helgăi. Parcă venise acasă cu intenţia să nu mai plece nicăieri, dar se dezlănţuise şi nu mai avea stare. Meliţînd aceleaşi absurdităţi în gura mare, se repezi pe coridor, se încălţă, îşi trase paltonul şi fugi, trîntind uşa asurzitor de tare...

Ineta răsuflă uşurată, se dezbrăcă încet, se apropie de pat şi-şi alese o carte.

Un ciocănit în uşă.

— Cine e ? exclamă ea mirată.

— Eu, răspunse glasul lui Berts.

Ineta sări de pe divan, îşi aruncă un halat **pe** ea şi descuie uşa. Berts.

Miroase mai tare a tutun, a băutură, a mîncare picantă. Prin urmare, tot cu Agris se înhăitează. Nimic de spus, are o lume frumoasă în faţa ochilor – ce mi-e mama, ce mi-e tata, ce mi-e prietenul.

— Ce gură a mai făcut a mea ! spuse el.

Ineta se enervă. Nu din pricina cuvintelor în sine, ci a rîsului prostesc al băiatului.

— Mama ta nu şi-a venit încă în fire, spuse ea şi se aşeză pe divan. Fără vreo invitaţie, Berts se instală alături de ea.

— O să-i treacă. Tu eşti un băiat înţelegător. Lasă prietenia cu Agris. Ia uite, duhneşti de la o poştă.

— Ei şi, n-are decît să ţipe... şi Berts zîmbi din nou prosteşte, cu gura pînă la urechi. Pesemne nu auzise ce-i spusese ea.

— Mută-te pe scaun, ordonă sever Ineta. Dar el nici nu se clinti.

— Ina... dac-ai şti... unde am fost cu Agris. La muieri din *alea.* Ce-au putut să facă...

Ineta sări în sus şi-l zvîrli pe Berts afară din cameră cu atîta putere, încît acesta se izbi de peretele coridorului. Încuie îndată uşa, căzu pe divan. O durea sufletul, simţea un nod în gît de scîrbă şi jignire. Mucosul !

Berts zgîlţîia clanţa uşii.

— Ina, hai, lasă-mă... de ce m-ai... nu ţi-am povestit tot...

Ba bine că nu, aşteaptă.

— Ina, hai, am să fiu un nemernic dacă... altceva vreau să-ţi spun...

Aşteaptă tu, aşteaptă !

— Ei, de ce nu răspunzi ?

Aşteaptă mult şi bine !

Berts se văicări cît se văicări şi deodată se supără.

— Toate sînteţi la fel !

Lătră ce lătră şi se potoli.

Cînd oare se va sfîrşi totul ? !

Ce scîrbos, ce umilitor este să şezi în camera asta, ca în noroi, şi să aştepţi încă o porcărie.

Ineta strînse din dinţi; simţindu-şi lacrimile pe obraz. Si Berts. .. Să-i facă. Berts una ca asta... Ea, care demult de tot – de-atunci parcă se scursese o viaţă – spălase scutecele nepoţelului nou-născut. El dădea din picioruşe şi parcă gîn- gurea sau sughiţa... De ce să nu se foiască, dacă tot „s-a produs pana”, cum zicea Elga, dar sora, mai mică o ajuta bucuroasă. Pe vremea aceea, Ina încă se juca cu -păpuşile, dăruite de mama şi păstrate ani de-a rîndul în cufăraş, le lua seara în pat. Şi iată că venise un omuleţ... Ina căsca ochii, îi examina călcîiele trandafirii, gurita rotundă. .. Mai tîrziu Bcrts învăţase să meargă, cădea, ţipa. Şi atunci Ina îi construia ceva din cuburi, stătea pe jos cu el, arătîndu-i literele din abecedar. O dată Berts aruncase abecedarul sub pat, îl rupsese şi îl azvîrlise. „Scîrbos !” strigase. Ina se supărase şi-i spusese că Berts este un băieţel rău, iar el, de colo : „Bine, sînt rău. Dar abecedarul e scîrbos, nu vreau să citesc !” în general, ei doi au fost prieteni. Berts o initia pe Ina – pe tanti Ina – în tainele motociclismului, putea să povestească neobosit despre aprindere, compresie, turaţie, despre lucruri pe care Ina nu era în stare să le înţeleagă în nici un caz, iar dacă izbutea uneori, le uita pe loc. Dar ei erau şi rămîneau prieteni, membrii aceleiaşi familii. Deşi nu e mult, totuşi e ceva... Mult nici nu-i trebuie omului, ci doar atît cît să nu îngheţe în acest univers rece.

Berts, of...

XXIII

CÎTE AMINTIRI de-ale Inetei se leagă de Rollitis. Oricum ar fi **el,** rău sau bun, reprezintă o părticică din viaţa **ci.** Mai ales după dezamăgirile ei sentimentale, cînd dorea să se încălzească puţin în căminul surorii sale.

Dar căldură n-a găsit.

Totuşi se legase de această familie. Ce-o atrăgea oare ? Luminiţa, asemănătoare celei din mlaştini, care se produce în urma putrefacţiei ? Dorinţa de a fugi de ea însăşi, ca să nu sufere atîta din pricina pierderii, a umilinţei îndurate ? De necrezut cu cîtă bucurie se lovesc oamenii unii pe alţii peste rănile care nu s-au vindecat. Pe-atunci însă Helga n-o făcea, nici măcar Rollitis. Pe-atunci erau şi clipe cînd Ineta rîdea din tot sufletul.

Înseamnă **cil** această familie, mai bine zis, iluzia de familie era menţinută numai de Rollitis.

Lui îi plăcea să mănînce bine, să bea zdravăn, lua totul de la viaţă, fără să ţină seama de mijloacele folosite, Cîte ceva bănuia Ina despre legăturile lui cu Almants care lucra la aceeaşi întreprindere, el scotea sau transporta ceva. Sp ştie **că** legea pedepseşte cu asprime acest lucru.

Lui Rollitis însă îi reuşea totul, cumpăra maşini, arunca cu banii în dreapta şi-n stînga. „Numai proştii nu fac aşa”, obişnuia el să spună. „Înseamnă că eu sînt o proasă”, răspundea neconvinsă **Ineta,** iar Rollitis dădea afirmativ din cap.

Vorbind cinstit, şi Ineta avea avantaje de pe urma lui, aşa cum era. Nu trebuia să plătească nici chiria, nici lumina, nici gazele. Se obişnuise ca Helga să rezolve *totul. Fireşte,* erau nişte fleacuri, dar să te aprovizionezi cu lemne nu defel un fleac. Iar ea era scutită. Tot Rollitis avea grijă să le ducă la concerte, la expoziţii. în sfîrşit, cumnatul şi sora o invitau mereu la masă, care era îndeobşte mai mult decît îmbelşugată. Se nimerea cum nu se poate mai bine : de sărbători îţi faci plinul, iar în perioadele dintre ele strîngi cureaua mai tare. Prinde bine şi la siluetă, şi la portmoneu. În alte condiţii sora mai mică nu şi-ar fi putut permite taioare elegante, pantofi de import, lenjerie de mătase. Numai palton nu are. Acum însă îi vor lipsi multe lucruri.

Cînd arunci cu piatra în păcătos, aceasta se întoarce ca bumerangul la tine.

Nu vrea defel să fie judecător. Ştie doar că niciodată nu va putea fi „deşteaptă”.

Roliitis nu era duşmănos din fire, rareori făcea răutăţi, doar cînd îl întărîta Helga. îi plăcea să se laude – întocmai ca un copil, şi răsplătea cu mărinimie pe cel care-i gîdila amorul propriu. De acest lucru se folosea Ediks, la asta recurgeau şi Helga cu Berts.

Rollitis era priceput la toate. Să fi văzut numai cum se apucase să aranjeze apartamentul recent primit. Tocmise zugravi, de instalaţia electrică se ocupase chiar el. Era o ins**talaţie veche, „împle**titură”, cum o numise. Din prima zi adusese nişte cablu izolat cu plastic, rupsese „împleti- •tura”, smulsese

întrerupătoarele vetuste şi în doi timpi şi trei mişcări totul era nou. Muncea, flu- ierînd vesel, mormăind : „La te uită, ce colţişor frumos avem aici ! Aici facem o legătură, şi aici... Vom pune rozete, cîte va fi nevoie ! Şi la sfîrşit : Ei, e făcut tehnic ? Ce zici ?“ Toţi ai casei, pe rînd, au fost nevoiţi să recunoască faptul că lucrarea e făcută „tehnic”.

Îi plăcea şi tehnica – automobilul său „Jiguli”. O dată scormonise cu înverşunare în carburator, demontase tot, curăţase, dăduse şi cu aspiratorul, să meargă „ceas”, dar motorul tot îi făcea figuri. Numai Aizsils spusese că membrana de la pompa de benzină nu lucrează cum trebuie ; nici nu-i complet stricată ca să se oprească motorul de tot, ci doar atît cît să-i facă nervi şoferului. Bombănind, Rollitis se apucase să demonteze pompa şi se lămuri că Aizsils a avut dreptate.

Îndată după „Jiguli”, Rollitis cumpărase un televizor în culori. La Riga era greu de găsit, fusese nevoit să se ducă tocmai la un magazin sătesc de lîngă Cesis, ca să-l ia fără îmbulzeală şi coadă. Ce bucurie a fost în casă, toţi – pînă şi Berts – se lipeau ca muştele de ecran. Rollitis zîmbea mulţumit, cu o ţigară între buzele sale groase, senzuale, cu un păhărel de coniac în labă. Ei, aşa-i că sînt grozav şi am grijă de voi ? Nici nu apucaseră să se plictisească de televizor – pînă şi Berts – că în a patra zi ecranul explodase şi se golise, alb, ca un ochi cu cataractă. Muzica şi vocile se auzeau, dar imagine – ioc. Din nou totul depindea de cel mai mare înţelept, de marele magician, de

Rollitis. Se interesase,
telefonase. făcuse un drum, şi a doua zi din maşină coborîse un meşter specialist în televizoare, cu tot bagajul lui de instrumente şi piese. Lui Rollitis nu-i rămînea decît să scoată nişte bancnote foşnitoare şi totul avea să meargă ca pe roate. Fireşte, el nu se uita la tarife şi nu ceru chitanţă. Noul ecran era şi mai viu colorat ca primul. Rollitis susţinea că şi emisiunile în alb-negru aveau mai mult contrast decît la televizoarele obişnuite.

Familia ? Iluzia unei familii... o iluzie nici măcar născocită, ci pur şi simplu fuga de singurătate ? Şi totuşi trecutul nu părea chiar atît de urît, excluzînd ultima seară cînd Ediks fu- sest alungat, iar Rollitis se înfuriase. Ineta nu s-ar fi urcat în maşină dacă ar fi putut s-o refuze pe soră-sa cînd o rugase, disperată : „Nu mă lăsa singură cu el, este în stare, zău, să-mi facă ceva, să mă omoare, dacă n-are martori...”

Toate acestea şi le amintea Ineta în timp ce **se** îmbrăca, pregătindu-se să meargă la cimitir. Aizsils o aştepta – ce poate să facă o femeie singură, cînd îi cade o asemenea năpastă pe cap. fără sprijinul unui bărbat... sau poate că s-ar fi descurcat la fel de bine, nevoia te învaţă la orice. Helga se face că habar n-are de nimic. Totuşi trebuia să-şi înmormînteze cumnatul cum se cuvine. Ineta aranjase totul cu ajutorul lui Aizsils şi-i lăsase, bineînţeles, Helgăi un bilet **pe** masă. Să nu-i reproşeze că i-au ascuns

ceva. La poarta cimitirului o întîmpinară Aizsils şi Bcrts.

- Amintirile o împresurară din nou cînd îl luă pe Berts de mînă şi-l împinse înainte.
— Ia-ţi rămas bun de la tatăl tău.
Chipul lui Berts e încordat. Groparii sînt enervaţi. Nu vor decît să-şi termine mai repede treaba şi să primească banii. Oratorul însă este dispus să lungească vorba. Iată că pomeneşte de soţia pe care a lăsat-o decedatul... Băiatului începe să-i zvîcnească obrazul.
Măcar după aceea s-a descărcat – cînd aii ieşit din cimitir şi Ineta l-a poftit pe Berts să urce în maşina lui Aizsils. Berts se agăţă de mîneca ei.
— Ina... vreau să-ţi spun numai ţie ceva...
Ineta îi făcu semn lui Aizsils să se îndepărteze.
— Ina... iartă-mă...
Privind gardul cimitirului, băiatul izbucni în plîns.
— Ce îngrozitor... Iartă-mă, Ina !
— Linişteşte-te, Berts !
Fără să-i lase mîna dintr-a lui, el încerca să se stăpînească, dar tot îi mai scăpa cîte-un suspin.
— Eşti bună...
— Oamenii nu sînt atît de buni sau atît de răi cît ni se pare. Mai bine gîndeşte-te la viitorul tău. Fii mai îngăduitor cu mama, caută s-o înţelegi.
— Bine... icni Berts.

Seamănă cu o morală obişnuită. Dar ce să-i mai spună băiatului ? Poate căinţa lui nu e decît teama în faţa celei cu coasa. Omul este făcut să uite. Poate că mai tîrziu Berts va rîde de aceste lacrimi.

Pesemne e bine că omul poate uita.

— Să mergem împreună, Berts.

El dădu din cap.

— Acum nu... mă duc pe jos... Altă dată. Eu trebuie... Mă duc pe jos. înţelegi ?

Cum să nu înţeleagă...

Din amintirile nescrise ale inginerului Aizsils (continuare)

Andis şi cu mine ne cunoşteam încă înainte de venirea lui Petrs. În odăiţa noastră nu erau decît spaţiile care despărţeau o mobilă de alta, ce puteai face acolo ? Andis locuia într-un apartament ca lumea. Două camere, fiecare cu ieşire în coridor, dar mai ales – un coridor spre bucătărie. Aveai unde să te desfăşori.

Pe mama lui am văzut-o pentru prima dată cînd a intrat în bucătărie, unde tocmai ne pregăteam să desfacem în bucăţi muzicuţa pe care o primise în dar de ziua lui. Pentru că socoteam că facem ceva rău, m-am zăpăcit îngrozitor. Lui Andis însă nici că-i păsa : dacă părinţii îl silesc să se ocupe de muzică, n-au decît să tragă singuri ponoasele. Maică-sa

arăta uimitor de tînără şi era foarte-foarte frumoasă. Putea fi luată drept sora mai mare a lui Andis.

Păr bogat, siluetă zveltă, ochi mari, liniştiţi. Nu se supărase defel, vorbise ceva cu Andis, schimbase cîteva cuvinte şi cu mine, numai că eu mă intimidasem rău, şi ieşise. Avea o voce domoală, aproape sfioasă, zîmbea rar. Dacă eram foarte preocupaţi de ceva, puteam să nici nu-i observăm prezenţa. Nici taică-său nu era vorbăreţ, dar cînd vorbea, o făcea cu un ton hotărît, sever. Nu l-am văzut zîmbind niciodată. Avea chipul brăzdat de zbîrcituri şi părea bătrîn. Nu l-am văzut niciodată lîngă mama lui Andis şi nici în gînd nu-i puteam alătura. Mă împiedica ceva.

De obciei, eu mă duceam pe la Andis. Părinţii lui veneau acasă mai tîrziu decît ai mei şi, în linii mari, Andis era un băiat cu care te puteai înţelege. Se-ntîmpla să ne şi certăm. Atunci ne despărţeam pentru un timp. Ne lega faptul că amîndoi eram înnebuniţi după tot felul de mecanisme.

Izbutisem să meşterim „automobile super-super”. Le rcfăcusem, le pusesem arc nou şi ne lăudam care mai de care : „Maşina mea o în-trece pe-a ta cît ai zice peşte !“ Acest lucru se putea verifica pe coridor. Trăgeam cu creta linia de pornire, finişul şi le dădeam drumul. M-am mai gîndit şi am scris chiar condiţiile întrecerii, ca să nu încapă nici un fel de şmecherie, am semnat hîrtia şi i-am dat-o lui Andis. Era într-o ¡recreaţie – Andis o citi cu

atenţie şi declară pe nepusă masă :

— Ieri, tata s-a îmbătat criţă.

— A-a-a... Asta-i tot ce-am fost în stare să răspund. Taţii noştri nu prea se răsfăţau nici cu băutura, nici cu fumatul – familiile în care se obişnuia aşa ceva ni se păreau din cu totul altă lume.

Văzînd în ce dispoziţie se află Andis, spusei :

— Cred că azi n-o să facem nimic...

Andis dorea însă foarte mult să se convingă a cui maşină e mai puternică. Se întoarse deci în lumea noastră – la urma urmei, era mai important decît prostiile cu care se ocupau cei mari.

— Asta a fost ieri. Imediat ce ieşim de la şcoală, mergem la mine.

Curios este că Andis s-a întristat de îndată ce am ajuns acasă la el. Ei, şi ce dacă taică-său a tras la măsea ? Al meu, de pildă, tot timpul zice că, deşi calul are patru picioare, tot se poticneşte.

Am găsit o bucată de cretă, am luat o linie lungă, am marcat startul, am măsurat distanţa. Spre mirarea mea, Andis nu se străduia defel să fie organizatorul principal. Ţinîndu-şi maşinuţa în mînă, se încrunta, dus pe gînduri.

— Mama pleacă de la noi...

L-am privit mirat.

— Pleacă de tot...

— De ce ?

Andis tăcea, nu ştia ce să spună.

— Ei, hai să începem cursa !

— Eu trebuie să rămîn cu tata. Nu ştiu ... Tu poţi să-ţi închipui că ai tăi ar face aşa ceva ?

— Ei, se-ntîmplă, să se mai ia **şi** ei la harţii... Hai, să tragem locurile la sorţi !

— Mama spune că tata a jignit-o, că n-a înţeles-o niciodată, că este rău. Nu ştiu... cu mine a fost întotdeauna bun.

— Şi a mea îl doj eneşte întotdeauna pc tata că n-o înţelege.

— Dar nu pleacă...

Am început să răsucim arcurile maşinu 1.**e**lor no**a**stre**.**

— Tu cu cine ai vrea să rămîi, cu tata sau eu mama ?

— Tragem la sorţi cu chibrituri **P**atru locuri de start...

— Mama plînge ... nu vrea să mă părăsească...

În clipa aceea a plesnit arcul pe care Andis îl răsucise prea tare. Cursa n-a mai avut loc. Abia se stăpînea să nu izbucnească în lacrimi. Şi **eu,** uitîndu-mă la el, eram gata să plîng.

Odată am cunoscut-o pe Maira. E timidă, mereu cu ochii plecaţi. Fată bună, dar nu prea frumuşică. Mama lui Andis mi-a rămas în amintire ca o făptură în totul deosebită – coborîtă parcă dintr-un basm. Mama Mairei este deja o femeie îmbătrînită, cu totul alta decît cea care mă fermecase atît de tare în copilărie. I-am făcut o vizită cu Andis. El se poartă frumos

cu sora lui vitregă. În schimb, ce caraghios, Maira îl duşmăneşte. Chiar mi-a spus : Andis seamănă leit cu taică-său. Se iubeşte numai pe el, lucru pe care îl ascunde de toţi şi chiar de el însuşi !

Nu ştiu dacă are dreptate. Andis afirmă că este prietenul meu. în schimb, eu n-am spus niciodată acelaşi lucru despre el...

Buletinele meteorologice promiteau o iarnă grea.

Maistru! de la brigada mobilă de depanări declarase însă : „Nu va fi iarnă deloc. Mai mult noroi decît zăpadă. Să nu vă aşteptaţi la ger.”

Noiembrie începuse cu polei. Totul era cenuşiu, copacii dezgoliţi, asfaltul uscat. Buldozerul smulgea stratul de pămînt negru, cutremurîndu-sc greoi. Autobasculantele aduceau nisip de la carieră, grederul netezea movilele descărcate. TerasamentuJ galben al viitorului drum îşi făcea loc prin pădurea mlăştinoasă.

„Pe o vreme ca asta se poate lucra”, se bucura şeful de şantier.

N-aveam pretenţii deosebite faţă de şoferi. L-am ocărît numai pc cel care lucra pe greder – nu s-ar zice că-şi îngrijeşte prea bine agregatul. Iar în caz de avarie, ar face gură primul.

Vîntul şuiera. Frunzele nu mai zburau, se terminase vremea lor. Crengile se clătinau. Ţi se bucura ochiul cînd de-a lungul drumului se

întindea cîte o pădure de conifere. Măcar ceva viu colorat după atîta goliciune cenuşie.

Se lăsa întunericul. Am intrat să cumpăr bomboane. Astăzi, la televizor va fi o transmisie sportivă, un mare' meci de hochei ; tata o să se uite şi o să ronţăie în neştire dropsuri, cărora el le zice „drajele“. Ieşind_ din magazin, m-am ciocnit de Maira. Un flăcău deşirat se legase de ea ; era obrăznicătura aceea de Agris. Văzin- du-mă, Maira îi întoarse spatele şi Agris nu îndrăzni să se ia după ea. Halal cavaleri – era cu vreo doi, ba chiar cu trei ani mai mic decît fata... un mucos care de la biberon trecuse direct la sticla cu băutură.

— Unde l-ai mai cules şi pe ăsta ? o întrebai cu dispreţ.

Dar pe loc mă gîndii că mă port prea de sus cu ea. Noi, cei de la „Titurga“, îl ştiam bine pe Agris. Nu rezistase la disciplina severă a clu- bului. Se golănise, 11 stricaseră condiţiile îngrozitoare de acasă.

— Ei... totuşi, nu-i băiat rău, spuse Maira, vrînd cumva să-l scuze.

Parcă vorbea cu un profesor. Cînd Andis mă prezentase în familia maică-şi, Maira era încă o fetiţă pe care cei mari o tutuiau. Eram în relaţii prieteneşti cu ea.

—— Cu mine se poartă frumos... Fata îşi înghiţi vorba şi schimbă subiectul : Cum îţi merge maşina aceea care sapă pămîntul şi aşterne drumul ?

Ţinea minte toată povestea de pe timpul

cînd Andis şi cu mine înjuram în cor draglinele uriaşe, cu cupa de un metru cub. Ne pricinuiau tot felul de neplăceri. Răspunsei cu seriozitate :

— Ai putea să faci un drum pîn-acolo şi să vezi cum lucrează agregatele. Escavatoarele pă- şitoare. înalte cît un bloc de douăsprezece etaje, pe picioare de oţel cu platforme drepte. Păşesc exact ca un om. Două săgeţi lungi, ca nişte braţe, şi o palmă în care poţi să aşezi un camion. Cu un braţ, smulge o halcă de mlaştină, iar cu altul se întinde spre movila de nisip, la o jumătate de kilometru. Lucrează o zi şi drumul s-a şi întins peste mlaştină, iar pe locul movilei de nisip e neted ca-n palmă.

— Iţi arde de glumă. Unde s-au mai văzut maşini ca asta... Şi cum te caţări în ea, dacă sus e nevoie să repari ceva ? Pentru asta ar trebui să existe un lift.

— Lift ? Cu liftul se mergea încă pe vremea faraonilor – pînă în vîrful piramidelor. Dar elicopterele ce aşteaptă ? Te apropii în zbor, laşi în jos o scăriţă, ai coborît şi faci reparaţia;

Ce mirată, încrezătoare şi totodată neîncrezătoare se uită ea la mine !

Maira. Poate să placă şi băieţandrilor, ba şi unor bărbaţi în toată firea. O şcolăriţă. Acasă ţine un album în .care i se scriu versuri, însoţite uneori de desene, din partea colegilor. Poate e singura tradiţie, dacă nu punem la socoteală şi fiţuicile, rămasă de la vechea

şcoală. Totul s-a schimbat : relaţiile dintre elevi şi profesori, notele la purtare şi chiar disciplina, programele şi ideologia. Albumele însă au rămas. Şi părinţii noştri au scris versuri în albume, şi noi, şi Maira...

M-am întîlnit cu Saşa.

— Unde lucrezi ?

— La „Motorul“, spuse el.

Saşa nu piere – de oameni **ca** el este nevoie întotdeauna. La timpul său, constructorul-şef de la „Motorul“ îi duşmănea pe sportivii de la „Titurga” pentru că le dădeau bătaie de cap, acum însă l-a angajat pe expreşedintele concediat, ţapul ispăşitor. Saşa lucrează, ca inginer principal în problemele sportive şi de reclamă, la biroul de proiectare.

— Şi procurorul ce-a făcut ?

— A clasat dosarul. Pentru ce să mă judece... Ştii şi tu prea bine.

Bineînţeles, de formularea „cazul va fi predat procuraturii” fusese nevoie pentru lichidarea clubului. Fireşte, nu clubul avusese nevoie, ci unii activişti.

Saşa n-are chef să vorbească despre trecut. îl preocupă deja planuri noi. De idei nu duce lipsă niciodată – cum îşi scutură mîneca, au şi prins să *curgă. Cînd* începe să vorbească, Saşa nu mai lasă pe nimeni să scoată un cuvînt, dar merită să-l asculţi.

— „Motorul” îşi organizează propria sa echipă de motociclism. Trece, în principal, la

fabricarea modelelor de sport. Am întreprins o anchetă printre cumpărători, care ne-a ajutat să schiţăm noile direcţii !

Vin noii sportivi, vine noua tehnică. Schijoringul – pe schiuri trase de motociclete, motobalul, cursele la categoria de 50 centimetri cubi au căpătat o largă răspîndire în Uniunea Sovietică. Mai multe regiuni din Republica Federativă Rusă studiază cu deosebită atenţie experienţa organizării şcolii de motociclism pentru copii de la „Titurga“ şi a curselor „Motoreta de aur”, trimiţînd chiar reprezentanţi în Letonia.

— Ce bine ar fi ca aceste întreceri să devină obligatorii pentru toate şcolile din republică., mă apucai eu să visez.

— Au făcut atîta gălăgie, că, adicătelea, eu sînt sonat, că vreau neapărat ca în fiecare şcoală măcar un băiat să-şi piardă viaţa. Dar nici unul din tinerii noştri nu s-a accidentat mortal, nici măcar n-a fost grav rănit. Se tem băieţii care, şterpelind o motocicletă de la cei mari, hoinăresc de capul lor, pe unde le vine. De soarta lor nimănui nu-i pasă, n-au decît să răspundă părinţii... Pe cînd aici trebuie să răspunzi pentru întreaga organizaţie, să ai grijă de toţi, să-i înveţi. De parcă mai important ar fi să le bagi în cap copiilor nişte poezioare, să faci dintr-un elev de nota doi un elev de „trei pe toată linia“,

să închizi ochii şi să nu vezi cu ce se ocupă în afara şcolii.

— Ai dreptate, îl susţinui. Excesul de energie, dacă n-ai unde să-l consumi, te obligă să hoinăreşti fără ţel pe străzi. Atracţia pentru tot felul de afaceri şi aventuri poate să-i facă nişte... Voiam să spun ,,cuţitari“, dar Saşa mă întrerupse :

— Gangsteri motorizaţi !

Da, se schimbaseră multe de pe vremea şcolii noastre.

Saşa urmă :

— „Motorul“ trebuie să pună stăpînire pe noile pieţe de desfacere unde motoreta reprezintă mijlocul principal de comunicaţie : colhozurile, parchetele pentru tăierea pădurilor, pe scurt, periferia, drumurile de ţară, nisipul...

Cu Andis mă întîlneam tot mai des. Cu Saşa tot mai rar, cu Rollitis nu mă mai puteam întîlni...

După înmormîntare nu m-am grăbit să trec pe la Ina.

Timpul mi-era extrem de limitat, ieşisem pe linia de sosire – susţinerea proiectului de diplomă despre conducerea automată a autogrede- rului. La iarnă voi fi detaşat la o fabrică din Smolensk, unde am să lucrez la proiect, am să-l susţin şi la vară voi avea diploma de inginer în buzunar.

Amintirile legate de Rollitis nu-mi dădeau pace, n-aveam chef să mă întîlnesc cu Berts.

Băiatul pierduse „Titurga“, îşi pierduse tatăl...

Poate că nu era o pierdere prea mare un asemenea tată, şi totuşi poate că nu era chiar aşa.

Parcă îl văd pe Rollitis în faţa ochilor – în- crezut, lăudăros, gata să judece din mers despre orice pe lume, gata să rezolve orice, numai **s-o** facă mai repede, batjocoritor, dar în general lipsit de răutate, ba chiar în stare să dea dovadă de un soi de bunătate.

„Nu vă place ceva la mine ? Dar ce-mi puteţi pune în cîrcă ? Nu muncesc ziulica întreagă, nu sînt lăudat pentru asta la zile mari ? Cîţi ani n-am trudit, în condiţii grele, în Nordul îndepărtat, după ce mi-am terminat serviciul militar ? Ei, am dştigat un sac cu bani... Acolo nu poţi trage la fit, acolo trebuie să robeşti, nu glumă, pentru asta te şi plătesc. Trage după posibilităţi şi încasează după merite. Eu nu sînt vreun fante, sînt un muncitor adevărat, un specialist. Din munca mea trăiesc toate aceste ma- zete şi ăia care dau numai din gură. La slujbă, directorul şi comitetul sindicatului mă tin pe braţe, întrebaţi-l pe locţiitor, ăla o să-mi închine o cantată (e drept că nu se jenează, ticălosul, să-şi oprească jumătate !), cine nu-l cunoaşte la noi pe Rollitis ? Oare nu mă îngri- jesc de familie, ce, maşina am furat-o ? Mi-a vîndut-o statul, ba încă la ce preţ. Ştiu bine cît valorez !”

Fără să vreau, l-am comparat pe Saşa cu Rol- litis. Unul, devotat în întregime idealurilor sale, primea o biată retribuţie ca director de

şcoală sportivă (pentru funcţia de preşedinte nu căpăta nici o copeică), .ciocniri CU conducerea, nopţi de nesomn, mustrări şi neplăceri. Celălalt avea tot ce-şi dorea : o nevastă frumoasă, maşină, fără să mai vorbim de fleacuri cum ar fi televizorul în culori, frigiderul „Z.I.L.“, ceasul de aur, magnetofonul, radioul cu tranzistori şi altele... Deşi Saşa a avut de tras, şi-a văzut totuşi idealul înfăptuit – mii de tineri au ieşit pe traseu, tineri care sînt stăpîni pe tehnică şi pe ei înşişi. în orice caz, el poate susţine că iniţiativa clubului „Titurga“ a săpat un făgaş adînc, care trebuie. dus mai departe.

Mi-am amintit de ultimul drum făcut cu maşina lui Rollitis. îi dădea bice atunci sentimentul că pierde. Cîştigînd, el continua să piardă. Ca şi înainte, îi aparţinea o femeie frumoasă, dar cu un adaos neplăcut – amantul ; îi aparţineau o mulţime de lucruri, dar .acestea existau prin ele însele, lipsea acel sens al vieţii .care să lege totul laolaltă. Obiectele întîmpină generaţia noastră de la ivirea ei pe lume, ne amintesc mereu **că** există prin colţurile şi marginile lor, rămîn după noi, dar nici măcar un foarte mare număr de obiecte nu poate să umple golul lipsit de speranţă din sufletul celui care le foloseşte.

Şi iată că Rollitis nu mai este. Colectivul a strîns bani pentru o coroană bogată. Groapa a fost acoperită cu pămînt, iar într-o seară întunecoasă, cineva **a** furat coroana. Doar nu poţi pune un paznic la fiecare mormînt.

„Totul trece, pierind în depărtare”, cum sună o şansonetă la modă a lui Raymond Paul...

Mutîndu-se la spitalul sătesc, Olita nu mai dădea pe la taică-său. Andis mai trăgea cîteodată o fugă pînă la Gargals, ca să-i transmită salutări din partea fiică-şi şi a nepoatei. Apoi începu şi el să uite drumul pînă aici. Unchiul Gargals nu se plîngea de nimic. Se bucura de vizitele mele. De obicei, ne aşezam liniştiţi la masa de seară şi discutam despre cîte şi mai cîte.

— Kărlis, cînd cineva crede într-un ideal, viaţa i se scurge mai armonios, plină de însufleţire. Cînd însă facem o meserie fără nici o tragere de inimă, pentru unii asta înseamnă deznădejde, iar pentru alţii, curată pierzanie.

„Aici am să te prind”, mă gîndii şi, încetînd să mestec, întrebai :

— Aţi citit „Jurnalele stelare ale lui Ijone Blajinul” de Stanislav Lems ?

— Am citit, am citit ! Bătrînul se ridică şi aduse cartea. Povestioare modernizate despre o călătorie printr-o pădure virgină, unde trăiesc gnomi înţelepţi, vampiri blînzi şi alte drăcovenii. Poveştile populare sînt mai fireşti.

Am găsit pasajul dorit.

— Iată. Despre inventatorul Dekantor, care a modelat creierul nevestei sale din material

veşnic, şi astfel a luat naştere „un suflet nemuritor”.

Mă scotea din sărite zîmbetul lui blînd. De fapt n-aveam de gînd să încerc să-i schimb convingerile. N-avea decît să creadă ce vrea. Mi-ar fi plăcut însă să-i dau un bobîrnac peste încrederea asta a lui. Măcar în glumă.

— Aşadar, Ijon Blajinul reflectează la „sufletul nemuritor” :

„Nu ştiu, domnilor, dacă era un mare savant – e vorba de Dekantor, dragă unchiule Gargals ! – dar în mod sigur era un mare pezevenghi”. Aha, iată locul cel mai important. „Nu există nimic ce s-ar putea 'asemăna cu condamnarea la o veşnicie singuratică. Fireşte, cuvîntul acesta nu vă spune nimic. Încercaţi deci, cînd ajungeţi acasă, să vă culcaţi într-o cameră întunecoasă, astfel încît să nu vă ajungă pînă la ureche nici un sunet, să nu vedeţi nici o rază de lumină şi aşa, cu ochii închişi, închipuiţi-vă că . veţi trăi într-o linişte desăvîrşită, fură nici o schimbare, fie cît de neînsemnată, ziua, noaptea, încă o zi, că vor trece săptămîni, al căror număr nu-l veţi putea stabili, luni, ani, veacuri şi că în prealabil creierul v-a fost supus unui tratament datorită căruia nu vă puteţi refugia nici măcar în nebunie. Numai gîndul că există cineva supus unui asemenea chin, în comparaţie cu care loate chinurile iadului par un joc copilăresc, mă ardea ca focul...”

— Destul, spuse unchiul Gargals. îmi aduc aminte că Ijon Blajinul, dîndu-şi toţi banii, a cumpărat de la Dekantor „sufletul nemuritor”, cu alte cuvinte, creierul omenesc modelat dintr-o substanfă specială, şi l-a distrus.

— Sînt de acord cu Stanislav Lems că sufletul nemuritor e ceva groaznic. Mă bazez **pe** bunul-simţ.

Iarăşi zîmbetul acela impasibil.

— Hotărîrea de a te baza pe aşa-zisul bun-simţ a aruncat popoare întregi în infern **pc** lumea asta. în ce priveşte povestirea lui Lems, tocmai filozofia pur materialistă. iar nu cea idealistă, îi face praf concepţia.

— Aşa, aşa… mormăii eu.

— Acum vorbesc ca materialist, cu alte cuvinte, operez cu noţiunile matematicii elementare. Astfel, ceea ce reprezintă conştiinta omului, adică inima – Ijon Blajinul se referă la inima alcătuită din materie, care pulsează sînge – este produsul dezvoltării dialectice, adică memoria înregistrată în celulele creierului, experienţa, legăturile comune, care se cheamă noţiuni generale sau, pur şi simplu, înţelepciune. Acest arsenal se completează neîncetat cu semnale venite din afară, pe care creierul le „înregistrează” într-o formă prelucrată individual. Să presupunem că aceste legături cu lumea exterioară au fost întrerupte. Lui Lems acest lucru i se pare îngrozitor, iată însă că marele poet Lermontov scria :

Dar nu vreau somnul de mormînt să-mi fie !

Să dorm pe veci şi totuşi pieptul meu
Să fie încă plin de vlagă vie
Şi să se-nalţe răsuflînd mereu.

Şi zi şi noapte-auzul să-mi dezmierde
Un cîntec de iubire lin şi clar
Şi să foşnească-ntruna, veşnic verde,
Deasupra frunţii mele un stejar. [2]

Lermontov înţelegea că omul este plin de năzuinţe, regrete, amintiri, vise. Sufletul lui, trecînd prin mîinile lui Dekantor, trebuie să se cufunde în poezie, în amintirea foşnetului stejarilor, a sărutărilor, a cerului azuriu. Să se regăsească în ele, să se realizeze. Ştiu că tăcerea înconjurătoare absolută poate să scoată un om din minţi, dar nu uita că omul *aude* această tăcere absolută. Dacă sînt întrerupte legăturile cu lumea exterioară, fapt care se produce odată cu distrugerea corpului, conştiinţa omului, sufletul, *nu va mai auzi* tăcerea. Lermontov spune că un om profund sufleteşte poate să înalţe un templu al lumii interioare inaccesibil altor oameni, care în cursul transformării ulterioare **a** acestei conştiinţe nu are nevoie de legături cu lumea reală. Nemurirea sufletului lui Dekantor va fi iad pentru unii, rai pentru alţii.

2. **Din poezia** *Îmi port pustiu prin noapte pasul meu,* **în româneşte de Al. Philippide, Lirice, Ed. Cartea Rusă, 1956.**

Eu mestecam, în timp ce Gargals nu se oprea din vorbit.

— Dar creierul omenesc are o capacitate limitată de a cuprinde.

Din nou zîmbetul lui enervant de calm.

— Ştii prea bine că tabla de şah are cu totul 64 de pătrate, pe care se mişcă 32 de figuri. Dar cîte posibilităţi de combinaţii există ? Multe generaţii de şahişti geniali nu le-au putut epuiza. Numărul de celule ale creierului atinge miliarde.

— înseamnă că sufletul omenesc este o funcţie a activităţii cerebrale. Sîntem amîndoi de părere că, după moartea trupului, sufletul nu-şi ia zborul undeva, pe lumea cealaltă.

Unchiul Gargals se mulţumi să rîdă cu indulgenţă.

— Noi doi, tinere domn, sîntem de aceeaşi părere doar că doi ori doi fac patru, că spaţiul are trei dimensiuni şi partea este întotdeauna mai mică decît întregul, că liniile paralele nu se întîlnesc niciodată şi aşa -.mai departe... Geometria lui Euclid, mecanica lui Newton pe care o studiaţi şi voi. Fizica modernă a zdruncinat toate aceste noţiuni, spaţiul universului nostru nu mai reprezintă ceva general valabil. Ceea ce savanţii numesc spaţiul universului este limitat, dacă îl compari cu infinitul. Ce putem noi şti despre tainele din afara timpului şi a spaţiului, sau despre esenţa vieţii ? O, Doamne, noi nu ne descurcăm nici cînd e vorba de această celulă a corpului omenesc care este numită celula canceroasă.

Teama de necunoscut, frica de moarte, dorinţa de a-i prosti pe oameni – iată ce creează pe zei... Dar şi fără a-l slăvi pe Dumnezeu, poţi înşela milioane de ignoranţi.

De ce-mi amintesc atît de limpede această discuţie ? Pentru că Gargals m-a influenţat din multe puncte de vedere, m-a silit să gîndesc, în schimb eu, cum puteam eu oare să-l influenţez ?

În viaţă trebuie să existe oarecare dreptate. Pe loc mi-au venit în minte milioanele de oameni care trăiesc pe globul pămîntesc răbdînd de foame, care pînă la sfîrşitul zilelor nu ajung să cunoască singura dreptate ce-i face pe toţi egali – aceea de a-şi umple bine burta. În ţările industriale dezvoltate din Occident, mulţi mor de îmbuibare, desfrîu şi alcoolism. Aceste ţări dispun de miliarde pentru arme ucigătoare, pentru întreţinerea unei uriaşe forţe armate, pentru aţîţarea războaielor în fostele ţări coloniale... Numai să-i hrănească pe muritorii de foame nu izbutesc defel...

N-am reuşit să trec pe la unchiul Gargals multă 'vreme. Şi nu pentru că l-aş fi uitat. Asta în nici un caz ! Tocmai fiindcă am de-a face cu fierul, îmi amintesc fără să vreau de bătrîn. Cînd construieşti totul bazîndu-te pe calcule. matematice, îţi vine deodată în minte înclinaţia lui copilărească spre lucruri ce nu pot fi dovedite. Poate că se minte singur, poate credinţa lui nu este decît o manifestare a dragostei pentru oameni care nu admite lipsa **de**

suflet. Nevasta i-a murit, fiica s-a depărtat, n-are asupra cui să-şi reverse căldura sufletească. N-are nici pe cine să se sprijine. Aşa s-a legat de mine, şi eu de el... Şi mie îmi lipseşte ceva. Nu contează cum se poate numi această sete de căldură din partea altcuiva – căutare de Dumnezeu, umanism, sau căutarea unui om... e totuna. Căci el nu-mi impune nimic din ce nu sînt dispus eu însumi să primesc. îmi zîmbeşte prietenos, îmi spune o vorbă bună, îmi dă un sfat înţelept, şi iată-mă-s bucuros să trec pe la el, să-l ascult vorbind. La ceruri nu prea mă gîndesc, mai am lucruri de lămurit în legătură cu pămîntul şi contemporanii mei. Fiinţe omeneşti interesante, cu care nu te plictiseşti...

înainte de a pleca în delegaţie la Smolensk, am trecut să-mi iau rămas bun. Doamne, ce mult se schimbase bătrînelul meu. Pierise înfăţişarea lui plăcută, durdulie, trupul i se uscase, îi tremurau mîinile. Nu voia să se ducă la doctor, n-avea încredere în medicină. Mi-a spus că îşi face singur cumpărăturile, îşi găteşte... Se simte minunat. La bătrîneţe, grăsimea nu face bine. Dacă stai să-l asculţi, ai zice că a scăpat de cine ştie ce pacoste.

Ca de obicei, bătrînul şi-a găsit un loc cît mai comod în fotoliu. Cînd m-am aşezat lîngă el, mi-a atins uşor creştetul cu mîna. Mă stăpîneam din răsputeri şi totuşi mi s-au umplut ochii de lacrimi.

Timpul zbura. Luîndu-mi rămas bun, i-am făgăduit că voi trece pe la el de îndată ce mă întorc. A înclinat zîmbind capul şi a mormăit cîteva versuri necunoscute mie. Ceva în genul :

Noi putem îndura orice chin, Răbda-
vom totul, Birui-vom totul,
Căci ne va primi fără suspin Şi ne va-
nălţa la sine Domnul.

Din cîte am înţeles, nici Olita şi nici Andis nu mai dăduseră de mult pe acolo.

Pe stradă m-am simţit atît de prost, încît mă durea inima, la propriu. Să le telefonez... să le scriu...

Dar parcă poate cel ce a prins viteză maximă să se gîndească cu milă la cel căzut în spatele lui ? Dă-i înainte !...

XXIV

ANDIS NU MAI venea la Ina. Se întîlneau în locuinţa lui taică-său : era mai comod şi mai sigur. Nimeni nu putea afla nimic.

Cum venea la Riga, Andis îi telefona la serviciu. Ştiind aproximativ cînd soseşte, Ina se înţelegea din vreme cu Ritma.

Viaţa nu i se mai părea monotonă. începuse din nou totul să strălucească ?

Ca de obicei, se ducea singură la magazinul alimentar (aici bărbaţii nu te însoţesc niciodată), la 'teatru, la concerte, la seri de poezie, la expoziţii. Atunci, la expoziţia de goblenuri, au fost împreună pentru prima şi ultima oară. Chiar dacă i-ar fi văzut cineva, se simţeau liberi – ca înainte de căderea în păcat – acum însă lucrurile se schimbaseră. în orice caz, îi revenise energia de odinioară, chiar la facultate treburile parcă se aranjaseră. Ceva se schimbase în bine.

Şi totuşi ceva nu-i dădea pace.

Sentimentul că e singură, părăsită, se întorcea mereu în sufletul ei. Poate că Andis era în stare să înlocuiască căminul distrus al Helgăi, ba chiar să-i dăruiască ceva mai mult, dar oare puteai să compari prezentul cu timpul cînd ea parcă „străbătea o pădure de argint” ?

„Dar dacă nu sînt făcută pentru independenţă şi trîndăvie, ci pentru o viaţă ca aceea de care veşnic se plînge Ritma ?” se întrebă ea o dată.

Să trăieşti pentru tine – pentru bucuriile tale, pentru propria ta desfătare. Sună frumos, dar din punctul tău de vedere pare altfel. Dacă în genele cuiva se află înscrisă setea egoistă de plăceri, ea se sfîrşeşte odată cu omul acela, iar în generaţia următoare apar indivizi la care dragostea se dovedeşte mai puternică decît egoismul. Natura face selecţie.

Ştia că Andis este însurat, i-o spusese chiar el. Ştia că este un tată fericit. Cu atît mai bine

– va rămîne mai mult timp între nevasta cea cumsecade, dar puţin atrăgătoare ca femeie, şi amanta. fermecătoare şi care pe deasupra n-are nici o pretenţie. Înseamnă că simte ceva pentru el, dacă de dimineaţă se gîndeşte la întîlnire, o preocupă mult mai mult înfăţişarea ei, la serviciu îi aşteaptă telefonul, ascultă cu inima pierită glasul liniştit, bărbătesc, şi zboară să-şi ia paltonul, lăsind fără răspuns cuvintele Ritmei : „Ai putea să mi-l prezinţi şi mie, ce atîta secrete”. Are de mers puţin cu autobuzul, apoi o bucată de drum pe jos.

Andis o aşteaptă deja – o imensă lacomă nerăbdare. O ajută să-şi dezbrace paltonul, o ia în braţe şi începe să descheie, să scoată hainele de pe ea. Ina se împotriveşte, se face că se supără, dar în acelaşi timp rîde, îi răspunde la mîngîieri. Este atît de zvelt, plăcut, agil, puternic şi tandru totodată. Şi vine clipa cînd, de-a valma cu sărutările, izbucneşte potopul de cuvinte :

— ...cît te-am aşteptat, ce dor mi-a fost de tine !... Cred că ţi-e urît, Ina, singură, acolo... serile. Mă gîndesc că poate împreună...

Ea îi acoperă, temătoare, buzele cu palma.

— Taci ! Iubeşte-mă şi taci !

Iată că e nevoită să se gîndească la această femeie străină, pe care n-a văzut-o niciodată. Milă... Ca şi cum ei i s-ar fi întîmplat. Cu toate acestea, cînd o prinde înserarea singură, în camera ei, ghemuită în colţul divanului, o doare să ştie că Andis... este cu ea. Parcă i se taie răsuflarea. N-a fumat niciodată în camera ei,

dar acum nu mai poate răbda. Tşi caută pachetul de ţigări şi scoate capul pe fereastră ca să fumeze...

Mare minune – Helga a început să vorbească. Pînă în ajun nici n-o saluta. Ineta observase de cîteva ori nişte necunoscuţi prin casă, care intrau apoi în garaj şi examinau maşina lovită. Nu s-ar fi zis că era drept urmare a ciocnirii de atunci. Se pare că nimeni nu avusese de suferit. S-au ales cu o sperietură şi caroseria turtită, vinovatul fugise, fără **să** i se observe numărul. Helga va vinde maşina, cumpărătorul o va repara la un meşter care lucrează pe cont propriu – e greu să răzbaţi la un autoservice – şi avaria, petrecută chiar sub nasul miliţiei, se va scufunda în oceanul uitării, ca şi Rollitis însuşi. A fost, s-a dus şi nu va mai fi.

între-o seară, întorcîndu-se acasă pe întuneric, Ineta văzu un bărbat scoţînd în stradă maşina lovită. Fără să mai intre în bucătărie, deoarece mîncase în oraş, se aşeză de îndată la birou, să înveţe.

Deodată, Helga apăru în uşă. De obicei, Ineta se încuia, acum parcă presimţise ceva...

— Te deranjez ? se interesă Helga, politicoasă.

— Deloc, aşază-te. Ineta îi arătă un scaun, dar soră-sa se instală demonstrativ pe divan. Ei, fie şi aşa, oricum, stăteau de vorbă.

— M-am hotărît să fac un schimb de lo-

cuinţă !

Ineta îi aruncă o privire pierdută.

— Dacă tot nu te pot da afară, haide să cădem la o înţelegere.

Asta era. Nu discuta cu sora ei, ci cu o străină, care o urăşte.

— Sînt de acord cu orice.

— Cîndva Rollitis s-a îngrijit să nu rămii pe stradă, acum o voi face eu.

— Mulţumesc, îi scăpă lui Ineta fără să vrea, şi ce-ai hotărît ?

— Am nevoie de un apartament cu două camere. Bineînţeles cu confort. Doar n-am să mă apuc să sparg lemne. A doua cameră e pentru băiat.

,,E fiul tău", se gîndi Ineta.

— Am să dau un anunţ pentru un schimb ; ofer trei camere contra apartament de două şi u cameră separată.

Ineta protestă, deşi cu timiditate. însemna că se cere confort pentru una din părţi, **în** dauna celeilalte. N-avca dreptul să se gîndească şi la ea ? .

— Poate s-ar putea cere şi o garsonieră ? Aici suprafaţa este atît de mare, încît le depăşeşte în orice caz pe amîndouă.

Helga se strîmbă.

Mi-e totuna, dar mă îndoiesc să se găsească vreun amator.

— Dacă nu eşti foarte grăbită, să încercăm mai întîi aşa. De n-o ieşi... Ei, atunci mai dăm

un anunţ. Ineta se gîndi că în felul acesta nu va fi nevoită să se întîlnească cu Andis într-o casă străină... Era destul de incomod.

Tonul ci o mai îmbună pe Helga. Zîmbind, îşi plecă fruntea şi-şi examină cutele rochiei.

— Bine, spuse în cele din urmă, să încercăm... Şi, ridicîndu-se repede, ieşi.

După o jumătate de oră, Ineta o auzi ţipînd la Berts care abia venise. Descoperise că lipseau motoretele. Poate că observase mai demult, dar îi făcea scandal abia acum, nemulţumită de faptul că cedase rugăminţilor Inetei.

Berts nu-i răspunse nimic. Fie că-i asculta sfatul să nu se certe cu maică-sa, fie că se temea : iarna nu prea-ţi vine să hoinăreşti pe străzi, musai să înnoptezi undeva.

Aşadar, Ineta trebuia să se pregătească pentru mari schimbări. Chiar dacă va fi nevoită să accepte o cameră cu dependinţe comune, Andis poate veni în orice caz, nimeni nu-l cunoaşte acolo...

XXV

SE ÎNTÎMPLĂ adesea aşa – te **întîlneşti** cu un om **în** fiecare **zi** şi nu bagi de seamă cît de mult s-a schimbat. Părul Ritmei se turtise, ca însăşi se îngrăşase, avea un mers greoi. Poate că Ina nu observase nimic, pentru că în ultima vreme avea alte preocupări. Era prinsă cu totul de-problema schimbului de locuinţă, nu se în-

tîlneau decît la garderobă, ca să se.despartă îndată, şi fiecare să fugă la treburile sale. Astăzi Ritma nu se grăbea nicăieri. Ineta remarcă deodată :

— Fetiţo, nu cumva eşti...

— Iar am păţit-o !

Astăzi Ritma e răutăcioasă, arţăgoasă. De atîţia ani de cînd lucrau împreună, Ineta ştie că este blîndă din fire, că are suflet bun, că totul e din pricina enervării. O să-i treacă, se îmbunează ea, se mai plînge de viaţă, se întristează. apoi iarăşi începe să zburde.

— De data asta va fi fată !

— Mare bucurie !

Şi Ritma izbucni în plîns.

La fel ca şi văicăreala din trecut, aceste lacrimi păreau, fără să vrei, caraghioase. Stîrneau şi mila şi rîsul. Nu plîngea cu glas tare, ci doar îşi ştergea lacrimile şi suspina. Ineta îşi stăpîni rîsul care o umfla fără motiv şi, simţindu-se vinovată, încercă să-şi consoleze prietena :

— Ce vezi rău în asta – ai casă, bărbat, copii. Eşti o mamă tînără şi frumoasă.

— Ţie ce-ţi pasă, ştiu prea bine, dar ia să fii în locul meu ! Dumnezeu te-a ajutat să te păzeşti.

Brusc, Ineta se intristă.

— Întîlneşti mai rar o femeie care visează să fie singură. Nu ştiu, poate bărbaţii se bucură de noi aventuri, poate tocmai în asla constă

prostia lor. în general, bărbaţii sînt nişţe egoişti mărginiţi.

— Şi noi sîntem proaste, nu ştim să trăim.

Ineta zîmbea visătoare şi se juca cu un nasture. Vechile amintiri nu-i mai trezeau amărăciune. Andis le punea în umbră, n-o mai lăsa să scruteze trecutul cu atenţie.

— Toamna se numără bobocii. Şi în viaţă, toamna se încheie socotelile. Atunci vom vedea dacă a avut vreun rost sau nu.

— Da-a, caută un rost în nesocotinţă. Umblă iar diformă... urita urîtelor. Şi dacă după asta mă pomenesc c-am îmbătrînit ! De cîte ori nu se-ntîmplă.

— Otis vrea o familie. Şi ce familie e aceea fără copii ? Ştii că nu te vede decît pe tine.

— Pînă n-a găsit pe alta. Atunci nici familia nu mai contează.

— Nu-l deochea; proasto ! Nu cobi...

— Ce să zic, grozavă fericire... într-o garsonieră, cu doi copii. Fericirea asta a mea sînt gata s-o schimb cu două nenorociri. Să fiu femeie liberă. Nu trebuie să alergi pe la cozi, săţi baţi capul ce să pui pe masă, cu ce să-i hrăneşti... Şi Ritma se porni din nou să plîngă. Faci ce vrei, cum te pricepi, te duci unde vrei... înscrieţi-vă la o călătorie în Crimeea primăvara ! Ascultă-mă, să nu te măriţi, trăieşte cu prietenul tău, fără nici un fel de obligaţii. Te părăseşte el pînă la urmă ? Păi, aproape fiecare bărbat sau îşi părăseşte nevasta cu copii cu tot sau, şi mai rău, îşi

găseşte o amantă, iar pe Line te ţine numai de bucătăreasă.

— Otis nu-i dintr-ăştia.

— Un nătărău ! S-a înhăitat cu arheologii lui, rezolvă tot felul de probleme. Unde a fost portul Zemgales, unde Autina, unde Beve-rina... Mă doare-n cot de toate cetăţuile astea... A citit undeva că letgalii de-aia cîştigau toate războaiele, pentru că au avut mulţi copii, de-aia şi el vrea să aibă copii. Totul cade însă pe capul meu...

Cum să nu te pufnească rîsul, dar nu se cade să faci asta. Poţi numai să zîmbeşti.

— Da, te amuzi. Dacă te-ar preface cineva într-o maşină de născut copii... El visează să aibă o jumătate de duzină ! Iar eu nu ştiu cum s-o scot la capăt cu doi. Încerc tot timpul să scap, dar el ştie una şi bună : tu mă iubeşti, eu te iubesc, o să ne iubim copiii... Parcă nu-l las eu să mă iubească, dar nu se poate aşa, fără nici o socoteală.

— Şi totuşi eu, una, mă tem.

Ineta nu spuse însă de ce se temea. Ritma o ţinea pe-a ei :

— *Dacă are chef* să nască letgali, n-avea de-cît să se însoare cu o letgală, care n-a terminat nici şcoala elementară...

Şi iarăşi, dă-i şi plîngi.

Pentru Ritma cel mai important era să plîngă pe săturate, să-şi verse tot oful inimii. Termi- nînd cu asta, se linişti, prinse chiar să zîm- bească, apoi se apucă să ghicească şi ieşi

că, într-adevăr, va avea o fată ; începu să-şi facă planuri că ar putea, la toamnă, să-şi rupă din timp, ca să plece undeva.

„Ca în cîntecul : «Dureri cu bucurii se împletesc», se gîndi Ineta.

XXVI

PRIMIRĂ UN TELEFON cu oferta : dacă pînă mîine seară ne puteţi da un răspuns, poftiţi la adresa cutare. Pe Helga n-o interesează Ilyuciems. Garaj **există** ? în apropiere. Aha, nu este chiar în aceeaşi clădire ? Helga rostise întrebarea cu un asemenea ton, încît Ineta crezu că va refuza. Totuşi n-a fost aşa, Helga se învoi să vadă locuinţa. Ineta luă un taxi care trecu pe lîngă ele, ca la comandă, şi Helga îi permise cu mărinimie surorii sale să-l plătească.

Micul apartament era într-adevăr îneîntător, cel puţin aşa i se păru Inetei, care nu se aşteptase să vadă ceva asemănător, dar surorii mai mari casele acelea de panel nu-i plăceau deloc. Tavane joase, camere mici... Nu spuse „nu“ direct, ca să-i ofere mezinei plăcerea de a-şi examina şi ea „obiectivul”. Ineta presimţea răspunsul negativ şi de aceea purcese fără prea mare entuziasm la călătoria îndepărtată peste Daugava.

Ceea ce văzu i s-ar fi părut Helgăi o adevărată bătaie de joc, dar Ineta avea ochiul

format. Locuinţa, cîndva foarte mare, fusese împărţită în trei. Aceasta era partea cea mai mică : intrarea dinspre casa scării, un mic vestibul, din care se trecea într-o cameră frumoasă, cu o fereastră mare, luminoasă, cu vedere spre stradă, de partea cealaltă aflîndu-se o grădină. Camera era cum era, dar vestibulul ăsta însemna o adevărată minune : cu o nişă unde se' putea pune ceva şi un loc îngust de trecere spre o bucătărie triunghiulară. Fereastra bucătăriei era atît de mică, încît abia puteai să scoţi capul, în schimb avea plită cu gaze, iar în alt colţ o baie. Imobilul era conectat la ter- moficare, la reţeaua de gaze, avea instalaţie de apă rece şi caldă.

Ineta se gîndi că la bucătărie ar trebui pusă o uşă, pentru asta îi ajungeau banii, cada va fi ascunsă de o perdea de polietilenă şi o să aibă colţişorul ei de rai.

Numai de s-ar învoi Helga... Slabă nădejde, nu făcuse decît să se întărîte singură.

Se întoarse acasă abătută. Cum s-o convingă pe Helga ?

Helga avea la ce să se gîndească. Numai **că** gîndurile ei nu erau legate de schimb – pentru surioara ei o fi fost o propunere nemaipomenită, ea însă se hotărîse categoric să refuze. O speria frigul din ce în ce mai accentuat al sin. gurătăţii. Să-şi trăiască viaţa, să trăiască... sentimentul libertăţii, al independenţei, avînd

o situaţie materială asigurată, fără nici un fel de griji. Poftim, are totul, dar în acelaşi timp parcă n-ar fi de ajuns. Picupul stereo bubuie pus la maximum – vechea melodie, soarele de aur al coniacului o înfierbîntă, chipuri omeneşti se perindă în viteză, o ameţeală plăcută, zgomot, larmă, capul dureros, gîtul iritat. Şi zi după zi totul se repetă, totul e la fel. Se repetă şi dispare. De parcă te-ai uita printr-un geam gros, tulbure. Liberă, independentă, cu bani. Dar ce are ea în schimb ? Niciodată nu şi-a bătut capul cu enigmele existenţei, nu vrea s-o facă nici acum, vrea să trăiască... Cînd colo, se alege cu cîte-un chef plicticos, obositor. Ca o proastă, s-a încurcat cu acest Rollitis. Ce straşnic o ducea înainte să fi apărut el ! Iată că totul e ca înainte, pe deasupra, n-are nici un fel de griji materiale... Băieţii îi şoptesc la ureche cuvinte înflăcărate, dopurile zboară – ia şi înşfacă o noapte după alta, cum s-ar zice, arzi ca o făclie ! Aş, de unde ! Ei, mai izbuteşte uneori **să**

smulgă cîte o noapte, şi băieţii se nimeresc uneori mult mai tineri decît ea – îşi dau drumul la mîini, nişte lăudăroşi, nişte ţărănoi... Dai şi de bărbaţi care încearcă să facă poezie, înşirînd vorbe învăţate pe de rost, fără să simtă nimic, cu ochi în care nu se aprinde nici o flacără. O bătrînă bogată, cu care te poţi juca puţin, de pe urma căreia poţi trage un folos. Dacă le dă de înţeles că ar fi cazul să-şi dea mai multă osteneală, pufnesc îndată : ce faci atîta pe grozava ! Nu există nici măcar adevărata dorinţă de a o cuceri, ca să nu mai vorbim de adevărata pasiune. Totul se petrece din plictis, din obişnuinţă, aproape cu indulgenţă. Dac-ai băut pe socoteala babei, trebuie să-i faci o plăcere. Oare e bătrînă de-a binelea, de nu-şi mai poate găsi un amant decît pentru bani ? Şi ea care-şi închipuia că de-acum încolo va începe viaţa !

Strunele cîntă, trompetele sună,
bubuie tobele, răsună clinchet de
pocale, şi sărutări fierbinţi se-aud...

Şi uite că din nou totul se repeta.

O noapte întunecoasă. Ce absurditate ! Are bani de ajuns, îi lipseşte un om cumsecade.

Cit de întunecoasă'poate fi această noapte. Omul rătăceşte prin viaţa lui ca printr-o pă-

19 – Traseul

dure. Singuratic, nefericit. De i-ar spune cineva unde se' află fericirea ! S-ar duce, ar pune o mie pe masă... două mii... şi ar lua din această fericire cît ar putea duce. O podidiră chiar lacrimile. Atît de milă îi era de ea însăşi...

N-avea în schimb decît noaptea asta întunecoasă. Doar cîte-o luminiţă slabă în iarna umedă, ploioasă. Albia neagră a stradelei lor şerpuia printre casele negre. Rarele felinare s-au stins. Dar Helga tot îl recunoscu îndată pe omul care răsări nu se ştie de unde.

— Bună seara, stimabilo ! Ştii că mi se...

— Nu ştiu' nimic şi nici nu vreau să ştiu !

El, de parcă n-ar fi auzit :

— ...se cuvine de la prietenul meu, răposatul Rollitis, un sutar pentru ultima călătorie.

— N-ai decît să te duci la cimitir, să i-l ceri.

— E-ei, aşa nu merge, stimabilo. La cimitir nu se află bancnota asta, e la tine acasă.

Almants – era într-adevăr tatăl lui Agris – o apucă pe Helga de mînecă. O izbi în faţă un miros stătut de băutură.

— Ia, nu mă plictisi ! Eu nu ştiu nimic. N-am bani. .. ca să-i arunc pe fereastră !

Îi e frică singură !

— Ştii prea bine despre ce vorbesc. Ştii. Ai şi banii aceia. Nu scapi tu, mi-i plăteşti ca popa !

— Chem miliţia !

— Încearcă numai s-o faci, lepră !

l-Ielga băgă de seamă că stăteau chiar în faţa intrării de la casă. Pe neaşteptate, o zbughi de lîngă Almants, se strecură pe coridor şi o luă la fugă... să se ascundă în locuinţa ei... Se purta ca un vînat speriat şi tocmai fuga aceasta trezi instinctul de vînător în Almants. Din cî- teva salturi o ajunse, o lipi de zid şi îi băgă pumnul în gură, încît ea nu mai putea decît să scîncească înăbuşit.

— Plăteşte... sau te...

Nu se ştie cum s-ar fi sfîrşit totul, dacă nu intervenea Aizsils.

Se nimerise întîmplător pe aici. Avea în buzunar delegaţia pentru uzina de maşini din Smolensk, era prins pînă peste cap cu lucrarea de diplomă... Totuşi se gîndise să treacă în fugă să-i vadă pe Ina şi pe Berts. Sărind într-un taxi, pornise în goană spre Pcirdaugava. Degeaba sunase însă la uşă, nu era nimeni acasă.

lată de ce se plimba nehotărît pe palier, neştiind ce să facă.

Deodată, urechea lui prinse un zgomot... uşa de jos se deschise şi se izbi. Paşi, un glas de femeie, un mormăit de bărbat. Un strigăt de spaimă... Se petrecea ceva acolo, jos, becul nu ardea, nu se vedea nimic. Dacă Ina este în primejdie ? Aizsils se repezi jos, pe scări.

Uşa dinspre curte era deschisă. Văzu o femeie cu spatele lipit de perete, tremurînd de spaimă. O siluetă întunecată se întoarse spre Aizsils, ridică braţul... Aizsils izbuti să se ferească şi-l apucă pe om de cot. Se încinse o luptă scurtă. în cele din urmă, Aizsils îl lovi în falcă. Ţi- nîndu-se de perete, omul se grăbi spre ieşire. Aizsils vru să-l înşface de haine, dar Helga nu-l lăsă.

— Ducă-se la dracu !

Tremurînd de frică, Helga o luă la fugă pe scări în sus, urmată de Aizsils.

— Cine-i banditul ăsta ? întrebă el. Nu tre- buia lăsat.

— Naiba să-l ia !

Părea că o înspăimîntă mai mult gîndul că omul acela ar putea nimeri pe mîna miliţiei, decît atacul în sine. Aizsils nu greşea. În schimb, zadarnic sperase să intre şi el în casă. Pe Helga totul o speria – sosirea miliţiei, neaşteptatul salvator **şi** tot ce o înconjura. În casă avea valori, carnetele de economii. Suma cerută de Almants nu era chiar atît de mare, putea să-l plătească, să scape de el. De un lucru îi era teamă : dacă plăteşti o dată, o să vină iar – mai dă-mi încă, şi încă !

Ticăloşii ! Toţi nu urmăresc decît să mai smulgă ceva de la ea !

Uşa nu se descuia defel – parcă avea degetele amorţite, parcă erau de lemn. Aizsils

dădu s-o ajute...

— Ce ? strigă ascuţit Helga. Ce doreşti de la mine ?

— Am vrut să vă ajut... spuse Aizsils, descumpănit.

— N-am nevoie de ajutor ! Cară-te ! Vocea ei parcă pătrundea prin ziduri, şi Aizsils, fără o vorbă, se grăbi să plece. Cît mai departe de isterica asta.

în sfîrşit, Helga pătrunse în casă, încuie uşa, dar nu izbuti cu nici un chip să pună lanţul. Tremurînd ca de friguri, trecu în camera ei şi căzu pe pat.

Lustra cea mare se aprinse.

Helga simţi că i se taie răsuflarea, sări în picioare.

— Te-am speriat ?

— Da... nu...

— Am intrat să-ţi spun... „

— Zi...

— în legătură cu apartamentul.

— Ce apartament ? A, da... Ei, cum este ?

„Ce rău arată, îşi zise Ineta, parcă e înţepenită.”

— Sînt de acord să mă mut acolo.

Un timp, sora mai mare nu făcu decît să clipească privind-o şi nu rosti nici un cuvînt.

Ina nu se simţea în apele ei. Deodată Helga rosti cu glas liniştit, serioasă :

— Bine. Facem schimbul.

XXVII

CÎND STAI să te gîndeşti că pentru banii tăi trebuie să te milogeşti în magazine, la casa teatrului, la frizer, la atelierul de mode, la policlinica dentară – peste tot, peste tot unde te împinge nevoia de mărfuri, de confort, de servicii. Pretutindeni trebuie să plăteşti în plus... Nu eşti de acord, n-ai să primeşti nimic, ai să aştepli o sută de ani la coadă. Ritma explica rîzînd : „Şperţul este o rămăşiţă a viitorului !“

E uşor să rîzi, dar Ina trebuie să pună locuinţa la punct şi nu poate cumpăra o uşă, nu poate găsi un meşter. De existat există ei, dar nu se arată prea interesaţi să mai cîştige ceva : „Ce să facem noi cu banii ăştia ?” Ce mai încolo-încoace, au o atitudine faţă de bani întocmai ca omul viitorului...

În sfîrşit, Ineta izbuti să capteze atenţia plină de indulgenţă a unui meşter despre care i se spusese că e „foarte cumsecade”. Se obligă să-i facă rost de uşă şi s-o instaleze.

În prima seară aduse uşa – veche, luată dintr-o casă unde se făceau reparaţii capitale. O asigură că este mai bună decît una nouă. Uitîndu-sc mai atent, Ineta îi dădu dreptate. Meşterul luă banii pentru transport, făgădui că vine a doua zi să termine totul, dar se făcu nevăzut **o** săptărriînă încheiată. Nici nu prea era de mirare – grozav mai trăsnea a produse alcoolice.

În sfîrşit, îşi făcu totuşi apariţia, obosit, arţăgos, dar munci cu sîrg. „Pentru o femeie atît de frumuşică.” După ce-i făcu acest compliment, o rugă pe gazdă să aducă nişte vinişor. În viaţa ei, Ina nu cumpărase şi nu adusese acasă băutură. Ce să-i faci, acum n-avea încotro... Meşterul, fireşte, nici nu se gîndi să-i dea bani. Goli toată sticla şi se duse să tragă mai departe, de-l trecură toate năduşelile, aşa că n-o refuză nici cu cina.

Ei, s-a făcut. De vopsit o vopseşte ea singură. A doua zi însă, ca prin minune, meşterul veni din nou. Era uşor cherchelit, de altfel asta părea să fie starea lui normală, vorbăreţ : trecuse să vadă cum se ţine uşa sau dacă nu cumva gazda cea frumuşică are vreo pretenţie. În cele din urmă, pentru o sumă destul de modestă, ’se învoi să chituiască totul, să dea cu grund, să lăcuiască... S-ar mai cere să pună un geam mat la uşă.

Ineta căzu chiar pe gînduri : poate îi plătise prea puţin ? Sau omul avea vreun alt interes ? Refuză categoric orice alte servicii, voia să fie singură în casa ei, cu treburile ei, cu gîndurile ei.

Se apucă de curăţat, de chituit, dădu cu grund, vopsi uşa aşa cum se pricepu. Era bine dispusă – nimeni n-o deranja, îşi vedea de treabă.

Mult nu poţi însă s-o duci în felul acesta. Primul care veni s-o felicite cu ocazia mutării

în casă nouă – pe Ritma n-o putea aştepta decît după „înmulţirea familiei” – a fost Ediks.

După cele petrecute atunci şi „căinţa“ lui, Ineta nu-l văzuse decît o dată sau de două ori. La fel de deşirat, cu pantalonii evazaţi, cu o giacă scurtă de tot, fără şapcă pe cap. Avea părul ud, se vedeau chiar fulgi de zăpadă în el – afară parcă stă să ningă, parcă plouă. Işi lăsase şi barbă.

Puse o sticlă pe masă şi, refuzînd scaunul oferit de gazdă, se aşeză pe jos, la picioarele ei, rostind tărăgănat şi jalnic :

— Ce dor mi-a fost de tine !

Ineta surîse ironic. S-a topit de dor băiatul ! Chiar poate să creadă că ea se lasă impresionată de un teatru atît de ieftin ? Dar ce-i poţi cere lui, dacă pînă şi teatrele de profesionişti îţi oferă Dumnezeu ştie ce. Acest „june prim“ amator n-a terminat institutul de teatru, nu cunoaşte nici teorie ca să poată face o punere în scenă.

— Vai, Ina, Ina, draga mea...

Zîmbetul pieri îndată de pe chipul Inetei.

— Ei, e cazul să isprăvim... M-am plictisit de toate astea.

— Se poate, Ina ! Ce tot spui... De ce să postim, cînd putem să ne veselim ? E singurul lucru bun care există pe lumea asta păcătoasă.

— Du-te la Helga şi bate-o pe ea la cap !

— Mi-e silă de ea.

— Mie, de tine !

Ediks prinse a lăcrima.

Ce repede se smiorcăie lunganul ăsta. „Am să-ţi spăl picioarele în lacrimi.” în ce carte veche de cîntece văzuse acest vers ? Şi din ce timpuri cobora acest amant plîngăcios ? Căci străbunul lui depărtat fusese un vlăjgan păros, care ucidea cu toporul de piatră leul cavernelor, ca să-şi apere nevasta şi copiii. Poate că era în stare să-şi ucidă şi femeia, dacă se plictisea de ea. Străbunica lui fusese, pesemne, vreo slujnică la baron... pe timpul cînd iobagii munceau din răsputeri ca să-i umple hambarele boierului cel nesăţios... Fetele însă cîntau şi atunci – în ciuda tuturor năpastelor – cîntau şi împleteau cununi, iar bărbaţii şi flăcăii doborau stejarii, rostogoleau butucii, aprindeau focuri mari, însămînţau pămîntul şi pe neobositele cîntăreţe. Aveau numai bătături în loc de palme, dar tot se pricepeau să mîngîie cu duioşie. Iar pe slujnică, dacă începea să se împlinească, purtînd un plod în pîntece, baronul o ceda generos îndatoritorului staroste, slujitorul său.

Iată că acesta şi-a primit răsplata după merit – trăia sub papucul nevestii, o ura pe ea, îl ura pe cuconaşul-bastard. Cîţi cuconaşi de staroste nu se plodiseră în anii aceia !

— Nu-mi place smiorcăiala asta. Poartă-te ca un bărbat !

— Bine-e...

Voinţă bărbătească, patimă bărbătească. Ediks n-avea nici voinţă, nici patimă, la el era

numai senzualitate. Puterea clădeşte bîrnă peste bîrnă, durează o casă înaltă, luminoasă, ca mireasa să se simtă în voie, copilaşii să aibă destul loc. Ce minunat este să simţi o forţă care te ocroteşte, te încălzeşte, căreia i te poţi încredinţa tu, dragostea ta. Forţă care, pentru a-i apăra pe-ai săi, sfîşie şi un urs. Ehei, Lacple- sis, Lacplesis ! Nici tu n-ai fost bărbatul ideal, şi tu ai avut-o, pe lîngă Laimdota, nevasta ta legitimă, pe veşnic schimbătoarea Spidola. Muză, prietenă, inspiratoare... Mai simplu, amantă. Dar ai fost un bărbat şi jumătate. Bărbaţii ca tine sînt iertaţi, ei pot cuceri multe, spre deosebire de ăştia sensibilii, aceşti purtători de tran- zistoare, care nu lasă păhărelul din mînă, care concep copiii cînd sînt beţi.

— Ei, haide, ia un taxi şi şterge-o la Helga. Te aşteaptă ca pe-un măr copt.

Helgăi îi trebuie tocmai unul ca el. Ea este necruţătoare în exigenţele ei, iar Ediks – în supunere. Helga va călca în picioare florile şi nu va simţi nimic. Ediks va face acelaşi lucru căinînd floricelele... O să-i pară rău, dar tot le va călca. Este „bun“ dacă-i convine să fie, dacă nu are de suferit de pe urma bunătăţii sale ; tot el va face cea mai mare ticăloşie, numai ca să obţină o plăcere. Un nemernic sentimental... îşi plînge de milă cînd i se dă în vileag ticăloşia. Cîte slujnice printre străbuni- cile noastre, cîţi starosti şi argaţi !

— Uite, ai pomenit de Helga... şi pe loc mi s-a făcut greaţă.

—-- Eu spun una, tu spui alta. N-avem ce discuta noi doi. la-ţi sticla şi şterge-o.

Discuţia s-a sfîrşit. Ediks plecă, băgîndu-şi, cu un aer ruşinat, sticla în buzunar.

Ineta putea iarăşi să rîdă. De ce să se-ntristeze, nu-i părea rău nici de Ediks, nici de sticlă.

Se apucă din nou să cureţe, să chituiască, să dea cu grund, să vopsească. Ca un adevărat meşter...

XXVIII

ÎŞI FACU şi Berts apariţia.

în loc de sticlă, îi aduse flori – lalele roşii, mari, frumoase, o cutie de bomboane asortate şi o maimuţică pufoasă.

— Să stea pe masă... sau atîrnată pe perete. Să-ţi aducă aminte de mine, spuse el, zîmbind stingherit.

— Mai bine adu-mi aminte – chiar tu. Vino mai des pe-aici.

— Acum locuieşti aşa de departe...

— Dar tu eşti tînăr, te mişti uşor.

Ineta se bucura de-adevăratelea că-l vede, şi Berts o înţelese. Deveni mai degajat, mai firesc... Maică-sa n-avea timp să-l asculte, de altfel nici nu avea acest obicei, astfel că mai mult tăcea cînd era acasă. Măcar aici putea

să-şi spună păsul.

— Ştii, m-am hotărît să urmez şcoala medi< tehnică. După aceea voi studia mecanica. Li fel cu Kărlis.

— Te mai duci la club ?

— E al dracului de departe. Chiar la ţară. M-am dus la Saşa. Acum învîrte treburi serioase la „Motorul“. Cum termin cu examenele, las baltă şcoala şi – la el.

— Ce mai e şi asta ? ! strigă supărată Ineta. Trebuie să continui şi clasa a noua... Obligatoriu !

Berts începu să se foiască.

— Poftim, şi tu acum... Toţi aţi sărit, pe bătrîna mea au chemat-o pe la tot felul de comisii, ea face gură... Am să învăţ, am să învăţ... Dar i-am promis lui Saşa, mi-am dat cuvîntul de onoare. Lăsaţi-mă să lucrez puţin măcar peste iarnă, şi să mă odihnesc, iar mai încolo mă înscriu la şcoala medie tehnică, altfel n-am să fiu liniştit. Un unchiaş a sărit la mine : cum e posibil ca un adolescent de vîrstă şcolară să nu înveţe ! E un sabotaj al sistemului de învăţămînt ! Ei, ca să salvez aparenţele, m-am băgaţ la seral. Şi acolo s-au răţoit la mine, de parcă aş fi făcut cine ştie ce...

Ineta nu pricepea nimic.

— Stai puţin, cum poţi să munceşti şi să nu înveţi, dacă n-ai şaisprezece ani ?

— Saşa aranjează tot !

— Saşa ?

— Păi, cînd m-am hotărît să muncesc, am ştiut că numai la Saşa pot face o treabă cu rost. M-am dus la el şi i-am dat raportul. El mi-a spus, ştiu, eşti băiat îndemî.natic, ai să lucrezi la secţia de prototipuri, acolo se cere muncă de precizie, sînt la noutăţi de-ţi stă ceasul şi, în general, o sumedenie de lucruri interesante. Numai că angajarea n-o face el. Mătuşica de la cadre se uita la Saşa – chiar el m-a condus acolo – de parcă ar fi lovit-o cineva cu măciuca, pe urmă a mai venit un unchiaş, clipea şi ăsta din ochi. Fără comitetul sindicatului de întreprindere nici vorbă să poţi face ceva ! Ne-am dus acolo. Comitetul sindicatului era un bărbat tînăr, erou pozitiv, ca la cinema. Cu o faţă solemnă. Nu se poate una ca asta – e ilegal, împotriva legii, în afara legii... Ei, ce mai, nici o legalitate pe bune. Cu Saşa mai era un băiat, taică-su îl adusese la uzină şi se rugase aproape cu lacrimi : luaţi-l pe fecioru-meu. Şi ăsta : muncă – da, şcoală – ba. Comitetul sindicatului : marş la învăţătură, o să puteţi munci cînd şcoala o să facă din voi nişte băieţi cuminţi. Ei, în timp ce comitetul vorbea, Saşa a tăcut, o vorbă n-a scos, băiatul ăla se albise la faţă, vedea că nu-i rost de nimic. El însă nu-l cunoştea pe Saşa. Eu n-am răbdat şi am spus : în constituţie scrie că datoria fiecărui cetăţean este să muncească, iată, cer şi eu să mi se dea voie să-mi îndeplinesc datoria, ce e ilegal în asta ? Ia te uită, zice ăla, ce înfipt eşti... munca ta e

şcoala. Saşa de colo : primeşte-i pe băieţi, garantez eu pentru ei. Comitetul sindicatului sări ca ars : îţi dai seama **ce** spui şi încă în *faţa acestor mucoşi* ? Fie, dacă nu se poate, nu se poate. Saşa ne-a luat îndată la Consiliul Sindicatelor. Aşa mi-e firea, zice, dacă îmi pune cineva un zid în faţă, eu îl dobor din partea cealaltă ! Comitetul sindicatului fusese înainte secretar de comsomol, un băiat de treabă, dar acum, că ajunsese mai sus, îşi schimbase năravul. Dacă-i spui : înainte ce ziceai ? El, de colo : de la puntea de comandă vezi totul altfel decît de pe puntea clasei a treia... Lui Saşa nu-i pasă însă de cine urcă în grad, el nu vrea decît să ajute băieţii...

— Şi cum a izbutit să vă ajute ?

— Ne-a ajutat ! A intrat la un şef de la consiliul ăsta, iar noi am rămas în spatele uşii. Dar de auzit se auzea. Ştiu, ştiu că nu-i frumos să tragi cu urechea, dar cînd e pielea ta în joc... Saşa îi spune aşa, supărat : băieţii pot munci de la zece ani – nu-i aşa ? – cel mai tîrziu situaţia mai poate fi salvată pînă la paisprezece ani, iar ei vor să-i înfăşoare în vată pînă la şaisprezece, în felul ăsta li se taie cheful de muncă pe toată viaţa... De-aici se trag trîn- davii şi chiulangiii. Mereu i se scot ochii că a strîns la el în echipă numai tineri greu de educat, dar de fapt. cred că aceasta este partea cea mai activă a adolescenţilor. Reiese că e permis unor haimanale să bată străzile, să facă dracu ştie ce, dar să-şi dea

forţele şi talentele pentru folosul muncii – asta nu e voie. Şeful îl şi aproba, se şi împotrivea. Saşa îi zice : măcar de derbedeii ăştia doi să nu ne lepădăm, adică, de noi doi, ca să nu ajungă la colonie.

Ineta dădu admirativ din cap.

— Ce să mai zic...

— Ei, şi a smuls de la şeful acela o hîrtie, ne-a adus înapoi la „Motorul”. Comitetul sindicatului ne-a primit prietenos de data asta. Hîrtia a prins-o în dosar, el personal nu trebuie să răspundă. Aşa **ă** acum sînt la secţia de prototipuri... colosală munculiţă !

— De învăţat tot trebuie să înveţi. Dacă ai de gînd să urmezi şcoala medie tehnică, gîndeşte-te la manuale şi la examenele de admitere. -

— Mare scofală, dacă nu intru la şcoala medie tehnică, pot să dau la şcoala profesională. Acolo profesorii sînt gata chiar ei să-ţi îndrepte nota unu în nota patru. Au fost la noi la şcoală băieţi care-au încasat note de unu. Acolo —. le-a tras o linie, încă o linie şi s-a făcut un patru.

— Chiar dacă nota e alta, tot prost a rămas.

— Parcă tu nu ştii. Adevărul ! Dar adevărat e că cei mari ne duc la fiecare pas. Atunci şi noi, proştii, le urmăm pilda. Ne pregătim pentru viaţă.

— Bagă de seamă, să nu întreceţi măsura !

— Ai dreptate, oftă Berts. Cînd mi se spune – oameni maturi, serioşi, înţeleg că ăştia se

pricep să amestece minciuna cu adevărul în părţi egale. Noi, puştii, sîntem încă nerozi. Sau trîntim adevărul gol în faţă, sau spunem numai minciuni, iar asta e totuna cu **-a** bea spirt de o sută de grade. Îţi arde maţele, de-ţi dai duhul.

Ineta izbucni în rîs.

— Dacă stă omul să te asculte, pari chiar un înţelept, cu multă experienţă. Tu lasă-te de teorii, pînă una-alta pune mîna şi învaţă.

— Păi, învăţ...

După ce stătu cît stătu, musafirul plecă.

Ineta se apucă în continuare să-şi lustruiască locuinţa. Îşi lichidase obligaţiile şcolare, luase strălucit toate examenele din sesiune, dacă şi mai departe va merge tot aşa de bine, la anul va absolvi facultatea şi va putea să-şi găsească un post mai interesant şi mai bine plătit. Pardesiu! i s-a cam ros, îi trebuie altul. Palton n-a avut niciodată, dar nici n-are nevoie cu iernile astea atît de calde.

Important este să-şi aranjeze locuinţa. Munceşte cu atîta bucurie, micile neplăceri n-o supără defel, n-o supără nici degetele zdrelite sau hainele pătate. După ce a terminat, s-a dus sij se coafeze, şi-a mai spălat din lucruri, s-a convins că sînt cam uzate, bani însă n-avea, chel- tuise aproape tot cu reparaţiile. Va trebui să facă economie la mîncare, nici nu vrea să se îngraşe ca Helga.

Pe la soră-sa nu mai fusese, nici Helga nu trecuse pe-aici.

La început i se păru că lipsa telefonului e o adevărată nenorocire, pe urmă înţelese că **a** cîştigat mult mai mult. Nimeni nu se deplasează din plictiseală – hai să mai trăncănim. Iar cine . vrea să stea serios de vorbă sau vrea s-o vadă, acela nu se va teme de distanţă şi va veni. Fiecare vizită, cu excepţia lui Ediks, a fost o bucurie. Ce şi-ar mai putea dori – are tot confortul modern, fără dezavantajele vieţii [redacted] moderne.

Curat, frumos. Un adevărat vis, căsuţa ei.

În cele din urmă apăru şi Andis. Dintr-o dată, Ineta înţelese limpede pentru cine se străduise !'ltîta. Pe el îl aştepta...

Extrase din amintirile nescrise
nle inginerului Aizsils (continuare)

Ne încurcă foarte mult lipsa sîrmei de oţel, ne-am împăcat deja cu faptul că utilajul marca „KDM” funcţionează fără dispozitive de curăţit. Cînd cade zăpadă mai multă, nu ne rămîne de- dt s-o împingem cu lama grederului. Căci reţeaua de drumuri din raionul nostru e în atenţia tuturor, tot timpul trec miniştri – şi ai noştri, şi din vecini, şi din ţările socialiste, mereu **se** iveşte cîte o delegaţie.

Pe neaşteptate totul s-a rezolvat. M-au ajutat cunoştinţele pe care le am printre cei care răspund de ordine pe pistele aerodromului. E

de rău dacă o bucată de sîrmă nimereşte în şasiu la decolare sau la aterizare. Nouă ce ne pasă dacă se uzează periile, dacă se rupe sîrma, şoferii n-au decît să-şi repare cauciucurile, nu s-a mai auzit să fi avut cineva de suferit **din** pricina asta, accidentele se produc mai mult din nesăbuinţă. Cei de la aerodrom au descoperit că pe valţ se pot fixa, în loc de sîrmă, capete de cablu de oţel. Prin urmare, se poate evita şi pericolul ruperii sîrmei.

Cabluri sînt destule la parcul de maşini. Am şi vorbit cu şeful atelierului, bineînţeles că totul se poate rezolva cu forţe proprii.

Şi, ca un făcut, chiar în această perioadă uzina mecanică de reparaţii a direcţiei generale a primit sîrmă. Reiese că putem proceda şi într-un fel, şi în altul. Pare o simplă coincidenţă – dar cîtă nevoie am avut, cîte luni **ne-a** lipsit. Şi deodată...

M-am cufundat cu totul în literatura de specialitate . – multe noutăţi tehnice apărute în limba rusă, am făcut rost de cîte ceva şi în engleză. La început mă chinuiam, nu-mi scoteam nasul din dicţionar – cu prea mare lucru nu mă alesesem în şcoală ! – apoi am început să citesc curent. Dacă vrei, înveţi orice.

Aşa că serile eram ocupat de obicei cu cărţile. Mi-au dăruit multe lucruri folositoare, uneori mă prindeau atît de tare, că nici nu băgam de seamă că e trecut de miezul nopţii. Săream în sus şi mă băgam iute sub

plapumă... Nu-i nimic, mîine c duminică, am să dorm pe săturate, iar peste zi am să schiez. Dar nu izbuteam

să adorm imediat, în cap n-aveam decît probleme legate de muncă, toate gîndurile mi se învîrteau în jurul celor citite, chibzuiam la ce vom obţine cu tehnica noastră şi ce ne aşteaptă în viitor. Erau foarte ademenitoare perspectivele, cînd te gîndeşti cîţi cai-putere am numai eu la dispoziţie, cu ce anvergură se poate organiza un şantier, de pildă, construcţia unui aerodrom. Dacă n-ar fi maşinile, cîte mii de muncitori sînt necesari cu roabe, lopeţi şi tîr- năcoape, la aceasta nu ne putem întoarce. Acum se vorbeşte numai de revoluţia tehnico-ştiinţi- fică... Oare este un proces numai al zilelor noastre ? N-a început această revoluţie teh- nico-ştiinţifică în veacul trecut, odată cu apariţia maşinii cu aburi ? Mişcarea este nestăvilită, nu poate fi întoarsă în sens invers. Dacă-i aşa, să mergem înainte ! E drept, există oamenii de ştiinţă, ei ne sperie că în felul acesta putem zbura în prăpastie. S-avem iertare, nu vreau să pier ! Nici Andis nu vrea ! Nimeni nu vrea. De ce are omul voinţă ? Chiar dacă adormi, întrebarea tot rămîne în tine, nu te lepezi uşor de ea. Chiar noaptea se întoarce, într-un fel sau altul. Ziua mă plimb cu schiurile, îmi aerisesc capul. Luni iar mă apuc de mecanismele mele. Ciudat, parcă s-au identificat cu mine. Sau eu cu ele ?

Dar dacă generaţia următoare va fi nevoită să ducă dialogul cu mecanismele de la egal la egal ?

De cînd am devenit inginer-mecanic de drumuri, am de-a face tot mai des cu Andis. Cum-

necum, sîntem colegi. Prinde bine să ai un vecin cu mai multă experienţă, care te poate ajuta şi cu sfatul, şi cu mijloacele tehnice. întreprinderea de construcţii are un parc de maşini mai bogat ca al nostru, dar n-au decît un singur trauler. Cînd ţi-e lumea mai dragă, sună telefonul : „Kărlis, dă-ne traulerul vostru, dacă poţi. – Şi auzindu-mi consimţămîntul, adaugă pe loc : – Dar eu o automacara ne poţi ajuta?” **Ei.** cum să-l refuzi, oricînd i se poate da o mînă de ajutor.

În timpul deplasărilor mele, treceam adesea pe la Andis. Şi atelierele întreprinderii de construcţii, şi clădirea administraţiei, şi curtea asfaltată – totul era nou. Baza tehnică a sectorului nostru se afla de cealaltă parte a gardului **–** părea un viţel alături de un elefant. După ce mă interesam cum merg treburile la ai mei, o coteam pe domeniile lui Andis. Uneori primeam să iau prînzul la el. Olita era tot timpul la spital. Sau i se repartizase ei apartamentul, sau întreprinderea îi fericise pe tinerii însurăţei, dar se instalaseră cît se poate de bine şi de fapt îşi luaseră adio de la Riga. Am aflat-o cînd ne-am dus să facem o baie în mare. Aici, deşi ţărmul este stîncos, e mai curat, şi plaja e mai liniştită decît la Jurmala. 'O pereche ideală, condiţii ideale, ca într-un roman. Da, nici vorbă de ironie, e invidie curată...

După ce am înotat pe săturate, ne-am întins pe o piatră uriaşă, încinsă de soare. Aşa,

culcaţi, schimbam cîte-un cuvînt, în dorul lelii :

— Straşnică mai e viaţa !

I-am răspuns :

— Văd că te-ai fixat aici... pînă la sfîrşitul veacului...

— Ba bine că nu ! La toamnă mă pun pe învăţat. Olita o să mă ajute cu engleza. Ea se descurcă bine cu „english“-ul ăsta. Am de gînd să mă înscriu la aspirantură.

— Pe urmă or să te trimită să lucrezi la un laborator.

— Ba nu, nenişorule, nu mă dau ! Un candidat în ştiinţe atîrnă mai greu în ţara noastră, eu am să mă realizez şi aici ! – Deodată se aprinse. – înţelege-mă, noi nu construim numai autostrăzi. în linii mari – drumul spre viitor. Se prevăd transformări uriaşe şi trebuie să ne folosim de aceasta. E greu pînă şi să-ţi închipui cum va arăta lumea la sfîrşitul veacului. Dacă te uiţi la strămoşii noştri... ce îngust gîndeau. Pe cînd noi avem la posibilităţi ! Şi viitorul...

— Da... confirmai eu. Apoi nu m-am putut stăpîni : Dar mai întîi să ne dezbărăm de trecut.

— Asta în ce sens ?

— Ei, de pildă, bine-ar fi să aflăm adevărul în legătură... cu omul din parc.

Marea vuia tot timpul, dar acum parcă în-

cremenise. La noi, *pe* stîncă, se urcase liniştea.

Andis sări în sus ;

— Uf. Johann Strauss ! Eşti cu adevărat ţicnit ! Ajunge să te tot frămînţi, uită ! Petrs nu mai e... înţelege, Cha-ar-lie !

Mi-arunca vorbele peste umăr, ca pe nişte pumni grei în gură. M-am întors şi l-am privit în ochi. '

— Noi însă sîntem deocamdată în viaţă. înţelege, Andzin, bo-o-bocule !

El încremeni, cu gura căscată. De cîte ori îşi îngăduise să mă trateze cu dispreţ. Pentru prima dată primise un asemenea răspuns. Era caraghios cît de mirat şi de dezorientat părea...

Din nou marea foşneşte în jurul nostru. Stăm întinşi pe piatră, cu spatele unul la altul.

Mă uitam la linia unde marea se contopea cu bolta cerului. Pornisem o dată departe pe dig, spre largul mării. Vremea era mohorîtă, cerul cenuşiu, vîntul nu se făcea simţit aproape deloc. Cu cît înaintam în mare, cu atît mai iute se scurgea aerul, iar înaltul cerului căpăta nuanţa oţelului. Largul apelor se deschidea tot mai măreţ, eu deveneam tot mai neînsemnat. De parcă iată-mă la capătul lumii, dincolo e nemărginirea, iar eu stau să mă înalţ ca un fir de praf. Mă cuprinse o teamă ciudată. Am dus mîna la piept – inima-mi

bătea. O inimă omenească. în jur, nemărginirea – necuprinsă, necunoscută. M-am aşezat chiar, speriat. Oare omului nu-i trebuie **o** clipă ca asta, să poată privi chipul nemărginirii ? Să se gîndească dacă au vreun preţ toate după cîte aleargă, care-] fac să sciîşnească din dinţi, cînd pierde, şi **s&** chiuie ca un copil de bucurie, cînd cîştigă ?

Şedeam, legănîndu-mi picioarele, iar în jurul meu şuierau vînturile din îndepărtatele depărtări. Mi-a venit un gînd. Fiecare din noi trebuie nu numai să iasă în largul mării, dar **să** şi plece în adîncul propriei sale fiinţe. Să ajungă la limita unde pofta de viaţă se loveşte de opusul ei – durerea că se termină atît de repede... şi cu conştiinţa dîrză că setea ta de viaţă este mai puternică decît ameninţarea mor- ţii, mai puternică decît teama şi deznădejdea. Eşti om, încununat şi de tragedia şi de măreţia soartei omeneşti.

Fiecare se naşte ca să-şi întîmpine cu demnitate soarta şi veşnicia.

Ca să iei totul de la capăt, trebuie să închei socotelile cu trecutul. Andis mi-a spus „Chaarlie”, eu i-am răspuns „And-Zin”, iată că ne-am arătat unul altuia colţii. Dar asta n-a rezolvat nimic. Să faci un pas în întîmpinarea soartei... Cuţitele erau ascuţite, de ce nu făcuseră decît să încurce nodul, atîta timp cît putea fi despicat ?

Ce se schimbase în relaţiile mele cu Andis ?

Poate că eu nu sînt ca toţi ceilalţi ? Sau nu mă mai pot împăca cu ceva ?

Cufundîndu-mă în toate aceste treburi, în lucrarea mea de diplomă, puteam să uit totul, numai pe ei doi nu – pe Ina şi pe unchiul Gargals.

La ei mă gîndeam cu căldură... şi cu teamă. Gargals arăta atît de rău, cînd ne luasem **ră**-mas bun, iar pe Ina o aştepta – pe coridorul acela întunecos din casa ei – o primejdie. **La** gîndul acesta mă simţeam îndemnat să cumpăr un bilet şi să dau fuga la aeroport.

întors la Riga, m-am repezit imediat la familia Gudermanis. Era spre seară, trebuia să fie cineva acasă.

Ce vreme ciudată – totul se contopise laolaltă ! Şi toamna fusese aşa, şi iarna, şi primăvara timpurie – noroi, umezeală, mizerie pe trotuare. Motoarele erau răguşite, guturăite parcă.

De la centrul Agenskalna am venit pe jos. Eram curios să văd cum voi fi primit de Ina şi de Berts ? Picioarele mă duceau singure, pe viaduct mi-am impus să mă opresc. Dinspre JUrmala venea trenul electric, din Torniakalna, un marfar lung.

În cele din urmă, am sunat la uşa familiei Gudermanis. Apăsasem pe buton, cînd am zărit deodată o plăcuţă strălucitoare cu un nume străin. Kat... Kal... Kod… Parcă se putea distinge pe întuneric ?

Iată, cineva descuia uşa. Un glas bătrinesc mă întrebă :

— Cine e ?

Altă dată aş fi răspuns că e un om, nu o fiară şi aş fi cerut să mi se deschidă. De data asta însă m-am mărginit să întreb :

— Gudermanis e acasă ?

— Nu mai locuiesc aici, şi uşa interioară se trinti.

Ai dracului, s-au şi baricadat ! Parcă le era greu să spună unde s-au mutat, doar cu ei au făcut schimbul. Clocotind de furie, m-am îndreptat încotro am văzut cu ochii, pînă cînd am înţeles că făcusem jumătate din drum spre Gargals. N-aveam încotro. trebuia s-ajung pînă la el.

Aici nu era o tăbliţă nouă, dar nimeni nu veni să deschidă. Am sunat în neştire şi, numai cînd am bătut cu pumnul în uşă, un bărbat deschise uşa vecină.

— De ce faceţi gălăgie ?

—-Vă rog să mă iertaţi, am crezut că e defectă soneria.

— n căutaţi pe bătrîn ? întrebă el.

— Sînteţi fiul lui cumva ? O femeie scosese capul pe după umărul bărbatului. ,

— Parcă fiul şi fata n-ar fi putut trece mai des pe-aici, ca să nu se întîmple una ca asta ?

N-apucam, pur şi simplu, să răspund la întrebări. Parcă erau focuri de armă, trase drept în faţă. În sfîrşit, am izbutit să plasez şi eu

cîteva vorbe :

— Nu sînt fiul. Are o fată...

— Nici nu vor să ştie de părinte ! se trase din nou în mine.

— Dar ce-i cu **el** ?

— Ei, cînd s-a dat alarma, au sunat, au venit, au spart uşa...

Rămăsei tăcut.

— Da, da, să mai creşti copilaşi. Toţi sînteţi la fel...

Şi au mai spus ceva...

Sînt la unchiul Gargals.

îmi arată un scaun, îşi pune ochelarii în toc şi închide revista ilustrată.

— E un articol bun privind ecologia. Poluarea mediului este într-adevăr primejdioasă.

Astăzi nu pare dispus să vorbească. Ce să-i faci, trebuie să-mi preiau eu acest rol.

— Am avut prilejul să stau de vorbă cu chimiştii. Ei pretind că omenirea este ameninţată de trei primejdii : catastrofa foametei, războiul atomic şi ameninţarea de a se îneca în propriul său bălegar.

— Totul se spune ca să reiasă că Malthus n-are dreptate. Mă tem de a patra primejdie, din care se trag toate celelalte.

— Interesant, spusei.

— Nu vezi cîţi tineri sînt care habar n-au ce vor, nici nu ştiu să vrea ceva, nu vor să vrea ceva ? Elevi care trec dintr-o clasă în alta, călare pe „temeinica notă trei” ? Poluarea mediului înseamnă poluarea omului însuşi. Chi

micalele pe care le înghiţim odată cu alimentele şi hapurile prescrise de medici. Aerul îmbîcsit al oraşelor şi sticlele de votcă, servite pînă şi la cofetării. Cu mult mai primejdioasă este poluarea sufletului. Din pricina asta omul este iresponsabil şi faţă de natură, şi faţă de oameni, şi faţă de generaţiile viitoare. Iată dualitatea : cerinţele şi satisfacerea lor. Cu cît omul arc mai multe cîrpe, cu cît e mai modernă maşina, mai scumpă mobila, mai mare ecranul televizorului, cu atît se simte mai fericit. Deplinătatea fericirii se obţine în societatea unde domneşte belşugul... Pe vremea cînd am fost păstor, am văzut ce mulţumite erau vacile dacă nimereau în trifoi şi puteau să mănînce pe săturate. în schimb, oamenii nu se satură. Existenţa noastră determină conştiinţa noastră, iar dacă viaţa înseamnă consum, atunci şi conştiinţa este egală cu fericirea prin suprasaturare. Din păcate, această teorie îşi înşală adesea adepţii.

— Conştiinţa fericirii este o stare sufletească deosebită, spusei.

-- Majoritatea oamenilor, chiar cu diplomă, cu studii superioare, sînt primitivi. Şi cu cît un om este mai redus pe plan spiritual, cu atît e mai uşor să-l convingi că fericirea constă în belşugul material.

— Deci soluţia ar fi în cealaltă extremă, în sărăcie ?

Gargals oftă.

— Nu-i chiar aşa. Dreptul de a mînca şi de

a se îmbrăca omeneşte trebuie să-l aibă toţi cei

ce muncesc cinstit. Crede-mă, Karlis, atîta timp cît omul nu se va ocupa de sufletul său, el nu va fi fericit.

Atunci l-am întrebat :

— Cum vă simţiţi ? Sînteţi complet singur.

— Fata mea, ba şi Andis ţin la mine, şi 7îmbi. Dragostea mea e cu ei, nu sînt singur.

Dragostea pentru om creşte din dragoste.

Avusesem o zi grea, stătusem tot timpal la masa de lucru, făcînd calcule. Luîndu-mă la întrecere cu timpul, întîrziasem rău de tot. Bine că nu mă gîndisem încă niciodată : de fapt, unde mă grăbesc ?

Ei, şi care este numărul minim de dinţi ? De dinţi la roata dinţată ?

„Să se determine numărul minim de dinţi al transmisiei Z min...

Din triunghiul 01 O2 1 reiese că $(O_2\ 1)^2$ – – (Oi O_2)2 + $(O,,)^2$ – 2(O_t 0_2) (0_H) cos *IX...*

Substituind aici...”

Deodată parcă m-a izbit ceva în cap. Ce să substitui ? Unde să substitui ? De ce naiba trebuie să substitui ? Vai, se pare că m-am prostit rău de tot în serile acestea...

Mi-am aruncat ochii pe ceas. Nu era foarte tîrziu, dar creierul meu se blocase, nu mai lucra. Am azvîrlit cartea, mi-am căutat pantofii, mi-am luat haina de ploaie din cuier.

Strada e învăluită într-o ceaţă de primăvară timpurie. Oraşul pluteşte undeva, ca o corabie.

Tocurile lovesc cu zgomot asfaltul. Ferestrele sînt întunecate, în staţie, o singură maşină.

— Peste Daugava !

Şoferul porni motorul fără să scoată o vorbă.

Oraşul pluteşte ca o corabie.

Vocea şoferului :

— Unde ?

Iată şi podul peste Daugava. Din sens opus se rostogolesc mastodonţii troleibuzelor pe jumătate goale. Se strecoară prin îmbulzeală micile „Jiguli „.

— Pe strada Lenin !

Prin ceaţă strălucesc stele albăstrii. Semafoarele clipesc cînd cu ochiul roşu, cînd cu cel verde. Ne oprim puţin şi pornim iarăşi cu viteză înainte. Mastodonţii pe roţi se rostogolesc întruna. Roţile împroaşcă apa, frînele scîrţîit:. strident... stropii zboară.

— La ce număr ?

— Dincolo de Podul suspendat !

Maşina saltă zăngănind pe caldarîm, clopotul tramvaiului sună nervos. Clipind din semnalizator, trece în goană o maşină de intervenţie. Ce s-o fi întîmplat ? Gazele sau conducta de apă ? Sau o conductă de sînge... vase sanguine, vene, fragila inimă omenească cîntată de poeţi ?

— La ce număr ?

— Pe partea dreaptă. Iţi arăt.

Am cotit. La lumina farurilor, am întrezărit o ulicioară întunecoasă, îngustă.

— Opreşte !

Şoferul luă banii cu un aer preocupat şi nici nu-mi mulţumi pentru restul pe care i l-am lăsat.

Ş i aici, tot la etaj, urc scările în fugă. O uşă mare, din două canaturi, alături de ea, una de mărime obişnuită, de culoare maronie. Apăs pe buton.

Soneria sună, dar nu vine nimeni să deschidă. încă o dată. Linişte. Ca la Gargals.

Cît să mai aştept aşa ? Am ieşit în stradă. Am mai controlat o dată adresa primită la serviciul de informaţii. Asta era. Uite, acolo trebuie să fie fereastra ei. Întuneric. A întîrziat pe undeva. Nu-i place să stea serile acasă...

Oraşul pluteşte ca o corabie, şi eu odată cu oraşul. Sunete pătrunse de umezeală, lumină pătrunsă de umezeală. A trecut o jumătate de oră, o oră, este pe sfîrşite a doua oră. Şi iată-mă din nou pe ulicioară. Fereastra e luminată !

Urc nesigur la etaj.

Soneria cîntă. Aştept. În casă e linişte.

Formulele zac pe masa mea, mă aşteaptă.

Din nou plutesc cu oraşul, din nou se scurge timpul. N-a binevoit să deschidă uşa. Sau e obosită, sau e ocupată... Nu ştie că sînt eu.

Staţia de troleibuz. Îl observ uimit şi pe Andis, urcîndu-se.

— Hei, bătrîne !

— Am avut treabă prin apropiere, şi Andis

îmi strînse mîna. Troleibuzul era gol. Ne-am aşezat pe aceeaşi bancă.

— N-am apucat să-ţi telefonez ieri. Voiam să-ţi spun de Gargals.

— Da, oftă Andis. Nu pot deloc să-mi rup din timp ca să dau o fugă pînă la el. Ce face bătrînul ?

— Bătrînul a trecut în lumea drepţilor, dacă există.

Probabil că sînt cam dur.

Faţa, urechile şi gîtul lui Andis – şi aşa cam trandafirii astăzi – s-au aprins ca focul.

— Am să aranjez totul... răspunse el pe loc. – Da ce era de aranjat ? – Numai Olitei să nu-i spui nimic, cînd ai să vii pe la noi. În situaţia ei...

— în ce situaţie ?

— Ea alăptează încă. Dacă se enervează... înţelegi şi tu, poate să se îmbolnăvească puştiul.

Ceva nu-i în regulă în spusele lui. Puştiul parcă nu mai e sugar. A început să le încurce ? De fapt, un tată ştie mai bine.

— Ce te uiţi aşa la mine ? Şi trecu îndată la contraatac : Gîndeşte-te singur, noi avem o familie şi treburi pînă peste cap. Şi ăştia, doi bătrîni singuratici. Stau în colţuri opuse ale oraşului. De cîte ori n-a fost Olita la taică-meu, să-l îngrijească.... Face o boală după alta. Pur şi' simplu, nu ne putem croi o oră, să ne re-pezim şi în Părdaugava. Ai să înţelegi cînd bătrînii tăi or să cadă la pat, că şi tu eşti sin-gurul lor copil... Chiar dacă locuiţi împreună.

În situaţia noastră este imposibil să faci faţă la toate. Cînd eşti singurul copil, aşa se întîmplă întotdeauna. Egoismul se pedepseşte singur... Pofi să ie învîrteşti de o pensie mare, zicea taică-meu, dar numai ăştia care n-au fost aşa deştepţi, în schimb au adus pe lume mai mulţi copii, ăştia s-au ales cu ceva. La tine cine să vină la bătrîneţe ? La azilul de bătrîni nu-ţi convine să te muţi. Şi-atunci se cere totul de la singurul fiu. Iar ăsta, care nu-i vinovat cu nimic şi e singurul, trebuie să-şi crească propriii lui copii. Mama mea nu m-a dorit din cauză că nu-şi iubea bărbatul, dar de la soţul iubit are tot o singură fată...

Casele se perindă în goană pe lîngă fereastra troleibuzului. Luminile semafoarelor – roşu, galben, verde. Ceaţa se lipeşte tot mai mîn- gîioasă de coastele troleibuzului. Privesc şi tac.

Are dreptate Andis. Orice medalie cu reversul ei. Am avut un colţişor strîmt, lipsit de soare, pe strada Derpt, la etajul trei. O mică locuinţă pe Iment. Cu tavanele şi mai joase. Dacă am să-mi aduc nevasta şi vom avea un moştenitor, suprafaţa tot nu se va considera insuficientă, pentru ca să fie luată în evidenţă şi familia mea.

A fi luat în evidenţă încă nu înseamnă că ai primit o locuinţă...

M-am întors la formulele mele, la lucrarea mea de diplomă.

,,Aminteşte-ţi de zilele grele !” m-am admonestat singur şi am scuturat de pe umeri greutatea care era gata să mă încovoaie. Gemetele mele nu-l pot învia pe unchiul Gargals. Pe Andis suferinţa nu-l atinge, el nu se perpeleşte decît pentru Olita. Dar Olita ? Nu, la ea nu îndrăznesc să mă duc.

Poate mi-e greu pentru că Ina are o viaţă a ei, străină de mine, şi un om apropiat ? Poate că da, poate că nu... Nu poţi primi la toate un răspuns limpede. Dar pe mine m-a ajutat chiar şi bunătatea, puritatea ei. Şi cu Gargals la fel – a fost un om bun. Iată, şi ultimele sale zile le-a trăit fără să se teamă de nimic, fără să se plîngă de nimic, în credinţa lui – bună, rea, n-are importanţă, ceea ce contează este că era împăcat cu el însuşi, că nu-i părea rău de nimic, nu ura pe nimeni, dimpotrivă, iubea.

S-a culcat ca să nu se mai trezească dimineaţa... Cei care l-au găsit s-au speriat probabil, dar el nu.

Cînd şi unde se sfîrşeşte traseul nostru ?

Am nevoie de tovarăsi de drum – oameni buni, devotaţi, prieteni, fraţi. Chiar dacă gîndesc altfel decît mine (fie şi ca Gargals), chiar dacă avem alte cîntece şi visuri... comună ne va fi căldura omenească – fără ea ne vom chirci toţi.

Vorbe frumoase. Traseul e unul singur, maşini sînt multe, oare toată ştiinţa constă în a te ciocni din mers, în a goni, căutînd să arunci în şanţ pe altcineva ?

De ce n-am încredere în Andis ? Unchiul

Gargals m-a părăsit, Ina s-a îndepărtat de mine. Simt nevoia unor prieteni credincioşi, devotaţi, sinceri... Dar cît de credincios, devotat, sincer sînt chiar eu ?...

Telefonul interior începu să sune.

Seful se informa în legătură cu draglina cea mare. Făcusem rost de bandă de frînă. Cînd începeţi să lucraţi ? Dracu s-o ia de matahală ! Vom avea întreruperi dese de funcţionare şi voi fi nevoit să mă justific, din cauza utilizării incomplete o. acestei dragline, în faţa serviciului tehnic al direcţiei generale.

Ce pot să-i spun ? Nu-i frumos să dai vina în toate pe subalterni. Totuşi încă de dimineaţă făcusem un drum pînă la valul morenic, la proasta aia de namilă. Mecanicii instalaseră în ajun banda de frînă, dar maşinistul, punînd astăzi în funcţiune instalaţia de escavare, defectase frîna pe loc.

— Unde ţi-a fost capul ? ! – Căutam să mă stăpînesc, şeful meu era mult mai arţăgos, dar aici cu ţipetele nu faci mare lucru. – Trebuia să laşi banda să se rodeze. Nu se transmite de la început sarcina maximă pe ambreiajul de fricţiune.

Maşinistul se foia stînjenit. Avea nasul vînăt, răcit, degetele îngheţate. Dacă nu-ţi pui mintea la contribuţie, mîinile au mai mult de muncit.

Iar eu trebuia s/i dau dovadă de mai **multă** diplomaţie, ca să aplanez lucrurile.

Nici nu terminasem de vorbit cu şeful cînd

se porni să sune telefonul pe linia cu oraşul.

— Trimite ţi-ne brigada mobilă de reparaţii !

Un timp am ţinut amîndouă receptoarele la ureche. li cunosc pe toţi şefii de sectoare acum. Asta nu-i bun gospodar în ceea ce priveşte utilajele : şi-a împrăştiat maşinile prin diferite locuri, ba încă sub cerul liber – stau pline de noroi, neîngrijite, în zăpadă, în ploaie, pe ger sau dezgheţ. Ce l-aş mai arde pe diavolul ăsta ! A obţinut funcţia de mecanic de linie avînd numai studii medii de specialitate. la condiţiile noastre, asemenea specialişti **nu ia:.:** doi bani, stau cu mîinile în buzunare şi se uită cum trag alţii. Aia care trebuie să muncească lipsesc. În schimb există postul de inginer-mecanic, unde se poate telefona şi cere răspicat ceva, se pot face re- clamaţii la inginerul-şef sau chiar la director.

I-am servit-o pe loc :

— Nu pot s-o iau din Părdaugava. Unde ai fost ieri ? Asemenea necazuri nu se întîmplă pe neaşteptate.

— Mie mi s-a comunicat abia acum. Cînd vine brigada mobilă de reparaţii ?

— Mîine după-amiază, i-am răspuns pe acelaşi ton şi l-am salutat.

Dacă are nevoie, să-l strîngă pe şef cu uşa. Măcar o să am prilejul să-mi spun părerea despre felul lui de a organiza munca.

Mă apucă chiar tristeţea cînd îmi aduc aminte de strada ticsită de maşini din Riga

veche, de faţadele austere, de vestibulul luxos de la intrarea în sala de şedinţe – **tot** interiorul în stilul hanseatic timpuriu al Rigăi. Au avut grijă să fie cabinetele comode şi frumoase.

După ce mi-am susţinut proiectul de diplomă, mi se propusese să trec la raion. Aş fi cîştigat mai mult, argument care nu era de lepădat. Dar ca inginer aş fi avut de pierdut. Acolo poate să lucreze orice bun organizator, cu cunoştinţe tehnice minime. Muncă administrativă... care nu mă atrage. Aici trebuie să te războieşti cu toţi şi toţi sînt nemulţumiţi de tine. Direcţia generală cere ca utilajele să fie folosite la maximum, dar nu se îngrijeşte de reparaţii şi piese de schimb. Conducerea locală doreşte ca totul să meargă repede şi bine, şefii de sectoare... cam ca acela de care am pomenit, muncesc cum se nimereşte, dar vor să primească cît se poate mai mult. Din prima săptămînă escavatorul pe pneuri rămăsese fără diferenţial la axul principal. Escavatoristul i-a „tras“ în eontinuare numai cu axul din faţă – omul lucrează în acord – „băgînd în viteză” şi maşin.a, şi **pe** el însuşi, ca să scoată metrii cubi pentru constructori şi rublele pentru propriul său buzunar. Şi atunci – crac ! puntea din faţă s-a defectat. Deşi exista dispoziţia să. nu se facă deplasări cu un singur ax, iar în asemenea cazuri manevrele să se execute în carieră cu ajutorul cupei. Şi motorul a început să dea semne de oboseală... A fost nevoie să mă rog de mecmncul brigăzii mobile – acest adevărat

artist a făcut o reparaţie din cele mai dificile chiar în carieră. Am căutat să-l

plătesc cît mai bine pentru munca depusă. Cînd totul a fost gata, am comparat escavatorulre- parat cu cel primit nu demult de la uzina de reparaţii de maşini. Indignat, i-am dat un telefon inginerului-şef de acolo şi i-am spus pe şleau tot ce gîndesc. El, de colo :

— Dacă aveţi un mecanic atît de bun, să nu ne mai pisaţi pe noi !

Şi mi-a trîntit receptorul.

Nu, nu-s bun de funcţionar. Nu mă pot **îmoăc-a** defel cu nesăbuinţa, cu betfa, mii doare **sufletul** să ard pe cineva. I-am atras atentia şefului să „evidenţieze“ munca escavatoristului printr-un ordin dat pe raion. Acesta l-a tăiat de la primă. Pe loc a început să facă gură şeful de atelier :

— Nu ştii să lucrezi cu cadrele de valoare. O să plece de la noi !

— Cadru de valoare ! Un beţiv, care a distrus maşina ! Mai bine să stea utilaiul fără să lucreze, decît să-l dăm pe mîna unui gură-cască !

Parcă eu nu ştiu că sînt tovarăşi de băutură. Drum bun, cale bătută ! Numai că acel „cadru de valoare” n-a plecat.

Oare pentru toate acestea a fost nevoie să studiez mecanica ?

M-am lovit şi de cei de la controlul auto. Ni se reproşa că nu efectuăm reglementar deplasarea utilajelor (nimeni n-o ştia mai bine ca mine), că şoferii mei sînt amatori de băutură... Dar se poate altfel ? Din fericire, la parcul

raional de maşini se înjghebase deja un grup de

inspectori auto pe linie obştească. L-am cunoscut pe căpitan, şeful direct al oamenilor mei, am stat de vorbă... Răsuflam uşurat, cînd o altă întîmplare mi-a tulburat liniştea. O dată, a venit cu căpitanul un unchiaş vînjos – s-au dus împreună la pescuit. Inspectorul mi-a dat de înţeles că omul acela se ocupă de cazuri penale.

Pe loc vechile aduceri-aminte au ieşit la suprafaţă.

M-am uitat cu atenţie la unchiaşul vînios ; părea aproape de vîrsta pensionării. Tăcut, închis în el. După tonul respectuos al căpitanului, pe care bătrînul îl socotea ca de la sine înţeles, avea grad mare. Purta haine civile, cam uzate... Căpitanul i se adresa după numele patronimic. Prin urmare, era rus, dar vorbea bine letona. Nu m-am putut stăpîni să întreb :

— Lucraţi demult în acest domeniu ? Pesemne aveţi o mare experienţă în ce priveşte oamenii... aţi văzut destule...

— Nu-mi face plăcere să-mi amintesc, răspunse el, scurt.

Mai veni de cîteva ori cu căpitanul şi întotdeauna se purtă la fel de reţinut, de taciturn.

Cîte dificultăţi de tot felul erau legate de lipsa de spaţiu din atelierul nostru. E drept că se construia deja un nou corp de clădire.

Uf, şi construcţia asta ! Chipurile, construia antreprenorul, dar m realitate totul se făcea de către raion, cu forţe proprii. Se hotărîse ca din fiecare secţie să se detaşeze muncitori.

Nimeni n-avea chef de această muncă de clăcaş – era un veşnic măr al discordiei. Noi nu ne putem îndeplini planul, dar mai trimitem oameni şi la Riga ! Unii îşi scriau pe loc cererea de demisie, alţii refuzau pur şi simplu – nu merg, şi gata ! Şeful de şantier făcea gură că i se trimit numai beţivi. Vin să lucreze pe şantier la Riga ca la Sărbătoarea cîntecului – ca să cînte şi să bea !...

Cum am venit la parcul raional de maşini – noul meu loc de muncă ?

Era o zi de primăvară.

Impresia produsă n-a fost prea plăcută, la Andis era cu totul altă treabă. Chiar lîngă dă-, direa birourilor se afla o groapă, curtea era cenuşie, cu băltoace după ploaie, cu praf pe vreme uscată. Şiruri de utilaje noi, laolaltă cu unele paradite rău.

Şeful de atelier mi-a făcut un semn nepăsător din cap : iat-o, tehnica noastră !

„Tehnica noastră” aminteşte mai curînd o grămadă de fier vechi. Motoarele stau mute, mecanismele au ruginit, s-au acoperit de praf, sînt pline de unsoare murdară. Pneurile sînt dezumflate, şenilele – rupte ; ai zice că nimeni şi nimic nu poate să le insuf .2 viaţă, să le pună în mişcare, să le încălzească, astfel încît să circule apa fierbinte, să picure uleiul, să pornească prin lume huruitul lor, să bubuie exploziile din eşapament.

Zău aşa, stau ca un general de tancuri pe locul unde un ostaş şi-a îngropat camarazii.

Deodată prinse să duduie o motocicletă (probabil vreunul din băieţii lui Saşa ambala motorul de probă) şi duduitul acela avu efectul unui detonator. Farurile şi-au holbat ochii rotunzi, starterele au ţăcănit... totul a început să tuşească, să strănute, apoi să urle ameninţător şi, scoţînd fum, claxoanele au dat glas, articulaţiile ruginite au început să scrîşnească, pămîntul a prins să vuiască sub mastodonţii de oţel... Pupilele de sticlă ard acum înfuriate – hoarda de maşini se pune în mişcare, îşi alege direcţia. Mi se făcu frică. Oare ce eram eu aici ? Şeful de atelier se grăbise **să** dispară. Maşinile îşi începură marşul. Am urlat :

— Hei, blestematelor ! Asta-i disciplină ? Voi trebuie să ascultaţi de mine !

Dar ele nu ascultau, glasul meu nu ajungea nici pînă la mine, în zgomotul acela infernal. Şi-i dădeau înainte. ^m luat-o la fugă odată cu ele, eram stăpînit de sentimentul că *sînt răspunzător* de mişcarea roboţilor, că nu le pot permite să acţioneze s^navolnic. Nu ştiam cum să le opresc, să le supun voinţei mele, dar nu mă dădeam bătut. Aidoma ostaşului roman care a rămas în post, chiar cînd erupţia vulcanului Vezuviu se abătuse asupra oraşului Pompei. Eu însumi provocasem această erupţie şi eram silit să alerg alături de ele, pentru ca în clipa potrivită să arunc frîul, să vîr zăbala în boturile acelea care scoteau flăcări. Mulţimea de maşini ieşi într-un iureş din oraş, strivi serele sovhozului „Riga“, cu toţi castraveţii şi toate roşiile, de nu se auzi

decît scrîşnetul sticlei sparte şi, ajungînd la liziera unui crîng, se desfăşură în linie de atac, după toate regulile războiului.

— Pe locuri, stai ! am strigat răguşit, din fugă, dar ele, vrînd parcă să-şi bată joc **de** mine, să arate cît sînt de ghiftuite cu benzină, motorină şi ulei, mi-au răspuns cu explozii sonore de eşapament.

Maşinile înaintau agresiv. Săgeţile automacaralelor rupeau crengile şi creştetele înalte ale copacilor, frunţile masive ale buldozerelor se izbeau de trunchiurile goale, le frîngeau ca pe nişte surcele, „păianjenii" (grederele de încărcat marca PŞ—04) îşi căscau maxilarele de oţel şi smulgeau tufişuri, iarbă, stratul de pămînt cu totul, pînă la nisipul gol, sterp, mecanismele autogrederelor sfîşiau trupul gliei şi lamele lor scrijeleau noi şi noi fîşii, tractoarele uşoare şi automobilele se învîrteau roată, prefăcînd ultimele rămăşiţe de natură vie într-un deşert cenuşiu, mohorît.

Cuprins de deznădejde, am pus mîna pe un ciot şi, învîrtindu-l ca pe o ghioagă, am început să lovesc în ochii aceia uriaşi de sticlă – să cadă din orbite, să nu mai vadă, să se lupte între ei. Izbeam în faruri, în parbrizuri, în volane. Să-şi piardă capul, să schimbe direcţia, să-şi întrerupă marşul distrugător !

Monştrii-roboţi s-au zăpăcit. Glasul meu era prea slab pentru aceste urechi de metal şi forţa mea nu însemna aproape nimic în comparaţie cu miile lor de cai-putere, totuşi ea s-a făcut simţită. Din lovitura mea peste volan

un buldozer a răsturnat un autogreder, s-a agăţat cu şenila de pîntecele lui şi i-a smuls afară un talmeş-balmeş unsuros de conducte. „Păianjenul’[1] s-a încleştat în buldozer şi a scos un urlet sălbatic, şenila i-a turtit maxilarele, dar a sărit şi ea din loc, iar buldozerul a prins să se rotească într-un cadril turbat pe rămăşiţele pămînteşti ale gre- derului. Maşina automată de încărcat îşi pierduse un ochi – uf, ce zdravăn am ars-o ! – şi scotocea, fără rost, în jur, cu săgeata sa lungă, jupuind lacul strălucitor de pe limuzine. O vreme, în tabăra maşinilor domni învălmăşeala, apoi cei pe care nu apucasem să-i orbesc văzură cme era vinovatul. Acuşi, acuşi or să mă strivească, înfundîndu-mă în pămîntul acela golaş. Saşa apăru în zbor pe motocicletă.

— Urcă la spate ! ^m întins-o !

Ferindu-mă de muşcătura mortală a „păianjenului“, am sărit pe motocicletă şi Saşa a dat bice. Conduce bine, poteca e dreaptă, prea îngustă pentru maşinile mari, chiar şi autoturismele au rămas în urmă. Totuşi se aude cum urmăritorii gonesc în spatele nostru. G.A.Z.-urile saltă peste hopuri, buldozerele şi grederele fă- rîmă, doboară, retează, motoarele lucrează în plin.

Făcînd manevre abile pe povîrnişul abrupt, ieşirăm sus pe culme.

— Aici nu se pot căţăra, mă încredinţa

Saşa. Atunci de ce ajunge la urechea mea

zăngănitul
maşinilor ? Mi-am aruncat privirile în jos şi **am** văzut că acolo lucrează o altă hoardă. Dragline. screpere, escavatoare cu mai multe cupe sapă la baza dealului şi, scobind o groapă uriaşă. huruie mulţumite, şi-au umnlut burdihanul, gîfîie. dar tot nu se satură... Pentru unele bucăţica gustoasă este argila, pentru altele – prundişu] sau nisipul galben.

Am strigat :

— Oameni buni, nu auziţi oare ce se petrece aici ?

Şi asteptînd parcă chemarea mea, ei dau năvală de pretutindeni, ciocnindu-se de camioanele încărcate cu frigidere, maşini de snălat şi detergenţi, televizoare în culori, aspiratoare şi tot felul de materiale sintetice ; se bat deja în jurul automobilelor. încercînd să deschidă primii portiera şi **să** se instaleze la volan, golesc sticlele, nungile de plastic, aruncă cutiile de conserve în pădurea sfîrtecată de maşini, **în** apa plină de pete de petrol.

— Oameni buni... cum se poate !

Şi oamenii – o mare mulţime, dar ajunge **să** priveşti cu atenţie chipul cuiva că îl vezi numai pe Rollitis – începură să. murmure aprobator, compătimitor :

— Sigur, nu e drept ! Tot e prea puţin de fiecare suflet !

Iar Helga aruncă un chiştoc în pădurea uscată, care luă îndată foc, şi ea începu să rîdă.

— Prostănacilor ! N-aveţi ce aştepta, trebuie să judecaţi singuri...

— Dă-mi, dă-mi, dă-mi ! cerea Rollitis, sărind în jurul automobilelor.sticlelor şi cutiilor de conserve.

Am strigat :

— Maşinile distrug pămîntul !

Helga se miră :

— De ce urlă ţicnitul ăsta ?

Ea nu putea înţelege. Şi nici un Rollitis nu putea înţelege. Cum să le explici, cum să-i lămureşti ? îmi scormoneam memoria : ce am citit, ce-am auzit la diferite conferinţe, ce-am expus eu însumi la examene ? Cum de-am putut să uit una din principalele legi ale materialismului dialectic ? N egarea negaţiei. Mai devreme sau mai tîrziu, timpul face o cotitură. Maşini, mecanizare : braţe de oţel execută munca cea mai grea, umeri de otel cară poveri peste puterile omeneşti, apa, căldura, lumina aiung singure în locuinţa omului, unii nu se mai gîndesc cum se creează toate acestea, caută în general să nu gîndească, numai ca să apuce să consume. Şi cu cît consumă mai mult un asemenea individ, cu' atît îi creşte setea de a consuma – de a utiliza obiecte, sentimente, idei. Dacă la producţia obiectelor mai participă încă, deşi nu mai încearcă bucuria unui creator, sentimentele lui sînt definitiv secătuite. Consumatorul nu bagă în seamă mersul implacabil al timpului, nu înţelege că va trebui şi'\ nege fosta negaţie. El aruncă cu pietre în prorocii care glăsuiesc :

dacă sărăcia neagă belşugul, belşugul neagă sărăcia ;

(încă nu toţi au acest belşug ! Noi vrem mai mult, încă, încă, **şi** mai mult !)

dacă uşurinţa neagă greutatea care ne încovoaie, e timpul să înţelegem că greutatea face pereche cu omul ;

(Vai, ne este încă greu, atît de greu ! Dorim uşurinţa, da, uşurinţa... uşurinţa fluturelui, ca să nu fim mai grei decît firul de praf !)

dacă zările noii conştiinţe neagă tradiţiile înrăite, există posibilitatea de a pricepe că fiecare trebuie să gîndească singur, să-şi hotărască singur viaţa în viaţa cea mare, comună... Să gîndească şi să hotărască !

(Iar noi nu dorim să gîndim, daţi-ne totul de-a gata, mestecat ! De ce să ne batem capul, de ce să ne străduim pentru a pricepe ceva ? Noi n-avem timp, trebuie să înşfăcăm, **să** smulgem, să folosim !)

Simţeam o oboseală îngrozitoare. Mă poticneam de asfaltul fărîmat, de blocurile de beton. Abia îmi mişcam picioarele. Sub talpă îmi scrîşneau sticle, bucăţi de fier rupt... Blocuri cenuşii de locuinţe : drepte, cubice, funcţionale, netezite – ca gîndirea unui idiot. Va fi cîndva o pădure aici ? Oamenii au plecat, fără să lase însă nici cea mai mică potecă verde pe care să se poată întoarce viaţa...

învăţasem, dădusem examene, îmi susţinusem lucrarea de diplomă. Mi-am amintit de diploma mea, am scos-o din

buzunar, am desfăcut-o şi mi-am acoperit capul cu ea, ca sub cort, m-am ascuns de toate.

M-am băgat în acest cort, m-am ghemuit. De departe răzbătea pînă la mine glasul nesăţios al lui Rollitis : „Dă-mi, dă-mi, dă-mi !“

XXIX

AI ZICE CĂ UN CURENT puternic îl mma pe om spre ţărmuri necunoscute. Tot universul înfloreşte, scăldat în miresme ameţitoare. Nu toată viaţa, ci doar un timp, pînă cînd omul îşi dă seama, dintr-o dată, că ţărmurile fericite pe care abia le-a descoperit sînt călcate în picioare, pline de gunoaie, că în realitate el n-a fost purtat nicăieri de curent, ci mai degrabă face bulbuci. Cel care a zburat măcar o singură dată, a trăit o cădere, şi-a rupt oasele, are întotdeauna în subconştient simţămîntul fricii. Vechile poteci au fost năpădite de iarbă, se croiesc altele noi, pe care calcă omul nou, purtînd însă cenuşa amintirilor în memorie.

Călugării catolici îşi aminteau întotdeauna unul altuia : „Memento mori !” – aminteşte-ţi de moarte. Această amară autootrăvire se petrecea demult cu Ina. Copil al oraşului, se născuse şi crescuse în mijlocul pietrelor, pe asfalt, dar rădăcinile vieţii ei îşi găsiseră de la început izvoarele spre care se plecau multe

generaţii anterioare. Solul înţelepciunii populare. Ca un corp străin apăreau chilia de călugăriţă, mortificarea trupului, catacombele întunecoase. Lumea Inei era cerul senin de vară şi, sub bolta lui, cîntecul **muncii** răsunînd aidoma zumzetului de albine într-un stup harnic. Erau în această lume şi umbre, mai cădea şi grindina, dar norii îşi făceau de cap şi se duceau. Soarele – drăguţul – găsea leac pentru orice.

De unde învăţase Ina aceste lucruri ? Cîte ceva de la mama, cîte ceva de la cei din jur, **dar** cel mai mult din cîntecele vechi. „Cu ***n*** piatră am să-mi apăs amarul şi un cînt am să slobod din pie**p**t." Şi iată că durerea chinuitoare s-a potolit, omul a înţeles uriaşa putere a cînte- cului, legătura dintre amărăciunile sale mărunte şi ziua cea însorită.

Fapte şi condiţii cu influenţă incertă – în limbaj ştiinţific, denumite „imponderabilul" – versurile refăcute, introduse şi scoase din programele şcolare, benzile de magnetofon cn în-registrări bubuitoare, neokitch-ul, cinismul idealiştilor făţarnici şi idealismul care se străvede în vorbele cinicilor, extazul în faţa lucrurilor văzute într-o călătorie în străinătate, o reproducere din ziarul UNSERE ZEI'I' – „Weniqer *Offiziere ! Mehr Lehrer"* 1, guma de mestecat, nylonul de import care-i face pe unii să cadă în admiraţie, **iar pe** alţii să bombăne. Viaţa îşi

[1] **EPOCA NOASTRĂ –** „Mai puţini ofiţeri ! Mai mulţi profesori" (în **I.** germ.). urmează însă cursul, de pe o creastă pe alta. de pe un val pe altul...

E a doua vară cînd Ina **se** simte întruna dispusă să cînte. Universul întreg e în floare. Se va lăsa din nou ceaţa ? Ce să-i faci... viaţa are pregătite tot felul de surprize ! Din toate, în-

deajuns...

Aşteaptă cu nerăbdare telefonul dorit. Glasul lui Andis care-i spune : „Poţi să te faci liberă toată ziua ?”

„Sigur că pot.”

Gara centrală ticsită de lume. Bilete pentru primul tren. Coboară la Vecaki, îşi doresc să fie cît mai repede singuri, sub cerul senin de iunie. Trec prin mulţimea de pe plajă, lasă în urmă băncile şi cabinele vestiarelor. lată-i în împărăţia pustietăţii şi a liniştii, numai nisipul scrîşneşte sub paşii lor. Marea străluceşte în lumina soarelui, din nisip ies la iveală cioturi şi buşteni, se nimeresc chiar bîrne îmbrăcate în fier, lăzi, foi de plastic şi sfere de sticlă – geamanduri. Sînt singurii reprezentanţi ai civilizaţiei **pe** această fîşie de pămînt dintre pădure şi mare, între VeCaki şi Garciem, pămînt cme arată părăsit, precum lumea în prima zi după facerea ei. „Bărbatul şi femeia.” Tu şi eu !

— Să nu ne căţărăm pe Garciem, acolo dăm iar de multă omenire ! Aici e capătul lumii. Aici nu ştii ce-i oboseala, plictiseala.

— Ai şi obosit, te-ai şi plictisit ?

— Nu, mi-e teamă să nu pierd această clipă !

Omul îi întrece pc zei, el ştie ce este frica de moarte, ce înseamnă amărăciunea de a pierde ceva – tinereţea, dragostea, setea de viaţă.

Ina are ciocolată în poşetă. Andis a cumpărat limonadă. N-au costumele de baie la ei. Aici e uşor să te ascunzi într-un colţişor pustiu, să vezi marea, şi să rămîi ferit de privirile oamenilor, dar urmărit, fără îndoială, de privirile invidioase ale zeilor. Mîncară ciocolată, sărutîndu-se cu buzele mînjite, băură limonadă şi se iubiră sub cerul de iunie, de un albastru intens, pe ţărmul mării arzînd în bătaia soarelui, presărat cu cioturi putrede şi rădăcini, întocmai ca în prima zi după facerea lumii.

Ina e în maşina lui Andis. Au găsit vn Ioc bun pe cursul superior al rîului Jugla. Apă limpede şi caldă, un golf mic în care se poate înota, iarbă verde, puf şi scame de nori. Se întorc la Riga cînd se lasă întunericul. Farurile luminează panglica neagră a drumului. O cotitură, sus-jos, sus-jos, dincolo de parapet se întinde o prăpastie, vîrfurile pinilor ajung aproape de roţi, luna se rostogoleşte pc cer învăluită în ceaţă colbăită. Ina lasă să-i cadă părul în cascadă pc umerii lui Andis.

— Ce noapte minunată !

Maşina iese în şoseaua asfaltată, vîntul ce le bate din faţă alungă praful, aducînd aromă

proaspătă de fin cosit. întunericul de smoală se lipeşte de geamuri, m fîşia de lumină dansează miriade de insecte.

— Să mai ocolim puţin, să nu mergem la Riga.

— Dar unde vrei să mergem ?

— Oriunde !

Şi merg mai departe. Monştri pe roţi îşi holbează ochii imenşi la ei. Andis face semne cu lumina şi aceştia aprind faza scurtă, ruşinaţi. Sus, în înaltul cerului, bîzîie şi clipeşte o luminiţă. O fi o cometă, un bolid, o farfurie zburătoare ? înăuntru se află oameni de pe o planetă îndepărtată, dintr-un alt sistem solar. Dar dacă ei cunosc taine străvechi şi le-au adus copiilor de pe această planetă ?

Vara Ina n-a prea stat pe-acasă. De aceea, Ritma, care-şi dădăceşte deja al doilea copil (tot băiat !), n-a putut s-o găsească atunci cînd a izbutit c:ă se repeadă pînă la ea. Acum locuieşte foarte aproape. Ina o vizitează pe „fericita mamă".

— lată-le, bucuriile mele de mamă. Numai scutece ude !

— Dar ce-i uşor în viaţă ? Şi totuşi...

— Să mă poşteşti şi tu să-l văd pe primul tău copil...

„Şi totuşi !"

Totuşi, ceva s-a întîmplat. Ina o simte. Ce-i va aduce ziua de mîine ?

Veşnic spre culmi de munte lşi
îndreaptă omul privirea, Veşnic în văi
înguste Cujundată-i omenirea.

Ce-i asta ?

Cînd a simţit-o, unde...

Pe limba de nisip presărată cu alge, la cotul rîului acoperit de arini, cînd cerul de vară zîmbea deasupra lor şi picături de apă îi străluceau în păr, pe obraji şi pe piept,

sau pe ţărmul nisipos de la facerea lumii,

sau sub scamele norilor uşori,

sau în maşina care se legăna printre copaci şi pietre,

sau pe muşchiul moale, în cîntecul cucului, în uguitul porumbelului sălbatic, în zgomotul solzilor de conuri care cădeau din ramuri...

Dar s-a întîmplat.

XXX

BULETINELE METEOROLOGICE ameninţau că, după cîteva ierni calde, va veni, în sfîrşit, o iarnă aspră. în noiembrie însă nu se arătă nimic. Uneori cădea un îngheţ uşor şi ningea, dar îndată se pornea cîLe o ploaie torenţială, ca în toiul verii. Zilele se înşiruiau mohorîte, ploioase. Toţi în jur strănutau şi tuşeau. Ineta se ţinea tare. Meteorologii îi amintiră că nu-şi . făcuse palton. Dar dacă reprezentanţii acestei onorabile profesiuni dau din nou cu oiştea-n gard ? Mai e destul timp să se pregătească, să strîngă bănuţi. Ina nu prea strînge însă, ci îşi cheltuieşte mai departe

economiile, cumpărînd lucruri de care un om în toată firea nu are nevoie.

Andis trece tot mai rar, are tot felul de necazuri la slujbă.

Are şi Ina un şef nou – un tip înalt şi slab, ca o „macaroană , care mereu îşi face apariţia în colţul lor liniştit. N-a luat oare sfîrşit perioada cînd puteau lipsi cu de la sine putere ? Ritma a şi început să tremure. Ineta însă habar n-are, continuă să plece cu vreo două ore mai devreme. Dacă cineva are nevoie, o găseşte pe Ritma acolo ... Şi puţin îi pasă.

Ce timp păcătos. Nici nu s-au topit încă nămeţii murdari de zăpadă, că a început iarăşi să toarne. Ina trebuie să cumpere ceva de la magazinul „Lrumea copiilor”, s-a urcat în tramvai şi a pornit-o într-acolo. Tramvaiul e arhiplin, o îmbulzeală îngrozitoare, majoritatea călătorilor coboară la „Lumea copiilor”. Au venit să-şi cheltuiască banii. Ineta oftă. Iarăşi o să stea pe la cozi.

Deşi a aşteptat la rînd, a avut noroc – a cumpărat ce şi-a pus 'în gînd. Acasă şi-a fiert o supă de lapte pe care a mîncat-o cu poftă în bucătă- rioara ei triunghiulară. Stătea şi se gîndea : „De mîncat nu mănînc **cît** doi, dar de cîştigat trebuie

să cîştig pentru doi. La slujba asta n-am sa izbutesc. Ba pe deasupra s-a dus şi lucrarea de diplomă. Ce ne facem ?”

Şi totuşi... tocmai în această clipă cînd lumea se înfăţişa atît de cenuşie, apăsătoare, cînd părea că povara vieţii îi încovoaie umerii, tocmai atunci se simţi Ineta plină de o forţă îndărătnică. De parcă ar fi zvîrlit la o parte ceva de prisos, impus, şi **ar** fi apreciat în chip nou situaţia, s-ar fi cercetat singură cu o neobişnuită şi necruţătoare atenţie.

Liniştit şi cu sînge rece. De fapt, ce s-a în- tîmplat ? O epidemie, în faţa căreia omenirea e neputincioasă' ? Un cutremur ? Sau s-a stins soarele ? Nici vorbă de aşa ceva. Viaţa îşi urmează cursul, oamenii muncesc, se distrează, rîsul răsună acum mult mai des în oraşul nostru decît oftatul, iar dacă se mai vaită, cineva, o face mai mult decît e nevoie. Bineînţeles, moartea există întotdeauna pe undeva, că doar de aceea străluceşte lumina şi pulsează viaţa, fiindcă alături de ele se află bezna. Ina este una din nenumăratele fiinţe care trăiesc, şi nicidecum dintre cele mai nefericite.

E adevărat că uneori n-are cine ştie ce bunătăţi în farfurie, dar nu moare de foame. Are casă, slujbă, iar dacă o va pierde, găseşte alta oricînd. Retribuţia e asigurată, desigur, nu-i cine ştie ce, dar nici ea nu face cine ştie ce. După muncă şi retribuţie, prin urmare, n-are de ce să-i fie teamă de viaţă... Iată, Aizsils a ajuns acum inginer, deşi n-a început-o aşa, ca de altfel majoritatea oamenilor. Cine o împiedică să-şi facă viaţa aşa cum vrea, să caute noi valori în locul celor vechi, pierdute ? Propria ei neputinţă, nepăsarea, slăbiciunea ? Să se vaite şi să aştepte veşnic o minune ? La tinereţea şi forţa ei e pur şi simplu umilitor să primească pomană de la o minune !

E tînără, sănătoasă, se pare că activitatea îi e încununată de succese în domeniul pe care şi l-a ales ea singură. Ştie precis că lucrarea ei de diplomă va fi cheia spre aspirantură. Fireşte, se pot ivi tot felul de complicaţii... cu unele se va descurca, cu altele e posibil să se întîmple orice ... dar nu o catastrofă ?

Aşa, draga mea, a venit timpul să iei viaţa în piept, să discuţi mai puţin tot felul de probleme, ci mai mult să le rezolvi, pur şi simplu, să trăieşti conştiincios. Acum înţelege ea de ce Aizsils este tăcut – nu **e** deloc zidul de apărare al unui om **fără** suflet... Poate că tocmai el reprezintă cea mai mare valoare umană pe care a întîlnit-o în îmbulzeala acestui mare oraş ? Dar la ce bun să mai filozofeze, şi Aizsils nu mai înseamnă acum decît trecutul.

Vara s-a ofilit. Şi toamna şi-a adus roadele .. .

în decembrie, a căzut foarte multă zăpadă. La fel şi în ianuarie. Abia acum a aflat Aizsils cu adevărat ce înseamnă „întreţinerea drumurilor pe timp de iarnă”. Muncă în care se dizolvă ziua de lucru de opt ore, orele suplimentare, permise, se dizolvă toate cele douăzeci şi patru de ore ale zilei, sîmbetele şi duminicile.

Nu rămîne decît un aeoperămînt alb nesfîrşit, întins peste toate, şi munca ce nu se mai termină niciodată.

Bine ar fi dacă cerul şi-ar arunca dintr-o dată pe **pămînt mormanele** de zăpadă, iar apoi s-ar limpezi şi şi-ar arăta chipul geros. Dar niciodată nu se întîmplă aşa cum ar dori oamenii. Ninge, ninge întruna. Dintr-o dată s-au năpustit nişte viscole cumplite şi au acoperit asfaltul cenuşiu cu un strat alb gros.

După aceea, a mai stropit o ploicică şi iată că s-a format polei. Încă cîteva viscole, ' încă cîteva dezgheţuri şi iarăşi ger, .şi tot timpul mai ninge cîte puţin. Drumurile trebuie întreţinute în stare de funcţionare.

Mâinile se defectează. Condiţii grele de muncă, supraîncărcarea utilajelor, noaptea gerul depăşeşte uneori 25 de grade. Oamenii sfîr- şiţi de oboseală fac greşeli, nu supraveghează mecanismele cum trebuie, nu au grijă de motoare. Aizsils se bucură măcar şi de faptul că n-a avut nici o avarie gravă.

În schimb, căile de acces în Riga sînt în perfectă stare, autobuzele circulă aproape după graficul de vară. Nu s-a putut elabora un grafic de iarnă, întrucît conducerea de la raion, se înfuria şi făcea un scandal groaznic la fiecare perturbaţie, învinuindu-i pe drumari.

Ctrrios, aceiaşi diriguitori severi ai autobuzelor nu mai scot o vorbă, de îndată ce trec de hotarul oraşului. Acolo e un adevărat patinoar ! Nu o dată, trecînd prin acele locuri noaptea şi culegîndu-şi lucrătorii, Aizsils o lua deodată pieziş sau chiar se învîrtea ca un titirez ! Cîte automobile se ciocneau, cîţi oameni îşi rupeau mîinile şi picioarele. Ziarele demascau cu vehemenţă pe lucrătorii trustului de salubritate, criticînd încetineala cu care lucrează. Scriu ce scriu, pînă se lasă păgubaşi. iar pe străzi nu se schimbă nimic. Aceiaşi nămeţi de zăpadă murdară, polei, baricade pe trotuare.

Pentru generaţia tatălui meu, îşi zicea Aizsils, unele lucruri par extrem de simple. Să zicem că un tînăr specialist are greutăţi. Se duce la cineva care ocupă un post mai important ca el, îi spune tot ce are pe suflet, iar acela trebuie să-i prescrie îndată o reţetă : „Sesam, deschî- de-te !“ Se naşte o singură întrebare : dar dacă acest om cu adevărat foarte cinstit nu este de ajuns de competent într-un anumit domeniu, destul de îngust ? Timpul merge neabătut înainte, şterge unele păreri vechi. Pe cîte unii acest lucru i-a făcut, din păcate, să ajungă ni- hilişti. Dar generaţia care va veni după noi ? Cei de douăzeci de ani sau adolescenţii ? Se vede de pe acum chiar că ei nu ne seamănă deloc...

Iarna nu se mai termina şi tot timpul era de lucru. Cînd dădea îngheţul, cînd se mai muia şi atunci temperatura sălta, ca la un bolnav care face febră.

Pe perete, la sediu, începură să apară anunţuri ale comitetului sindicatului de întreprindere. Se primeau înscrieri pentru o excursie în Iugoslavia, la preţul... Pentru oamenii care luerau la întreţinerea drumurilor iarna şi cîştigau o mulţime de bani costul unei asemenea călătorii era un fleac, ei şi, n-au decît să călătorească, să uite de iarna grea sub soarele verii. Adriatica cea albastră, munţi, struguri... Se poate merge şi în ţară – aceleaşi frumuseţi se găsesc alături, la cîteva

ore de zbor de Riga, numai că ai Marea Neagră în locul Adriaticii, dar cei care au fost în Iugoslavia au lansat zvonul că acolo sînt şi teatre de revistă şi tot felul de streptease. Există desigur şi la Riga fete care-ţi pot oferi toate cele treizeci şi patru de plăceri, dar prezentarea diferă...

Personalului tehnico-ingineresc îi vine mai greu să strîngă banii necesari pentru o asemenea excursie.

Un alt anunţ propunea să-ţi trimiţi copiii în- tr-o călătorie cu vaporul pe Marea Neagră : Odessa – Suhumi – Odessa.

Iată o distracţie cu adevărat ieftină. Toţi îşi înscriau plozii. Aizsils n-avea însă familie, aşa că, după ce-l citi, trecu mai departe.

Dar afişul următor ? Americanul Roy Clark cu ansamblul său *„Country music”.* Trei mîndruţe, nişte flăcăi deşiraţi şi maestro în persoană cîntă din gură, la vioară, la ghitară, la banjo...

În mod inexplicabil, Aizsils se înfurie şi se hotărî să plece în Iugoslavia. Cînd s-a dus să se înscrie, i s-a spus că nu se mai poate, locurile s-au completat. Doar dacă renunţă, cineva.

— Cu „dacă“ nu sînt de acord.

Şi se lăsă păgubaş. Bine, mergem la vară la Arhanghelsk, în Karelia, sau pur şi simplu pe J ugla, la scăldat...

Aizsils îşi puse hîrtiile în ordine, îşi notă ce trebuia în calendar, se uită la ceas. în clipa aceea sună telefonul. Ridică enervat receptorul. Probabil e şeful... cine ştie cu ce noutate mai vine pe tavă.

Nu, nu era şeful, ci un conducător de şantier care venise la sediu.

— Tovarăşe Aizsils, am nevoie de electrozi ! Măcar de o cutie.

— N-am.

— Cum aşa ? Sudorii nu pot lucra !

— Pur şi simplu, n-am. Nu mi-a livrat serviciul de aprovizionare.

Degeaba îi spune, că din inginer mereu se transformă în achizitor. Lăsînd receptorul în furcă, ieşi în curte. Maşina inspectorului de circulaţie auto sosise deja. Inspectorii voluntari se deplasează de colo-colo. Aizsils va parcurge cu ei o parte din drum. Nu era prima dată cînd îl scotea Andis din încurcătură cu electrozii – ştiuse să-şi facă la timp o mică rezervă. Şeful de atelier de acolo este descurcăreţ. Oricît încercase Aizsils să-l prindă pe Andis la telefon, nu izbutise. Trebuia să se ducă chiar el, căci fără electrozi treaba se încurca ră.u.

în clipa aceea, Aizsils observă că din nou căpitanul venise cu anchetatorul cel solid. După ce se salutară, Aizsils spuse stingherit :

— Dumneavoastră... Dar rîul este îngheţat...

— încercăm să pescuim în lac. Cu momeală,

răspunse omul şi se urcă greoi în maşină. Aizsils se îndreptă spre automobilul său. Tare-ar fi vrut să lege vorba, dar tipul nu era deloc vorbăreţ. Şi Aizsils la fel...

Se întîmpla ceva cu legătura telefonică în ziua aceea, Andis avea nevoie de Aizsils t;i-i telefonase de cîteva ori, fără succes, la parcul raional de maşini. Ba-i răspunse o femeie, care-l rugă furioasă să nu se bage pe fir, ba prinse legătura cu un Estonexportimport, numai pe Aizsils nu-l găsea, de parcă s-ar fi pierdut peste nouă mări şi ţări. „Mai uşor prinzi legătura cu Moscova decît cu Riga”, îşi zise Andis şi, renunţînd la telefon, se ridică să plece la spital. Astăzi Olita era de gardă. Vara, prins de tot felul de obligaţii importante, se pare că-i acordase prea puţină atenţie.

Sună telefonul.

Andis ridică receptorul şi auzi glasul Inei.

— Bună ! Te deranjez ?

— Tu nu mă deranjezi niciodată.

Nici nu mai tinea minte că-i dăduse cîndva Inei numărul de telefon de la serviciu. în urmă cu un an. Acum vreo jumătate de an încă s-ar fi bucurat din toată inima primind acest telefon, dar acum îi părea rău că a ridicat receptorul.

Ina rîdea cam ironic, neîncrezătoare. Avea uneori atitudini, expresii al căror sens adevărat nu-l pricepea întotdeauna.

— Te ^tept.

Şi Andis rîse. Destul de acru.

— La Riga ? Acum ?

— Nu sînt la Riga. Sînt aici, la poştă.

— Ce-ai spus ? ... Vin îndată !

Andis coborî pe scări, se urcă în maşină, băgă cheia de contact. Motorul se răcise, zvîcnea, se oprea. **Fără** să mai aştepte să se încălzească, apăsă pe accelerator şi porni în viteză. La naiba... De ce o fi venit ? E drept, aici nimeni n-o cunoaşte. Dar ce o fi vrînd ?

Ina arată minunat. S-a îmbujorat din cauza plimbării prin păduricea de pini, prin nămeţii de pe malul mării. Ochii îi strălucesc, gura zîm- beşte. îi face semn cu mîna ca o ştrengăriţă şi se strecoară iute în maşină. Ah, de-ar fi fost la altă oră şi în alte împrejurări ! Acum trebuie doar să fie cu ochii în patru să nu-l vadă cineva. Andis trase repede la marginea şoselei, se afundă **cu** o **roată** în zăpadă, şi se căzni pînă să scoată maşina din nămeţi. Ina şi Olita – două lumi, atît de depărtate una de alta. Aici deodată s-au apropiat. Nu e bine deloc.

— Nici nu te bucuri, spuse Ina.

Abia atunci îşi dădu Andis seama **că nici n-o** salutase, ci dom- mormăise ceva, în timp ce roţile maşinii se învîrteau pe loc.

Bucuria care-i strălucea Inei pe faţă se stinse. Pricepu că Andis se simte stingherit, ba nici ci nu-i cădea prea bine. N-avusese de gînd să-i telefoneze, să-l deranjeze, o făcuse fără să vrea... Plimbarea atît de frumoasă, simţămîntul de vioiciune, prospeţime, bucuria pe care dorea s-o împărtăşească cuiva şi bileţelul peste care dăduse din întîmplare, cu numărul lui de telefon, şi moneda de două copeici care parcă-i căzuse singură în mînă. N-ar fi trebuit să-i telefoneze... o durea faptul că el nici nu se bucură s-o vadă, ce faţă acră are !

Dar ar fi avut nevoie chiar aşa de mult de un zîmbet prefăcut ? Nu, nici vorbă... Simţi dorinţa să-i facă în ciudă.

— Unde mergem ? intrebă Andis.

' Dar a şi apăsat pc accelerator **ca** să fugă cît mai departe de acest loc, de oamenii care i-ar putea vedea.

— Mergi prea repede ! spuse ironic Ina.

Indicatorul arăta optzeci de kilometri pe oră. Aici viteza era limitată, nu se putea circula decît cu şaizeci. Andis îi cunoştea prea bine pe toţi ăi de te vînează şi-ţi perforează talonul. Reduse viteza la şaizeci.

— Cum de ţi-a venit ideea ?

— Am avut chef să mă plimb pe ţărmul mării, îl lămuri Ina. Dacă poţi, du-mă pînă la gară... Ba nu... ajung eu şi pe jos.

Andis se simţi cam ruşinat, nu se făcea să **se** poarte ^a cu ea...

— Te duc chiar pînă la Riga. Am timp

destul. Cum să nu – parcă putea s-o ducă pînă la gară şi s-o întindă cît mai repede ? Trenurile vin rar. Ar fi însemnat să bată pasul pe loc cu ea, ca să-l vadă oricine...

— Bine, atît izbuti să spună Ina.

Ei, acum poate goni. Şoseaua este presărată cu nisip şi sare. Zăpada muiată se fărîmă sub roţi.

— Musai să ne grăbim aşa ? Nu-mi place viteza mare. Vreau să mă uit în voie la pădurea îmbrăcată în zăpadă.

— Poftim ! rîse Andis şi reduse viteza.

Ina tăcea şi privea pinii îngropaţi în nămeţi pînă la brîu. Iluzie, o simplă iluzie.

Maşina porni din nou în mare viteză, ca la incendiu. Andis tăcea. Nici Ina nu mai spuse nimic.

Aşa dădură peste o nenorocire mai rea decît un incendiu. Din faţă venea un şir lung de camioane, iar în coada lor un nefericit' de tractorist coti brusc spre stînga. Totul se petrecu atît de repede, încît Ina nu apucă să înţeleagă ceva, nici să se sperie. Andis frînă, smuci spre stînga maşina, care derapă şi se răsuci... Ina scoase un strigăt înăbuşit. Maşina se împlîntă într-un perete de zăpadă, de pe partea stîngă a şosele.

Tractoristul îşi văzu de drum, în. păcănitul motorului. îndată porniră în goană după el doi oameni cu banderole **şi** bastonaşe dungate în mînă. La cîţiva metri depărtare se oprise maşina inspecţiei auto – picase tocmai la timp.

— Se poate să goniţi aşa ? Căpitanul care se apropiase dădu nemulţumit din cap. îl

cunoştea bine pe inginer şi vinovat era, desigur, tractoristul, dar, cu experienţa pe care o avea, îşi dădu seama pe loc că turismul venea cu viteză prea mare.

Tractorul fusese oprit, şi tractoristul coborîse. Fireşte, de-abia se ţinea pe picioare.

— E jale cu mecanicii ăştia de la colhoz. Sînt mai mulţi beţi, decît treji. Dar preşedintele tot o să-l scuze, o să se jure că **2** un adevărat 'inger ! spuse căpitanul. .

Venindu-şi în fire, Ina pricepu că nu s-a întîmpht nimic grav. văzu maşina de la controlul circulaţiei şi încă două automobile în spate. Din ultimul coborîse Aizsils şi se **îndrepta** spre ei. Andis dădea explicaţii ofiţerului de miliţie. Ce faţă mînioasă avea... Fără să stea pe gînduri, Ina se dădu jos din maşină şi porni spre Aizsils.

— Sînteţi teferi **?** întrebă aceasta cu un chip nefiresc de liniştit.

— Mă grăbesc acasă, spuse ea. Andis e ocupat, n-ai putea tu să mă duci ?

— - Bineînţeles !

— Mulţumesc, şi tînăra femeie se urcă iute în maşina lui.

În clipa aceea, Andis îşi aminti că avea de vorbit ceva cu Kărlis. Şi Kărlis îşi **aduse** ami**nte** de electrozi. Totuşi amîndoi tăceau. Numai cînd
Aizsils se pregăti să plece, Andis îl apucă de mînecă şi-l trase deoparte.

— Ascultă, bătrîne, despre asta... Pe scurt, să nu te scapi faţă de Olîlita. Cine ştie ce-şi poate închipui... în situaţia ei...

Aizsils îl privi întrebător.

— Nu trebuie să se enerveze. Aşteptăm din nou un copil ...

— Bine, spuse scurt Aizsils, se urcă în maşină şi demară. Andis îi făcu Inei un gest de bun rămas, dar ea nu-l văzu pesemne.

Dacă Andis condusese prea repede, Aizsils abia se tîra. Pădurea frumos îmbrăcată în zăpadă se terminase. Treceau printr-o cîmpie pustie, mohorîtă, presărată cu grămezi brune de bălegar. Din nou un tractor păcănea pe lîngă marginea drumului, din nou un camion cu remorcă le stropi parbrizul cu o clisă sărată, murdară. Ineta tresări, de parcă i-ar fi sărit pe obraz.

— N-ai putea mai repede ?

— Eşti grăbită ?

— Ce mare plăcere pentru tine – să mă duci acasă...

— Şi dacă **ar** fi ?

— Ai s-o faci o singură dată.

— Cu Andis e ca în cîntecul acela : **.,Un** veac sta-vei în sania lui” ?

Ineta clătină negativ din cap.

N-avea ce să facă, porni mai repede. Andis tăcuse pentru că ea apăruse acolo nelalocul ei şi într-un moment nepotrivit. Aizsils însă era tăcut întotdeauna. Interesant, la ce s-o fi

gîndind ? Ce ciudat. în prima ei dragoste a fost proasta proastelor. Cu Andis însă n-a fost din prostie. Prezenţa lui Aizsils începea s-o stingherească. Bine că au ajuns la Riga.

Aizsils intră pe stradelă şi opri.

— Mulţumesc că m-ai adus, spuse ea şi deschise portiera.

— Te conduc.

— Nu-i obligatoriu.

Totuşi urcă la ea. Intrînd în vestibul, îşi descheie scurta de blană sintetică, dar n-o scoase. Se uită cu atenţie în jur.

- Ai muncit bine.

Deodată, Ineta mărturisi :

— Uneori omul trebuie să plîngă pe săturate, altfel nu va putea rîde niciodată... sau să--şi uşureze sufletul, să spună tot ce are de spus. Eu n-am pe nimeni, înţelegi, n-am cui să-mi încredinţez necazurile. Acum aproape că te urăsc... poate pentru că tocmai în tine putea să am încredere. Dar tu ai înălţat un gard... nu ştiu dacă pentru toţi... Fireşte, oricine mă poate judeca. Chiar şi Andis.

— Relaţiile dintre tine şi Andis vă privesc numai pe voi doi.

— De ce eşti întotdeauna atît de reţinut ? De ce ? Andis e sincer, deschis, simplu...

— El n-a început încă să gîndească. Pe mine... pe mine viaţa m-a silit să gîndesc, sînt obligat

să chibzuiesc totul pînă la capăt. Mă apasă tot timpul...

— Ce, ce anume te apasă ?

Aizsils strînse din buze. Păru gata să izbucnească, dar se stăpîni îndată, reluîndu-şi chipul liniştit, rece.

— Omul poate numai să pară deschis, în realitate este deschis numai la suprafaţă. Uneori nu strică să te depărtezi de tine însuţi şi să priveşti de la distanţă... Să te gîndeşti...

Deodată pe faţa Inetei trecu în fugă o expresie de neînţeles – frică sau atenţie încordată... Se rezemă de tocul uşii şi îşi apăsă mîna sub piept.

— Ce-i ?

— Nu mai am la ce să mă gîndesc. Neliniştea din ochi i se stinse, rămase numai strălucirea. Se mişcă...

— Cine se mişcă ? întrebă Aizsils mirat.

— Copilul meu, spuse Ina, şi ochii ei prinseră să rîdă. înţelegi, copilul meu !

XXXI

îNTR-O ZI, RITMA îşi privi ţintă prietena, îi cercetă chipul şi spuse cu dojană în glas :

— De mine ai putea să nu te ascunzi.

Ineta ciuli urechile.

— Eu văd bine, urmă Ritma. Dar *el* ştie ?

„Ce te priveşte !” se gîndi Ineta.

— Nu vreau siî spun nimic rău... De mult mă tot uit la tine, dar n-am **zis** nimic. Nici lui Otis. Dar curînd or să vadă toţi.

— Da, destul de curînd.

— Cînd adică ?

— Cînd vor vedea toţi şi **vor** începe să mă întrebe.

Ritma tăcu, jignită. Un timp amîndouă îşi văzură de lucru cu hîrtiile. După întoarcerea Ritmei din lungul ei concediu, se împărţeau tot mai rar în „schimburi“. Nu mai era atît de simplu să se descurce cu totul şi amîndouă începuseră să creadă că a cam venit timpul să-şi ia rămas bun de la acest colţişor cald. Dacă nu mai au unicul avantaj de a-şi petrece timpul **c^m** doresc, nu mai are rost să zacă aici ziua întreagă. Ritmei i se promisese să fie avansată într-o funcţie mai bine retribuită, **pe** cînd Ine- tei nu i **se** făgăduia nimic.

Din nou Ritma deschise vorba :

— Macaroana noastră ţi-a arătat vreodată un formular ca acesta ?

— Ştii, mă temeam că eu niciodată... _ Nici n-am crezut pînă nu m-am dus la doctor...

— Dar acum ? •

— Formularul ăsta n-a existat. Nu-i nimic deosebit, trebuie să treci aceiaşi indicatori ... **care** se repetă peste tot.

— Cîte hîrtii au mai născocit !

— Dar noi ce-am face, dacă n-ar exista atîtea hîrtii ? Am şoma ?

— Salariul nevestei ar trebui să fie dat bărbatului, hîrtia – folosită la tipărirea romanelor. Aş sta -cu plăcere acasă, .aş găti kaşa, m-aş ocupa de copilaşi, iar uneori aş mai citi cîte **o** carte. Dacă lui Otis i s-ar adăuga salariul meu !

— Dar unei femei măritate...

— N-ai decît să te măriţi !

— Rubrica asta poţi să n-o completezi. Aici **e** bilanţul.

— Adună totul la **un** Joc !

Da, trebuie să adune...

— Ina. El e un prost. dacă nu vrea

Din nou tăcere.

Deodată Ineta sări în sus :

— Ce, se vede rău ?

— Da, în scurt timp o să bată la ochi.

Berts îi telefonă într-o zi la serviciu.

— Mă plictisesc groaznic acasă.

.— Vino aici.

Ritma lipsea, putea să stea de vorbă cu Berts în toată voia. De fapt, de ce se bucura aşa ? Pe loc găsi răspunsul. Singurătatea era de vină... Ritma avea o familie, avea „trei sugari”, pentru prietena ei nu-i rămînea decît simpatia, reea ce era cam puţin. îşi aminti cum se simţea cu un an în urmă. I se părea că a fost foarte demult şi de necrezut acum, cînd îşi recăpătase încrederea.” Dar ceva sta din nou să cadă, să se năruie. Deocamdată nu voia să se gîndească la ce o aşteaptă în

viitorul apropiat, ştia precis un singur lucru – că nuse va mai repeta niciodată .

•— Ciao !

Ineta zîmbi şi îi strînse mîna lui Berts băr-bi'lteşte, serios. Erau doi prieteni vechi, care se înţelegeau, ca pe vremea cînd Aizsils participa **la** curse, iar Berts îi explica mătuşii Ina desfăşurarea întrecerilor.

— Ai la cărţi aici, de te-apucă ameţeala **l**

— Găsim noi ceva şi pentru tine.

Porniră de-a lungul raftmilor cu cărţi. îi făcea plăcere prezenţa lui Berts aici. Mama o duce bine, împreună cu prietenul ei învîrteşte treaba tare de tot. Ineta nu-l descusu ce treabă învîrteşte şi cît de tare. Se putea înţelege că băiatul nu prea are chef să stea pe-acasă şi abia aşteaptă să găsească un pretext ca s-o şteargă. Nu intrase la şcoala medie tehnică şi învăţa la şcoala profesională.

— Ce caraghios, cînd stai să te gîndeşti la cărţile astea. Căci ăi de le-au născocit au dat demult în primire i

Şi o fixă pe Ineta., de parcă s-ar fi mirat singur de descoperirea făcută.

— Aşa e, Berts. Parcă ar fi o stea care s-a stins demult... Steaua nu mai există, dar tot mai sclipeşte pe cer.

Ineta se opri brusc. Berts aruncă o privire spre talia ei. .. Nu spuse nimic. Işi pironi ochii în carte.

— Toată cultura materială şi spirituală reprezintă lumina unor stele care s-au stins, şi

străbunii ne-au încredinţat sarcina să ne îngrijim... de generaţiile viitoare...

— Chiar aşa.

Ineta scăpă o carte din mînă. Berts o prinse cu agilitate.

— Ina, tu îţi mai aminteşti cum a fost cînd mama... Cînd eu eram încă foarte mic... Ea' se bucura ? Dar tata ?

— Copilul este întotdeauna un prilej de bucurie.

— Chiar cînd nu e aşteptat ? Te bucură pînă la bătrîneţe ?

— În viaţă se întîmplă multe...

— Chiar şi să nu se bucure deloc ?

— Eu m-aş bucura... Indiferent, oricum ar fi, dar m-aş bucura.

— Tu, da. Tu eşti... Capul lui Berts se ascunse din nou după carte. Tu eşti bună !

— Fiecare om are defectele lui. Trebuie să le înţelegem şi să iertăm.

— Chiar dacă... nu eşti iubit ?

Ineta izbuti să spună, făcînd un efort :

— Ce-ţi veni ? Doar nu e aşa, Berts.

Ineta trecu pe fişa ei cărţile alese de Berts şi spuse în treacăt :

— Dacă vrei să fii iubit, trebuie să iubeşti tu însuţi, dezinteresat. Toţi cerem această dragoste, dar refuzăm s-o dăm altora. Chiar şi la şcoală – fii bun cu colegii şi nici ei nu vor fi răi cu tine.

— Asta înseamnă să te laşi prostit cu tot dinadinsul. Nimeni nu poate să ştie ce are fie-

care în suflet. Dacă o dată te-ai lăsat păcălit, altă dată te păzeşti, începi să te uiţi chiorîş la oricine se lipeşte de tine.

— Ba nu... dacă eşti curat şi viaţa din jurul tău va fi curată, în egală măsură. Noi ne mutilăm singuri. În copilărie, uneori îţi vine să zbori prin văzduh, dar noi ne ruşinăm de asta... Harşt ! jos cu aripile, să nu observe ceilalţi, că ne pot lua în zeflemea ! Cînd creştem – dă-i cu sticluţa, începem să minţim, decădem tot mai mult. Avem sufletul gol, nu ne cresc aripi, nu ştim să zburăm, nu ne pricepem decît să ne batem joc de cei care n-au alunecat în prăpastie... să le tăiem aripile împotriva voinţei lor. Cum de îndrăzneşte cineva să fie curat ? Mi se pare că-i mai bine să fii înşelat decît să n-ai încredere în nimeni...

Berts aruncă din nou o privire fugară spre silueta Inetei.

Ea îl ajută să bage cărţile în servietă. La plecare, Berts zîmbi :

- Te pomeneşti că toată dragostea asta s-a stins demult ? Numai cuvîntul mai luminează ?

Sentimente stinse. Cuvinte înflăcărate.

El :

— Pentru femeie este un jug care o împiedică să trăiască. Draga mea, ni s-a dăruit doar **nn** număr limitat de zile, ni s-au dăruit aceste bucurii. Dar avem şi obligaţii... O ştim prea

bine. La început trecem prin partea frumoasă a vieţii... Ne învîrtim în paşi de dans. (Nu spunea niciodată „eu”, întotdeauna şi în orice ocazie spunea „noi”). Fiecare clipă din viaţă este plină de sens. Minunea bobocului de floare care se desface, de ce să-l rupi înainte de vreme, să-l prefaci într-o căpăţînă de varză ? Limitele convenienţelor create de individul mărginit din Evul mediu sînt o piedică pentru modelul intelectualului din secolul nostru, în care gradul de emotivitate este generat...

O, Doamne ! Tot mai complicat şi mai complicat ! „Generează” atîtea, încît îţi împuie capul, înţelegi un singur lucru – bate apa în piuă ! Cînd toată beţia se împrăştiase, se despărţiseră fără cuvinte frumoase, fiecare luînd-o pe drumul său. Dacă stai să te gîndeşti acum, cît de primitv a fost totul. Un nemernic cu apucături de escroc şi o proastă păcălită, nici prima şi nici ultima.

Andis :

— Eu nu caut să scap de obligaţiile mele, o recunosc, dar... înţelegi şi tu singură că...

„Ce să-i mai zici ! Bine că măcar cunoaşte cuvîntul «obligaţie» !“

— ...dar ai fi putut să mi-o spui mai devreme.

„Pentru ce «mai devreme» ? Ca să nu fie prea tîrziu ?“

— Mă bucur foarte mult că eşti atît de conştient.

Ochii i se umplură de lacrimi, oricît se sili să se stăpînească.

Nu încerca nicidecum să-l impresioneze. înţelegea că nu va putea să obţină nimic. Acum însă se gîndea cel mai puţin la ea. Ritma cea mărunţică şi nu prea arătoasă, Ritma – mamă de familie. S-a îngropat în tipare pentru croit, cîrpe, nasturi, ţăcăne la maşina de cusut. Este îngrijorată : îi ajunge materialul, o să iasă ceva ? Cel mic i se bagă mereu în cale, ba îi ia cîte un lucru, ba i-l pierde. Pentru el viaţa e o joacă, chiar faptul că cei mari sînt atît de serioşi este una din condiţiile acestui joc. Ce-i pasă că frăţiorul lui s-a murdărit, că mama e îngrijorată, că suceşte tiparul pe toate părţile. Ritma este aproape sublimă în grijile sale cotidiene ; o lume mare, în cercul strîmt al familiei... Ce nătărău s-a găsit să categorisească drept mic-burgheză această nobilă misiune a mamei – de a creşte un om pentru viaţă, un om conştient de veşnica menire binefăcătoare a femeii, pentru ca să se păstreze şi mai departe luminoasă şi curată. Ritma îl mîngîie pe cap pe unul din puşti, îl şterge la fund pe celălalt şi din nou se cufundă în aţe-cîrpe-ace, în marile ei treburi mărunte.

Ce mult ar dori Ina să-şi făurească o asemenea lume mică şi drăgălaşă ! Lumea Ritmei, lumea unei mame... Mic-burgheză ? Poftiţi, n-aveţi decît s-o numiţi cum găsiţi de cuviinţă !

Ina tresări. Andis îi luă mîinile.

— Draga mea ! Doar n-ai să te porţi ca într-o piesă proastă : „Dacă tu eşti un ticălos, eu

pot şi singură... N-am nevoie de tine ! Şi eu sînt la strîmtoare !

— La ce să joc teatru ! Mi-e tare frică să rămîn complet singură. Am suferit atîta crezînd că voi fi nevoită să plătesc prostiile din tinereţe cu preţul nenorocirii unei vieţi întregi. înţelege, eu nu reprezint nimic deosebit. Sînt o simplă femeie, cea' mai obişnuită. Vreau să am casa mea, familia mea... copii, numai să trăiesc acceptabil : chiar dacă stau la cozi, chiar dacă număr fiecare bănuţ, muncesc fără o clipă de răgaz şi trec peste amorurile extraconjugale ale bărbatului meu... Eu, cea dinainte, nu mai exist, am rămas o cioară cenuşie, ce să mă mai iau la întrecere cu modelul de femeie intelectuală a secolului douăzeci. Totuşi sînt încredinţată de un lucru : copilul meu va fi, măcar prin ceva, neobişnuit.

— Copilul nostru.

— Tu nu eşti prea... încîntat de el.

— Sincer vorbind, da ! Trebuie să mint, să mă prefac ?

— La ce bun ! Îţi mulţumesc pentru sinceritate.

— Vara sînt programat cu concediul, tu trebuie să-ţi susţii examenul de diplomă. Vom fi amîndoi liberi cam în acelaşi timp. Nu-ţi făgăduiesc însă nimic precis...

— Nici nu trebuie...

XXXII

DE ÎNDATĂ CE COTI din strada principală, Aizsils a fost oprit de o patrulă. Doi oameni cu chipuri solemne, cu banderolă pe mînecă, întinseseră o panglică de-a curmezişul străzii. Aizsils fiînă şi coborî din maşină. Ştia că aici, în preajma locuinţei lui Saşa, se poate întîmpla orice. Bicicletele cu motor pîrîie sacadat, ri- dicînd nori de zăpadă, în capătul stradelei au trecut nişte schiori, ţinîndu-se de frînghii, traşi de motoare : un concurs de schijoring.

— Cvartalul este închis pentru circulaţie, spuse cel ce făcea dejurnă, probabil tăticul unuia din tinerii sportivi, aşa că, dacă vreţi să ajungeţi pînă la una din case, mai zăboviţi puţin ...

— Unde-i Saşa ? îl întrerupse Aizsils. Am să parchez aici.

— Saşa este la el, acolo sînt şi toţi ceilalţi...

Ţinîndu-se cu grijă de poteca bătătorită prin zăpadă, Aizsils porni de-a lungul gardului. Toată strada aparţinea concurenţilor la curse. Topindu-se puţin, gheaţa se făcuse ca oglinda, după aceea se acoperise cu zăpadă, aşa că se cerea o mare îndemînare, atît din partea bici-clistului, cît şi a schiorului. O mişcare stîngace şi pămîntul îi fuge de sub schiuri, cerul se smuceşte undeva, într-o parte, şi ghinionistul cade, fără să apuce să înţeleagă unde s-a prăbuşit cerul... Oricît se

încordează băieţii, tot o mai dau pe de lături. Iată un schior care a

căzut pe spate, alunecînd într-un nămete ; la altă pereche biciclistul a feştelit-o : la o curbă mai strînsă, bicicleta cu motor s-a smucit pur şi simplu de sub el, lunecînd singură înainte, în timp ce concurentul se rostogoleşte cuminte în urma ei, culcat pe spate. Un al treilea schior se leagănă ca la circ, făcînd pe clovnul neîndemînatic, dar izbutind să rămînă în picioare ; iată-i ţinîndu-se bine şi pe-al patrulea, al cincilea, al şaselea... Au trecut în goană, unul după altul, pe lîngă cei căzuţi. Nici aceştia n-au rămas multă vreme pe jos, au sărit în picioare şi – din nou în luptă. Trec în zbor toţi, aproape toţi...

Nu se vedea nici un miliţian prin împrejurimi. Cunoscîndu-l pe Saşa, se poate şti precis că şi-a asumat singur toată răspunderea. în partea aceea două străzi mărginaşe formează un fel de elipsă. N-ai decît să închizi accesul în ele şi să goneşti. Aizsils zîmbi : Saşa rămîne credincios lui însuşi, dar cum de nu-l sperie nici controlul circulaţiei ?

Băieţii sînt încă tinerei de tot. Unii dintre ei dacă au pornit pe unsprezece ani. Tocmai ei sînt cei mai temerari sportivi, cei mai îndrăzneţi, gata să zboare şi prin aer. Special pentru ei au fost născocite tot felul de reguli şi restricţii... Saşa le-a dezlegat însă aripioarele.

A, iată-l chiar pe el. Conduce aceste mini-concursuri cu tontă seriozitatea, atît de caracteristică activităţii sale, măcar în memoria neuitatului club „Titurga“. Copiii s-au îmbujorat,

scot aburi, ochii le strălucesc. Nu schiază, ci zboară... luptă să ajungă învingători, campioni... învaţă să se ţină singuri pe picioare, să se descurce cu forţe proprii, să gîndească singuri, ca să strîngă din dinţi şi să nu bîzîie cînd se lovesc, ci să se ridice din nou în picioare. Aşa devin bărbaţi...

Fireşte, se-ntîmplă destule. Atunci Saşa e tras la răspundere. Dacă unul din aceşti _băieţaşi cade pur şi simplu pe strada îngheţată şi-şi rupe piciorul, nimeni nu va fi răspunzător, dar dacă acelaşi puşti trage la măsea de plictiseală şi sare la bătaie cu un trecător, de vină sînt părinţii. De aceea oamenii chibzuiţi nu fac nimic fără recomandări şi instrucţii. Din păcate, Saşa nu-i dintre cei chibzuiţi.

Pe maidanul de lîngă casa lui Saşa erau parcate autocamioane. Băieţii care terminaseră cursa se învîrteau în jurul lor. Aizsils apăru cam spre sfîrşitul întrecerilor. Ultimii concu- renţi continuau să se avînte înainte, întrecîn- du-se unii pe alţii. Cui i-ar plăcea să rămînă la coadă ?

Saşa îl salută pe Aizsils din cap, spunîn- du-i :

— Aşteaptă-mă, am de discutat ceva serios cu tine ! şi se repezi în casă, unde secretarul trecea numele învingătorilor pe „diplomele” dinainte pregătite.

— Ciao, Kărlis !

Era Berts, sigur de el, independent ! Nu mâi arăta atît de slab şi deşirat, începea să prindă puteri. Iarăşi se învîrtea în preajma lui Saşa : făcea parte din secţia de motociclism a organizaţiei de bază de la „Motorul“, învăţa la şcoala profesională, şi în ziua aceea ieşise pe locul al doilea. Dar nu ca pe malul lacului Kis, cînd locul de onoare îi era asigurat, **ci** „ştii, a fost **o** concurenţă fantastică”.

— Te felicit ! Aizsils îi strînse mîna şi-l făcu pe Berts să strălucească de bucurie.

Îi strînse mîna şi Saşa mai tîrziu, cînd cei cinci învingători îşi primiră diplomele”. Aizsils aruncă o privire peste umărul lor şi văzu că diplomele erau de fabricaţie proprie – bătute la maşină pe nişte foi cu antetul uzinei. Băieţii le luau însă cu grijă, le cercetau, le puneau bine, să nu se mototolească.

Uf, iar o s-o încaseze Saşa pentru activitatea aceasta de amatori !

. – Le-ai organizat oficial ? întrebă Aizsils. Saşa îi răspunse cu chipul nevinovat :

— Semioficial. Au venit băieţi din Ziepniek-kalna, din Zasulanka. Sub egida Asociaţiei voluntare pentru sprijinirea armatei, aviaţiei şi flotei din uzina „Motorul”.

Sportivii se urcau în maşini. Berts îşi luă rămas bun, se grăbea. Saşa îl conduse pe Aizsils pînă la „Volgă“, de care acesta dispunea în interes de serviciu.

— Iarăşi ai început ?

— Nici nu m-am lăsat. La toamnă am de gînd să organizez ceva serios. Ai să mă ajuţi şi

tu.

— Nu cumva o olimpiadă de motociclism ?

— Mai aşteaptă cu asta. Ştii, la raion se eliberează o clădire unde vor să organizeze Casa tinerilor tehnicieni. Mi-au propus postul de director.

— Oho !

— Cîte nu se întîmplă, poate cineva o să-mi sufle clădirea de sub nas. Dar dacă izbutesc... Am să adun copiii care bat străzile din tot oraşul. Din ei poţi face ce vrei, la mine ei vor fi şi cutezători, şi disciplinaţi... şi vor învăţa, dacă vor dori cu adevărat să ştie ce este tehnica.

— Sînt convins de asta, aprobă Aizsils. Dar dacă nu ţi se dă clădirea ?

— Tot o fac. Ceva găsesc eu ! Am să organizez un birou de proiectare pe linie obştească. Eşti de acord să-l conduci ?

Aizsils se opri.

— Da, da ! se răsti Saşa la el. Ai să-ţi rupi cîte o oră. Tu ştii să te porţi cu băieţii, iar eu am nevoie de un inginer bun. Am să strîng dispozitivele care ruginesc în zadar prin întreprinderi, fac un atelier. Noi singuri vom proiecta, vom construi, vom folosi motoarele. Ne-am înţeles ?

„Naiba să-I ia, poftim ! Clădirea i se promite abia la sfîrşitul anului. Cîte nu se pot

schimba în acest timp. Dar Saşa rămîne Saşa... dacă există cea mai mică posibilitate, el se strecoară prin urechile acului.”

— Trebuie să-mi mai rezolv aici ceva... o problemă... mormăi Aizsils.

— N-ai decît s-o rezolvi. Cine te împiedică ? Dar să fii de acord în principiu ! Bine ?

Aizsils îl privi şi răspunse :

— Bine.

XXXIII

OBIŞNUITA CONSFĂTUIRE săptămînală. Ninsoarea nu mai conteneşte. Conducătorii de şantier sînt obosiţi, enervaţi. Ca de obicei, şeful e nemulţumit. Inginerul-mecanic s-a săturat de utilaje ca de mere acre. Pînă acum Aizsils făcea faţă îndatoririlor sale obişnuite, ba şi celor mai puţin obişnuite. Iată însă că diavolul şi-a băgat codiţa : la şefii de şantier care nu prea se îngrijiseră din vară de utilajele lor – lucru de care Aizsils se convinsese singur – începură întreruperile în muncă şi golurile de producţie. Mai devreme sau mai tîrziu, neglijenţa se răzbună. Această avalanşă urnită din loc se abătu tocmai asupra lui.

Şeful clocotea :

— Ascultaţi ce vă spun ! Alaltăieri m-am întîlnit cu un fost tovarăş de regiment. Lucrează la căile ferate. Ei, mi-am zis, iată un

prilej să le spun drăguţilor de feroviari tot ce cred despre ei. Cînd colo, el m-a informat că în vară au oferit de cîteva ori sare tehnică achizitorilor de la direcţia noastră generală. Aceştia au refuzat-o, zicînd că n-au nevoie ! Iar noi dăm vina pe căile ferate. Drăcia dracului ! Ne-am învoit ca în viitor să primim sarea direct, trimestrial, şi aşa să scăpăm de griji. – Şeful aruncă chiştocul şi îndată îşi aprinse o nouă ţigară. – Ca să vedeţi, ce birocraţi ! Jumătate din ei ar merita să fie trimisi la dracu ! Poate că cei rămaşi s-ar pune pe lucru.

Unul din conducătorii de şantier :

— Dar ce, parcă noi nu exagerăm ? Haide-haide ! Nu lucrează decît un singur schimb, n-avem destui oameni, materialele s-au terminat, utilajele sînt supraîncărcate. În alte raioane e mult mai liniştit. Şi cum arată străzile la Riga...

„în limitele posibilităţilor noastre, lucrăm totuşi în mpd exemplar, se gîndi Aizsils după consfătuire. Numai că posibilităţile reprezintă o noţiune elastică.” În ultimele zile, totul decurgea la el în limite normale, s-ar părea că nu arde nicăieri, va putea chiar să se deplaseze pînă la direcţia generală. Electrozii, iarăşi electrozii. Cu puţin timp înainte, un conducător de şantier îi adusese cutia trimisă de Andis. O picătură în mare. Cu Andis n-a avut decît convorbiri telefonice scurte, la obiect. Parcă se poate tră.i mult pe socoteala altuia ? Aizsils străbătu hotărît curtea largă.

În mulţimea maşinilor de tot felul, se zărea automobilul galben,
cu albastru, avînd un far clipitor pe acoperiş, iar lîngă el – anchetatorul cel solid. E greu să te stupîneşti. A venit tocmai astăzi. dar a venit, în sfîrşit. Se salutară şi trecură după un „Ural-375” mare, unde inginerul-mecanic se putea ascunde de cei care-l căutau fără întrerupere.

— Am lămurit tot ce te interesa, spuse anchetatorul. Aizsils îl privi ţintă. Ai încurcat ceva.

Aizsils nu spuse nimic..

— Nu e vorba de acelaşi om. Am cercetat dosarul. Omorul a avut loc spre dimineaţă. Nevasta şi-a gonit bărbatul de-acasă, el s-a îmbătat şi a adormit pe bancă. Amantul nevestei l-a lovit cu cuţitul în spate. Omorul era legat de o delapidare de mari proporţii care a păgubit statul. Vinovaţii au fost prinşi, au făcut mărturisiri, la proces totul a ieşit la iveală.

Chipul lui Aizsils tresări, dar el nu scoase o vorbă.

— În cursul unei anchete amănunţite s-a evidenţiat şi următorul fapt : un cetăţean oarecare a reclamat că în ajun, în aceeaşi grădină, a fost atacat de nişte adolescenţi care i-au luat sticla cu băutură şi l-au bătut. În procesul- verbal figurează că avea zgîrieturi pe faţă şi o vînătaie sub ochiul stîng, provocată de o lovitură cu pumnul.

„în dreapta mea se aflau Andis şi Petrs.”

■

— Nu se prea potriveşte cu ce mi-ai povestit. În reclamaţie se menţionează că era o bandă întreagă.

— Noi am fost numai doi inşi, spuse Aizsils.

— Dumneata şi prietenul care s-a înecat ? M-da... Oamenilor le place uneori să exagereze... Alteori, să -treacă ceva sub tăcere. De altfel, omul acela a murit. Nu, nu, nu din bătaie, ci din pricina abuzului de alcool. Acum vreo doi ani. Dar de ce ai legat bătaia voastră de omor ?

— N-am legat-o eu, mormăi Aizsils. Aşa s-a întîmplat, la şcoală s-a vorbit despre asta.

Anchetatorul, de altfel nu mai era demult anchetator, ci mare şef, spuse :

— Ei, aici se ascunde ceva. Altfel ai fi uitat demult bătaia aceea. înseamnă că te simţi puţin vinovat. Dar să nu te consumi prea tare. Dt.ică vrei să ştii, legea califică comportamentul vost: u drept huliganism. în ce priveşte pedepsele... Dar ce să mai discutăm ! Ehei, mir adesea cu cîtă uşurinţă şi pentru ce fleacuri îşi strică adolescenţii viaţa.

— E adevărat, îi întări Aizsils spusele.

Mătăhălosul „Ural” se urni din loc. Oamenii îl văzură pe inginerul-mecanic şi se năpustiră asupra lui cu o mulţime de pretenţii şi probleme.

După-amiază avu prilejul să ajungă la direcţia generală. Acolo îşi rezolvă repede toate treburile, află că acum o jumătate de oră Andis se. afla încă la birou, dar plecase şi nu se ştia dacă se mai întoarce. Ar fi trebuit să-i

spună... E drept că nu dorea să-l vadă, acum chiar că n-avea nici un rost. Pe deasupra mai era şi flămînd. Abia acum realiza cît îl costase discuţia cu anchetatorul, ce însemnase pentru el. Dormea prost, avea coşmaruri... Astăzi încă nu mîncase nimic. Ceva se schimbase straşnic în bine, lumea întreagă parcă se transformase. Viaţa părea mai uşoară, mai luminoasă.

De ce or fi făcut atunci o asemenea trăsnaie?

Trebuie să se ducă să mănînce ceva.

Nu departe de sediul direcţiei generale exista o patiserie. Aizsils se duse însă în alt local, mai departe, unde se putea mînca ceva cald. Mulţimea se scursese, erau multe măsuţe libere. Unele erau ocupate de nişte pierde-vară, amatori de vinişor şi de coniac. Bufetiera cu halat alb se plictiseşte deja, o mătuşică în vîrstă strînge farfuriile de la mese. Aizsils luă o tavă şi începu să citească meniul, în letonă. „Biftec cu ou, escalop, *kisel* de răchiţele cu...” Era scris atît de pocit, că nici nu-l putea citi. Dar îl citi, ospătăriţa aduse ceva de la bucătărie, bufetiera mai adăugă ceva, apoi îi numără restul. Aizsils îşi dădu seama că repetase cu glas tare tot ce citea şi că i se punea îndată pe tavă felul de mîncare cerut. Şi-or zice : ia te uită ce mîncău. Fie, mănînc şi eu ce pot. Şi-şi transportă tava pînă la o masă liberă, o lăsă jos şi începu să se uite în jur, după un scaun.

— Salut, bătrîne !

Era Andis. Zvelt, cu ţinută frumoasă, în- tr-un cojoc nou, cu părul blond, lung şi bogat, cu ochii senini, vioi. Într-adevăr. e un bărbat frumos, care poate să placă femeilor.

— A vcam o treabă cu tine. Bine că ne-am întîlnit. De ce eşti aşa de mohorît ? Ai necazuri la slujbă ? Dacă pot, te ajut.

— îţi aminteşti de povestea aceea... cu Petrs...

— Iarăşi începi ! Cum de nu te-ai plictisit să pisezi acelaşi lucru, şi Andis furişă iute o privire în jur.

— A fost omorît un altul. Am aflat tot.

Şi el vorbea aproape în şoaptă. De ce atîtea precauţii ? Cînta muzica, fraţii întru coniac răcneau în gura mare.

— Totuna. S-a uitat demult.

— Puteai să mă bănuieşti pe mine.

Andis izbucni în hohote de rîs.

— Ce prostie ! Tu, Charlie, erai un papă-lapte, n-ai fi fost în stare. Nu mai scormoni atîta şi lasă aiurelile. Mai bine aminteşte-ţi, în pragul bătrîneţii, cîte iubite ai avut. Eu cu asta nu-mi prea bat capul. Caut să le alung din minte.

— Şi pe Ina ?

Andis încetă să rîdă.

— Ştii ceva, Cha-arlie, nu te băga unde , nu-ţi fierbe oala, nu ţi-a cerut nimeni părerea.

Iată-l, aşa cum e în realitate – încrezut, autoritar, hotărît. Face numai ce-i trăsneşte prin cap : aruncă celui de-alături „ţine-ţi

gura”, te împroaşcă, în trecere, cu noroi, cu gaze de eşapament, cu dispreţ, şi goneşte mai departe. Un învingător. Poţi să-i aduci vreo vină ? Numai ghinioniştii sînt căleaţi în picioare şi se lasă frămîntaţi ca aluatul.

Aizsils îl privi ţintă... Apoi, deodată, îşi făcu vînt şi-l pocni în faţă. Andis se eschivă într-o clipă şi-l lovi la rîndul său. Un timp, se bumbăciră cu pumnii... Aizsils se împiedică de măsuţă, o răsturnă şi tot prînzul lui îmbelşugat se împrăştie pe jos. Bufetiera începu să ţipe, toţi se uitau la ei. Andis se dezmetici şi fugi spre uşă. Aizsils se luă după el, apucînd în fugă, de pe o masă străină, o farfurie cu un terci galben şi trîntindu-i-o toată lui Andis pe superbul său cojoc. În clipa aceea însă îngrijitoarea îl apucă de cot. Se încleştase, ca un buldog, în mîneca lui.

— Fă bine şi plăteşte pentru veselă şi strînge tot ! Altfel chem miliţia...

Aizsils scoase o bancnotă de culoare roşie.

— Uite, pentru veselă şi curăţenie. Poftim !

— Mulţumesc, spuse ea liniştită şi-i dădu drumul.

Andis nu se mai zărea pe stradă.

Aizsils porni încotro vedea cu ochii. Din cînd în cînd îl pufnea rîsul – prea era caraghios cetăţeanul de pe masa căruia înşfăcase farfuria. Era un tip impunător, în vîrstă, cu părul rărit, cu buzele groase. Ţinea o bucată de carne înfiptă în furculiţă şi privea mirat

prin lentilele groase ale ochelarilor. Nu scosese nici un cuvînt cît timp Aizsils vorbise cu îngrijitoarea. Pesemne că stă la fel şi acum, cu furculiţa în aer, şi se minunează că un individ neruşinat i-a răpit porţia de *„kisel* de răchitele cu...” şi a turnat-o pe haina altui individ.

XXXIV

DUPĂ CE IARNA îşi prăvălise pe pămînt întreaga rezervă de puf, dăruindu-şi toate bucuriile şi necazurile de care dispunea, vremea se îndreptă, în cele din urmă, către primăvară. Zilele se făcură mai lungi şi mai luminoase. Dar iată că din nou cerul se burzului, după-amiază se întunecă şi începu să ningă. Felinarele de pe stradă luminează înceţoşate prin vălul alb, toate zgomotele par înăbuşite, ca şi cum un tigru cu dungi albe ar păşi, cu labele lui moi, pe-Etrăzile îngheţate.

în staţia de troleibuz e înghesuială. Uriaşa cutie se tîrăşte pieziş, frînează şi primeşte în pîntecele ei o mulţime de oameni, după care nu poate deloc să se mai urnească. Alte cutii semnalizează cu nerăbdare din spate, scoţînd scîntei trosnitoare pe troleele de contact.

Aizsils a apucat să se urce. Şi îndată a zărit-o pe Ina. îmbulzeala clocoteşte, frămîntă, răsuceşte. Nimeni nu se uită la nimeni. Silueta Inei... Oho, acum se vede limpede. Are

pete pe obraz. S-a urîţit. Nici nu-şi putea închipul o asemenea schimbare. Nu s-au văzut demult. Poartă un pardesiu ros. Aizsils încercă să se strecoare pînă la ea, dar se formase o gîtuire – nu se putea trece nici înainte, nici înapoi.

După cîteva staţii, lumea se mai rări. Aizsils rămase însă la distanţă. Pufăind, troleibuzul urca povîrnişul Podului suspendat. Parcă era gata-gata să se rostogolească înapoi la vale... Erau şi nişte tineri care şedeau, dar nici unul nu se gîndea să cedeze locul unei femei. Doar vedeau prea bine... Un om normal trebuie să aibă grijă în primul rînd de el însuşi. Iar suciţii, rari la număr, care se scoală de pe scaun trebuie ridicaţi în slăvi pe loc, ca purtători ai unei morale superioare. E drept că după o asemenea tămîiere cetăţeanul lăudat e gata să-l pocnească pe ziarist, pentru că cei din jur încep să-şi bată joc de el. Opinia publică, frate, e o forţă.

Troleibuzul trecu pe lîngă clădirea fabricii VEF. Penultima staţie. Îmbrîncind-o pe Ina, doi tinerei se rostogoliră prin uşa deschisă. Ina se lăsă greoi pe locul liber. Pesemne era foarte obosită, altfel ar fi rămas în picioare, căci nu mai avea mult pînă la coborîre.

Fără să stea. la gînduri, Aizsils se apropie şi se aşeză alături. '

Ina se trase instinctiv spre fereastră şi abia atunci îl observă.

Pe chip îi apăru un fel de zîmbet.

— A, tu erai ?

— După cum vezi.

Asta a fost tot ce şi-au spus. Iată şi staţia unde Ina trebuia să coboare. Aizsils vru s-o ajute, să-i ia din mînă pachetul nu prea mare, dar ea îl refuză printr-un semn din cap.

Aizsils nu fusese niciodată vorbăreţ, Ina tăcea şi ea. Chiar dacă nu era prea mult de mers pînă acasă, amîndoi se pomeniră cu hainele acoperite de zăpadă. Urcară la etaj. Casa era liniştită, locatarii nu se vedeau, nu se auzeau. Pe stradă, fulgi de nea. Ca puful de păpădie zburînd pe aripile unei adieri de vară. Cheile zornăiră în mîinile Inei. Aizsils asculta cu atenţie ce se petrece în făptura lui. Cuvinte, denumiri de obiecte şi noţiuni prinseră să-i alunece prin conştiinţă, într-un şuvoi nesfîrşit... Motoretă, pahar, feşe, ghips, carburatorul K-125 N, pădurea de mesteceni, durere, tango, Cha-a-rlie, benzină A-76, mîna ţinînd cuţitul, clubul, Saşa, vinul negru, Beverina, „Volga”, magnetofon, un rock îndrăcit, al doilea loc de onoare, tahometru, trigonometrie, Gargals, es- cavator, bitum... şi nu se sperie deloc, ci doar se miră că totul e în jurul lui, îl atinge, ricoşează, se depărtează. Nu se poate elimina sau uita nimic, dar el nici nu vrea asta, căci toate nu sînt decît el însuşi. Drumul lui, al inginerului Aizsils, în timp şi spaţiu. E trist, dar nu-i dureros. Aizsils vedea traseul zgomotos, plin de oameni, într-o

lumină nouă – început nu există, iar continuarea se pierde în veşnicie. Privea prin el însuşi, prin conştiinţa sa, şi toate obiectele şi fenomenele îşi dezvăluiau esenţa în faţa lui.

Toate cele pe care le putea denumi aveau ceva ce nu sezisase înainte. Curios că un om cu studii superioare, care-şi exprimă gîndurile în trei limbi, n-are suficiente cuvinte pentru a reda ce este durerea în sine şi ce este omul în sine. Ina împinse uşa şi-l privi chemător. El intră, pentru prima dată în viaţă intră într-o încăpere care nu reprezenta numai locuinţa unui om, dar şi o parte din lumea interioară a acestui om. De ce nu-i trecuse înainte prin cap aşa ceva ? La şcoală asta nu se învaţă...

Ina aprinse lumina şi-i arătă un scaun.

El rămase însă în picioare. Descheindu-şi pardesiul, ea se lăsă să alunece în singurul fotoliu.

— Mulţumesc că m-ai condus, şi zîmbi stins, înţelegînd parcă intenţia lui Aizsils de a nu rămîne aici.

Acesta spuse deodată :

— Am avut ocazia să chibzuiesc mult asupra lui Andis... nu în legătură cu voi doi, ci în legătură cu el însuşi. Mai întîi m-am bucurat că nu este... un ticălos, totuşi poftim, tu... Tu ştii totul mai bine, iar noi n-o să ne întîlnim prea curînd.

— Fireşte. Ce ciudat. N-ar fi trebuit să se-ntîmple nici astăzi. Eu înţeleg. Tu ai izbutit

uneori să răzbeşti înainte, ştii cît de neplăcut e să rămîi în urmă. Eu m-am împăcat cu ideea.

— Cum te-ai împăcat ?

— Ştii şi tu, toţi vor să-i întreacă pe ceilalţi, să se afle în frunte. Uneori nici n-au nevoie de premii, vor numai să-şi măgulească vanitatea. Din păcate, primul nu poate fi decît umil singur. Şi grupul liderilor nu e mare. Majoritatea se află în urmă. De aceea oamenii îşi închipuie adesea că se va ivi un proroc, se va întîmpla o minune şi ultimul va deveni primul, ca în biblie... Eu m-am împăcat cu startul meu nereuşit, cei care trec pe lîngă mine mă mai şi stropesc uneori cu noroi. Dar omul se poate curăţa...

Din nou Aizsils prinse cu aceeaşi limpezime sensul dublu al lucrurilor şi noţiunilor, vizibil tuturor şi aparţinînd numai unui anumit obiect. Era vorba de noroiul care, în cîntecul popular, călcat în ograda părintească sub picioare, are sclipiri argintii. Parcă le are... Dar noroiul acesta măcar nu-ţi mînjeşte sufletul, el poate fi înlăturat odată cu salopeta murdară. Aizsils făcu o mişcare neînţeleasă chiar pentru el. Ca un om care nu ştie să înoate şi a fost împins în undele unui rîu necunoscut ; se gîndea cît de orb este omul... Viaţa este sensul lăuntric al lumii văzute din afară, procesele ei lăuntrice. În toţi aceşti ani

el lunecase la suprafaţă. Sub această suprafaţă nu se poate pătrunde decît cu privirea dinăuntru. Şi ca să pătrunzi, trebuie să te cunoşti singur, să priveşti cu atenţie propria ta esenţă. Mergînd prin tine, descoperi lumea ! Poate soarta, poate legile cosmice – s-ar putea să fie sinonime – au determinat existenţa diabolic de grea, dar în schimb puternică şi minunată a omului. E nevoie de forţă... de forţă ai nevoie. Am simţit-o nu o dată, făcînd doar cîţiva paşi... dar îndată mă trăgeam îndărăt.

E greu să fii om. De aici şi ispita de a te ţine deoparte. „

Gonim doar pe traseul de la suprafaţă. O asemenea existenţă e o fugă de viaţă. Voi fi exigent numai cu mine, voi fi sever cu mine, voi încerca să privesc ager – cu ochiul lăuntric.

— Viaţa omului trebuie să aibă un sens !

— Eu trebuie să-mi cresc copilul ! Poate voi suferi din nou înfrîngeri, poate el nici nu-mi va mulţumi. Dar pînă atunci, eu am să nădăjduiesc. Şi asta e ceva. Nu sînt singură. Şi Andis a făgăduit să mă ajute.

— n iubeşti ?

— Poate cîndva voi întemeia şi eu o familie. Deşi... o femeie cu un copil drept zestre... Vreau să trăiesc. Parcă pentru cei ce gonesc în fruntea tuturor bucuria e mai puternică sau soarele mai luminos ? Toţi sîntem oameni. Ei,

să ne spunem adio. Să nu mă pomeneşti de rău.

Aizsils întîrzia... în cele din urmă, îi strînse mîna atît de tare încît Ina gemu.

Din nou strada. Ninge. Felinarele luminează înceţoşate prin perdeaua de fulgi. Tigrul cu dungi albe păşeşte pe străzi, cu labele sale moi.

r. oicnibrie 1974 – ianuarie 1978

Lector ; **AUREL BUICIUC**
Tehnoredactor : **NICOLAE ŞERBANESCU**

Bun ***de tipar : 5.11.1982. Coli tipar 12.***

Comanda nr. 20 339
Combinatul Poligrafic „Casa Scinteii”
Bucureşti – Piaţa Scînteii nr. 1
R:o.publlca Socialistă România

Nisxialdis Lams

TRASEUL

Visvaldis Lăms (n. 1923), astăzi unul din cei mai apreciaţi prozatori din Letonia, debutează în 1953. Pe lîngă cîteva volume de proză scurtă, publică o serie de romane care îi aduc consacrarea: Oraşul tunetelor (1957), Aurora boreală (1958), Se înalţă fumul (1960), Funcţia supremă (1968)., Ceasuri de visare (1973) Păpuşa şi comediantul (1973), Bilanţul unei vieţi (1975) ş.a.

Roman al dragostei, al tinereţii, al năzuinţei spre fericire. Traseul (1979) este o operă plină de sensuri umaniste, ingenios construită, care dezvăluie traseul

unor destine prinse în tumultul vieţii, cu conflictele ei dramatice, cu situaţiile ei imponderabile din care se închează un tablou încărcat de pulsaţie emoţională.